EX LIBRIS
Skup.: A. Cis.: 25
KUČERA

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
by

DR. J. W. FREI

SPISY

JULIA ZEYERA

XIV.

ROMÁN O VĚRNÉM PŘÁTELSTVÍ AMISE A AMILA

V PRAZE
NÁKLADEM ČESKÉ GRAFICKÉ AKC. SPOLEČNOSTI „UNIE"
1919.

JULIUS ZEYER

ROMÁN O VĚRNÉM PŘÁTELSTVÍ
AMISE A AMILA

SEDMÉ VYDÁNÍ.

V PRAZE
NAKLADEM ČESKÉ GRAFICKÉ AKC. SPOLEČNOSTI „UNIE"
1919.

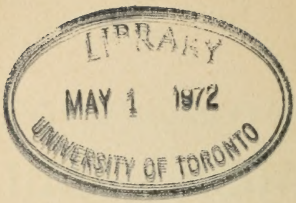

DRUHÝ TISÍC

PG
5038
Z4R6
1919

Tiskem »UNIE« v Praze

JAROSLAVU VRCHLICKÉMU

A

BEDŘICHU FRÍDOVI

J. Z.

I.

AMIS A AMIL.

Od západu valil se hustý oblak prachu, třpyt zbraní šlehal z něho jako blesky a dusot koňů duněl z něho jako dálná bouř. Blíž a blíže vznášel se oblak, zasáhl již pokraj kvetoucí lučiny — ale tu vyřítil se náhle vítr z lesa. Stromy zahučely temný pozdrav za ním, v slunci zdřímlá sladkodyšná pole rozvlnila se polekaně pod mohutným vzmachem jeho křídel, a kvítka na lučině klonila pokorně vonné hlavy před burácejícím jeho dechem. Dvakráte zatočil se vichr na lučině, vyplašil zpěvné ptáky z útulně v trávě skrytých hnízd a vrhl se pak bojechtivě na vznášející se bílý oblak. Jako obraz krásou duši jímající se náhle žasnoucímu světu zjeví, když spadne temná rouška, jíž umělec své dílo zahalil, tak zjevil se na kvetoucí louce v žlutém jasu letního večera náhle rytíř Amis a skvělé jeho komonstvo, když spousta prachu větrem rozehnána k zemi klesla.

Amis seděl na bílém oři, chochol z bílých per houpal se mu vzdušně nad přilbou a hrot na ebenovém kopí zářil jako hvězda. Bílý oř letěl jako vítr a druzi Amisovi sotva stačili jeho krokům. Ale náhle zarazil oř Amisův svůj běh, stál bez pohnutí jako skála, a Amis stínil si rukou oči a hleděl upřeně před sebe.

Hle! od východu vznášel se hustý oblak prachu, oblakem tím šlehal třpyt zbraní jako blesky a dusot koňů duněl z něho jako dálná bouř. A znovu vyřítil se vítr z lesa a stromy zahučely za ním, a sladkodyšná, v slunci zdřímlá pole rozvlnila se a vítr burácel a zatočil se na lučině, a opět zápasil a opět zvítězil. Prach se rozptýlil, a na lučině objevil se se skvělým komonstvem rytíř na černém oři. Chochol z bílých per houpal se mu na přilbě a hrot ebenového jeho kopí zdál se v slunci jako hvězda. Spuštěným hledím obou rytířů jiskřily se nedůvěřivé zraky, a druzi jejich tasili meče. Amis pozdvihl hledí a rytíř na černém oři vykřikl radostně.

„Amisi! můj Amisi!“ zvolal a pozdvihl též svoje hledí. Tu zazněly výkřiky podivení s obou stran.

„Je to sen či skutečnost? je to klam?“ tázali se s udivením druzi obou rytířů, neboť pod obojím hledím jevila se tatáž tvář zářící mužnou spanilostí.

Ale Amis zvolal: „Můj Amile!“ a pobodl svého oře, a přátelé si leželi v náručí a slza radosti zaleskla se jim v očích. Manové jejich

zastrčili meče, zdravili se též a podávali si ruce a hleděli s jednoho z přátel na druhého. Podivení jejich bylo bez mezí, neboť nerozeznával již nikdo z nich Amise od Amila, jedině barva jejich koňů pomáhala jim při hádání; bez té byli by bez porady zůstali, neb totéž blankytné oko viděli u obou, tentýž bohatý proud zlatých vlasů visících do bílého čela, tutéž sluncem osmahlou, přespanilou líc. Ale rytíři nedbali udivených tváří svých manů, zahloubali se jeden druhému do hlubokého zraku, drželi se za ruce, a koně jejich se nesli hrdě v čele skvělého davu večerní krajinou dál. Brzy měli zelenou lučinu za sebou a octli se na lemu velkého, stinného lesa; hebký mech dusil nyní dusot četných kopyt, a čím více se hroužili do posvátného ticha velebného hvozdu, tím více mírnil se spěch ořů. Obrovské stromy zastupovaly každou chvíli cestu, a dlouhé stíny a náhlé blesky listí pronikajících paprsků plašily bojácná zvířata.

„Nebloudíme lesem?“ tázal se Amis, když dlouho byli jeli a stín se stával hustším a les divočejším každým krokem. „Kdo nám to poví?“

Tu zašustělo náhle křoví jako na odpověď, a vysoká, temná postava starého muže se z něho vynořila. Dlouhý černý háv splýval mu s ramenou až k bosým nohám, bedra jeho pásal hrubý provaz, dlouhá poutnická berla byla mu podporou. Obličej jeho byl temný, sluncem a větrem osmáhlý, vous a vlasy jeho

třpytily se bělostí sněhu. Podobal se stařec stromu na jaře, jehož tmavou, bezlistou korunu byl bělavý květ bohatě osypal. Pronikavé, černé oči starcovy vbodaly se do líce obou mladých mužů, rty jeho zachvěly se bolestně a hluboký, táhlý ston odlehčil jeho prsům a vmísil se do tichého šelestu usínajícího lesa.

„Bůh vás vítej, poustevniče!“ zvolal Amis.

„Bůh vám žehnej, spanilý můj pane,“ odvětil poustevník hlasem hlubokým a pohnutým.

„Zdá se mi, že není východu z toho lesa?“ pravil Amis. „Cesta naše vede nás ku dvoru královu, a zdá se, že to cesta ještě daleká.“

„Vy do Paříže chcete?“ divil se poustevník.

„Tam bylo by arci daleko,“ usmál se Amil, „avšak my chceme do Remeše, kde král právě dvorem meská. Při sám bůh, vy žijete jako ze světa, když o tom ani nevíte!“

„Do Remeše není daleko, za několik hodin dorazíte do města. Že král tam meská, nebylo mi známo, svět pro mne zemřel dávno, a dbám jen krále nejvyššího. však láska k bližnímu nevymřela ve mně, a prosím vás oba, páni moji spanilí, byste u mne byli hospodou a nových sil nabyli k cestě další. Má poustevna je odsud na blízku.“

„To milerádi učiníme,“ odpověděli rytíři jako z jedněch úst, a poustevník položil mlčky ruku na uzdu koně Amisova a pohroužen v myšlenky šel napřed hlavu maje k prsoum skloněnu.

Za nedlouho řídnul les a z houště strměly k nebi vysoké skály, jež zdály se jako domy, jako hrady, jako věže. Přišli blíže k nim a uviděli velké sluje v nich, klenuté jako síně, spočívající na sloupech obrovských, tvořily oblouky a mosty, kterých nesklenula žádná ruka lidská, a pod nimi černala se tmavá ústa kobek podzemních, vedoucích snad do bezedných propastí. Temně a hrozivě čněla skalní tato budova z černé houštiny jako čarovný hrad démonů, ale zelený les šuměl se všech stran do vlhkých jeskyň, bílí motýlové proletovali pod oblouky, lesní ptactvo hnízdilo v síních a třpytivé ještěrky míhaly se v rozpuklinách kobek, hledíce tajuplně, ale přítulně rozumnýma očima — to byl jako úsměv samoty na pošmurné tváři skal. Nedaleko hučel křišťálový potok a na jeho břehu stál velký, hrubý dřevěný kříž.

„Zde jest můj příbytek," pravil poustevník; „popřejte údům svým sladkého odpočinku a ovlažte ústa čerstvou vodou, které vám skála štědře poskytne."

„Vy obýváte pravý hrad, můj otče," pravil Amis a seskočil s koně. Ostatní následovali jeho příkladu, a za chvíli byla měkká tráva lesklou zbraní poseta, a koně a lidé odpočívali pokojně na břehu potoka. Starý poustevník stál opodál a opíraje se zamyšleně o hrubý dřevěný kříž zíral občas napjatě na Amise a na Amila, a oči jeho plnily se pomalu slzou, slza rostla a rostla, vyhrkla a

stekla těžce po smědé jeho tváři. Amil spozoroval jeho pohnutí, přistoupil k němu a tázal se soucitně po příčině.

„Jak podivná to mezi vámi podobnost, páni moji spanilí," potřásl poustevník hlavou, nedbaje kladené mu otázky. „A vy jdete tedy ku dvoru?"

„Tak jest," odpověděl Amil. „Když jsme se před pěti lety loučili, já a drahý můj Amis, přislíbili jsme si, že se v určitý čas, totiž po uplynutí pěti let tam sejdeme, kde král právě dvorem bude. Vydali jsme se v širý svět a hledali dobrodružství, a věrni svému slibu jeli jsme nyní každý o sobě do Remeše. Setkali jsme se na cestě právě než jsme vás v lese potkali."

„Když jméno vašeho přítele Amis jest," pravil poustevník třesoucím se hlasem, „pak vy, pane, jste Amil."

„Divím se, jak jste uhodl," pravil Amil, „a divím se vašemu pohnutí."

„Ó nedivte se!" zvolal poustevník; „na dně mé duše dřímá tajemství, které se mnou zemře, nesdělím-li je s vámi. Tajemství to týče se vašeho rodu." Na to zamyslil se stařec opět hluboce, pak vzdychl si a pokynul přátelům rukou, by jej následovali.

Brali se za ním vzhůru po úzkých stupních a přišli do jakési skalní síně, kde bujná tráva rostla, a odkud bylo viděti do širého kraje, daleko přes vrcholky chvějícího se lesa až k modrým horám, za které slunce bylo

zapadlo a nad kterými se kupila purpurová oblaka. Poustevník se zde nezastavil veda je ještě dále. Brali se úzkou chodbou do lůna skal, jak se zdálo, ale na konci chodby svítilo jako hvězda žluté světlo večerní, a když vyšli, viděli přátelé před sebou malé údolí, zelené a stinné, uzavřené a před větrem chráněné. Uprostřed rostla tam lípa, spanilá jako panna, a temný, snivý modřín objímal ji dlouhými větvemi, a koruny jejich prorůstaly se vzájemně a sklenuly se v baldachýn nad bílým kamenným hrobem, na který lípa vonné květy svoje sypala a nad kterým modřín se temně modral, a haluze jeho byly vzdušným kůrem, kde bez ustání ptáci zpěvy svoje šveholili.

„Pohleďte na tento hrob," pravil poustevník, a oba rytíři přistoupili blíže a zahleděli se v spanilou tvář ženštiny, jež vytesána z bílého mramoru tam ležela jako pohroužená v spánek hluboký. Cosi jako ten zpěv ptáků a jako ta vůně lípy táhlo jim srdcem při pohledu tom, a zraky jejich se setkaly a spočinuly pak tázavě na tváři poustevníkově.

„Popřejte mi sluchu," pravil stařec; „chci vám vypravovati o té, která zde svůj poslední spánek spí a blahé z mrtvých vstání očekává."

Usedli si do vysoké trávy a poustevník jal se po krátkém mlčení takto vypravovati.

II.

BELISANTA.

Žili před časem dva přátelé věrní, milující se více než bratr bratra miluje; jméno jednoho byl Raul, Gaston nazýval se druhý. Gaston byl oslavován na všech kolbištích krásné Francie, bohatého Burgundu a kvetoucí Provence, ale Raul vynikal nade všechny truvéry pod širým nebem světa křesťanského, a nikomu nebyl dar sladkého zpěvu u větší míře udělen milostivým bohem než právě proslavenému Raulovi. Přátelé žili u věčném plesu, jezdili spolu od turnaje na turnaj, od hradu ku hradu, a kamkoli zavítali, všude otvírala se jim srdce, všude slavili je a korunovali.

Jednou cestovali spolu do Marsilie a nedaleko města překvapila je noc. Bloudili dlouho hustým hájem olivovým, a když konečně vyšli pod širé temně modré nebe jižní, jiskřící se bezčetnými hvězdami, zahlédli uprostřed nekonečných sladkovonných zahrad velký zámek. Vysoké, květy kryté tarasy sloužily zámku tomu jako za trůn; hrdě se tam vypínal k nebi; bílé jeho sloupy třpytily se

jasnou nocí a nikde nebylo stopy valů neb strážných věží. Okna byla otevřená, jasný proud světel lil se do vonného vzduchu vlažné noci, a zvuky harf a louten mísily se do šelestu stromů a do šplounání třpytných vodotrysků. Zámek ten zdál se téměř jako příbytek víl a kouzelnic. Překvapeni tolikerou krásou vnikli přátelé do tichých sadů a přiblížili se nikým nepozorováni až pod samá okna a naslouchali hudbě. Když pak umlkly loutny a harfy, a když nastalo na okamžik ticho, tu zapěl Raul jednu z nejkrásnějších písní svých, a zapěl ji hlasem, v kterém záchvěvy zničené jeho duše se jako třepotání křídel andělských jevily, a slast a touhu budily v prsou posluchače.

„Jaká to píseň rodí se z noční němoty jak bílá růže ze skal nerodných?“ zvolal hluboký hlas ven do tiché noci, a v okně zjevil se stařec v purpurovém šatě, posetém stříbrnými hvězdami „Vítán buď každý pěvec pod střechou Orlandina z Arbánu!“ dodal stařec a vztáhl ruce dolů k přátelům, a démanty jeho prstenů zasvítily jako hvězdy na nebi.

Několik pážat vyběhlo s pochodněmi a vedlo oba přátele vzhůru po mramorových schodech.

Gaston a Raul byli nádherou knížecího toho příbytku jako oslněni.

Stěny velké síně byly potaženy zlatým brokátem, do kterého velké růže krvavé barvy

byly vetkány; visely tam stříbrné čalouny, na kterých se skvěly postavy, představující anděle a svaté; podlaha byla sesazena z pestrých mramorů, zlaté svícny nesly nesmírné množství voskových svíček všech barev, a páni a dámy v nejskvostnějších rouchách aksamítových a hedbávných plnily zářící prostor.

Orlandin z Arbánu šel přátelům vstříc, objal je a líbal, a vítal je jménem celé společnosti, pak vedl je k velkému křeslu, kde jediná jeho dcera v spanilosti nevýslovné zářila jako hvězda s nebes spadlá, jako bílý, z ráje přinešený květ . . .

Raul a Gaston stáli před ní beze slova, jako proměněni v sloup; tak omamující byla nebeská krása lepé Belisanty!

Nikdy, ani v nejvzletnějších myšlenkách a snech, nebyli o podobné kráse snili! . . . Vlasy její byly černé jako noc a lesk jejich byl modrý jak temný azur bezhvězdného nebe, čelo její bylo bělosti průhledné a oči její svítily sladce barvou temných violek. Oči ty hleděly záhadně v kráse své, byly jako nepochopitelný sen, připomínaly nebe a anděle v něm, a noc a lunu, a boha a smrt . . . Oči ty hleděly pokorně a podmaňovaly svět!

Gaston a Raul cítili ihned čaromoc toho zraku a kouzlo úsměvu krásné Belisanty, a se srdcem bušícím čekali na první slovo, které vyjde ze zářících těchto rtů. Čekali, ale marně, Belisanta usmívala se a usmívala, ale mlčela; zdála se roztržitá a snivá.

Za chvíli dal Orlandin z Arbánu udeřením zlatého kladiva na křišťálový zvon znamení k novému zpěvu a hudbě, a poprvé ve svém žití ucítil Gaston cosi jako závist k svému příteli, neboť Raul směl zpívat před krásnou Belisantou, směl zápasit o slunný její úsměv a hvězdný pohled čarovného oka.

Raul zpíval o velkých činech paladinů Karlových, o rytířských cnostech krále Artuše, o labutí kráse Genievry a o šílené lásce Lancelota ... Všichni jásali mu vstříc, jen krásná Belisanta zůstala lhostejná, zrak její bloudil po klenutém stropě a spustil se k otevřenému oknu a upíral se do dálky.

Pod římsou okna ve výklenku byla laštovka hnízdo svoje vystavěla a Raul zahlédnuv je tam a mysle, že krásná Belisanta v něžné péči milého toho ptáka chová, zanechal ihned chvály bohatýrů, struny jeho loutny zazněly sladce jako vánek v jarním lese a ústa jeho opěvala okřídlené tvory boží; pěl o klokotu slavíků a drozdů, o lesní samotě, kde hnízda svoje staví, a posléz opěval modrolesklou laštovku, věrnou tuto družku člověka; pěl o velkém světci Keivinu, líčil jej, jak u okna se modlil, až sen jej přemohl, jak hlavu svoji o zdivo byl podepřel a jak otevřená jeho ruka z okna do zahrady visela. Tu přiletěla krásná laštovka, hledající místo, kde by útulek vystavěla pro malé svoje děti, a bílá ruka svatého starce zazdála se jí býti místem nejkrasším, a probudiv se ze sna viděl

Kelvin matku lašťovčí, jak staví útulný svůj dům ve svaté jeho dlani. I nevstal stařec a nehnul dříve rukou, až když mladí ptenci se byli proklubali k světlu zlatému a s matkou odletěli mezi růže do zahrady klášterní . . .

Tak končil Raul svůj zpěv, a Orlandin prohlásil jej za vítěze a vedl jej pod baldachýn, kde Belisanta snila. Belisanta otevřela zlatou skříň a celá síň plnila se vůní ambrovou; ponořila bílou svoji ruku v zářící poklad drahokamů ve skříni a vyňala dva velké agaty a růži z rubínů, porosenou drobnými perlami, a podala Raulovi co odměnu za jeho zpěv. Raul poklekl před ní a děkoval, avšak tvář jeho byla smutna: viděl, že Belisanta písni jeho ani nebyla naslouchala; ale Gaston zajásal, zpozorovav slabý úspěch přítelův.

Brzy po ukončeném zpěvu zazněly fanfary a kotle zavířily; bylo to znamení, že počíná kvas. Pážata, oděná v modrý aksamít s malými čapkami z bílých pavích per na zlatých kadeřích, přinášela dámám stříbrná umyvadla a překrásné nádoby práce umělé, naplněné růžovou vodou, a dámy omočovaly si bílé ruce ve vonné vodě. Raul odňal jednomu z pážat nádobu a lil sám obsah její na liliové prsty krásné Belisanty. Zpozoroval na malíku levé její ruky nepatrný zlatý kroužek s drobným safírem.

„Přisámbůh, krásná dámo a paní mého srdce!" zvolal Raul, „přisámbůh, že bych nejen agaty svoje a růži rubínovou rád za

2*

malý tento kroužek dal, ale i krev svou a blaho své duše!"

„Ten kroužek se vám líbí, pane?" tázala se Belisanta a divukrásný zvuk jejího hlasu byl novým kouzlem. „Mějte si jej," přidala a chtěla jej sníti, avšak byl tak těsný, že všecko namahání bylo marné.

Fanfáry zazněly po druhé a Raul podával Belisantě rámě.

„Ponechte prsten svůj zatím na prstě," prosil Raul se zvláštním úsměvem, který přítele jeho divně znepokojoval; „čím déle, krásná dámo, na bílé ruce vaší spočine, tím dražší bude mému srdci."

Belisanta uposlechla roztržitě a následovala Raula lhostejně, kam ji vedl.

Kvas, přichystaný ve velké síni, byl nad míru vzácný a síň nad obyčej nádherná. Na pilířích visely zlaté a stříbrné zbraně, ve výklencích stály panoplie, zdobené chrysolithy, smaragdy, chrysoprasy a jinými drahokamy; čalouny po stěnách byly přeuměle utkány a představovaly zelené lesy a divokou zvěř; na kamenné podlaze bylo vonné kvítí rozmetáno, modrá levandule, svěží ratolesti olivy a lípy. Hudba zaznívala se všech stran.

Orlandin usedl pod zlatá nebesa na purpurové křeslo a každý rytíř vedle své dámy.

Střed tabule představoval zelenou louku, z které vyčníval stříbrný hrad, jenž živým ptákům za klec sloužil; mezi mřížemi jeho oken bylo jejich křídla, pozlacené jejich nožky

a modré chocholky viděti. Kol hradu byl malý lesík z pavích per a na čtyřech koncích louky blyštěly se ledové hory, z nichž medovina tryskala. Nejvzácnější pokrmy pokrývaly stůl: Na stříbrných mísách spočívaly ohromné paštiky, jejichž kůra pozlacena byla; pečené srnky byly na zlatých mísách složeny, labuté a pávi ve velkém množství stáli opodál, a taliře ze zeleného skla, představující hnízda ptačí, obsahovaly tvrdá vejce, pokrytá drahocenným šafránem a hřebíčkem zdobená; nejnádhernější ovoce pestřilo se na křišťálových příborech stolních mezi pokrmy, a ve velké zlaté nádobě byly hrušky zadělané a dušené ve vodě růžové. Mezi tyto krmě dýchaly růže a violky sladkou svoji vůní, a sníh a led ve velkých kupách jiskřil se v září světel a byl k ochlazení vína, pigmentu a hypokrasu určen, aby takto žár těch nápojů zmírnil, by po skončeném kvasu spánek nerušily,

Po celý večer pozoroval Gaston svého přítele a krásnou Belisantu co nejbedlivěji, ale ani jeho žárlivost nenašla příčiny k rozhorlení, tak chladná a lhostejná byla Belisanta.

Dlouhé hodování došlo konce a hosté sestoupili do lunojasné zahrady, kde se procházeli, až jim konečně pážata v různých drahocenných nádobách nápoj přinášela, který se před spaním nejraději užívá, totiž víno s příměskem buď myrty, buď hysopu nebo rozmariny. Pak odebírali se pomalu každý na své lůžko —

Gaston a Raul seděli ještě dlouho u otevřeného okna, kterým jim zahrada do ložnice šuměla, a rozmlouvali o krásné Belisantě; ale každý z nich tlumil svoje nadšení, neboť ač nedovedli úplně potlačiti vzlet svých láskou zrozených slov, hleděl přece druh druhu zatajiti mocný dojem, jaký Belisanta na každého z nich byla učinila, bránili se vědomí neurčitě cítěnému, že jsou si sokové. Konečně ale přihlásilo se unavené tělo o své právo a spánek spustil se na víčka přátel.

Když slunce záclonami lože se prodíralo a čelo Gastonovo líbalo, viděl tento, procitnuv, že přítel jeho již byl vstal a odešel. Nepokoj se zmocnil jeho srdce, i spěchal do zahrady.

Zámek byl ještě pohroužen v hluboký sen, jen ze zahrady zaznívala švitořivá hudba ptáků, a bloudě po osamotnělých stezkách, rozeznal Gaston brzy, že na blízku se sladkozvučný hlas Raulův mísí v ptačí zpěv. Nepozorovaně přiblížil se k místu, odkud zaznívalo, a rozhrnul opatrně bíle kvetoucí keř růžový, rosou ranní porosený, a tu shlédl krásnou Belisantu sedící na kamenném stolci, kol něhož v polokruhu štíhlé topoly šuměly a stříbrnými svými listy v modrém vzduchu potřásaly; u nohou jejích seděl Raul a ruka jeho hrála v zlatých strunách loutny ze slonové kosti. Divoká vášeň a nenávist zaburácela v prsou Gastonových, ale bouře utišila se, když zpozoroval, jak chladně a lhostejně

ta bledá, ale nevýslovně spanilá tvář lepé Belisanty hleděla.

Dívka nenaslouchala ani jeho slovům, ani jeho hře, ale když dotekl se prudce její ruky, přelétl náhlý ruměnec její líc, ale nebyl to ruměnec panenského zmatku, zdálo se spíše, že prosí za prominutí, že myšlenky její tak nezdvořile v dálce dlely a přítomnosti jeho tak málo dbaly.

„Tázal jste se něco, pane rytíři?" pravila roztržitě.

Raul byl zaražen.

„Neslyšela jste, oč jsem vás prosil?" vyčítal jí.

„Neslyšela," přiznala se Belisanta.

„Nuže, žádal jsem toliko o to, co jste mi slíbila," pravil odhodlaně a pevně; „chci ten kroužek s vašeho prstu."

„Ach, nemohu ho sníti," pravila netrpělivě Belisanta; „nosím jej od dětství a vrostl mi do prstu."

Namáhala se marně vyhověti jeho přání.

Tu zaplanula tvář Raulova láskou, a oči jeho zasvítily vášnivě.

„Tím lépe!" zvolal; „dejte mi tedy celou ruku! Jak chcete jinak slibu svému dostát?"

„Celou ruku?" tázala se nevinně a nechápajíc.

„Ano, a celou sladkou osobu!" vzkřikl Raul a chopil ji za obě ruce. Hleděla překvapeně na něj. — „Slova svého rušit nelze,"

zvolal položertem, ale s velkým důrazem, „a vy jste slíbila."

„Slova svého rušit nelze," opakovala po něm jako dítě, „a já slíbila."

Mlčeli chvilku a výraz roztržitosti a zamyšlenosti vrátil se opět na její tvář; Raul čekal jejího slova, ona ale zdála se, že byla na přítomnost jeho opět zapomněla. Když ruku její pustil, vstala náhle a zmizela v stínu tamarind a laurů. Raul byl tak překvapen, že jí nenásledoval; hleděl chvilku rozpačitě za ní a pak odkvapil do zámku.

Gaston cítil, že nyní setkati se s přítelem a chladnou zachovati mysl, bylo nemožné; bloudil tedy dlouho po zahradě a odebral se konečně do ložnice, kde byl poslední noc ztrávil. Nesnesitelné myšlenky jej pronásledovaly jako zmije a ryly jedovatá žihadla do jeho srdce; nenáviděl svět a lidi, nesnesl vlastní svou společnost a prchal posléz před sebou zase mezi ty nenáviděné lidi. V domě bylo nyní velmi hlučno, největší část hostí odjížděla k domovu, a Gaston vyhýbaje se usměvavým tvářím vrazil do nejbližších dveří na chodbě. Ale když vyšel do vysoké síně, bodlo jej to znova u srdce: hostitel jeho seděl tam ve výklenku okna s Raulem a popíjel ze zlaté číše hypokras; Raul zářil radostí. Orlandin usmíval se zvláštním výrazem na přicházejícího Gastona a prosil jej, aby přisedl k nim. Za chvíli otevřely se dvéře, a na prahu objevila se krásná Belisanta doprovázená svými

paními. Temně rudý aksamít zvyšoval lesk úbělového těla, a bílé růže, které věnčily černé její vlasy, závodily marně o korunu spanilosti s lepou Belisantou, a snivé světlo kouzelného zraku olupovalo sluneční zář o cenu veškerou . . .

Paní její doprovodily Belisantu až ku křeslu, do kterého sedla, poklonily se a odešly; pak nastalo ticho, až Orlandin z Arbánu povstal. Vzal Raula za ruku a uvedl jej k ní.

„Vezměte ji čistou jako lilii z rukou mých!“ pravil a políbil ji na čelo, pak objal Belisantu, chopil se své číše a zvolal: „Zdráva buď, nevěsto!“

Raul zarděl se radostí, a Belisanta, zdálo se, že se chce jaksi násilně probuditi ze sna, přejela si bílou rukou několikráte čarovné čelo své a hleděla udiveně s jednoho na druhého. Nezbledla a nezarděla se, nezaplakala a neusmála se, divila se pouze, a nepochopitelný výraz jejího oka byl hlubší hádankou než kdy před tím.

Gaston měl přes všechnu zoufalost své duše tolik síly, že vylhal úsměv a že několik slov blahopřání zamručel. Když se pak obrátil, by i krásně Belisantě třesoucí se ruku svou podal, byla dívka zmizela jako stín.

„Belisanto, krásná Belisanto!“ volal Raul hledaje ji pohledem mezi sloupy síně.

„V tuto hodinu navštěvuje Belisanta starou svoji chůvu,“ pravil Orlandin z Arbánu;

„umluvme zatím podmínky sňatku, a Belisanta navrátí se v čas.“

Usedli opět do výklenku okna; ale Gaston letěl ven do čerstvého vzduchu, neb zdálo se mu, že se zalkne bolestí a tesknotou. Spěchal do konírny, vyvedl svého oře, usedl naň a uháněl sám a sám do širého kvetoucího kraje. Prohánělse bez cíle. Brzy zanechal zahrady a olivové háje a bujné vinohrady a zelené pastviny za sebou a bloudil v úžlabinách pustých chlumů, porostlých nízkými křovinami myrty a vonnou levandulí. Krajina byla smutná, ale nevýslovně krásná, a pohled s nejvyššího vrchu, na který Gaston dojel, byl uchvacující: vysoké hřebeny vzdálených Alp čněly vznešeně do tmavého azuru nebes a za stříbrným, klikatým Rodanem modraly se Cevenny, a moře lesklo se v dáli jako zlaté zrcadlo, v kterém se blankyt shlíží. Ale Gastonovu pozornost nejímalo ani moře, ani nebe, ani hory: dole v úžlabině klusal bílý koník a na hřbetě jeho seděla lepá postava ženská, v které přes všechnu vzdálenost a přes její bílý závoj Gaston krásnou Belisantu poznal. Hnala se k nevysokému chlumu, na jehož vrcholku tři ohromné pinie zádumčivě šuměly; v stínu jejich třpytily se vysoké dva sloupy z nejčistšího mramoru, šedá zeď táhla se polo rozbořená podél stromů a nízká chatrč se o ni podpírala; kolkolem po celém vrchu v trávě ležely mramorové trosky. Belisanta dojela až k samé chatrči, seskočila s koně a vešla do

domku; kůň pásl se tiše a klidně v stínu pinií. Gaston přivázal nyní svého oře k blízké myrtě a spěchal dolů, přiblížil se k rozvalinám mramorovým a ukryl se v houští a čekal, až Belisanta vyjde. Čekal dlouho, konečně ale zjevila se na prahu chatrče ve společnosti staré ženštiny prazvláštního vzezření; postava její byla vysoká, husté její vlasy byly jako mléko a nad čelem rozděleny a upleteny v silné vrkoče, které jí po kolena visely. Témě hlavy skrýval tmavý šat plynoucí v měkkých řasách až na zem. Belisanta sedla na koně a velké kroky stařeny stačily lehkému klusu. Doprovodila Belisantu až k lesklému potoku vinoucímu se tmavým křovím, tam ji objala a vrátila se do chatrče.

Když Belisanta za horou zmizela, šel Gaston rovnou cestou k chaloupce a zaklepal na nízké její dvéře Nastal uvnitř malý šramot a stařena vystrčila hlavu polootevřeným dveřmi. Temný její zrak svítil podivně pod bledým vráskovitým čelem.

„Žízním," pravil Gaston; „podej mi doušek mléka nebo vína."

Stařena obrátila se a za chvilku podala mu malý džbán čerstvého kozího mléka.

Gaston vypil několik kapek a ohlížel se po mramorových sloupech, lesknoucích se v slunci jako zlato.

„Podivné máš zde obydlí," jal se mluviti, ale stařena neodpovídala.

„Žiješ zde sama?" tázal se dále
Stařena kyvla hlavou.
„Proč neodpovídáš?" dotíral na ni Gaston.
Položila prst na ústa a zavrtěla hlavou, dávajíc tím posuňkem na srozuměnou, že jest němá Potom vzdychla, máchla rukou na rozloučenou a zavřela dvéře. Gaston klepal znova, ale vše zůstalo ticho a stařena se více neukázala

Gastonovi zdálo se, že nalezl klíč k té hádance nepochopitelného výrazu v krásném zraku smutné Belisanty, byl jist, že tajemství jakés skryto na dně duše zvláštní této dívky a němá ta stařena s tím zvláštním vzezřením že tajemství to zná. Zamyšleně brał se cestou, kde byl koně svého nechał; u paty vrchu potkał temnookého hocha s malým stádem koz.

„Nevíš, kdo bydlí v nízké této chatrči?" zeptal se Gaston hocha.

„Stará němá Klearista," odpověděl hoch; „kdo by to nevěděl?"

„Klearista? Kdo to jest?"

„Klearista?" Hoch se ohlédl a pak zašeptal: „Jest to čarodějka."

„Jak, čarodějka? zlá?"

Hoch zavrtěl hlavou.

„Ne zlá snad, ale moudrá. Je němá, pravda, ale s duchy rozmlouvá a s ptáky a se stromy. Kéž by vyhojila naši paní, krásnou Belisantu!"

Hoch se zasmutil.

„Což jest Belisanta chorá?" divil se Gaston

Hoch neodpověděl, položil pouze ruku na čelo, vzdychl si a pohnal stádo svoje dál.

Vrátiv se na zámek vyptal se Gaston na starou Klearistu

„Je to bývalá chůva Belisantina," vypravovali mu; „je Řekyně a mořští loupežníci odervali ji co mladou dívku násilně z lůna její rodiny a země. Prodali ji za otrokyni, a matka Belisantina přivezla ji jednou z Marsilie, kde prý ji vysvobodila z rukou nevázaných surovců. Zůstala povždy cizinkou mezi námi a nemilovala nikoho, než malou Belisantu. Nikdo neví na určito, co ji bolelo, co snášela, proč neustále slzy prolévala. Jmeno svoje napsala uhlem na zeď a více nikdo se o ní nedověděl."

„A proč nebydlí zde v zámku?" ptal se Gaston.

„Bloudívala vždy tam kolem zříceniny, kde prý stával chrám, když lžibohové ještě světem vládli; tenkráte obývali prý tato místa lidé jejího kmene, jak vypravují staré knihy; možná, že Klearista o tom ví a proto snad vyprosila si u rytíře, aby jí tam za věrné služby její vystavěl tu chatrč, kde nyní žije. V jasných nocích zjevují prý se bílí staří bozi někdy pod věkošedými piniemi tam rostoucími; bůh sám to suď, co na tom pravdy."

Gaston neptal se po ničem více, ale umínil si, že vypátrá celé tajemství krásné Belisanty a němé Klearisty.

Čas míjel a šťastnému Raulovi nezdálo se ani ve snu o tom, co Gastona takovou silou poutalo a trápilo; bylo vždy tolik hostí v domě, že Raul téměř nikdy s Belisantou o samotě nemluvil a že mu tedy záhadné její zvláštnosti ani nápadny nebyly; přivykl mlčelivosti, roztržitosti a zádumčivé snivosti její, a počítal jen s netrpělivostí dny, kdy jí konečně k srdci svému přivine a odnese daleko do stínu severních lesů v pevný otců hrad.

Několik dnů před určenou svatbou procházel se Raul s Gastonem po zahrádě a zabloudili na velkou terasu, s které přes zahradu viděti bylo daleko do širého kraje až k modrému moři, jež v zlaté mlze večerní s ohnivou oblohou v jedno splývalo, tak že bílé plachty korábu se zdály velkými, pomalu táhnoucími ptáky, ztrácejícími se v mlze snad do kraje stínů a přízraků. Pod kvetoucím jasmínem, klenoucím se od sloupu k sloupu mramorové terasy, nalezli oba přátelé k nemalému překvapení starou Klearistu Seděla zahalena v temné svoje roucho a u nohou jí klečela Belisanta, majíc vnadnou hlavu o kolena stařeny podepřenu Tvář její byla tentokráte živa Nehnula sebou sice, když uviděla muže, ale usmála se poprvé uvědoměle na Raula. Kývla mu rukou, aby po-

pošel blíže, a počala pak takto mluviti: „Jsem vaší nevěstou, pane rytíři, a to dodává mi odvahy, abych si vyprosila na vás nějakého daru."

Vrhla naň pohled plný nevýslovného kouzla, tak že žárlivého Gastona srdce zabolelo, ale Raul unešen sepjal ruce jako k modlitbě.

„Ó krásná Belisanto!" zvolal, „kéž byste krev moji a duši žádala, bych lásku svoji dokázat vám mohl!"

„Nejsem tak ukrutnou," usmála se líbezně s ruměncem Belisanta; „prosím vás o dar mnohem menší. Slýchám, že u vás tam v chladném severu hrozící vaše hrady mívají vysoké věže, dlouhé chodby a odlehlé, jak před světem skryté komnaty. Nuže, o takovou jednu osamělou komnatu vás prosím pro starou svoji Klearistu, a přísahejte mi na svou čest, že ani vy ani kdokoli z vašeho komonstva nikdy a pod žádnou záminkou nevejde přes její práh. Stará moje Klearista miluje samotu a té jí poskytnouti toužím. Ještě nejsem u konce. Žádám dále, abyste ani vy ani kdo jiný nejevili nikdy přání, uviděti jistý malý poklad starých památek, jejž Klearista chová jako svaté ostatky a jejž uložila do zvláštní skříně. To jest vše. Odpovězte mi a dokažte mi lásku svou, kterou mi co den tak horlivě přísaháte!"

Podala Raulovi ruku, a ten ji nadšeně k srdci tisknul a celoval, přísahaje, že vše vyplní, čeho krásná Belisanta žádá.

Belisanta zdála se šťastnou, a Raul smál se její dětinnosti, ale ne tak Gaston; postihl podivný úsměv staré Klearisty a tušil, že za nepatrnou prosbou Belisantinou velké a hluboké, ba osudné snad vězí tajemství. Ale nezmínil se příteli ani slovem, neb démon žárlivosti a podlé závisti byl se hříšného srdce jeho úplně zmocnil.

Svatba odbývala se s nesmírnou nádherou, hody trvaly po celý týden, a po ukončení jich přivedli Raulovi a Belisantě koně ověšené aksamítovými pokrývkami, do kterých erby Orlandinovy a Raulovy vetkány byly, uzdy třpytily se zlatem a rubíny, a kopyta byla pozlacená. Belisanta rozloučila se s domovem beze slzí a následovala chotě svého bez úsměvu. Seděla na koni nepohnutá, nehybná jako krásná socha. Sto rytířů a manů doprovázelo novomanžele, a padesát mezků neslo drahocenné dary svatební. Stará Klearista seděla na širokém voze, čtyřmi černými voly taženém; černé závoje jí halily tvář, podpírala hlavu o dlaně a hleděla upřeně před sebe na dlouhou skříň, ležící jí u nohou. Skříň ta, zhotovená z ebenového dříví, s víkem vykládaným perletí, podobala se útvarem rakvi.

Ale nejen oči staré Klearisty spočívaly tak upřeně na černé skříni; i holubičí, sladké zraky krásné Belisanty vracely se bez ustání k ní a zasmušovaly tím Raula, který marně se snažil na sebe je obrátit. Zasmušilost Raulova nejen že rostla každou hodinou, ale

počala se poznenáhla jeviti na tváři všech, a věru svatební ta jízda zdála se spíše býti pohřebním průvodem, a každý, kdo Belisantu viděl a bledost její pozoroval, tušil neštěstí a zlo. Smutný tento dojem stával se tím mocnějším, čím více se Raul domovu svému blížil, a když slunné krajiny jihu v mlze zmizely a Belisanta se nořila do tmavých lesů, a když sténavá hudba jehličnatých stromů v sluch jí zazněla, tu zalily se čarokrásné její oči slzami; a když konečně objevily se hrozivé valy a strmící věže hradu Raulova, kol kterých velcí černí ptáci kroužili, tu svěsila Belisanta s hlubokým vzdechem hlavu a omdlela. Zdála se jako letní květina, kterou byl vítr sněhem zavanul.

Srdce Gastonovo mřelo při tom pohledu; rozloučil se se svým přítelem a odjel na vlastní svůj hrad Tressillon, a modlil se k Bohu, by mu dal zvítěziti nad vášní, aby mu dal zapomenouti na krásnou Belisantu. Žil na Tressillonu jako poustevník, ale obraz krásné Belisanty nevyhasl v srdci jeho, a když uplynul rok a Raul mu dal zvěstovat, že Belisanta mu porodila dvojčata, děvčátka tak krásná jako večernice, tu neznal Gaston již jiné touhy, než Belisantu uviděti a potom zemříti. Na peruti lásky spěchal do hradu svého přítele a se srdcem bušícím hleděl na krásnou Belisantu. Nebyla se ani o stín změnila; měla posud nevysvětlitelný výraz v oku, byla posud lhostejná k svému manželu, a ani krása an-

dělská těch útlých, zlatovlasých děvčátek, která pod srdcem byla nosila, nerozehřála ji k úsměvu. Tu zmocnila se znova v srdci Gastonově nejen dvojnásobná vášeň k ženě přítelově, ale i palčivá dychtivost odhrnouti roušku, která tajemství zvláštního toho tvora zastírala. Byla se Belisanta oddala černému umění, vědě rouhající se Bohu? Byla bílou svoji duši zadala knížeti temnoty? Podobné otázky kladl si Gaston co den a spánek prchal s jeho víček; celé noci bloudil chodbami hradu, dvorem, zahradou, a líce jeho bledly čím dál tím více.

Jednou za jasné noci, když vytrhnul se z krátkého sna, poděšen matným a horečným viděním, vyšel ze své komnaty zahalen v plášť, chtěje v zahradě horké svoje čelo ochladiti; avšak v rozčilení svém zbloudil chodbami a octnul se u úzkých schodů, vzhůru do vysoké věže vedoucích. Nevěda sám, proč tak činí, stoupal na věž, až stanul udychtěn v dlouhém korridoru, který část věže s druhým oddílem hradu spojoval. Jeden konec galerie ztrácel se v dálce ve stínu a na bližším konci zpozoroval Gaston dvéře nějaké komnaty. V okamžení tom zabělil se v hustém stínu chodby bílý jakýs přízrak, vynořil se ze tmy a vznášel se v lunném světle blíž a blíž. Tento téměř průhledný zjev byla krásná Belisanta. Rychle ale tiše učinil Gaston velký krok do zadu na schody, kterými byl přišel, a schoulil se ve stínu hlubokého výklenku, taje dech svůj násilně.

Belisanta vznášela se blíže, země se téměř nedotýkajíc, oči její byly zavřeny a z tváře její šlehalo pološílené jakési nadšení. Přišla Gastonovi tak blízko, že slyšel její dech, ale nezpozorovala ničeho, a zastavila se až u dveří komnaty; tam se schoulila a zaklepala slabě.

„Ty voláš, pane můj, můj choti!" zašeptala, a ruměnec polil bledou její tvář a mramorovou šíj, která se bělila v lunném světle jako labuť. Pomalu otevřely se dvéře a stará Klearista zjevila se tam; kolem hlavy měla stříbrný závoj, a bílé, dlouhé její vlasy proudily jí až na rudý zlatotkaný plášť, který byla přehodila přes sebe; v rukou držela zlatý věnec práce přeumělé, jehož drobné lístky a kvítka chvěly se v průvanu chodby jako živé, i vtiskla jej na bílé čelo krásné Belisanty a připevnila jej démantovou jehlicí do havraních vlasů, pak javši ji kolem ramen vtáhla ji do komnaty a dvéře se opět zavřely . . .

Gaston připlížil se nyní ze svého úkrytu a naslouchal. Z komnaty zaznívalo to jako tichý zpěv a tlumený šepot, a sladká vůně kadidla pronikala skulinami dveří na chodbu. Gaston zachvěl se nedočkavostí a rozčilením; nyní konečně bylo mu dopřáno nahlédnouti na dno toho tajemství, které jej tak dlouho již znepokojovalo! Přistoupil k samým dveřím, a zapomínaje úplně své mužské důstojnosti a cnosti rytířské, přiložil oko ku klíční dírce. Srdce jeho zastavilo se hrůzou nad tím, co spatřil. Na stříbrném lůžku, napolo těžkou.

uměle tkanou látkou pokrytém, ležela socha krásy uchvacující; jinošské to tělo, vytesané z bílého mramoru, svítilo a třpytilo se ve světle modravém, které ze zlatých starodávných kahanců se lilo; kol lůžka stály stříbrné košičky naplněné ovocem, malované nádoby ušlechtilých tvarů plné pestrých květin a zlaté láhve s olejem, naplňujícím komnatu nejsladší vůní. Bledá, krásná Belisanta stála před sochou; ruce její byly křížem na prsou složeny, nadšený její zrak zahloubal se do bílého čela a celovala drahokamy, které co oči pod zlatými řasami zasazeny byly. Mezi tím co Belisanta tak vytrženě mramorovému jinochu se obdivovala, házela stará Klearista vonné věci do ohně, hořícího na měděné třínožce, a k nevýslovnému podivení Gastonovu jala se domnělá němá tichým hlasem tajeplná slova prozpěvovati. Posléz otevřela stařena okno, obrácené k severu, sňala purpurový svůj plášť a hodila jej na sochu, shasila lampy a při svitu ohně na třínožce poklekla na zem, a rozpustivši bílé svoje vlasy začala štkáti a kvíleti.

„Adone, Adone, Adone! zvolala Klearista. „Ty jsi odešel do krajin stínů a mátoh, a za tebou kanou naše slzy; truchlíme, jako lesy a hory pro tebe truchlí, a halíme se v smutek, jako samo nebe se ve smutek halí pro tebe! Milovala tě zlatem věnčená krásná bohyně, bohyně zrozená z pěny dalekošumného moře! A bohyně mátoh a stínu a královna

smrti zatoužila po tobě též a vztáhla tě k sobě dolů do kraje mrákot a tmy! Tys zmizel nám, spanilý bože, a krev tvoje lila se proudem a vznikla z ní rudá květina vonná! Tu květinu celujou naše rty a slze naše jsou její rosou! Vrať se nám, ty spanilý, ty milený, ty sladký!"

Stařena zamlčela se a Belisanta plakala tiše; ale za nedlouho vstala Klearista, rozsvítila opět světla v zlatých svítilnách, urovnala si vlasy, přehodila závoj a odkryla bílou sochu.

„Sláva tobě, světloucí bože!" zajásala, „zdar tobě a dík! Tys se vrátil k nám z krajin temných, smrti zasvěcených! Žehnej nám, jako my tobě žehnáme, Adone!"

Na to se chopila dlouhé flétny a divoká, jásavá píseň zazněla komnatou; Belisanta upravila si zlatý věnec, tváře její zaplanuly, polozavřené oči šlehaly blesky, a točila se vírným rejem kol mramorové sochy. Zdálo se při divokém tom tanci, že nohy její jsou okřídlené, tak rychle a hbitě letěla komnatou, bílá ňádra vlnila se pod průhledným, třpytícím se rouchem, a čarovné obrysy spanilého těla závodily o věnec leposti s divukrásnou sochou. Konečně klesla unavena na zem, utrhla několik květin z nádob a házela je na sochu, mezi tím co stařena libovonný olej ze zlatých lahví na podlahu rozlévala.

„Tebe jedině miluji, Adone!" zvolala nadšená Belisanta; „tys chotěm mým a bohem, Tys vyvolil mne mezi všemi ženami

pozemskými, tvá je duše moje na věky! Volej mne, a budu tě následovat třeba tam do stínu kraje mrtvých, kde slunce nevychází a hvězdy nezazáří! Zavolej, a půjdu za tebou do propastí pekel!"

Gastonovi zježily se vlasy hrůzou, a nyní teprve při záři tolikerých světel napadla ho zjevná podoba útlých dítek Belisantiných s tváří bílé sochy. Zachvěl se tak silně, že do dveří udeřil. Slabý výkřik leknutí zazněl z úst obou ženštin.

„Toť pouze vítr!" zašeptala stařena, ale shasínala rychle svítilny a oheň na třínožce. Gaston kradl se rychle a tiše nazpět do výklenku, a sotva že se schoulil ve stínu, otevřely se pomalu dvéře. Klearista vyšla na práh ohlížejíc se na všechny strany, kyvla do komnaty, a bílá, téměř průhledná postava krásné Belisanty vyklouzla na chodbu a dým vonných věcí valil se za ní do jasného proudu světla měsíčného. Vznášela se dál a dále a zmizela . . .

Ale Gaston vstal a vytasil meč. Polonahá krása luzné Belisanty byla v hrudi jeho vznítila novou, neukojitelnou bouři vášně, neměl již jiné myšlenky, jiné touhy, než přivinouti tuto čarokrásnou ženu k hříšnému svému srdci; i sama hrůza, kterou v něm vzbudila, rozjařovala kypící jeho krev; nelekal se pekla, věčná muka zdála se mu nepatrnou proti nebi její lásky, nelekal se démona a byl ochoten s ním zápasiti o bledou, bílou, luznou tuto ženu.

Bylo mu zjevno, že socha Belisantu za sebou volá, za sebou táhne, sama byla řekla, že ji následovat chce kamkoli; uznal tedy za svůj úkol nejdříve zmocniti se sochy, která ji tak mocně vábila; sám démon měl sloužiti plamenné jeho vášni. Vrazil do komnaty staré Kleristy. Bylo tam nyní šero, neboť okno bylo zastřeno.

„Rozsvit!" velel hlasem burácejícím jako vichr.

Klearista dělala všelijaké posuňky a stavěla se němou jako obyčejně.

„Odvážné pitvory tvoje jsou marné!" zvolal Gaston. „Poslouchal jsem za dveřmi, slyšel jsem tě mluvit, zpívat, viděl jsem sochu, viděl jsem tancující Belisantu! Slyšíš! Belisantu viděl jsem, a kdyby nebe a peklo se vzpouzelo, vynutím si lásku této ženy!"

Stará Klearista padla zničena na kolena. „Milost!" zakvílela a objala jeho kolena.

„Rozsvit!" velel tvrdošijně Gaston, ale když se nehnula a stále u nohou jeho kvílela, otevřel okno, tak že proud lunného světla do komnaty vnikal. Gaston strhl nyní plášť zakrývající sochu, a bělost mramoru zaleskla se jako sníh, zářila krásou kouzelnou, a drahokamy, tvořící její oči, sršely hvězdy a lijavce jisker. Cosi jako obdiv a úcta projelo srdcem Gastonovým, ale obraz tancující Belisanty zjevil se mu zase náhle: viděl krásné její údy zářiti bělostí krasší nad mramor; viděl vnadnou její hlavu, skloněnou jako

pod tíží zlatého věnce; viděl polozavřené její oči, šlehající violové blesky, a proud černých vlasů, lijících se až k patám s tím modrým leskem jako potoky.

Ten obraz zaplašil každou jinou myšlenku. Ohlédl se po Klearistě; stála před ním vznešená jako kněžka.

„Cítíš mocnost toho boha?" tázala se ho a ukazovala na soohu,

„Cítím mocnost Belisantinu!" zvolal; „ta očarovala mne, ale čary tvoje věru neučiní mne modloslužebníkem. Dáš ženu tu do rukou mých?"

„Nikdy!" odpověděla krátce a hrdě.

„Pak tě vyzradím a zhyneš na hranici! Třes se přede mnou, čarodějko, modloslužebnice, která temným lžibohům se klaniš!"

„Tvojí krví potřísněni svatí jsou lžibohové," odvětila s pohrdlivým úsměvem; „tvoje víra jest temná jako věčně zachmuřené tvoje nebe, jako kraj tvůj bez úsměvu slunce! Já bohy světlé ctím, které jste zaplašili svým křížem. Co bylo platno vytrhnouti mne z lůna rodiny mé, protože jsem po věky nechtěla zapomenouti na staré bohy, kteří vládli, když svět ještě krásou zářil a šťastným byl? Zavlekli mne do vlhkých lesů, uvrhli mne do propasti hanby, tak že jsem se stala raději němou, bych nemusila nikdy vyříknout, co jsem snášela! Avšak dosti o tom. Věz, že Belisanta sama pod rumem v podzemní kobce bývalého chrámu sochu tuto nalezla. Adonis

sám zjevil se jí ve snu, a ona miluje ho jako boha a jako manžela. Ty vidíš, že po vůli ti býti nemohu a nesmím! Zhynu raději na hranici, než vyhověla bych tvé žádosti. Čiň, co ti libo, ale nezapomeň, že i Bellisanta těm se kláni, které lžib hy jsi nazval, tedy nejen mně, ale i jí hrozí hranice!"

Po těchto slovech dala se stařena do ďábelského chechtotu, a smíchem svým a škodolibým pohiedem rozzuřila Gastona tak, že uchopiv ji za dlouhé bílé vlasy nasadil jí meč svůj na hrdlo.

„Chceš po vůli mé jednat?" tázal se hlasem chraptivým,

„Nikdy!" odpověděla hrdě a klidně. „Splň hrozbu svou, sketo, ženobijce! Vždyt nemiluji život a smrti se tedy nehrozím!"

Gaston odhodil meč. „Nuž tedy do propasti s tebou, ďáble!" zaječel a vlekl stařenu k oknu; šum divoké řeky, tekoucí kolem hradu, hlučel tichou nocí vzhůru do věže. Stařena zachvěla se náhlým strachem, ale přece neprosila o milost, jenom oči zamhouřila. Bez slitování s šedinami jejími pozvedl ji Gaston na okno, držel ji chvilku nad propastí a pak pustil ji; letěla tmou a nocí . . . Hrozný výkřik, těžký pád, zahučení a zavíření černých vod tam dole pod skalou . . . a zase bylo ticho, hrozné ticho, v kterém Gaston neslyšel než bušení svého srdce . . . Ve světle měsíčném blyštěly se na řece kruhy vždy větší a větší, až dosáhly břehu,

a pak zmizely a s nimi poslední stopy příšerného, rukou Gastonovou spáchaného činu ...

Nikdo na hradě netázal se po staré Klearistě; objevovalať se jen málo kdy mezi ostatními obyvateli hradu a nikdo jí nepohřešoval. Gaston hádal, že Belisanta co noc tam vzhůru ke komnatě putuje a marně na dvéře staré Klearisty klepe, neb viděl, jak vůčihledě chřadla vždy odcházejíc sklamána, a vícekráte než jednou projela mu hlavou myšlenka ukryti se v tajemné komnatě a netušící Belisantu k sobě vtáhnout, ale upomínka na strašný čin bránila mu vykonati tento úmysl.

Konečně řekl Raulovi, že jej záležitost jakási na hrad Tressillon volá, a chystal se k odjezdu; ale v noci před tím vkradl se do komnaty staré Klearisty; zaobalil sochu do pláště a uloživ ji do skříně, spustil ji po provaze s okna dolů do řeky v husté rákosi. Ráno rozloučil se s Raulem, ale místo do Tressilonu zajel do nejbližšího města, najal loď a přestrojen vrátil se s několika věrnými služebníky pod hrad Raulův, vytáhl za soumraku skříň se sochou z rákosí, a nyní teprv odebral se na svůj hrad.

Tam postavil sochu do zvláštní síně, tváří směrem k hradu Raulovu, a čekal trpělivě na další průběh věcí. Byl jist, že Belisanta kouzlu sochy podlehne, že sám démon ji přivádí do rukou jeho. A nemýlil se, Jednoho dne, když právě před sochou stál, za-

zněl roh se strážné věže, a když Gaston k oknu přistoupil, spatřil krásnou Belisantu před svým hradem. Seděla na koni jsouc oděna v dlouhý bílý šat, tak jako tenkráte v noci; černé, modroleskłé její vlasy vlály větrem a na čele, bledším a průhlednějším než kdy před tím, zářil v slunci zlatý její věnec. Gaston kázal ihned, aby spustili most, a spěchal Belisantě vstříc. Vjela na dvůr a on pomáhal jí s koně. Nyní teprve zpozoroval, že tvář její byla jako zkamenělá a oči že má zavřeny. Těžký vzdech jako vzdech umírajících dral se jí z úst.

„On volá mne a zde jsem," zašeptala. „Ó veď mne rychle k němu!"

Mezitím co mluvila, zůstaly oči její zavřeny, ale zdálo se, že violové zřítelnice šeře prosvítaly bílými, slabě zarůžovělými klapkami.

Gaston vedl ji přes schody vzhůru, ale ne do síně, kde socha stála, nýbrž do své komnaty. Tam padl před ní na kolena a s proudem palčivých slzí vyznal jí svou šílenou lásku, svoje muka a svůj zločin. Stála němá a chladná před ním. a když dokončil, pravila tiše: „Doveď mne k němu."

Tu vrhl se vášnivě na ni a objal ji a chtěl čelo její zlíbat a zavřené ty sladké zraky scelovat; ale projelo jej to mrazem a vlasy jeho se sežily, neb bylo mu, jakoby objímal studenou mrtvolu, i pustil ji a prchal, a v srdci svém byl jist, že to není Belisanta, ale její

strašlivý přízrak . . . Zděšen volal o pomoc a běhal úzkostlivě po chodbách, Vzmuživ se za krátko vrátil se — seděla na prahu komnaty, bledá, bez hnutí, bez známky života . . . Tak seděla tam tři dny a tři noci, a z vlasů jejích šla jako zář a z očí jako lunný paprsek, a zlatý věnec zdál se jako z rozpáleného železa a bílé čelo svítilo nocí . , . Na celém hradě nemluvil nikdo nahlas jako kolem lůžka umírajícího, po celé dny a po celé noci tlačili se obyvatelé hradu v šeré chodbě a hleděli na ni jako na světici, a mnohá slza skanula tiše k zemi, a když tichý, sladký, snivý její hlas, občas nesrozumitelná slova šeptající, zazněl jako zpěv umírající labutě, pukalo srdce všech. kteří to slyšeli, a na čele zoufaleho Gastona stál studený pot po celý ten čas . . .

Ráno dne čtvrtého zazněla s věže znova trouba strážcova, a v slunci zatřpytily se leskle zbraně četného voje rytířů a manů, v jejichž čele stál Raul, a herold předstoupiv před samý hrad, hlasem čistým a mohutným, znějícím jako zvon kathedrály, zahřměl v tato slova: „Gastone z Tressillonu, tys zrádce bezectný a jméno tvoje bude jako jmeno psa pokolením budoucím na věky! Tys odloudil kouzly a uměním ďábelským ženu bezeskvrnnou svému hostiteli a věrnému příteli, a proto hanba tobě, hanba! Za ten zločin tvůj přísahali jsme Bohu a jeho svatým, že trest tě nemine, že hrad tvůj ztečem, dobudem a se

zemí srovnáme, ale ty, zrádce a skvrno všeho rytířstva, ty zhyneš mečem a tělo tvoje nepohřbené budiž lupem zvěře lesní!"

Když herold dokončil, zazněla hudba válečná, rytíři zamávali blýskavými meči a udeřili jimi do pavéz a štítů, takže ranní vzduch se rozvlnil divokými zvuky a ozvěna ze skal jim hučela v odpověď. Ale Gaston nevolal svoje manstvo a vojáky, rozkázal, aby spustili most a brány otevřeli, a sám, beze zbraně s hlavou obnaženou vyšel z hradu. Šel přímo k Raulovi, prosil jej, by vešel s celým vojskem svým, a vedl sám koně jeho v pokoře za uzdu. Překvapení bylo veliké, každý věřil, že je Gaston nevinen, že žena Raulova pod střechou jeho nedlí. Ale Gaston vedl Raula mlčky tam, kde krásná Belisanta bez života seděla.

„Duše moje jest naplněna smutkem a zoufalstvím," pravil Gaston. „Jsem vinen, usmrť mne a vydej tělo moje lesní zvěři za kořist, já nedbám toho. Miluju Belisantu, jako muž snad nikdy ještě ženu smrtelnou nemiloval, a jsem tvým nešťastným sokem, avšak k vůli jinému přišla žena tvoje na můj hrad." Pak obrátil se k Belisantě a pravil: „Vstaň, ženo, dovedu tě k němu!"

Belisanta vstala a usmála se sladce, sklopila hlavu na hruď a šla za Gastonem. Vedl ji a Raula do síně, kde stála socha, zakrytá purpurovým, zlatotkaným rouchem,

náležejícím druhdy nešťastně Klearistě. Gaston strhl nádherný ten plášť, a Belisanta zajásala, otevřela oči a tyto zasvítily jako hvězdy, a bledé její líce rozkvetly jako růže. Klesla na kolena a rozpřáhla bílé páže, a zvuk jejího hlasu byl sladší a lahodnější než zpěv lesního ptáčete na kvetoucím keři, když takto promluvila: „Nikdy neviděla tě Belisanta spanilejšího než dnes, Adone, ty sladkosmavý, ty jasnočelý! Tak luzný jako nyní jevil jsi se mi jen tenkráte, když bílý obraz tvůj jsem našla v rumu tvého chrámu, když svatá luna matným světlem tě líbala, a dlouhé paprsky tvých milovaných očí do srdce mého vnikaly! A oni odňali tě mně a skrývali tě přede mnou! Kletba jim! Ó jak duše moje práhla po tobě, Adone, Adone můj!"

„Ženo hříšná, nešťastná a Bohem opuštěná!" zvolal Raul setřásaje se sebe hrůzu, která jej byla jako v kámen proměnila. „Ó Belisanto, ty bílý květe můj! Běda mně, co to mluvíš?"

Ale ona se jen usmívala.

„Miluju jej!" pravila svému choti; „vznášel se vždy před zrakem mé duše a proto neviděla jsem ničeho mimo něj, a svět a lidé v něm jsou pro mne pouhé stíny. Moje Klearista, němá pro celý svět, jehož nenáviděla, ta měla pro mne hlasu a šeptala mi zvěst o zaplašených bozích, vyhostěných z modrých výšin nebe A duše moje naslouchala a slyšela jsem v jasných nocech, jak hlasy jejich

vánkem šelestily, a vídala jsem ty zlaté, svaté jejich stíny nocí zářit! A on se mi zjevil ve snu v jinošské své spanilosti i mluvil ke mně, a já jej miluju! A tajila jsem svoji lásku a žila jsem život smutný; jen to blažilo mne, že neustále snít jsem o něm směla, ale kdykoli jsem se probudila z luzného toho sna, truchlila jsem po něm. A muž ten, který se přítelem tvým zove, dopátral se lstivě mého tajemství a zničil mne, neb propadnu nyní tvému soudu. Nenávidím podlého zrádce tak, jako miluju jeho, sladkého Adona!"

Opovržlivý její zrak měřil Gastona a roznítil v duši jeho záchvat nejdivočejší nenávisti. Gaston byl by nejraději zničil ji a Raula, a sochu a sama sebe; krev syčela mu v uších, bušila mu v spáncích a mžitky dělaly se mu před zrakem. Na jednom z pilířů síně visel těžký starý burdýř, strhl jej rázem a vší silou udeřil do sochy. Déšť jisker vyšlehl z mramoru a luzná hlava sochy, roztříštěná na prach, rozlétla se do všech koutů síně; zvuk jako přetrhnuté struny zavzněl vzduchem, ale zároveň též divoký, strašlivý výkřik krásné Belisanty; pozvedla ruce, jako by sochu chránit chtěla, vzdychla tak hluboce, že se zdálo, že srdce její puklo, zavrávorala a padla těžce jako kámen k zemi ... Vnadná její hlava zavadila o mramorové nohy osudné sochy, zlatý věnec svezl se jí na rameno a violové oči zavřely se a shasly na věky ...

Po těchto slovech vypukl poustevník v nářek srdcelomný a vrhl se na bílý hrob nešťastné Belisanty, a štkaje promluvil takto k Amisu a Amilovi: „Onen nešťastný Gaston z Tressillonu, vězte, jsem já sám. Na bedrách svých odnesl jsem mrtvou Belisantu sem a pohřbil ji; zde ji oplakávám a zde zemru, až Hospodin naplní moje dny. Raul zemřel ve svaté zemi; ale dvojčata, která mu Belisanta darovala, byla vychována v klášteře svatých panen a nikdy nedověděla se o neštěstí svých rodičů. Později provdaly se, slíčné panny, a byly to vaše matky . . . V jedné noci porodily vás a v jedné noci zemřely po roce . , . A otcové vaši táhli poutí do Říma a tam pokřtili vás, a nebylo konce divení se vaší podobnosti. Ale já nedivím se; jak vás nyní vidím před sebou, tak hleděla na mne luzná socha s bílým čelem, třpytícím se jako sníh a s očima jako hvězdy! Tak viděl jsem ji poprvé v osudné noci, když stará Klearista aromata Arabie jí pálila a vůně syrské ze zlatých lahví kolem rozlévala . . . Když jsem vás v lese spatřil, šeptalo mi srdce, že je poslední hodina moje na blizku, a proto vyznal jsem se vám ze všech hříchů svých . . . Dávno zacelené rány mého srdce krvácejí nyní znova, a proto prosím vás ve jménu milostivého Boha, abyste mne o samotě nechali zde u bílého toho hrobu . . .“

III.

JOLANTA.

Amis a Amil uposlechli prosby poustevníkovy a nechali jej o samotě. Ruku v ruce kráčeli temnou chodbou vzhůru, zpět do skalní sluje, a dlouho slyšeli za sebou srdce rozrývající výkřiky, vzdechy a zoufalé štkání nešťastného Gastona z Tressillonu. Dosáhli vysoko klenuté sluje a usedli tam tiše na omšený balvan. Obrovskými průlomy skal hleděl velký, jasný měsíc na ně, obléval zlaté vlasy obou přátel čaruplnou září, a vznešený klid bledého poutníka toho po azurném poli nebes konejšil bolestné rozechvění, jež vypravováním Gastonovým v prsou obou mladých mužů bylo vzniklo. Dlouho seděli tak na balvanu beze slov; hlava Amilova spočívala na rameně drahého druha; Amis hladil něžně jako matka dlouhé jeho kadeře a hleděl mu vážně a smutně v zarosený zrak.

„Můj Amile," pravil posléz Amis, „zvlhlé tvé oko prozrazuje mi, jak duše tvoje posud dětinná a snivá, jak bolestně se zachvívá při každém dotknutí, podobna útlému květu!"

„A vážný zrak tvůj a pevný tvůj hlas," odvětil Amil, „zvěstují zase mně, že tvoje

4*

duše, můj drahý Amisi, jak ocel kalena jest ohněm utrpení. Tys trpěl? Trpíš snad posud? Ó mluv a řekni, že se mýlím."

„Můj Amile," odvětil Amis s povzdechem, „nemluv teď o mých osudech a pověz mi, zda ty šťastným jsi."

Amis zavrtěl zamyšleně hlavou. „Můj druhu milený," pravil, „sám ti nemohu říci. Nyní ovšem jsem šťasten, protože tebe mám, a tesknota má je tedy v hloubi sše pohřbena jak tmavý mrak, jenž ponoří se do moře, když slunce zvítězí."

„Tvá tesknota? a jaká?" ptal se Amis.

„Ach," vzdychl Amil, „srdce moje zdá se širou pouští a vypravování o lásce Belisantině připomíná mi bolestně moji sirobu."

„Jak mám ti rozuměti?" divil se jeho přítel.

Amil po krátkém mlčení jal se takto mluviti: „Zavítám-li na hrady rytířů, na dvory králů a v paláce krásných paní, slýchám neustále lásku a sladký její bol a blaho opěvovati bez konce — ale srdce moje zůstává vždy bez pohnutí. Já dívám se chladně do očí krásek nejrozhlášenějších, a nikdy posud nezachvělo se ledové mé srdce. Z toho mi vzešel smutek hluboký. Proč Bůh mi nedopřál daru, jenž každého tak blaží? Je láska skutečností, či pouhým klamem, snem? Tak tázal jsem se bezpočtukrát sám sebe, a konečně posmíval jsem se tomu citu, který si blázna tropí

z nejmoudřejších, a blahoslavil jsem vlastní rozum svůj, že nepodlehá nikdy tomu klamu."

„Nuž dále?" ptal se Amis, když přítel se zamlčel.

„Tu jednou stalo se," pokračoval Amil, „že jeda s myslí veselou zeleným lesem zabloudil jsem a octnul se v malém údolí, jež nikdy před tím jsem nebyl viděl, ačkoli jsem les ten a všechny jeho stezky úplně znal. Podivil jsem se, kam jsem to přišel; tu zachvělo se náhle moje srdce: z vlahé letní trávy vyrůstala divukrásná květina; lilie bílá jako sníh houpala se na útlé lodyze a vůně, kterou vydávala, byla záři hvězd příbuzná a plnila duši moji světlem kouzelným, a bylo mi, jako bych uzřel nebe otevřené dokořán, a hlubiny jeho nebyly mi více tajemstvím; a zem a její propasti ležely jak otevřená kniha přede mnou, a zdálo se mi, že mi křídla rostou. Ruka moje vztáhla se po bílém čarokvětu, však chvěla se tak, že sloužit mi nemohla, a slzy tekly mi z očí, neb cítil jsem, jak nehoden jsem byl, nebeský ten květ nazývati svým, a měl jsem jedno přání toliko: zde zemříti, neb státi se tvrdým, nepohnutým kamenem, a věčně smít tam zřít na bílou tuto lilii!"

Amil vtiskl po těchto slovech horoucí svou tvář do chvějících se dlaní.

„A co se stalo dále?" tázal se Amis vážně.

„Květina zmizela a údolí též, a stál jsem opět v lese," pravil Amil, „a tu věděl jsem, že to vše byla než pouhá vidina. V mé duši ale zněla sladká, smutná hudba, a ta mluvila: „Jako tato lilie, taková jest láska v nebi zrozená." A nesmál jsem se lásce víc a neměl od té doby než jedno přání, by lilie podobná vykvetla v srdci mém! Však, příteli můj, drahý Amisi! já marně, marně toužím! Mé srdce jest jak neúrodná skála, a bytost moje rovná se té soše, o které blouznila Belisanta, matek našich matka. Ó rci, není to snad kletba nebes, která stíhá mne za hříšnou lásku zbloudilé Belisanty?"

Tu objal Amis svého přítele a tiskna jej k svému srdci pravil: „Utiš se, Amile, ta bílá lilie z duše tvojí vykvete, to věř; a prosím přemilého Boha, abys šťastným v lásce byl a se nesklamal jako já!"

„Ó běda! tys tedy se sklamal, ty trpíš? jsi nešťastný?" zvolal Amil.

Ale Amis položil mu ruku na ústa a druhou rukou ukazoval na protější stěnu. Stál tam temný, vysoký stín, z kterého dva zraky jako uhly svítily; byl to poustevník, který byl tiše do sluje vešel. Přátelé povstali, a Amis přistoupil k starému muži. „Odcházíme," pravil; „klid a pokoj budiž s vámi a boží slitování. Věčné zapomenutí nechť kryje to, co jste nám dnes pověděl. Bůh jest milostivý a promine vám, jako prominul Belisantě, a jak my vám odpouštíme za ni, my její potomci."

Poustevník stál beze slova; povznesl pouze žehnající ruce nad ně, a přátelé se brali dolů na louku, kde jejich manové a druzi kolem ohňů seděli. Na dané znamení osedlali koně, a brzy potom zmizel celý dav ve stínu lesů. Když opět vyjeli na širou pláň a nazpět se ohlédli, kde skály čněly, viděli oba přátelé na chlumu nejvyšším posud temný stín poustevníkův, odrážející se určitě od jasného obzoru; stál tam bez pohnutí, a ruce jeho posud jim žehnaly, a vánek, spěchající za nimi z dřímajícího hvozdu, zdál se jim hlubokým vzdechem nešťastného Gastona.

„Otevři mi své srdce, ubohý můj Amisi," pravil Amil, když byli dlouho mlčky jeli.

„Nechci smutným vypravováním radost našeho shledání kaliti," odpověděl Amis. „Slyšeli jsme od Gastona z Tressillonu více, než citlivé tvé srdce snese. Ó Amile můj, nenazývej mne ubohým! Což nejsem bohat jako král, když tebe mám? Ó věř, ne pouze láska ženina blaží. Přátelství, jež duši k duši pojí, jest svazkem tak posvátným jako láska, a jak nevěsta a ženich před oltář vstupují a Bohu dí: ‚Viz, Pane, duše naše našly se, ty sám jsi je spojil od začátku časů, když jsi je pro sebe stvořil, a proto je nikdo více nerozloučí,' tak, Amile můj drahý, předstupme i my před jeho svatý oltář a rceme též: Ó Pane, tys spojil nás, a děkujíce tobě slibujem, že ani pekel moc náš svazek více nerozloučí."

Amil podal druhu svému ruky a hleděl

si v oči, a nepromluvili více, neb zraky jejich mluvily za ně. A jeli, jeli dále jasnou, krásnou nocí, a když šero ranní se po nebi rozlévalo a ptáci v šumivých korunách stromů procítili a skřivánci bleskem vylétli z porosených polí slunci vstříc jak milenému ženichu, tu jevily se na stříbrné obloze mohutné a štíhlé věže města, a když růžové červánky jak družice se shromažďovaly u zlatých bran planoucího východu, tu stanuli rytířové pod valy a baštami Remeše.

Opodál silnice stál útulný a usmívavý domek. Dřevěné jeho sloupy objímal tmavý břečtan, vysokou, špičatou jeho střechu pokrývala modravá břidlice, a úzká jeho okna, zasklená do olova zapuštěnými tabulkami tvaru rybích šupin, blyštěla se v slunci jako zlatá zrcadla. Kolkolem šelestil sad plný starých jabloní, na kterých se hojné jejich ovoce jako milé tváře dětské růžovělo, a nad obloukem vrat, vedoucích do sadu, kolébal se hrdě na dlouhém prutu železném velký štít. Plocha jeho byla modrá, a křídová zeď byla na ní malována se zlatou branou, a koruny prapodivných stromů čněly přes tu malovanou zeď a u zlaté brány brousil si anděl plamenný meč o kamenný brus, a druhý anděl ukazoval na nápis nad zlatými vraty, jenž zněl: Ráj. Zpod bílé zdi proudily čtyry blankytné řeky: první řeka tvořila ostrov se zlatou skalou, a na skále stálo jméno Hevila, byla to tedy řeka „Pison“; řeka druhá měla stříbrnou pěnu

a velký fíkový list plul po ní, a na listu tom stálo: „Gihon“; třetí řeka tekla zelenou loukou, na které nazí andělíčkové bílé motýly honili, a na vlnách houpala se černá stužka s nápisem: „Hiddekel“; čtvrtá řeka konečně měla pěnu zlatou, bílá panna plovala v ní s praporem, na kterém stálo: „Eufrates“.

Dům ten byl tedy rytířskou krčmou »*u čtyř rajských řek*«, a tam zastavili se Amis, Amil a jejich četní druzi. Při dusotu kopyt otevřela se ihned hostinná vrata, a krčmář v dlouhém, šedém kabátci vítal hosty. V domě bylo ihned hlučno: z vysokého komínu zdvihal se modrý kouř, ohně šlehaly vesele na krbu a druzi obou rytířů sedali k stolům. Ale Amis a Amil nedotekli se žádných pokrmů, aniž okusili vína, ale šli spolu do sadu, kde ve stínu vysokých stromů bublající potok jasné svoje vlny do kamenného vodojemu lil. Tam občerstvili přátelé své údy čerstvou lázní a oděli se v dlouhá, běloskvoucí krzna, zdobená purpurovým lemem, dýšící slabou, ale sladkou vůní; dlouhé svoje jasné vlasy převázali kolem hlavy zlatotkanou stužkou, posadili si stříbrné kapalíny s chocholy z pavích per na hlavy a pověsili si na hrdla zlaté řetězy, na kterých po velkém rubínu se houpalo. Takto oděni vyšli ze zahrady a brali se do města.

V úzkých klikatých uličkách bylo ještě ticho, prázdno a šero, ale když přátelé z těchto na malé náměstí vyšli, pozlacovaly paprsky slunce ty mile se usmívající tváře svatých

a světic nad portálem starého kostela, před kterým lípa kvetla a z kterého zvuky ranní písně tak posvátně zaznívaly, jako hudba andělů. Amis a Amil obnažili hlavy a vešli ruku v ruce do kostela. V šeru starobylé jeho klenby plál oltář zlatem a mnohými svícemi; mezi pestrými květy stála socha svatého Klimenta, oděného v roucho biskupské: trojnásobná koruna z drahých kamenů blyštěla se na hlavě jeho, a kotva železná, znak jeho mučenictví, ležela mu u nohou; kněz s hlavou bílou jako sníh konal svaté obřady. Šerý dým kadidla nesl se pomalu k pestře malovaným oknům a dav nábožných klečel kolkolem, pohroužený v modlitbu. Když dým, naplňující prostor kostelní, se rozplynul, a Amis a Amil zde stáli s hlavou pokorně skloněnou, tu zdálo se každému, kdo je viděl, že jsou to andělé, již s nebe dolů se snesli na hříšnou zemi, a lid ustupoval před nimi úžasem a uctivostí jat, až přátelé se přiblížili k samým stupňům oltáře a poklekli. Tu obrátil se kněz a hleděl mlčky s udivením na ně, rozpůlil svatou hostii, již v ruce třímal, a podal každému z nich část. Přátelé sklonili hlavu před ním a přijímali, a přísahali šeptmo na tu hostii, že svazek jejich přátelství se nikdy nepřetrhne, přísahali, že život svůj a krev, a vše, co milé člověku, s radostí jeden pro druhého dá. Ponořili se pak v tichou modlitbu, a zdálo se jim, že duše jejich se světlem plní, a bylo jim tak sladce u srdce jak milencům. Kněz odešel

od oltáře, lid se rozcházel, a Amis a Amil vstali též; hleděli si s nevýslovnou radostí do očí, a ruku v ruce, jak byli vešli, opustili šerý chrám a vyšli ven, kde slunce nyní v plné síle své a spanilosti zářilo, kde vzduch se zvuky slavnými třásl, neb byly se rozzvučely zvony celého města; slavil se dnes svátek veliký, den Nanebevzetí Panny Marie.

Ulice nebyly více prázdny, tichy a šery; proud zlatého světla je plnil jasem a davy lidstva se v nich hemžily, a celé město halilo se v roucho sváteční. Se všech oken visely pestrotkané čalouny, se všech štítů, se všech lomenic vysokých domů visely věnce a vlály prapory, a na římsách stály v dlouhých řadách nádoby s kyticemi. Okna byla všude zotvírána, a mezi květinami prohlížely útlé tváře dívčí, zlatými kadeřemi vroubené, a mnohá kráska jevila se tam v rouše hedvábném, s bílým závojem, s růží neb rozmarinou v ruce a zlatým řetězem na bělostné šíji, a tak hleděla dolů s úsměvem, kde v davu hemžícím se na ulici mnohý jinoch vzdychal pro její krásu. Staří muži zatím věnčili sochy svatých na rozích ulic a stařeny rozsvěcovaly jim lampy z rudého skla. Fontány a kašny metaly místo vody rudé víno a sladké mléko, se všech věží zněly fanfáry do hučení zvonů a hlaholu lidských hlasů, a nadšení a radost vévodily všemu městu.

Kdekoliv se objevili Amis a Amil, zastavoval se lid, a každý hleděl na tu zázračnou jejich podobnost s udivením největším, a mnozí

jich následovali a nemohli zraků svých nasytiti tím divem přírody. Tu pravil Amis k Amilovi: „Každým krokem roste dav, jenž nás sleduje, rozejděme se raději; zvědavost dobrých těch lidí plaší jich myšlenky a ruší posvátnost našich citů. Až poledne nad korunami starých jabloní se rozloží, sejdeme se v jejich stínu za krčmou „u čtyr rajských řek“.“

Amis kyvnul hlavou na srozuměnou, a když přišli na roh ulice, šel Amis v levo, Amil pak bral se cestou opačnou. Tu ale octnul se Amil brzy v hustém davu lidu, vlnícího se jako proud a hrnoucího se k velkému, lipami posázenému náměstí, a jako zelený list, padne-li v lese se stromu do vln potoka, bez pomoci a vůle pluje, nevěda, kam to spěje, tak dal se Amil davem unášet, a nedbal, kam jej vedou.

Za nedlouho stál na náměstí pod šumícím stromem opíraje se o mohutný jeho peň. Naproti ve stínu nejmohutnějších lip vybudováno bylo z pozlaceného dříví velké skvostné lešení, ověšené modrými hedvábnými čalouny, vyšívanými pestrými květy; ale krásné paní, které tam seděly a slavný průvod, beroucí se do chrámu, očekávaly, byly krásnější než veškeré květy. Oči jejich byly napnuty ku konci náměstí, kam ústila široká, sluncem ozářená ulice; odtamtud zaznívaly slavné fanfary, a lahodné zpěvy dětských hlasů mísily se do hučení zvonů; bílý dým kadidla valil se ulicí a z něho zablýsklo se náhle cosi v září slunce jako

stříbrná lilie. Tu zazněl slavný zpěv paní na lešení, a zpívajíce hymnu na počest svaté panny mávaly bílými závoji a kvetoucími ratolestmi . . . Průvod blížil se a blížil, bílý oblak kadidla rozplynul se v modrém vzduchu, a ty, jež byl obestíral, zjevily se zrakům všech a ubíraly se slavným krokem náměstím.

Dívky, oděné v bílá, stříbrotkaná roucha a ověnčené růžemi, nesly na jemných ramenech pozlacená nosidla, pokrytá blankytnou, hvězdami posetou látkou, a na nosidlech trůnila v posvátné slávě starodávná divotvorná socha rodičky boží. Tmavoazurový plášť zahaloval její velebné údy, lem pláště blyštil se jak mléčná cesta drahokamy ceny nesmírné a ohně zázračného; zlatá koruna z hvězd stála jí na hlavě, a hustý, stříbrotkaný závoj, posetý perlami a plynoucí s temene hlavy až dolů přes prsa, zahaloval svatou její tvář, kterou uzříti jen bezhříšnému dovoleno bylo. Kol nosidel kráčely panny v modrých rouších, stínící svatou sochu dlouhými, bíle kvetoucími ratolestmi, připevněnými na postříbřených žerdích, tak že se zdálo, jako by posvátný jakýs háj byl zázrakem opustil zemi, z které byl vyrostl, aby svatou sochu po městě provázel; místo jeho ptáků švitořila malá, andělsky krásná, květy na cestu sypající děvčátka prostou píseň, a matky jejich, nesoucí hedvábné vlající prapory, končily průvod.

Každý schýlil hlavu před posvátnou sochou a klekal na dlažbu. Amil, stojící posud u stromu,

poklekl též, a pohroužen v pobožnost nezpozoroval, že klečí na samé, poněkud úzké dráze, kudy se průvod bral. Však pojednou bylo mu, jako by anděl páně se byl s nebe snesl, v srdce jeho vstoupil a čela jeho se dotekl, jako by byla náhle ta stříbrná lilie vykvetla v duši jeho, kterou ve vidění svém byl v stinném lese uzřel, a po které byl tak marně toužil, a duše jeho se plnila vůní nebeskou a ta byla jako světlo. Udiveně pozdvihl hlavu. Před ním stála dívka spanilá jako květ. Bílý, stříbrotkaný šat objímal přeslastné její tělo, a s ramenou jí plynul blankytný plášť, podobný onomu na svaté soše; široké rukávy bílého šatu padaly až na zem, a překrásná její ramena, těsně uvězněná v modrý hedbáv, safíry a perlami pošitý, byla k Amilovi vztažena. Neměla korunu na hlavě, ale rozpuštěné dlouhé její vlasy zářily nad zlato a vlnily se jako ručeje slunečných paprsků; neměla bílého závoje stříbrotkaného, ale bělost její pleti byla nad sníh skvělejší, a tmavomodré její oči byly azurnější než blankyt samých nebes. Dívka ta kráčela v čele svatého průvodu jako symbol dobroty a krásy; v ruce měla stříbrnou berlu, z které vyrůstala zlatá lodyha, nesoucí trojí liliový květ z perleti a diamantů. Když přišla k místu, kde Amil klečel, dotkla se liliemi jeho čela na znamení. aby povstal a ustoupil; Amil ale nechápal, viděl jen, jak před ním stála, krásné svoje rámě k němu vztahujíc a velký azurný svůj zrak, hluboký

jako moře, na něj upírajíc, a hleděl na ni jako na světici a sepjal ruce jako k modlitbě. Srdce její zachvělo se před vroucím jeho zrakem; i vzpomněla si dívka na obraz visící v komnatě své matky, představující anděla, tak bíle oděného, s takým okem, s takými zlatými vlasy, anděla klečícího před svatou pannou, a zdálo se jí, že slyší hudbu nebeskou, a slastnými zvuky nadzemských harf zaznával slabý, tichý hlas, jenž pravil: „To kdyby nebyl anděl ale muž, chtěla bych jej milovati nebo zemříti!" A hlas ten slabý, snivý, šeptající, byl hlas její vlastní, a ruměnec ji polil, a oči její sklopily se, a hlava její klonila se na prsa . . .

Amil vstal a ustoupil, a průvod bral se dále; pak opřel se opět o šumící strom a zdálo se mu, že sladké sny jak rosa z lípy prší, a její šum že tajeplný hlas, plný blaho zvěstujícího proroctví; položil si ruku na čelo, aby ucítil hvězdu, která tam as vyšlehla, když její berla se ho byla dotkla, a vůně květu, v srdci jeho vykvetlého, mu stoupala jak mladé víno do hlavy. Již neslyšel lípu, neviděl úsměv, slunce, zář — jedině ji viděl, dívku úchvatnou, a kroky jeho měřily tam, kam brala se ona, vznášející se v čele průvodu slunojasnými ulicemi na velké prostranné náměstí, kde před nimi v mystické kráse své vznášel se vysoký dóm jako vzletný o nekonečnosti sen, jako zjevení věčně neukojitelné touhy po Bohu. Jako hora, jako les vyrůstal

v snivé velebnosti ze země; posvátný symbol ukřižovaného Boha ležel pod modrým, letním nebem, jež jas svůj jako požehnání na ně sálalo. Nesmírné jeho věže, prolomené jako krajky kamenné, vnikaly do modra, připomínajíce lidu, kam srdce jeho, myšlenky a tužby měřiti by měly; vysoké portály, na nichž roj andělů a svatých se hemžil jako včely na úlu, zdály se vyzývati smrtelníky, aby, zanechavše světa a jeho úzkostlivé sobeckosti, utekli se do tajemného šera kamenného háje, kde z Boha vzniklé myšlenky jako svaté holubice hnízdí, a kde mír a blaženství jako ranní rosa v raněná srdce kapaly; zlatoskvoucí okna jeho ve tvaru obrovských roset, podobná očím nesmírných tvorů, zrozených ve světě mystickém a netušeném, zírala na malý, chudý, slabý lidský svět a jeho marnosti, a okna jiná, rostoucí směle do výše ve tvaru vzletných oblouků, sloužila všemocnému slunci za zrcadlo a hořela zlatou jeho slávou . . .

Jako sen, jako touhy zjevení ležel tu dóm v mystické své kráse! Jako hora, jako les vyrůstal ze země, jako v svatém háji šuměl vítr pod jeho oblouky, a v háji tom rozvíjely kamenné květiny tajeplné kalichy; v čarovném tom mramorovém háji seděli konečně ptáci z říše bájí, mohutná těla proroků tam čněla do výše, a zdálo se, že slávu boží hlásají do světa; archandělé rozprostírali tam kamenná svá křídla, svatí klečeli tam, a zdálo se, že snili o ráji a smrti, a sličné světice

spínaly své útlé ruce a usmívaly se tak nevýslovně sladce. Co vadilo to ušklíbání démonů, vytesaných to chrličů deštové vody, již tak závistivě z temných koutů zírali a škaredou svou tváří děsit chtěli? Ten úsměv světic hlásal boží smír . .

Tak ležel zde ten dóm, ne mrtvá hmota, ale slovo umělcovo, jež tělem učiněno jest! Tak ležel zde ten velký symbol člověka a světa! Byv někdy pouhou skalou, hrubým balvanem, byl nyní myšlenkou, a blahoslavil toho, jenž trýzní dlát a kladiv z hluboké noci k jasnému světlu jej byl probudil . . .

Posvátný průvod stanul nyní před dómem a hlahol zvonů valil se jako bouř nad hlavami lidu. Vysoká, pozlacená vrata chrámu rozlétla se a z šera jeho vynořil se kněz v zlaté dalmatice; obklopen bíle oděnými zpěváky zdál se jako měsíc v průvodu letních oblaků. Kráčel pomalu na náměstí ven, vysoce vzhůru držel černý kříž, na kterém bílý, bledý Kristus visel, a přiblížil se k dívce s berlou liliovou. Poklekla do prachu a vzala z rukou jeho svatý kříž; bělorouché dívky sňaly zatím sochu bohorodiččinu s nosidel a postavily ji na koberec z brokátu, a dívka, kterou Amil miloval, blížila se soše s hlavou sklopenou, a držíc v jedné ruce kříž pozdvihla druhou chvějící se rukou stříbrotkaný závoj zázračné sochy. Tu padl všecken lid na tvář a hleděl na tajeplnou líc nejsvětější Panny; z úst jejích zaznělo to jasně jako svatá hudba,

a celé tělo její zachvělo se jako radostí, že uzřela syna svého. Modrý plášť svezl se jí s ramen, bílá, stříbrná ňadra, jež byla syna člověka kojila, obnažila se; zdálo se, že se dmula radostí a slastí, a když pak se rozevřela, uviděl všecken lid srdce její z rubínu, protknuté zlatým mečem, a dvanáct bílých ptáků jako sníh vyletělo s šumem z prsou stříbrných a kroužilo v zlatém slunci a nořilo se do modrých nebes. Za jásotu lidu, pění hymen a hlaholu zvonů zahalila dívka, kterou Amil miloval, opět sochu závojem a pláštěm.

Zatím rozevřela se těžká, malovaná, pozlacená vrata dómu dokořán a celé mraky vonného kadidla vznášely se ven do letního vzduchu; šerem chrámu svítila nesčíslná světla tak přeslavně, jako hvězdy v době vánoční, když nebesa a lidé velký slaví svátek Spasitelův, a sladké, tajuplné kouzlo srdce člověka a celou přírodu prochvívá. Bez hluku, tiše, s dechem zatajeným vešel lid pod vysoké klenby dómu. Štíhlé sloupy jako palmy vyrůstaly tam do výše a nesly sloupy jiné, a smělé oblouky, lesknoucí se zlatem a všemi barvami, je spojovaly; celé nebe andělů a svatých z nejčistšího kamene bylo zde stan svůj rozbilo. Co tu sladkých tváří Serafů hledělo ze zlaté půdy! Co zde bylo nevídaných rajských ptáků a květin nejskvělejších barev! Zde stálo skupení mučednic s korunami z ametystů a topasů, tam klečeli temnorouší poustevníci pod stromy, a lvi a tygři

se před nimi plazili. Na klenbách bělela se lehká oblaka, a mezi nimi míhali se andělé, nesoucí stíny spravedlivých v lůno Abrahamovo, a malovaná okna házela celé potopy smaragdů, rubínů a safírů dolů do šera chrámu, kde se lid jako rozbouřené moře vlnil. Na vzdušných galeriích, nesoucích se do závratné výše, hořely voskové svíce a vonný olej ve stříbrných kahánčích, a ze stínu těchto šerých chodeb vynořily se průvody prozpěvujících kněží v zlatých ornátech; pomalu kráčely podél mramorových balustrád a zmizely opět, by opět výše se vynořily, a blesky zlatých rouch a hluboké zvuky písní dolů do chrámu vysílaly, odkud jim odpovídal lid nadšenými hymnami; a po celý čas pršely neustále s oblak kadidla bílé růže a lilie, a zvony hřměly do toho jako hlas boží s hory Sinai . . .

Amil vešel též do dómu, a prchaje z davu poklekl do výklenku velké hrobky a nořil se do myšlének a do modlitby.

Za nedlouho ale byl vyrušen; průvod panen, nesoucích zázračnou sochu, kráčel kolem něho a postavil své posvátné břímě na oltář naproti hrobce, kde Amil klečel, pak ale klekly kolem oltáře, a ona dívka, kterou Amil miloval, byla nejzadnější na znamení pokory, protože byla nejpřednější po celý den. Byla mu nyní tak blízko, že slyšel její dech a cítil jemnou vůni jejího roucha, ale ona ho neviděla; šero ve výklenku bylo husté, a

5*

v bílém krzně zdál se jako by jedna z četných soch, jež tam dílem stály, dílem klečely, a nikdo v celém chrámu neviděl blaženého Amila. Bez pohnutí, pohroužen v pohled její krásy, klečel Amil; tu ale projelo srdce jeho zachvění jako blesk: dívka, unavena chůzí a vedrem, položila v polosnu vnadnou hlavu svou na jeho koleno, mníc, že podpírá se o mramor. Oči její pozvedly se pomalu vzhůru ku klenbě, kde „nový Jerusalem“ barvami duhy se skvěl; kolem svatého města stály zelené vinohrady v plném květu, a bíle oděné světice a vyvolenci míhali se tam neb procházeli se po nivách liliových. Tu vzdychla dívka z hluboka, neb duši její zjevil se opět ten, kterého byla uviděla klečícího na ulici, a vzpomněla si zároveň, co ráno byla stará její chůva pravila, když vlasy její stříbrným hřebenem česala: „Kdo průvod zázračné sochy vede, ať prosí o dar nějaký, a nejsvětější Panna prosbu jeho splní.“

Tu vracely se její zraky s klenby k oltáři, však na cestě se zastavily a zůstaly upřeny na planoucí tváři toho, po kterém toužila duše její. Jako dvě modré hvězdy plály oči jeho nad očima jejíma, a zdálo se jí, že jeden z kamenných andělů nad portálem ji byl zanesl sem do šerého toho kouta, kam zpěv a vůně dolétaly, a byl to opět ten, který byl před ní na ulici klečel. Zachvěla se, mníc, že to přelud, tiskla ruku k srdci a rty její zašeptaly: „Ó matko Kristova, ty růže mystická, ó slyš,

oč prosím tě: jest-li to muž, dej mi jeho lásku neb dej mi zemříti!" Potom zavřela dívka oči a chvěla se obávajíc se, že zjev jeho zmizí, když je otevře; když ale vzdechy jeho slyšela, odvážila se a otevřela oči, a viděla, jak v jeho zracích se chvěly slzy radosti, a jedna z nich, veliká, vřelá, jasná jako diamant, padla z jeho oka na bílé její čelo; teď věděla dívka, že to ani přelud, ani anděl, ale muž smrtelný, a viděla, že modlitba její vyslyšena. Vzala růži, která v okamžiku tom jí k nohám padla, a položila ji mlčky na jeho kadeře; pak teprve měla dosti síly odchýliti hlavu svou od něho, a klonila se před oltářem a děkovala bohu . . .

Obřad byl u konce, zpěvy umlkly a lid se bral z chrámu. Dívka povstala a halila se těsně v modrý plášť; její tvář kryl ruměnec a oči její byly sklopeny. Ostatní dívky vstaly též a odcházely před ní. Když stála sama u výklenku hrobky a krok svůj k odchodu chystala, tu uchopil se Amil úzkostlivě řas jejího pláště. „Ty odcházíš," šeptal, „a nebes světlo shasíná! Ó dívko, dej mi útěchu a rci mi sladké svoje jméno!"

Růžové její rty zašeptaly: „Jolanta". Hleděla mu okamžik do očí, zamyslila se, pak pootevřela svůj plášť a liliová její ruka podala mu modrý, hedbávný rukáv, safíry pošitý, který byla odepnula, a pravila mu: „Nosiž jej jakožto odznak, můj rytíři!"

Nedala mu času k odpovědi, vstoupila

rychle mezi ostatní panny, vmísila se v dav a tak zmizela.

Dlouho stál Amil vedle kobky a hleděl na místo, kde byla klečela; zdálo se mu, jako by světlý její stín tam posud zářil a jako by hvězdy jejího zraku na něj posud ještě svítily. Zatím umlkaly zvony, šum se utišil a chrám byl prázdný, a kvílení a vzdychání větru rozzvučelo každý kámen, tak že se zdálo, jako by byl dóm ohromným nástrojem, na kterém ruka obrovská svou píseň hude.

Amil vyšel ze svého úkrytu, ale tu spatřil, že před sochou na stupních oltáře se svíjela temná ženská postava jako v bolestech smrtelných. Rozedraný její plášť byl pokryt prachem, a zdálo se, že z daleka sem byla putovala. Amil cítil hlubokou soustrast s bytostí tou zoufající, která samojediná plakala a kvílela, když celý ostatní svět se radoval a těšil. Dotekl se rukou lehce jejího ramene, a ženština vzhlédnouc obrátila svou chorou, bledou tvář k němu a upřela velké horečně plápolající oči na mladého rytíře.

„Jaký to žal, jenž tebe tíží, duše truchlivá?“ tázal se Amil.

„Proč se tážeš?“ odvětila žena. „Zdáš se šťastným býti, co společného tedy mezi námi?“

„Ó ženo,“ zvolal Amil, „pravdu díš,“ jsemť nevýslovně šťastným! Duše moje plesá slastí, a proto chtěl bych, by i každý jiný jásal a tak šťastným byl jako já. Ó mluv, mohu ti pomoci?“

„Budiž požehnán!“ pravila žena, a tvář její se vyjasnila a oko její se zarosilo. „Nuž, dej mi svůj měšec naplněný zlatem.“

Beze slova podal jí Amil, čeho žádala; žena ale nepřijala ho, položila ruku svou na jeho srdce, a dvě velké slzy tekly pomalu přes její tvář.

„Zkoušela jsem tě pouze a nechci tvého zlata!“ pravila; „jinou prosbu chová moje srdce. Slyš, co ti povím. Jsem žena nešťastná, nebo vina tíží mne a Bůh mne trestá spravedlivě, ale těžce, tak že někdy myslím, že trest viny mojí těžší jest. Rodiče moji zemřeli mi náhle v loni v zimě, a moje jediné dítě je choré a plamének jeho života již dohořívá. Bledé leží na lůžku, a oči jeho, velké jako hvězdy zimní noci, ty mluví zřejmě již o brzkém odchodu! V mé hrudi pálí to jako uhlí a srdce moje více netluče . . . V mém zoufalství mi přišla spasná myšlénka. Když život můj byl ještě beze skvrny a matku moji hanba moje ještě neschvátila v časný hrob, tu povídávala mi častokráte, jak starobylá, posvátná tato socha zázraky činí, a jak na den Nanebevzetí ruka člověka bez viny posvátný závoj směle s tváře její odhrnouti smí, a vidí-li pak oči svaté sochy otevřeny, nechť prosbu svoji pronese, neb jest to znamením, že Panna svatá vyslyšeti ho chce.“

Po těch slovech přiblížila se žena k Amilovi a padla před ním na kolena. „Nuž,“ zvolala, „tvá ruka beze skvrny, tvé čelo praví

mi to! Ó muži, smiluj se nade mnou! Já nemohu se svaté soše blížit! Jsemť ztracena, jsemť prokleta! Ty ale jdi a odkryj její tvář!"

Chvěje se posvátnou uctivostí chopil se Amil stříbrotkaného závoje a pozdvihl jej: vážná, vznešená tvář sochy zazářila nadzemským světlem, a velké její oči byly otevřeny a hleděly na Amila se sladkým úsměvem.

Výkřik radosti rozlehl se zvučným dómem, a bledá žena ploužila se v prachu k nohám Amilovým. „Ty smíš ji prosit, ona tě vyslyší!" zvolala.

Tu rozbřeskla se zář nevýslovné radosti na líci Amilově; vzpomněl si na krásnou Jolantu. Což aby prosil o největší dar na světě, o přežádoucí tuto dívku? Něm a se srdcem bušícím stál před oltářem, ale žena chvějící se u nohou jeho, ta uhodla, co se v duši jeho dělo, uhodla to bystrozrakem zoufalé matky, čekající na spasné slovo z jeho rtů.

„Buď milostiv jako Kristus!" zvolala; „nechť dítě moje žije, nebo zašlap mne!"

Hlas její bodl ho u srdce; stržen mocí jejího bolu, padl na kolena a zvolal: „Ó matko boží, slyš, nechť dítě její žije!"

Tu spadl stříbrotkaný závoj opět na posvátnou tvář, sladký zvuk jako harfy zazněl dómem a vůně nebeská se šířila prostorem.

„Jsi vyslyšen, a já jsem zachráněna!" zvolala žena. „Mé dítě bude dále žít, jsem spasena!" Vstala se země, zář nevýslovného štěstí ji oblévala jako aureolou; stála vzpří-

mena před Amilem; výsost a netušená krása odívaly ji náhle jako šarlatem královským, zdála se jako zázrakem změněna. Vzala Amila za ruku a obrátila se k divotvorné soše. „Slyš, Panno čistá," pravila slavně, „slyš, co mluví k tobě hříšnice! Tys svatá a vznešená a blažená jako žádný jiný tvor, a já jsem bídná, bídná, bídná . . . hleď, a přece jesti svazek mezi námi dvěma, svazek pevný, tuhý, ač ty na trůnu nebes sedíš a já ničím nejsem než polorozšlápnutým v prachu červem! Tys ale matkou — a já též, a to nás pojí. Tys porodila Boha, vím, ty ale víš, že tento světospasný plod svatého tvého života ti dražším není, než jest zavržené hříšnici dítě její hanby, a proto nalezne hlas její, volající z hlubin hříchů, ohlasu v srdci tvém, ten hlas, který k tobě volá, sténá, křičí silou rovnající se síle smrti! Ó, bytost moje jest uchvácena vděčností jak bouří, je vděčností zpita jako vínem! Necítím již okovy zemské, stojím ti tváří v tvář a kladu ruku očištěnou vroucí slzou na světlý tvůj trůn, hle, a zapřísahám tě jménem tvého syna: „Marie, matko boží, odplať tomu muži zde!" Vložila mu ruce na hlavu. „Buď požehnán!" zvolala velkým hlasem, „a v nejtrpčí chvíli svého života vzpomeň na tento okamžik a volej k matce bolestné. Že tě vyslyší, to vím, to srdce moje cítí, a ona sama přisvědčí slovům mým!"

Ponechávajíc jednu ruku na jeho hlavě vztáhla druhou k zázračné soše, a když

umlkla, zašuměl dómem náhlý vichr a socha pod závojem kývla slavně hlavou. Hrůza posvátná zmocnila se Amila, vlasy jeho se zježily, na oči položil se mu oblak mlhový a celá jeho bytost zachvěla se jako od základů. Když se vzpamatoval a kolem sebe hleděl, byla žena zmizela a socha stála tiše na oltáři; vítr pěl svou dumnou píseň prázdným dómem a světlo nebes proudilo pestrými okny, a smaragdové, rubínové stíny dřímaly nerušeny na mramorové podlaze. Amil přejel si oči dlaní.

„Vášnivé řeči této ženy rozčilily moji obraznost," konejšil sám sebe, poklonil se před oltářem a kliden a s úsměvem, povznešen a blažen vyšel Amil na náměstí mezi lid.

Po celém městě, po ulicích a náměstích panovala radost, a král a měšťané hostili veškeré obyvatelstvo. Všude po náměstích stály stoly prostřené tenkým plátnem a pokryté malovanými misami, na kterých se pečení pávi, koroptve, labutě, husy a dropi kouřili, a kdo přisedl, byl vítán. Pod zeleným loubím stály květy pokryté sudy vína bez čepů, z kterých se rudý tok do číší a džbánů prýštil; hudba hrála u každého nároží a pážata králova chodila po městě, rozdávajíce chudým stříbrné a zlaté peníze z vyšívaných měšců. U vchodu domů pod kamennými arkýři stáli měšťané a zvali mimojdoucí, by dům jejich poctili a hostmi jejich byli, a více

než jeden zastoupil Amilovi cestu, vítaje ho se stříbrným pohárem a prose jej, by vešel. Amil ale toužil po samotě a po příteli, a děkuje hospodářům srdečně spěchal z města ven za bránu, tam do starého sadu, kde jabloně v slunci šuměly a stíny své v bujnou trávu stlaly. Když konečně dosáhl krčmy „u čtyr rajských řek", obešel dům, odkud veselý smích a hovor zaznívaly, a vyhledal si odlehlý kout, kde posvátný klid panoval, jen tichým ševelem ptáků rušený; tam vrhl se pod stářím šedou jabloň, která jako zázrakem uprostřed leta zkvetla a více bílých květů než listů na visících větvích nesla. Amil opřel hlavu o temný peň a hleděl vzhůru do široké koruny, jíž letní poledne jako modré plameny prosvitalo a zlaté hvězdy na stinné trávě tvořilo, a tulil se k jabloni a pravil se snivým úsměvem: „Má sestro kvetoucí, i k tobě zavítalo jaro později než k ostatním, ty jako já se teprv v letě jarním kvítím věnčíš! Tvé květy vypučely ale pouze polibkem slunce a proto jsou tak bledé; kdyby dotknutí Jolantino je bylo vykouzlilo, pak byly by zlaté jako hvězdy."

Zavřel oči. Strom se zachvěl, libý větřík provál mu korunou a zašelestil soucitně; zároveň ucítil Amil něžné dotknutí přátelské ruky na čele, a vzhlédnuv uviděl svého Amise. Vztáhl jej k sobě dolů do trávy a položiv hlavu na věrná jeho prsa vypravoval mu o Jolantě, jak se mu byla zjevila, jak

zázračně se byla duše jeho zmocnila, jak ho byla uchvátila, když vnadná její hlava, zařící krásou cheruba, na koleně jeho spočívala jako bílý, zlatokřídlý pták, unavený cestou z ráje. „Ó Amisi můj, věř," tak končil Amil, „když zrak můj nořil se do jasných očí Jolantiných, tu zjevil se mi Bůh a jeho nebesa, neb bylo mi, jak bych do modré, nekonečné hloubky hleděl, kde se skrývá tajemství jeho svaté bytosti, a cítil jsem, že krása ženy paprskem z jeho líce jest, paprskem to, jenž ze tmy naší k světlu jeho vede!"

Amis vzdychl z hluboka. „Ne vždycky tak, můj druhu," pravil a tvář jeho se zasmušila; „krása jest někdy klamem démona a vede do údolí běd a smrti."

„Můj Amisi!" zvolal bolestně Amil, „tys nešťasten! Ó mluv, otevři srdce svoje dokořán!"

„Učiním tak, však nyní není doba příhodná. Druzi naši a manové nás čekají, pojď do domu a pij a jez a buď mysli veselé. Čas do turnaje kvapí."

Amil dal se přítelem dovésti do domu, usedli spolu ku stolu a jedli spolu z jedné mísy a pili z jednoho poháru. Po obědě vyšli z hlučné společnosti vzhůru do tiché komůrky, kam jen ptačí zpěv a šum zahrady vnikal, a spali na společném loži dvě krátké hodiny, až velký hluk zvonů, hřmotících fanfar, trub, cymbálů a kotlů je ze sna probudil a

jim připomenul, že celé rytířstvo se již k slavnému turnaji sjíždí

Čile vyskočili přátelé, a zbrojnoši jejich pomáhali jim ozbrojit se k turnaji; Amil přehodil přes brnění své purpurové krzno, posadil si kapalín s drahým kamením na hlavu a připevnil naň modrý rukáv zlatovlasé Jolanty. Pak usedli přátelé na své oře a jeli do města. Nikdy nesvítilo slunce na postavy spanilejší, na bohatší oruží rytířské než toho dne; ulice hlaholily cinkotem ocele a zlata, stříbra a mědi, dupotem bujným ořů, pyšnících se zlatotkanými, nádhernými kropíři. Všude vítal jásající lid nadšeně rytíře, květy padaly pod kroky jejich koní a z mnohých oken vlály bílé závoje na pozdrav; ale ačkoli Amilovo oko všude andělskou tvář Jolantinu hledalo, neuviděl jí přece nikde, ani v davu, ani v žádném okně, ani mezi vznešenými dámami, které v hedbávných a aksamítových rouších se stříbrolesklými závoji k turnaji na bílých klisnách jely.

Na všech náměstích byly ohně na měděných podstavcích rozdělány, a na počest krále a rytířstva házeli tam kadidlo a pepř, skořici a muškátový květ, tak že se zdálo, že veškerá vůně dálné Arabie na perutích větru se byla dostavila k slavnosti. Brzy mísila se i sladká hudba do vůně koření, neb více než dvě stě slavných žonglerů bylo u vrat královské zahrady rozestaveno, a vítali přijíždějící svými písněmi. Uprostřed zahrady

zelenala se louka jako květotkaný koberec, a staré lípy plné květů ji vroubily a vály stín a chlad. Pod širokými korunami stromů stálo kolkolem pozlacené lešení, hedbávnými čalouny pokryté; tam seděly krásné dámy, spanilá tvář vedle tváři, jak když se nebe hvězdí. Na jednom konci lešení byla široká věž o čtyrech patrech; v nejdolejším hráli na píšťaly, housle a loutny, nad nimi seděli harfeníci; v třetím patře seděli jinoši bíle odění, vlasy měli zlatou stužkou svázány, na pravém rameně měli kulatá tympana připevněna a rozzvučeli je udeřováním hlavy, mezi tím co na kovové flétny hráli. V patře, které ukončovalo věž, viselo množství stříbrných zvonů, a dívky s rozpuštěnými vlasy klepaly malými kladivy mezi zpěvem do zvonů a plnily vzduch jasným cinkotem. Naproti věži hudebníků vedly široké schody z louky vzhůru pod zlatý baldachýn s třepením perlovým, spočívající na žerdích ebenových, jež bohatě zlatem vykládány byly a chocholy z pávích per se končily. Baldachýn stínil purpurový trůn, na kterémž seděl král a královna, a mezi nimi zářila v dlouhém rouše z růžového aksamítu, démanty a perlami posetém, krásná Jolanta, spanilejší než ty růže, které zlaté její vlasy věnčily.

Když Amil dívku Jolantu uviděl, tu zdálo se mu, že srdce jeho tlouci přestalo, a hlasem, chvějícím se pohnutím, tázal se jednoho z heroldů, stojících u vchodu kolbiště: „Kdo

jest ta dívka, spanilá jak hvězda, která s králem sedí pod zlatým baldachýnem?“

„Kdož nezná krásnou Jolantu?“ odpověděl herold. „Vy přicházíte, pane, asi z daleka, když nevíte, že jest to jediná dcera králova, zbožňovaná celou Francií.“

Tu cítil Amil, jak horká slza kradla se mu do očí. Sladký lásky sen byl tedy u konce! Což nebyla Jolanta, dcera králova, pro něj ztracena, pro něj prostého jen rytíře? Byla, byla pro něj ztracena, ale kouzlo její bylo přes to stejně mocno. Odevzdal svého koně zbrojnoši a tiše, tiše, nepozorovaně kráčel podél ohrady kolbiště a stanul za mohutným stromem, jenž jej skrýval, a odkud Jolantu nejen viděti, ale i lahodnému jejímu hlasu naslouchati mohl. Náhle ale byla libá hudba toho hlasu přerušena hřmotnou fanfarou, a skvělý průvod vjel do ohrady. Rytíř v nejskvělejším oruží seděl na koni, zlato a drahé kameny leskly se na jeho přilbě, na kropíři jeho koně, i na uzdě, střemenech a ostruhách; modré prapory, poseté stříbrným kvítím, vlály ve vzduchu nad jeho hlavou, a komonstvo, jeho bylo četné a skvělé jako průvodcí nějakého krále.

„Toť brabantský hrabě Florestán,“ ozval se nedaleko Amila vysvětlující a obdivující nějaký hlas. „Myslím, že jest to nejšťastnější smrtelník! Sto hradů čítá za majetek v Brabantu a ve Francii a sto baronům velí jako vasalům. Není kolbiště ve světě křesťanském,

kde by nebyl vítězil, a krásná Jolanta, dcera králova, jest květinou, po které šťastná jeho ruka sahá."

Tato slova dotknula se jako uštknutí hada srdce Amilova, a krev jeho kypěla, když Florestán, seskočiv s koně, po širokých stupních před krále spěchal. Král jej objal, královna podala mu ruku k políbení a Jolanta sklopila zrak, když na ni planoucím a žádostivým okem hleděl. Odvrátila netrpělivým posunkem vnadnou svoji hlavu, zlatá sponka její hřivny se otevřela a skvělý šperk padl k nohám královniným a zazvonil na podlaze. Hbitě zdvihl jej Florestán a držel jej do výšky; byla to hřivna ze zlata nejčistšího a hvězdy z průhledného křišťálu s ní visely na řetízcích tenkých jako vlas. Florestán poklekl před Jolantou, políbil třpytící se ten šperk a pravil: „Rty moje jsou na věky posvěceny, neb dotkly se předmětu, který spočíval před tím na labutí šíji nejkrásnější, nejvznešenější dámy křesťanstva. Ubohé moje rty! Vy ničeho již líbat nesmíte, vy okusily jste rajského ovoce, a zemské plody by vás zneuctily." Na to podal dámě, stojící za Jolantou, zlatou tu hřivnu, by ji opět pověsila na bílou její šíj. Jolanta ale bránila se tomu rukou.

„Jak!" zvolal Florestán rozčilen, „vy zdráháte se na dále nositi tento šperk? Což zneuctil jsem jej: Tak dejte mi ten klenot dražší mému srdci, než veškeré moje hrady v Brabantu!"

Jolanta zavrtěla mlčky hlavou, královna ale pravila žertovně: „Jolanto, drahá moje duše, ty jsi skoupá! To nesluší dceři krále Francie!“

Jolanta zamyslila se a odpověděla: „Já nejsem skoupá, drahá máti, a hřivnu svoji tomu dám, který první při dnešním turnaji svého protivníka ze sedla vyhodí.“

„Pak jest hřivna mou!“ pravil hrdě Florestán a spěchal přes široké schody na louku, a Amil se srdcem plným naděje a útěchy vyhledal svého zbrojnoše.

Brzy zazněl roh, a když nastalo ticho, ohlásil herold zvučným hlasem, že Jolanta, dcera králova, svou hřivnu s hrdla tomu dá za odměnu, kdo nejprvnější při zápasu svého soka ze sedla vyhodí.

Nastalo velké vlnění, a Florestán bouřil ohradou na kolbiště a hrdě vyzýval celé rytířstvo k zápasu, a než ještě se kdo ozvati mohl, stál Amil se spuštěným hledím naproti Florestánovi.

Než se dali do boje, jeli třikráte kolem louky, a Florestán oslovil mezi jízdou takto Amila: „Kdo jsi, ty muži smělý? Já tě nenávidím a přeju si tvou smrt! Já dobře poznávám ten modrý rukáv na tvé přilbě! Ten hedbáv posetý safíry věznil ráno sněžné rámě Jolanty, dcery královy. Jen pomocí ďábla a černé jeho vědy zmocnil jsi se toho znaku přízně!“

Amil neodpověděl a pozvedl oči svoje k Jolantě, neb byl právě u samých schodů vedoucích pod zlatý baldachýn, kde seděla, a viděl, jak Jolantu polil ruměnec, jak zazářila radostí a láskou, neb poznala v tom okamžiku svůj tmavomodrý rukáv na jeho přílbě.

Roh zazněl po druhé, a nyní hnali se rytíři proti sobě, zasadili svoje kopí v bok a narazili na sebe. Třikráte obnovili útok zuřivý, ale pak vyletěl Florestán vysoko ze sedla a padl na měkkou, rozdupanou trávu.

Nesmírný jásot zatřásl vzduchem. Jolanta vyskočila ze svého sedadla, oči její se jiskřily a chvějící se ruce chopily se klenotu, jež jí jedna z děvic podávala.

Hrdý Florestán ale ležel v prachu a skřípaje zuby pravil svému vítězi: „Ďábelskými čáry dosáhl jsi svého vítězství, a tvář moji pokrývá ruměnec studu, že jsem tvým zajatcem. Čeho žádáš ode mne?"

„Ničeho nežádám," odpověděl Amil, „ni tvého koně ni tvé zbraně. Vstaň a odejdi."

„Já ale chci se vykoupit, já nechci tobě za nic děkovat!" odvětil Florestán.

„Pak jdi a ohlas krásné Jolantě, že jsi jejím zajatcem, vezmi svobodu z rukou jejích!"

Florestán zbledlý na smrt závistí a nenávistí odevzdal svého koně zbrojnoši a šel poklekl před zlatovlasou Jolantou a pravil: „Dámo, ten, jenž zvítězil nade mnou pomocí

ďábla a pekel, ten posýlá mne k tobě a jsem tvým zajatcem. Chtěl bych, panno, věčně robem tvojím být, ne ale vůlí onoho muže. Mluv, co činit mám, bych se vykoupil?"

„Buďte volný, pane rytíři," odvětila Jolanta, „a řekněte tomu, který vás posýlá a který nezvítězil pomocí žádných pekel, neb zdá se mi býti výkvětem veškerého rytířstva, řekněte mu tedy, že posýlám mu hřivnu se svého hrdla vámi, když pohrdal sám pro odměnu ke mně přijíti."

Florestán učinil dle jejího přání. Amil poklonil se hluboce před dívkou a připevnil rukáv její a třpytící se hřivnu pod hrot svého kopí a vztyčil je jak prapor, tak že nad hlavami všech přítomných hřivna jako slunce se blyštila. Pak drže kopí pevně levou rukou tasil pravou meč a čekal uprostřed louky naproti Jolantě, kdo by jej k boji vyzval. Nečekal dlouho, bretoňský jeden hrabě hnal se do ohrady na černém oři, pokrov jeho koně byl bílý, rudými květy posetý a vroubený stříbrným třepením, tak dlouhým, že nízká kvítka louky šlehal; oruží jeho bylo ocelové, stříbrem a mědí vykládané. Jel proti Amilovi a narazili tak prudce na sebe, že štíty jejich pukly a popruhy koní praskaly. Hrabě byl přítelem Florestánovým a chtěl hanbu jeho mstít, proto dorážel tak zuřivě na Amila. Ale Amil seděl pevně na koni jako dub na skále, a vědomí, že Jolanta na něj hledí, dodávalo mu síly obrovské. Při čtvrtém

6*

sražení padl hrabě s koně, ale to bylo znamením pro všecky jeho a Florestánovy přátele; jako mrak kobylek tlačili se rytíři do ohrady, někteří odnesli hraběte a ostatní chystali se k útoku na Amila a Amise, jenž mžikem po jeho boku se byl octnul a kol kterého velká část přítomných rytířů se na pomoc stavěla. Boj byl nyní všeobecný; jiskry lítaly se štítů a krunýřů, kopí se lámala jako třtiny, meče bušily jako kladiva na přílby. Každý chce vítězit neb se aspoň vyznačit svou odvahou a silou, někteří padají s koní, a koně cítíce se bez jezdců plaší se a lítají jako šílení po kolbišti. Země duní, kvítka louky jsou rozdupána a prach a hlína letí vzduchem jako mrak, ale zlatá hřivna Jolantina svítí vítězně nad hlavami všech, a modrý, hedbávný rukáv její vlaje jako prapor vzduchem. Po ukončeném boji měl Amil šest koní zajatých a pány jejich; odnímaje jim štíty poslal je jako dříve Florestána, aby poklekli u nohou zlatovlasé Jolanty a za její zajaté se prohlásili. Jolanta, zářic radostí, darovala jim všem svobodu bez výkupného; král vstal s purpurového trůnu, sestoupil dolů na kolbiště a objav Amila políbil jej na líce a vedl jej před královnu a Jolantu.

„Buďte mi vítán, rytíři můj chrabrý!“ zvolala královna, „a požehnána buď ona, která vám někdy srdce svoje podá v dar.“

Tu potkaly se zraky Amila a zlatovlasé Jolanty, a dívka tiskla vroucně dubový věnec,

který byla uvila, na jásající svoje srdce a pak podala jej Amilovi. Nikdo nepozoroval výmluvné ty zraky a vroucí tisknutí věnce k srdci, jen závistivý Florestán to viděl a přísahal v svém srdci nenávist a pomstu.

Nyní vešli do velké, vysoko klenuté síně, kde se kvas odbýval. Bílé sloupy nesly klenutí, jež hrálo všemi barvami duhy, v stříbrných lampách hořel vonný olej a mísil hvězdné svoje světlo do šerého žluta, zbylého po západu slunce. Stěny síně byly ověšeny černými čalouny, na nichž stříbrem vyšívané lepé postavy ženské při stříbrném srpu luny na polích lilie trhaly a věnce vily, a některé z nich držely kahánce, jichž plaménky z rubínů vyřezány byly. Křišťálový stůl stál v síni a střed jeho tvořilo skupení mořských žen, na báječných rybách jezdících, vše z nejbělejšího stříbra, a z ňader mořských těchto žen tryskal v jasných paprscích hypokras a ryby chrlily vonnou vodu. Vše na stole bylo stříbrné a zlaté: poháry, střenky nožů, talíře a mísy, i ciselované skříně na mlsky z medu a růží a almužní nádoba, do které hosté dle starého mravu částky všech pokrmů pro chudé vkládali.

K bohatému tomu stolu usedl Amil nedaleko zlatovlasé Jolanty. Král povstav se svého sedadla z dříví cedrového, slonovou kostí vykládaného, pozvedl číši pěnícího se hypokrasu, připil Amilovi a pravil: „Statečný

můj rytíři, jestli srdce tvoje chová přání nějaké, vyřkni je, a splním, čeho si žádáš."

„Můj králi," odpověděl Amil bez rozmýšlení, „vezmi mne s sebou do Paříže a popřej mi pobytu na slavném dvoře svém."

„To jsi vyplnil přání moje, ne já tvoje!" zvolal král a objal jej znova a políbil, a tím byl Amil přijat ku dvoru.

Pozdě v noci končil se teprve kvas, a když se Amil ohlížel po příteli svém Amisi, pravili mu, že byl již dávno odešel, a šťastný Amil sedl na koně a spěchal k příteli. Před ním jeli jeho zbrojnoši s hořícími pochodněmi. Amil sňal přílbu s hlavy, a zlaté jeho vlasy vlály nočním chládkem, a dubový věnec, darovaný Jolantou, chladil rozpálenou jeho skráň. Tak přijel k tichému sadu, kde jabloně dřímaly pod hvězdným nebem a kde Amis zamyšlen a podepřen o jeden ze stromů jej očekával.

„Proč jsi odešel od kvasu?" ptal se Amil.

„Poněvadž smutným nelze dlíti mezi šťastnými," odpověděl Amis. „Duše moje naplněna smutkem a zlými obavami."

„Čeho se strachuješ!" dychtil Amil.

„Což nehrozí ti nebezpečí?" zvolal Amis; „což není ta, kterou miluješ, dcerou královou?"

„Já ničeho se nelekám," odpověděl Amil; „já chci ji vidět jen a stále tam dlít, kde ona žije. Jaké v tom nebezpečí? Já

vidím v tom jen slast! Půjdu s králem do Paříže."

Amis vzdychl si z hluboka. „Nuž tedy mi slib aspoň, že se jí nikdy nepřiblížíš, že jí nikdy o lásce své mluvit nebudeš," dorážel Amis na Amila.

„Ach bohužel!" odpověděl tento, „není naděje, bych o lásce své k ní někdy mluvit směl, a slibuji ti tedy. Avšak mluv, ty nepůjdeš s králem do Paříže?"

„Vrátím se na svůj hrad — k své ženě, a to zítra již."

„K své ženě?" divil se Amil, „k své ženě? Tys mi posud neřekl, že máš ženu."

„Slíbil jsem ti," odvětil Amis, „že ti povím vše, co se mnou se událo. Noc jest krásná a slavná, vyjdeme ven do polí, a než hvězdy zblednou, ukončím, co ti vypravovati chci."

Opustivše spolu sad zavěsili se do sebe a šli do dřímajících polí, kde usedli na malém pahrbku; u nohou jejich chvěla se vysoká tráva luční jako vlny jezera, v dáli leželo šeré město ve snu, a věže jeho a domy čněly tajuplně do tmavého azuru, kde plný bílý měsíc, obklopen věncem letních mráčků, tiše plynul a odkud širou krajinu svým bledým světlem koupal. Přátelé tulili se k sobě, a Amis počal takto vypravovati.

IV.

THORGERDA.

Ode dávna, Amile můj, vábil mne pošmurný sever se svým mračným nebem, s temnými lesy a mlčenlivými zelenými samotami více než veselý a pestrý jih. Neobrátil jsem tedy kroků svých jako ty do slunné Italie a kvetoucí Provence, ale hledal jsem dobrodružství tam v těch širých stepích, jimž co světlá hvězda Kyjev vévodí; v Dánsku, jež modré moře objímá jako matka dítě své; v Polsku, jehož rytířstvo po celém světě slyne; v Švédsku a posléz v Norsku, kde moje strast, jak hnedle uslyšíš, svůj původ vzala. — Asi rok po příchodu svém do této země jel jsem jednou sám divokou a pustou krajinou. Smutně ležely mlčící močály a lesy mezi strmícími pošmurnými skalami, a truchlivý jejich klid nebyl ničím, leda příšerným krákáním černých, vysoko kroužících ptáků rušen, když náhle úzkostlivé volání a břinkot zbraní na můj sluch dorážely. Spěchal jsem tam, odkud hluk přicházel, a uviděl jsem muže velmi ušlechtilé tváře sedícího na malém koni a bránícího se proti útoku tří mužů

velmi divokého a zpustlého vzezření. Bez rozmyšlení přispěl jsem muži tomu proti loupežníkům na pomoc, a po krátkém boji, když jeden z nich s rozpoltěnou lebkou k zemi sklesl, dali se ostatní dva na útěk. Nepronásledoval jsem jich, neboť muž, kterého jsem byl vysvobodil, zdál se raněn a bojem unaven, a prosil mne, bych ho o samotě nezůstavil, ale raději pomáhal sluhu jeho křísiti. Teď teprve viděl jsem, že nedaleko nás pod stromy povoz jakýsi stál, na kterém se velká, ale plochá bedna nacházela, a v mechu pod povozem, do kterého dva černí, klidně se pasoucí voli zapřaženi byli, ležel sluha mého chráněnce ve mdlobách. Byl na štěstí jen velmi lehce raněn, a zdálo se, že spíše strach než nepřátelé jej byl přemohl. Cizinec mně děkoval za službu, kterou jsem mu byl právě prokázal, a zval mne, bych s ním zavítal do hradu, kam prý již daleko býti nemohlo. Sluha jeho, vzpamatovav se zatím úplně, když se byl přesvědčil, že nepřátel již nikde vidět není, usedl na vůz a jel před námi.

Cesta vedla pasekou.

Nyní měl jsem teprve čas prohlednouti si cizince. Dlouhá, bledá, zažloutlá jeho tvář byla nad míru ušlechtilá, temné oko velmi výmluvné, šat jeho cizokrajný a přízvuk, jakým jazyk náš dosti plynně mluvil, byl nezvyklý. Tázal jsem se ho, odkud a kam jde. „Jsemť rodem Byzantinec," pravil, „jsem malířem a vezu obraz na blízký hrad, jehož

jméno vysloviti nedovedu, kde ale právě královna této země meská; jí náleží obraz zde ve skříni uložený. Buďte jist, pane rytíři, že ona i král, který v těchto lesích honí, vás srdečně přijmou, obzvláště až jim povím, jak statečně jste mne i jejich majetek proti loupežníkům bránil."

Brzy na to rozstoupil se les a před námi leželo klidné, modré jezero: uprostřed jeho vod na bílé strmící skále vznášel se hrad do výše a dřevěný most jej spojoval s břehem. Nad vysoko klenutými vraty byla celá řada blýštících se přílbic připevněna, jež byly milým znamením, že v odlehlé této krajině, v šedých těchto zdech ušlechtilý mrav rytířský panuje, a že každý rytíř zavítavší tam přívětivého nalezne hostitele.

Král byl s komonstvem svým na lovu; vedli mne do veliké síně, kde mne častovali vínem a všelijakými pokrmy, pak objevilo se páže, oděné v černý, smutkový oblek, a zvalo mne ve jménu královny Astridy, bych je následoval.

Páže vedlo mne dlouhou chodbou do síně potažené těžkou černou látkou, a v pološeru tom, neb okna byla úzká a malá, seděla krásná paní ve smutečném oděvu. Byla to královna Astrida. Opírala hlavu o vysoký lenoch stříbrného křesla, oči její byly pláčem zarudlé, a paní její šeptaly mezi sebou a měřily zvědavými zraky mne a byzantinského malíře, který nedaleko královny na úzkém

sedátku odpočíval. Královna podala mi ruku k políbení a usmála se přívětivě jasnými slzami.

„Paní moje," pravil jsem klekaje na koleno, „se zármutkem vidím, že jasné tvoje zraky se pláčem rosí. Není-li to smrt, která odervavši snad drahou bytost od tvého boku tě tak hluboce zarmucuje, pak jmenuj mi svého nepřítele a rozkaž mi, co činit mám."

„Díky, můj rytíři," odvětila hlasem pohnutým. „Chtěla jsem vám pouze děkovati za službu, kterou jste mi prokázal, zachrániv obraz mistra Thyonicha z Byzancie, ale slova vaše a více ještě vaše vzezření plní mne takovou k vám důvěrou, že vám srdce svoje odhaliti hodlám. Nežádám nijaké vaší služby, prosím pouze, byste trpělivě naslouchal." Pak kývla rukou, a páže přišouplo mi sedadlo, na které jsem na pokyn královnin usedl. Paní její se vzdálily a zůstal jsem s ní a mistrem Thyonichem z Byzancie o samotě.

„Nejsemť z královského rodu," počala královna Astrida vypravovati. „Otec můj byl dosti chudým rytířem, ale pověst a sláva naší rodiny požívá lesku v této zemi jako žádná jiná; neb ač jest rodina naše nyní pouze rytířskou, jak vám pravím, jest přece všeobecně známo, že předkové naši druhdy na zlatém stolci v starobylém Nidaros sedávali, a že nejen Dánsko, ale i Anglie a Skotsko před mocným jejich žezlem se chvěly.

Za dlouhých večerů, když vichřice venku sténala, lkala a bouřila, a vetché zdi našeho hradu se před divokými jejími útoky chvěly, slýchaly jsme s pohnutím, já a krásná moje sestra Jorunna, ty staré pověsti a podání o bývalé slávě našeho domu; vypravovati o dávných časech byla pravá vášeň mého otce a byl neunavitelný u věci té. Matka moje přádala vždy klidně mezi tím co otec mluvil, líčil, horlil, a já. pouhé děcko, tulila se k ňadrům krásné Jorunny, která lepá již panna, v plném květu spanilosti, hluboké své blankytné oči snivě do ohně upírala.

„Ze všech bohatýrů našeho rodu," pravila jednou Jorunna, „obdivuji a miluji jen jednoho, totiž divokého Olafa, jak jej nazýváte, toho hrdého, velkého Olafa, který se nikdy nesmířil s osudem a novou rodinou královskou, toho Olafa, který Norsko opustil, když panovat jím nemohl, a který beze stopy zmizel, jak pravíte. Tak jako Olaf byla bych jednala i já."

Otec můj se zasmušil, a od onoho večera nemluvilo se již po celou zimu u ohně o bohatýrech a recích. Bylo to již ostatně na sklonku zimy, když sestra moje hrdá slova byla pronesla; brzy nastalo jaro a přišlo leto, a záležitosti statku volaly otce do polí, neb byl velmi horlivým hospodářem.

Náš zámek ležel u tichého fjordu, obklopen lesem, a mimo ty bílé tlupy divokých

labutí, které k nám občas zavítaly a vzduch svými ostrými výkřiky naplňovaly a se pak do modrých vod fjordu spouštěly, nerozbrázdil žádný jiný tvor stále dřímající hladinu. Jaké bylo tedy naše překvapení, když jednoho večera uprostřed leta se na fjordu plachta zabělela a velká loď tam zakotvila. V zámku nebylo toho času nikoho kromě matky naší, Jorunny, mne a několika starých služebníků; ostatní byli na poli zaměstnáni žní. Jorunna a já seděly jsme právě pod skalou; Jorunna koupala bílé svoje nohy v jasných vodách, a byly jsme tak překvapeny náhlým objevením se lodi, že jsme tiše a bez pohnutí sedět zůstaly. Z lodi vystoupila celá tlupa mužů podivného vzezření a v čele jejich kráčel bohatýr vysoký, hrdý, způsobů ušlechtilých. Nebyl již docela mlád, ale velké planoucí jeho oko hledělo tak vážně a upřímně, že ihned pro sebe získalo, a dlouhé hedbávné jeho vlasy, jasné jako zlato, byly tak krásné a neobyčejné, že pozornost každého, i tak mladého děvčátka, jako já tehdy byla, na se obrátit musily. Přiblížil se nám velmi pokorně, a Jorunna planouc ruměncem snažila se nahé svoje nohy do bílého písku zarýti a dlouhým svým rouchem zahaliti. Než ještě cizinec jediné slovo promluvil, byla matka z domu vyšla a stála nyní vedle nás.

„Buď pokoj s vámi!“ pravil cizinec, vida, že matka moje se strachuje těch divoce vypadajících mužů.

„Buďte vítán, pane!“ odvětila poněkud utišena přívětivým jeho hlasem.

Tázal se po jménu našeho rodu a po jménu mého otce, a když mu byla matka odpověděla, vzal ji za ruku a pravil: „Pak vítám ve vás, paní moje, drahou příbuznou! Vězte, že jsem potomek onoho hrdého Olafa, který nechtěje podrobiti se králům novým pyšný svůj dům v Nidaros strhl a z vlasti se vystěhoval. Dlouho plul po divokém, pustém moři, až hory islandské, planoucí sluncem a ohněm podzemním, se vynořily z hloubi před smutným jeho okem. Pak uvrhl dřevěné sloupy starého domu otcovského v peřeje, a tam, kde je po přistání lodi za několik dnů marného hledání v tichém, dobře před bouří krytém zálivu nalezl, tam vystavěl, děkuje bohům, nový Nidaros, jak dům svůj nazval a jak ještě do dneška sluje. Nebyl více králem norským, přece ale zůstal na dále králem moře, a já jeho potomek jsem jím též.“

Jorunna vykřikla radostí, a matka moje ji kárala pro tuto neskromnost. Pak vítala na novo svého hosta a prosila, by vešel do domu. Mne ale a Jorunnu poslala, abychom otci příchod cizinců zvěstovaly.

Nikdy nezapomenu toho večera. Slunce bylo již zapadlo a měsíc, pouhý srp, blyštil se jen slabě v jasu klidného, stříbrného nebe, vítr přinášel nám jednotvárnou, tichou hudbu moře od břehu, a žlutá pole, vlnící se ne-

ustále v nejistém šeru jako zlaté jezero z krajiny báje, zářila nám řídkým lesem vstříc, když jsme s Jorunnou k otci spěchaly.

„On! on! on jest zde!“ volala Jorunna zdaleka již na otce, a trvalo dlouho, než s mojí pomocí vše vypověděla, co se bylo stalo. Otec se zamyslil, dal všelijaké rozkazy k uvítání a pohostění cizinců a spěchal pak sám s námi lesíkem do hradu. Jorunna oděla se v bílý šat, který matka moje sama byla tkala a za šat svatební pro starší svoji dceru určila. Bílé svoje nohy oděla Jorunna střevici ze zlatého brokátu. Byla tak krásná, když vešla a u ohně mlčky vedle matky usedla, že Olaf — tak jmenoval se po svém předku cizinec — překvapen se svého sedadla vyskočil a se jí hluboce poklonil. Matka moje hleděla polekaně na svatební šat Jorunnin a na planoucí její oči, otec ale netajil svůj hněv proti mé sestře. Jorunna nedbala, oko její lpělo stále na tváři Olafově, a s nadšením poslouchala, jak vypravoval o svých cestách, o nebezpečenstvích boje a bouři v pustém moři, o bohatství, jaké byl nashromáždil, o ukrutenstvích, jakých se byl dopustil na svých protivnících. Mně tajil se dech, a krev moje zastavila se někdy strachem při těchto hrůzách, ale Jorunna jásala, oči její blyštěly se nadšením a dodala se vzdechem, že lituje, že není mužem, ona že by též se stala králem moře a postrachem nepřátel. Olaf vstal, když tak byla řekla, a postavil se před ni

bodaje oči svoje v její tvář, tak že otec můj netrpělivě Jorunně kázal, by vstala a se o pohodlí našeho hosta starala a čeledi všelijaké nutné rozkazy dala. Když ho poslechla a se vzdáliti chtěla, viděl Olaf zlatý její střevíc a pravil: „Věru, panno, křivdu činíte noze své, že ji v zlatě skrýváte. Viděl jsem bělost její v písku na břehu zářit jako slunce, a kdyby mi dovoleno bylo rtem se jí dotknout, zaházel bych s jásajícím srdcem veškeré zlato své do moře co oběť vděčnosti."

Jorunna vyšla ze síně beze slova, ale otec můj pravil s pošmurnou tváří: „Celý svůj dům vám kladu k nohám, Olafe, nebo jste mým hostem a příbuzným; avšak jsem věrný sluha svého krále, a proto, chcete-li mi nějakou lásku prokázat, prosím vás, abyste mne šetřil a odtud odplul, než slunce opět vyjde; nemohu déle s dobrým svědomím nepřítele svého krále pod střechou svojí chovat."

„A což neposlechnu-li vás?" odvětil Olaf.

„Pak nakládejte se mnou jako se svým zajatcem," pravil otec: „jste hostem mým a nemohu zbraně své zdvihnouti proti vám."

„Než slunce vyjde," odvětil na to Olaf, „nebude stopy mého korábu ve vašem fjordu."

Od toho okamžiku mluvili muži velmi málo, večeřeli tiše u ohně, a já usnula položivši hlavu v klín své sestry Jorunny, chvějící

7*

se rozčilením a nepokojem pro mne nepochopitelným. Když jsem se probudila, leže jsem na svém loži, a Jorunna mi celovala s pláčem oči a čelo. Ptala jsem se jí všelicos, ale usnula jsem opět a neprobudila se dříve, až když pláč a nářek mé matky plnil celý dům. Vyběhla jsem ven na břeh, kam se všickni tlačili: fjjord byl prázdný, koráb Olafův byl zmizel, ale moje sestra Jorunna též!"

Po těch slovech dala se královna znova do pláče a pak pokračovala: „Od té doby uplynulo více než dvacet let. Jorunna stala se ženou Olafovou a zemřela již dávno. Já nemohla jí nikdy zapomenout, ani na trůnu královském; vždy srdce moje po ní tesknilo, neb milovala jsem ji více než svou matku. Každý rok, když král, manžel můj, na lov vychází do těchto lesů, truchlím pro ni odloučena od světa a vracím se pak s těžkým srdcem ku dvoru."

„A není žádná úleva vašeho bolu možna, moje paní?" tázal jsem se soustrastně:

„Jest!" odpověděla královna; „ale nenalezla jsem posud osoby, která by se byla uvázala v úkol tak těžký. Slyšte, pane. Jorunna porodila svému manželu jediné dítě, dceru, a veškerá láska k sestře mé soustředila se po její smrti na jejím dítěti, dlícím v té vzdálené, truchlivé zemi uprostřed hrůz přírody a mezi lidem, jenž Boha ani nectí,

vzývaje posud, ač na oko se ku křesťanství zná, staré mátohy a bohy pohanské. Na snažnou moji žádost vyslal manžel můj ctěného mistra Thyonicha z Byzancie do Islandu, aby podobiznu neblahé dívky zhotovil. Vy, pane, zachránil jste obraz před útokem zbojníků, a za odměnu vaší chrabrosti dovolím vám spatřiti svoji Thorgerdu."

Tak mluvíc, vstala královna Astrida se stříbrného křesla a popošla k těžké záclonĕ, kterou rychle odtáhla, a před udiveným okem mým stál obraz dívky krásy nevídané; bledé její tváře, bílé jako lilie, zářily vznešeností nadzemskou, šeré modro jejího zraku dalo se jen průhlednému jezeru přirovnat a plavé její vlasy byly divem přírody.

Nevím, jak dlouho jsem něm a jako proměněn v sloup před obrazem stál, ale zvuk rohů loveckých mne probudil z mého sna o rajské kráse. Král se svým komonstvem byl se vrátil z lovu a přišel do komnaty své manželky.

Vypravovali mu vše, co se bylo událo, i vítal mne velmi srdečně; pak prosil ženu svou, by na počest mou a mistra Thyonicha z Byzancie se súčastnila večeře. Po nedlouhém váhání svolila královna, a odebrali jsme se do síně, kde ostatní hosté již čekali.

Kvas byl velmi hlučný, víno teklo v proudech, medovina pila se ze zlatých rohů, jídel byla velká hojnost, zpěv zaznával od ohromných krbů, kde přes to, že bylo

plné leto, celé stromy hořely, neb s hor vál vítr mrazivý.

Veselost panovala všeobecně, jen královna byla smutna a já velmi zamyšlen: neměl jsem smyslu jiného než pro božskou krásu onoho obrazu, který jsem byl viděl u královny. Tu zazněla jiná hudba za dveřmi, než ta posud v síni hrající; byl to zvuk louten, do kterého se hlasy ženské mísily.

Dvéře se pak otevřely a pět mladých dívek vešlo; vlasy jejich byly propleteny květy a zelenou mladou chvojí; držely se za ruce a prováděly tanec. Za nimi vešli hudci a hráli píseň milostnou a vážnou, a jim v zápětí přišla dvě pážata, nesoucí velkou stříbrnou mísu přikrytou mísou druhou. Postavila ji před krále a královnu a tancující dívky sňaly mísu a odkryly tak živého páva, který měl zlatý, perlami a drahokamy ozdobený obojek na krku. Byl to páv, nad kterým se skládají sliby.

Mně zdálo se náhle, jako by se tíž nějaká se srdce mého svalila, jako bych byl náhle nalezl slova, která mne na srdci byla pálila a kterých vyříknouti jsem nedovedl. Vyskočil jsem se svého místa, a dříve, než ještě kdo promluviti mohl, volal jsem velkým hlasem, drže ruku nad pávem a upíraje zrak svůj na královnu: „Přísahám na svou čest rytířskou, že Thorgerdu vyvedu z Islandu, kde mezi lidem ještě polopohanským dlí; přísahám, že ji přivedu před tvář královny

Astridy, že ji pojmu za ženu a na svůj hrad do krásné Francie odvedu!"

Královna vykřikla jásavě, vyšla z pokoje a navrátila se místo v šatu smutkovém v rouše bílém, posázeném rubíny na znamení radosti. Král a jeho rytířové přáli mi zdaru a štěstí k mému podniku, a druhého dne táhli jsme všichni vesele do města, abychom přípravy k mé cestě do Islandu dělali. Král ubytoval mne ve svém paláci, a dva týhodny po svém dobrodružství v lese s mistrem Thyonichem z Byzancie odplul jsem k dálnému Islandu.

Již nevím, jak dlouho jsme jeli tou nekonečnou spoustou vod, která nás na svém lůně brzy lahodně kolébala, jako matka nemluvňátko své, brzy zase vztekle bouříc nás pohltit hrozila. Dlouho jeli jsme podél břehů skalnatých a divokých jako svět démonů, čnějících hrozivě do toho zvláštního, tajeplného světla noci severní, které mne naplňovalo podivením největším. Kam byla se to poděla černá noc? Zmizela se světa, a na místě jejím vznášelo se snivé, spanilé šero z vln, a neviděli-li jsme také slunce, zapadlé ku krátkému odpočinku, byly přece světlé jeho stopy tak dlouho na nejvyšších vrcholcích hor patrny, až znova v zlaté spanilosti zářící svoji tvář z vlhkého lůžka pozvedlo. Konečně po dlouhé plavbě ponořily se i ty nejvyšší chlumy modrých hor do klína

vln, a neviděli jsme již než nebe nad sebou a nekonečnou poušť vody kolem sebe.

Jednoho dne pak, když nebe se zdálo safírem a moře vlnícím se nebem, po kterém se slunce rozlilo, vyšlehla náhle bledá zář z blankytných peřejů, a pna poznenáhla mohutné své témě z vod zjevil se obrovský, nebetyčný kužel sněhový, třpytící se jako stříbro na obzoru, a námořníci vítali jej s jásotem; byla to jedna z hor islandských a blížili jsme se svému cíli. Myslil jsem, že za nedlouho dorazíme ku břehu, ale poučili mne, že průhlednost a čistota vzduchu mne klame, že jsme ještě ostrova vzdáleni a že před svitáním ku břehu ještě nepřistaneme, a brzy nahlédl jsem svůj omyl. Za několik hodin ztratil se opět stříbrný ten kužel, neboť nebe pokrylo se mlhou, která na vody padala a nás do hustého svého pláště halila. Mlha ta rostla čím dál tím více, a po slunce západu panovala poměrná temnota. Nemohl jsem nedočkavostí usnout a chodil jsem v noci po palubě, až jsem unaven na přídě ulehl a v jakýsi polosen se brzy ponořil. Netrvalo dlouho, a byl jsem probuzen ze sna ostrým a hlučným krákoráním neviditelného na počátku ptactva, jako by ze spánku vyplašeného.

Mlha byla se poněkud rozstoupila, a viděl jsem před sebou vysoké horstvo, jehož úpatí hluboké choboty tvořilo a jehož témě se příkře jako stěna do ohromné výše vznášelo; osamotnělý ten ostrov ležel jako za-

kletý obr uprostřed dmoucího se moře a dřímal tam tiše a jako by odhodlán osud svůj snášeti.

Bylo mi tak divně kolem srdce v té pustině vodní, v té stříbrné mlze, kolíbané vlnami, které dorážejíce na bedra lodi jednotvárnou píseň šplounaly. Tu náhle vyšlehla na mysu dřímajícího pustého ostrova zář, a nyní teprve viděl jsem v krvavém světle celý oblak vyrušeného ptactva po skalách tam hnízdícího a naplňujícího vzduch svým divokým pokřikem. Veškeré mužstvo našeho korábu vyběhlo ihned na palubu, a každý upíral zraky na tajeplný ostrov a na velký, šlehající oheň; ale brzy zjevilo se nám něco, co celou naši pozornost k sobě obrátilo: za mysem totiž, s kterého zář do tmavých vod jako záplava rubínů padala, vyjel koráb, mající tvar velkého draka, pokrytého safírovými šupinami; hlava jeho byla korunována ohromnými černými pery vlajícími jako vlasy; plachty jeho byly též černé, a na palubě, v samém čele korábu seděla bledá, bílá žena krásy nadzemské. Dlouhé její roucho smuteční viselo přes okraj lodi téměř až do moře; bílá, nahá její ramena byla ovinuta černými stužkami; plavé její vlasy visely jí do čela a padaly jí v největším nepořádku do klína; světlé oči její, zářící jako hvězdy, byly upřeny na šlehající ohně na mysu, a kolem ní stálo a sedělo celé skupení ženských postav, zahalených v závoje a roucha smuteční. Jedna

z nich povstala, odhodila závoj a jala se zlatým hřebenem dlouhé, plavé, rozházené vlasy krásné truchlitelky česati, mezi tím co ostatní tichou, konejšivou píseň zapěly . . .

Hleděli jsme bez hnutí na čarokrásný zjev; mnozí odvrátili tvář a znamenali se svatým křížem, já ale žasnul, neb poznal jsem se srdcem bušícím dívku tu truchlící; byl jsem přesvědčen, že to lilie z Nidaros, vznešeně krásná Thorgerda! Skvělé zjevení na vodách netrvalo dlouho, zmizelo v mlze, a kdyby zář na ostrově nebyla posud plála, byl bych vše považoval za luzný, ale matný sen.

Marně prosil jsem lodníky, aby se pustili směrem, kudy modrý drak a čarokrásné jeho břímě byli zmizeli; považovali celé to skupení žen za pouhý klam zlých duchů a prosili Boha, aby zlo od našeho korábu odvrátil a nám šťastně ku břehu přistáti dal. Když slunce vyšlo, viděli jsme konečně opět hory islandské, nejdříve jako modré stíny se stříbrnými temeny, brzy ale zasmály se i zelené pastviny a zaskvěl se bílý písek břehu, a bez úrazu vpluli jsme šťastně do přístavu, kolem kterého malé domky chudého městečka se tlačily jako ovečky u studně.

Zdržel jsem se dva dni v městečku, koupil jsem tam koně pro sebe a pro svého zbrojnoše, a třetího dne časně z rána, když zbrojnoš můj se pozdravil z choroby, do které následkem dlouhé plavby po moři byl upadl,

vyjeli jsme k hradu Nidaros cestou, kterou nám v městečku dopodrobna naznačili. Oči šířily se podivením nad nevídanou posud krajinou! Ostrovu tomu není zajisté v širém světě rovno; vzduch jest tam čistší nad křišťál a hra stínu a světla okouzluje diváka jako čarovný sen. Jeli jsme poli a pastvinami tak zelenými jako nejskvělejší smaragdy, za nimi stály pahorky v brunátném rouše kvetoucího vřesu; nad těmi budovaly se hory zářící jako zlato a vznášely cimbuří svá k boku hor ještě vyšších barvy nachové, jichž témě se věčným sněhem a modravým ledem třpytilo. Nad divukrásnou krajinou smál se azur nebes, a nerušený klid a hluboké ticho vzbuzovaly v srdci vzpomínku na smrt a na hrob, kde podobný klid panuje. Zdálo se mi věru, že nastal teprve první den po stvoření a že příroda dýše teprve první svůj dech. Nikde nebylo stopy lesa nebo stromu, jen tu a tam šelestily křovinaté břízky a pod nimi zašustily občas plaché kroky lumíkovy v travinách anebo zazněl jednotvárný zpěv tmavě zelené lindušky luční. Měl jsem ale ještě jednoho spolucestovatele mimo svého zbrojnoše, totiž velkého havrana, který mi stále po pravici letěl; brzy předháněl mého koně, brzy se ke mně vracel a obletoval mne širokými kruhy. Z počátku chtěl jsem ho zaplašit, vida ale marnost toho počínání, snášel jsem trpělivě jeho krákání a černou jeho společnost.

K poledni octli jsme se na ploché pastvině ve vlhkém, bujně zeleném údolí, a před námi ležel nízký domek, pokrytý drnem; dvéře jeho byly otevřeny, ze začernalé jeho síně šlehal rudý oheň a zaznívalo bušení kladiva a zpěv, z otvoru v drnu kroužil se modrý dým. Byla to patrně kovárna, i zastavil jsem se u dveří. Havran můj zakrákoral divoce, vznesl se do výšky a zmizel. Zpozoroval jsem, že stálo u domu několik bidel, na kterých visela mrtvá těla několika velkých havranů; těch asi byl se můj neprošený průvodce tak zdělil. Při divokém jeho skřeku utichl zpěv a bušení, a starý muž objevil se na prahu domku s kladivem v ruce.

Hleděl němě na odlétajícího havrana a znamenal se křížem, pak se mi poklonil, a oko jeho zazářilo jako radostí při pohledu na moje zbraně.

„Pane," zvolal, „střecha moje jest sice nízká a dům můj chudý, přece ale doufám, že jím nepohrdnete a že vejdete."

Hlas jeho byl tak přívětivý, že jsem uposlechl a vešel do nízkého domu. Kouřem začernalá síň byla velmi chudobná, a podivil jsem se vida, že na dřevěné římse u krbu se několik stříbrných nádob nacházelo. Nedaleko dveří visely krásné lesklé zbraně. Oči starcovy svítily.

„Vítám vás, pane," pravil; „staré moje srdce bije radostí při pohledu na bohatýrskou

vaši postavu. Byly časy, pane, dávné časy, kde starý Asbjarn nestál u kovadliny jako dnes, časy, kde silné jeho ruce chápaly se meče a luku! Avšak, Thurido!"

Stařec obrátil se k tmavému koutu, kde jsem nyní teprve vysokou postavu mladé dívky spatřil. Byla oděna v smuteční šat; jen hlava její byla nachovým šátkem zdobena, pod kterým vlasy svoje skrývala. Při pohledu na smuteční ten háv připomněl jsem si maně onu dívku, která zlatým hřebenem plavé vlasy Thorgerdiny byla česala — nebyla-li totiž ona loď, houpající se při požáru na ostrově po vlnách moře, vůbec pouze vidinou.

Na pokynutí starého Asbjarna vzala Thurida stříbrnou číši z římsy a postavila ji na dřevěný stůl přede mne, pak přinesla nádobu s medovinou a naplnila mi číši až po kraj.

„Na vaše zdraví, panno!" připil jsem jí a pak tázal jsem se kováře, je-li to jeho dcera.

„Vnučka, pane, vnučka," odpověděl, „a kam, pane, vede vás cesta, a odkud přicházíte?"

„Jsem francouzský rytíř," odvětil jsem, „a jedu na hrad Nidaros; víte kde leží?"

Asbjarn a Thurida pohledli rychle na sebe.

„Francouzský rytíř a jedete na Nidaros!" zvolal Asbjarn. „Ach, znám ty slunné břehy

krásné Francie, znám je, znám — a Nidaros? Můj ty Bože, co vás tam jen vede?“

Neopanoval jsem se dosti, cítil jsem, že mně ruměnec do tváře stoupal, sklopil jsem oči a vzdychl. Asbjarn byl schytralý, četl moje tajemství na planoucí mé tváři; zpozoroval jsem, jak po své vnučce pohledem šlehl, a pak pravil zamyšleně: „Pane, nejeďte na Nidaros; viděl jsem havrana letícího vám nad hlavou, kterého jen mrtví jeho bratři na bidle odsud odstrašili, a to znamená zajisté neštěstí.“

„Zdá se mi spíše, že nenávidíte Nidaros a ty, kteří tam bydlí,“ prohodil jsem s nevinnou lstí, dychtiv dověděti se něčeho o Olafovi a o jeho dceři.

„Nenáviděť Nidaros!“ vzkřikl stařec a vyskočil. „Pane, nemiluji nikoho na světě, jako Olafa z Nidaros. Je mi nyní bez mála sto let a byl jsem věrným sluhou a druhem jeho otce. Hoj! jak ta upomínka na mého pána, na pana Sigurda krev moji rozjařuje! On byl pravým králem moře! S ním sdílel jsem boje a slávu, se mnou dělíval se o kořist, a samojediný znal jsem jeho tajemství, o kterém ostatní jen hádajj.“

„Nuž,“ zvolal jsem, „pak pijme na památku pana Sigurda, ne ale medovinu, nýbrž sladké víno s břehů slunné Francie!“

Na moje zavolání otevřel můj zbrojnoš schránku, v které se mimo dary pro Olafa dobře opatřená nádoba, plná francouzského

vína nacházela; sama královna Astrida byla to víno kořením připravila a při mém odjezdu z Norska na mou loď poslala. Oči starcovy se jenjen jiskřily, a jazyk jeho stal se brzy hbitým a žvatlavým jako jazyk ženy.

Když jsem jej v tak dobré míře uviděl, tázal jsem se mezi řečí z nenadání, proč bych dle jeho mínění na Nidaros jeti neměl.

„Naleznete Nidaros pohroužený v smutek," odpověděl po krátkém váhání; „matka pana Olafa, bledá Sigelinda, jak ji nazývali, zemřela. Bůh buď její duši milostiv." Asbjarn zbledl a hleděl na svoji vnučku, která byla v temném koutě ku kolovratu usedla.

„Zdáte se o duši její nad obyčej starostlivým být," prohodil jsem. „Byla paní Sigelinda snad hříšnicí?"

Starý Asbjarn zbledl po druhé, zatřásl se na celém těle, jako by jej byl mráz projel, pak sklonil se k mému uchu a zašeptal: „Byla valkyrií . . ."

„Co to jest valkyrie?" divil jsem se.

„Jak?" zvolal s podivením Asbjarn, „vy nevíte, co to jest? Vy jste nikdy neslyšel, pane, o bílých, divukrásných pannách, které na kouzelných oříších oblaky jezdí? Vy neslyšel jste nikdy, jak s hřív těch oř, když jimi otřásají, rosa krápe do údolí a na stromy? Panny ty jsou divoké jako bouř, mrak havranů a orlů táhne s nimi, jako blesky řítí se na bojiště a v rukou jejich leží osud bojovníků. Blaze tomu, kterého valkyrie miluje, je povždy vítězem a neraní

ho žádná zbraň. Valkyrie jezdí na svém koni vzduchem a mořem a dle libosti promění se v labut."

„A takovou valkyrií byla paní Sigelinda? A tak čaromocná podlehla smrti?" tázal jsem se.

„Vidím, pane, že mi nevěříte," pravil stařec, „a nejste sám jediný. Jsou lidé, kteří se starým pravdám smějí jako báji pro děti. Já ale přísahám vám na pokřtěnou svoji hlavu, že to, co vám nyní pověděti chci, jest čistou pravdou; sám viděl jsem vše na vlastní svoje oči."

Thurida přiblížila se z tmavého kouta a usedla na zem u nohou svého děda, oči její byly upřeny na jeho tvář a stařec jal se takto vypravovat:

„Řekl jsem vám již, pane, že jsem býval věrným druhem, ano přítelem pana Sigurda, neb jsem muž volný, ač jen prostým kovářem. Doprovázel jsem pana Sigurda, krále moře, na všech taženích k břehům odlehlým. Jednou vraceli jsme se z Anglie bohati kořistí, když pan Sigurd na břehu norském přistáti kázal; byl se totiž doslechl, že jistý mnich se rouhavě o něm na kazatelně zmínil, a chtěl ho za tuto odvážnost potrestat. Považoval to pod svojí důstojností přitáhnouti na klášter s více než jediným přítelem, chtěl, aby ti postřižení zbabělci jedině před bleskem jako zraku se kořili a jej odprosili a klášter od útoku výkupným zachránili. Vzal tedy pouze mne s sebou, a to

jen k vůli kratochvíli po cestě. Koráb zůstal pod skalou v zálivu a my jsme se brali pěšky tmavými, hučícími lesy ku klášteru. Bohužel zbloudili jsme v lese, a místo ku klášteru, kde jsme si pohodlí a večeři slibovali, přišli jsme k velkému jezeru, ležícímu v hluboké samotě mezi zasmušilými skalami. Měsíc svítil jako rybí oko, ale zář, která mezi stromy k nám se linula, byla mnohem jasnější a bělejší než třpyt bledé luny, a když jsme, vyšedše z lesa, přišli na břeh, tu viděli jsme, že od bělostných ramen devíti nahých žen pochází, které se v jezeře tom koupaly. Kdykoli některá z nich ruce svoje vynesla z vln, by svoje dlouhé, zlaté vlasy pozvedla a perly vody s nich setřásla, zasvítily pokaždé vody, skály, vzduch a les bělostí krásných údů! Stáli jsme beze hnutí, nevědouce, co si počít; nebylo zajisté radno zůstati, neboť bylo patrno, že to nebyly ženy smrtelné, a odejíti se nám přece nechtělo. Tu shýbl se náhle pan Sigurd do zelené trávy, a viděl jsem tam devět rubášů z labutích per a devět zlatých pásů s vyrytými do nich runami. Pan Sigurd se chopil jednoho z rubášů a jednoho ze zlatých pásů a ukryl vzácnou tu kořist pod svůj krunýř; pak mne vzal za ruku a vtáhl mne rychle za ohromný černý balvan, kde jsme se skryli. Brzy na to připluly ženy k místu, kde rubáše ležely, oděly se v ně, opásaly pásy, a ihned změnily se v bílé labutě a hroužíce se vysoko do měsíčního jasu zmizely. Ta, která rubáše

svého nenalezla, dale se do pláče a nářku; pan Sigurd ale vyskočil, hodil jí svůj plášť, aby se zahalila, a poklekl jí k nohám. Pokryl její ruce a nohy horoucími polibky a přísahal, že ona a žádná jiná ženou jeho státi se nemůže. Sigelinda — tak jmenovala se valkyrie — nechtěla o ničem slyšet, prosila jen o svůj labutí rubáš, konečně ale unesl ji Sigurd s mou pomocí násilně na koráb, a ona stala se jeho ženou."

Asbjarn se na chvíli zamlčel.

„Co se stalo dále?" tázal jsem se.

„Pan Sigurd nebyl od oné doby šťasten," pokračoval stařec; „láska k jeho ženě rostla každým dnem, neměl již smyslu pro boje a války, jen pro krásnou Sigelindu. Ta ale netajila nikdy svoji nechuť k manželi a ve dne v noci bloudila po domě a po krajině, hledajíc rubáš a pás, které věci Sigurd tak dobře ukryl, že všechno hledání marným zůstalo. Věděl dobře, že by uletěla tam na dalekou tu horu, kde osamotnělý hrad s ohnivou baštou valkyr stojí, a i to věděl, že by jí ani láska k synu Olafovi, kterého mu darovala, v domě jeho neudržela. Ale nešťasten byl pan Sigurd po celý život; žena jeho ani jednou se naň neusmála, seděla ve své věži a předla, a teprve když slyšela, že umírá, vešla do jeho komnaty a prosila ho na kolenou, aby jí aspoň nyní řekl, kam rubáš a pás její byl ukryl. Sigurd ale mlčel a zemřel; nemlčel ze záští k nelaskavé ženě, nýbrž proto,

že mu blaho její duše na srdci leželo. Ztrátou rubáše a pásu stala se Sigelinda sice smrtelnou, ale duše její mohla býti spasena, kdežto valkyrie jest přece jen ohavností před očima Hospodinovýma . . .

Byl-li Sigurd nešťasten, byl jím syn jeho Olaf ještě více; matka jeho vynutila z něho lstivým způsobem vyznání, že Sigurd umírajíc byl mu naznačil ono místo, kam poklad její byl před ní ukryl, a když toho žádným způsobem vyzradit nechtěl, tu metala mu divokou kletbu na hlavu. Zavřela se do své věže a žádné oko lidské jí více neuzřelo až do té doby, kdy Olafova dcera Thorgerda se narodila; tenkráte vešla Sigelinda do komnaty své snachy Jorunny. Vlasy její byly již bílé, ale líce bez proměny mladé a krásné, jen úžasně bledé. Vzala dítě na ruce a šeptala mu tajůplná slova do ucha, pak opět odešla, a kázala, by malou Thorgerdu co den k ní přinášeli. Olaf měl z toho velkou radost, zdálo se mu, že se konečně s matkou smíří, ale pykal brzy svoji neprozřetelnost. Sigelinda zmocnila se mladé duše své vnučky, vypověděla jí běh svého žití a ustanovila ji svojí dědičkou. „Vymůžeš na otci svém tajemství, kde rubáš a pas ukryl, a budeš valkyrií," pravila jí, když byla dorostla, a od onoho dne neviděl Olaf již úsměv na rtech své dcery. Žije ubohý od smrti své ženy život bídný; koráby jeho rozpadávají se již ve vodách a osamotnělý jako strom v širé pláni sedí u rudého ohně."

„A Sigelinda?“ tázal jsem se.

„Sigelinda zemřela před týdnem,“ pravil stařec; „nechtěla být pochována ve svěcené zemi, a Thorgerda odvezla ji na skalnatý, osamělý ostrov; tam narovnala velkou hranici; v purpurovém hávu s diadémem na hlavě položili tam bývalou valkyrii, polili ji a hranici vonným olejem a zapálili.“

Věděl jsem nyní, že jsem byl Thorgerdu v skutečnosti a nikoli její přízrak viděl. Vypravování starého kováře vzbudilo ve mně mocné přání, abych ji opět uviděl; vstal jsem tedy k odchodu, děkuje mu za jeho přátelství a za jeho pohostinnost.

„Nejeďte na Nidaros!“ pravil mi ještě jednou naposled. „Tuším, že tam jedete k vůli Thorgerdě. Bohužel nemáte nijaké naděje; Thorgerda nesní o ničem, než o tom, státi se valkyrií, a stane-li se proti vůli své vaší ženou, budete tak nešťasten jako Sigurd.“

Nedbal jsme jeho řeči. Kázal jsem koně svého osedlati a loučili jsme se. Asbjarn byl zasmušilý, když mi do sedla pomáhal, a Thurida hleděla snivě do dálky, opírajíc se o dvéře domu; ona i děd její stáli dlouho na prahu a kývali mi s bohem, pak vešli do kovárny, a bušení kladiva otřásající vzduchem poučilo mne, že se stařec byl k své práci vrátil. Ohlídl jsem se naposled. Jiskry lítaly otevřenou síní do trávy, v září rudého ohně zdála se Thurida, stojící u měchu, a Asbjarn, mávající kladivem, jako stíny z jiného světa, a zastavil jsem

mimoděk svého koně, když při bušení kladiva silný, hluboký hlas Thuridin tuto divokou, neumělou píseň pěl, kterou větřík po částech ke mně přinášel:

Jsem posud mlád, přec hlava moje těžká
a srdce svadlé, pustá duše má;
neb slyšel jsem, co temné normy pěly —
tak přísně ty jejich písně zněly,
že na věky mi na rtech úsměv shas'...

Já s lůžka vstal ve světlé lunné noci,
kvetoucím vřesem šel jsem pustinou,
a hvězdy kmitaly jak zlaté oči
a svítily na bludnou cestu mou.

V stříbrných listech věkem shrblé břízy
tam sténal mrtvé mojí matky hlas,
k návratu s pláčem matka mě vybízí,
však dál a dál mne žene touha zas
a marné lkání v nočním vánku zmírá...

Vysoká skála roste k nebi temně,
povznáší hrdě černá bedra svá,
ji, tiše zářic, na obrovské témě
stříbrný závoj jasná luna tká.

Tam zastavil jsem bludné svoje kroky,
tam položil jsem oko k štěrbině,
a pátral jsem, co kryjou skály boky,
co děje se v té tajné hlubině:

U stavu černém sedí bílé panny
tak děsné s okem divokým co smrt,
a krásné přec, jak zhoubné moře v bouři,
jak meteóry vraždu věštící.
Na zlatých stolcích seděly ty panny,
na zlatých stolcích, rudých jako krev,
a hrůzyplné dravčí jejich prsty,

ty tkaly děsné tkání osudu.
Zsinalé hlavy usmrcených mužů
u stavu visely co závaží,
útroby lidské byly jejich přízí,
člun břitký meč a brdem šípů hrsť . . .

Pak vstaly hrůzoděsné valkyrie
a s chechtotem své tkání trhaly,
a zpívaly tak strašnou, trpkou píseň,
že skály pukaly a svět se chvěl.
Na zlaté svoje koně vyskočily,
ze skály vyletěly jako bouř
a jako mrak se hnaly nočním nebem.
Jak blyskavice hrály ořů hřívy,
jak hromy duněly jich podkovy,
a vyla zvěř a klaněly se stromy,
a měsíc zbledl a hvězdy shasnuly . . .

A proto svadlo mladé moje srdce,
že slyšel jsem, co pěly panny ty:
ó vyhněte se valkyrii s cesty,
kéž nezazní vám v uších její hlas!
Tak příšerně ty jejich písně zněly,
že na věky mi úsměv na rtech shas' . . .
— — — — — — — — — — — —

Trhl jsem konečně uzdou a pohnal svého koně; podivná ta píseň budila nepochopitelnou tesknotu v mém srdci. Zahloubal jsem se do svých myšlenek a jel několik hodin, aniž bych hlavu od prsou byl pozvedl. Když jsem konečně kolem sebe hleděl, viděl jsem, že slunce padá za hory. Jel jsem po plochém hřebenu dlouhého řetězu nevysokých pahrbků a celá krása čarovného ostrova jevila se divícímu se mému zraku. Byla doba, kde ostatní svět již dávno kryje hustá noc, ale v té krajině

severní, když k půlnoci již ani dvě hodiny nescházely, tonulo vše ještě v světle nejskvělejším. Celá obloha byla jediným zlatožhoucím plamenem, purpurová oblaka se po ní valila a měnila bez ustání dobrodružné svoje tvary. Po pravé ruce čněly bílé ledové hory do nachu hořícího nebe a někdy přelétl ta křišťálová jejich čela temný ruměnec, jako by panenský ten sníh pod žhavým polibkem odcházejícího slunce se zardíval. Po levé ruce pak modralo se v dáli moře a dmulo lazurový klín v unylé touze po zářivém krále dne, a vlny skákaly mu vstříc a šuměly, že hluboký jejich hlas až ke mně zahučel. Nedlouho váhalo poutí unavené slunce, chýlilo se k moři a kleslo v ochlazující jeho objetí a strhlo celý zlatý baldachýn planoucích oblaků s sebou, by jimi umírající tvář svou zahalilo; stříbrný soumrak zavládl pak na místě jeho a v hlubokém tichu truchlil svět o shaslý den, jenž jej opět o krok blíže k hrobu a k zhoubě byl pošinul. Vzdychl jsem a poháněl svého koně dál; pahrbky blížily se nyní těsněji k moři, a za nedlouho jel jsem podél břehu tichého zálivu, dřímajícího v šeru hlubokém. Po skalách chvěly se malé břízky ze sna a na vodách pluly bílé labutě. Náhle, když jsem za skálu zahnul, ležel hrad Nidaros přede mnou. Byl to veliký dřevěný dům, bohatě stříbrnými a zlatými řezbami pokrytý, mechem porostlý, mnohou galerií a četnými věžemi zdobený. Kolem

hradu byly vysoké dřevěné palisády a nad ohromnými vraty seděl havran a krákoral mi příšerně na přivítanou. Neubránil jsem se myšlenky, že to tentýž havran, který mne byl po celou cestu až ku kovárně doprovázel. Zaklepal jsem na vysoká vrata dřevěným kladivem, visícím vedle nich, a ihned ozvalo se vzteklé vytí divokých psů; někdo za palisádou je okřikl a vrata se otevřela. Vjel jsem do prostory, která byla jakýmsi druhem sadu, táhnoucího se podél celého domu. Nerostly tam však z vysoké trávy jiné stromy, než útlé, něžně šelestící břízy. Muž, který mi byl vrata otevřel, vedl mne dlouhou, širokou chodbou do velké síně, kde vedle krbu u plápolajícího ohně posud pán hradu seděl, ač noc již byla valně pokročila. Začmouzený strop té prostranné síně nesly dva ohromné dřevěné sloupy, pokryté stříbrnými runami; mezi nimi bylo vyvýšené sedadlo, pokryté temnou látkou, s lemem perlami vyšitým, a tam, majíc plavé svoje vlasy černým závojem propleteny a oděna jsouc v dlouhé smuteční roucho, seděla Thorgerda, předouc hedbávnou nit. Po levé straně její, na dřevěné, bohatě vyřezávané lavici, běžící podél zdi, seděly její dívky, a naproti nim, podél druhé zdi, seděli muži. Když jsem vstoupil, povstal Olaf u krbu se svého křesla; všichni muži povstali pak též a klonili se mi němě a hluboce.

Olaf byl muž obrovské postavy; vlasy jeho, posud bohaté, byly úplně bílé, oči blan-

kytné a průhledné hleděly přísně, ale nikoli nepřátelsky. Oděn byl v krátké černé krzno, přes které byl temnomodrý plášť přehozen, škorně jeho byly k nohám řemeny připevněny. Přijav mne velmi přátelsky, nutil mne, abych usedl na jeho křeslo, stojící pod rozvěšenými starodávnými zbraněmi, mezi kterými se stříbrný štít, zdobený blankytnou smaltou, jako měsíc leskl. Na jeho pokynutí přiblížila se Thorgerda k ohni, a ozářena rudými plameny na krbu, které jedině šerou síň osvěcovaly, v tom černém svém rouše, s těmi zlatými, až ku kolenům splývajícími vlasy, zdála se tak krásná, že jsem mimovolně vstal a na koleno před ní poklekl. Oči její hleděly mrazivě jako modré ledy těch hor, kteréž jsem byl po cestě viděl, kolem úst zahrál jí pohrdlivý úsměv. Vstal jsem rychle a podal jsem jí list, zaobalený v růžovém hedvábí, který mi královna Astrida byla pro ni dala, a zároveň odevzdal jsem i Olafovi dopis králův.

Thorgerda vytáhla z černé pochvy lesklý nůž, přeřízla hedváb a hodila jej do ohně, pak přelítla nedbale list a odevzdala jej dívce, která právě zlatý pohár s medovinou přinášela.

„Buďte nám vítán, pane rytíři!“ pravila Thorgerda hlasem nejlhostejnějším a podala mi číši. Ruka moje se tak zachvěla, když Thorgerda zraky svoje na mne upřela, že jsem několik kapek medoviny na bílou její

ruku vylil. Thorgerda usmála se tak pohrdlivě mé slabosti, že se mi krev studem do tváře hnala.

Otec její byl zatím též přečetl, vzdychl si z hluboka a podal mi opět ruku. Pak kázal, aby na rychlo připravili večeři.

Thorgerda usedla opět na svoje sedadlo mezi sloupy a předla dále; ani jednou nepohleděla tam, kde jsem s otcem u ohně seděl. Dal jsem bohaté dary rozbaliti, které královna Astrida Thorgerdě posílala; nezavadila téměř ani zrakem o třpytící se drahokamy, pokyvla pouze lehce hlavou a nechala je tam ležeti, kam jsem je byl položil. Když přinesli připravené pokrmy, vstala Thorgerda, nalila mi znova medoviny, přála mně a otci svému dobrou noc a odešla se svými dívkami. Pak odešli též mužové, kteří posud němě podél zdi seděli, a zůstal jsem s Olafem o samotě. Vstal ihned a objav mne tiskl mne k srdci.

„Král píše mi, co vás ke mně vede," pravil pohnutě; „ó kéž by se vám podařilo naklonit si srdce mého dítěte, kéž ledová duše její roztaje paprskem lásky. Jsem bídným starcem, prahnoucím po klidu hrobu; hříšný můj život byl jediná bouř, a upomínka na matku Thorgerdinu je jediným blahem mým." Zamyslil se hluboce a pak pravil: „Obávám se, že Thorgerda tuší, co vás ke mně vede na odlehlý tento ostrov, a vzdor její vzepne

se zajisté jako divoký oř. Buďte opatrný a neprozraďte se příliš záhy."

Pak vzal mne za ruku a vedl mne k malému jakémusi oltáři, na kterém velký železný kruh, z jednoho kusu ukovaný, ležel, a položil ruku svou na něj.

„Zde skládali předkové moji, neznající ještě kříže, nejsvětější přísahy své," pravil slavně, „a zde přísahám i já, že hlava vaše bude mi posvátnější než blaho vlastní duše, že mi bude tak drahá, jako stín zemřelé mé ženy. Chci vám býti nápomocen při vašem podniku všemi silami, které mně vetchému starci ještě zbyly, a považuji vás od toho okamžiku za svého syna."

Políbil jsem ruku velebného starce, kterou mi byl na hlavu položil, a on, podpíraje se o mé rámě, dovedl mne sám do komnaty, která od onoho večera zůstala mým příbytkem. Podél zdí stály tam temné skříně se stříbrným umělým kováním, do kterých jsem zbraně svoje složil; velká těžká postel s modrými hedbávnými poduškami tvořila střed pokoje, a zatáhnuv těžké její záclony za sebou, bořil jsem se unaven do kajčího peří a usnul tak poprvé pod střechou Olafa, mořského krále.

Druhého dne svolal Olaf obyvatelstvo celého domu a zvěstoval pak, že já, milý jeho host, na ostrově přezimovati hodlám, prohlásil mne slavně za člena rodiny a žádal pro mne přátelskou přízeň a úctu všech přítomných. Na to podávali mi mužové, jeden

po druhém, silné svoje ruce a ženy usmívaly se na mne — vyjma Thorgerdu, která se ke mně ještě chladněji než včera chovala. Ona jediná mlčela po celou dobu, a teprve když mi podávala těžký zlatý roh, z kterého Olaf nejdříve na mé zdraví byl připil, otevřela se pohrdlivá její ústa.

„Nebylo by snad záhodno," pravila, „aby některý z mužů aneb snad jedna z dívek vám pomáhala zvedati tento roh? Chvějící se vaše ruka jej sotva udrží."

Neodpověděv na to připil jsem tiše novým přátelům a podal roh s medovinou dále; Thorgerda, kterou obřad již déle v síni nezdržoval, vyšla a nezjevila se pak po několik dní. Pod záminkou svého smutku nepřicházela mezi nás, seděla ve věži, kde Sigelinda byla zemřela, předla a tkala tam, a kdyby občas pošmurná její píseň nebyla smutně domem zazněla, byl bych myslil, že tam vůbec ani nežije. Jedině na večer seděla někdy krátkou hodinu mezi sloupy, runami pokrytými, ale zrak její nezavadil pak nikdy o moji tvář, a zdálo se, že nikdy nenaslouchala mému vypravování o jemných mravech Francie, o žhoucích krásách jihu a milostných dobrodružstvích našich rytířů; vše to líčil jsem a popisoval věrně dychtivému a četnému posluchačstvu u plápolajícího krbu.

Čím lhostejnější Thorgerda byla, tím srdečnější byli ostatní obyvatelé domu Olafova. Za krátko bylo mi úplně volno a milo

mezi prostými těmi povahami, které mne považovaly záhy za druha. Sdílel jsem vesele jejich jídla s nimi, pozůstávající ze sýra, z ryb a nejvíce z krmi z ovsa, která se připravuje v kotli, visícím nad ohněm v samém krbu; jezdil jsem s nimi na rybí lov a byl jsem Olafovi horlivým pomocníkem při spravování statku, kterému se oddával s takovou láskou, jako by nikdy nebýval meče tasil a korábu na bouřném moři velel.

Jednoho dne vyjeli jsme daleko do kraje, kde na širokých pastvinách Olafova stáda se pásla. Kolkolem táhlo se horstvo, a Olaf jmenoval mi veškeré ty obry, kteří tak vznešeně sněžná svoje temena k slunci vznášeli a ohnivou krásou barev svých zraky moje oslňovali. Nejvíce poutala mne hora, kterou „Hekla" jmenoval. Černě, jako noční mátoha, buduje nesmírné svoje tělo do modra, jen na vrcholku jejím bělí se několik pruhů sněhu, a temná koruna příšerného dýmu vznáší se v průhledném vzduchu nad hrdou její hlavou, připomínajíc děsný onen oheň pekel, který v útrobách jí zuří a více prý než jednou celý ostrov zahubiti hrozil, otřásaje jím v nejhlubších jeho základech.

V tak velkolepém rámci tedy ležely zelené, bujné pastviny, na kterých se krásná stáda Olafova podél břehu hluboké, hučící řeky pásla, jejížto zpěněná voda, na nejvíce rozpuštěný horský sníh, se mléku podobala. Jeda podél řeky té zpozoroval jsem náhle na pro-

tějším břehu stádo divokých koní, a na jednom z nich seděla luzná postava ženská, v které jsem ihned Thorgerdu poznal. Jela bez uzdy, vlasy její vlály větrem a slyšel jsem divoký její křik, kterým svévolně koně k rychlejšímu běhu plašila. Když byl v nejprudším trysku, seskočila na zem, a chytajíc se koně jiného, uhánějícího polekaně kolem ní, vyhoupla se rychlostí blesku na jeho hřbet, hnala se jako vítr vysokou travou za koněm zase jiným, by s ním prováděla stejnou odvážnou hru. Zahleděl jsem se udiveně do divokého toho, ale krásného divadla, a brzy cítil jsem, jak neodolatelné jakési kouzlo mne uchvacuje; seskočil jsem se svého koně, a než Olaf uhodnouti mohl, co zamýšlím, byl jsem již v divokém reji vln divoké řeky. Olaf vykřikl úzkostlivě, a Thorgerda zaslechnuvši jeho hlas přibližila se ku břehu a hleděla upřeně do proudu, pátrajíc, co se tam děje. Řeka byla vírná, proud tak silný, že jsem již myslil, že mne s sebou strhne, uchvátí a daleko do širého moře odnese, do prohlubin tmy a smrti, podoben divoké zvěři, která svůj lup do nejtajnější skrýše lesa zavléká. Avšak vědomí, že se Thorgerda dívá na odvážný můj souboj s rozzuřeným živlem, nedalo mi podlehnouti v zápase; oči její byly mi jako hvězdy vodicí, z nichž se linula mi síla nadlidská do unavených údů. Uprostřed nejdivočejších vírů ležel klidně zelený ostrůvek, jehož bujné traviny mi pozdrav kývaly a mě k odpočinku

v měkkém jich klíně zvaly; avšak temné, zpěněné a mocně kroužící se víry hrozily smrtí každému odvážlivci, přiblíživšímu se tomu tichému ráji, jehož závistivě střežily.

Chtěl jsem se již odstrašen těmi zkáznými strážci usměvavé výspy vzdáliti a opačným směrem plouti, když oko moje náhle zahlédlo purpurový květ, který vysoko se k slunci pnul, a shlížeje se v rozčeřených vodách v blahém klidu rostlinám tak vlastním, o své kráse snil. Myšlenka, jak královsky by lepý tento květ hrdou hlavu Thorgerdinu zdobil, zaplašila bleskem obavy před nebezpečím smrtonosných peřejů, a za několik okamžiků zoufalého boje ležel jsem bez dechu, sláb, téměř umíraje ve vonném lůně ostrůvku. Traviny šepotajíce větrem sladkou soustrast klenily se nad mou hlavou, nad těžce dýchajícíma prsoma a padaly zlomeny k zemi, když prsty moje se křečovitě do nich zaryly, neboť zdálo se mi na okamžik širé nebe modrou propastí, do které se řítím prudkostí šílenou. Zavřel jsem rychle oči a brzy vracely se moje síly. Dýchaje volněji usedl jsem v trávě. Zraky moje bloudily směrem, kde Thorgerdu byly naposled spatřily, a zapomenuv bleskem na přestálé strasti utrhl jsem osamotnělý ten purpurový květ, jenž mne sem byl zvábil, a drže jej pevně ústy pustil jsem se opět do proudu.

Po druhé byl jsem nyní smrti tak blízký, že se mi zdálo, že již již do příšerné její tváře

hledím, ale duše moje volala z hlubin utrpení k bohu a k sladké naší paní, a bez úrazu vsadil jsem konečně nohu na břeh, kde Thorgerda posud stála. Chtěla se zdáti úplně lhostejnou, ale ruka její svírala křečovitě hřívu vraného koně, pasoucího se pokojně vedle ní, a chřípě její se šířily a chvěly. Blesk radosti šlehl mi duší, klesl jsem před ní a hleděl na ni proudem vlasů, které roníce celé potoky přes obličej mi visely, a podal jsem jí červenou svou květinu.

„Tenkráte nechvěla se moje ruka, panno," pravil jsem, „nechvěla se, když ulomila tento květ."

„A proto nasadil jste život svůj?" tázala se klopíc oči na bílou ruku, cuchající temnou hřívu koňovu.

„Pro jediný pohled z oka vašeho," šeptal jsem, „přestál bych větší ještě nebezpečí. Kdo ulomit by dychtil vzácný tohoto ostrova květ . . ."

Nedokončil jsem, z oka jejího šlehl blesk neskrocené divokosti. Dupla netrpělivě nohou, smáčkla purpurový květ, pro který jsem byl život nasadil — a podala ho svému koni za lahůdku! . . . Pak zasmála se divoce, vyskočila na oře a zmizela v dáli jako blesk. Hleděl jsem dlouho za ní. Olaf byl se zatím přebrodil na mělkém místě nad ostrůvkem a pobízel mne, káraje mne za mou odvážnost, bych šaty své při dobrém ohni usušil.

Od onoho dne zpozoroval jsem na Thorgerdě změnu; sedávala sice ještě na oko lhostejně mezi sloupy runami pokrytými, ale nedovedla se přece úplně již přemoci a opanovati; často, velmi často vídal jsem, že oko její na okamžik zabloudilo na mou tvář, pak ale, když jsem plachý její pohled zachytil, zatřásla se vášní, zbledla a bodla mne divokým zrakem, plným nenávisti.

Jednoho dne, když jsem byl o lásce mluvil a o jejím blaženství blouznil, když jsem byl líčil, jak pod lahodným nebem Francie žena sedíc na trůnu své důstojnosti vládne něhou a sladkou milostností svou, tu zastihl jsem v oku Thorgerdině cosi jako touhu a pohnutí, a vzdech, dlouhý a hluboký, zazněl od sloupů zdobených runami. Srdce moje se mimoděk zážehem vítězoslávy zachvělo, cítil jsem, jak oko moje zazářilo radostí; Thorgerda ale, čtouc ten výraz mého oka, pustila vřeteno, strhla černý svůj závoj s čela přes obličej a vyšla ze síně . . .

Den minul za dnem a sedadlo mezi sloupy zůstalo prázdné; Thorgerda se více nedostavila, když celý dům se k večeru kolem ohně shromažďoval. Ve dne v noci dlela nyní ve věži, kde Olafova matka byla zemřela, a na všechny otázky moje odpovídali mi stále, že Thorgerda tam tká zvláštní roucho, které do podzimu dokončiti hodlá.

V severních oněch končinách dostaví se podzim velmi záhy. Léto chýlilo se již ku

konci, a trávil jsem s Olafem celé dny uprostřed polí, kde ženci při zpěvu až do padající noci žali, a když práce na polích dokončeny byly, netrvalo dlouho a mrazivý větřík zavál od hor k moři a závoje mlhy padaly chladným vzduchem na zemi. Tou dobou přiháněli stáda z odlehlých pastvin na louky, táhnoucí se kolem hradu Nidaros skalami až k modrým vodám zálivu. Zároveň rozesýlal Olaf daleko široko posly, kteří dle starobylého zvyku přečetné hosty na Nidaros zvali k velké slavnosti, která se na ostrově co podzim okázale odbývá. Nejtučnější brav padal nyní pod sekyrou, nejen k vůli přípravám k dlouhým kvasům patrně nastávajicím, ale i proto, že v zimě ha ostrově se nedostává píce pro stáda a obyvatelstvo se tedy ponejvíce naloženým masem živí. Pro mne nebylo nyní v domě zaměstnání a vyjíždíval jsem obyčejně na loďce do moře; jednou ale, když burácející vítr mne v domě věznil, bloudil jsem jím bez účelu a přišel tak poprvé do věže, kde Thorgerda bydlila. Dvéře její síně byly otevřeny, a vida tam Thorgerdu tkající ve společnosti několika černě oděných dívek, zpomněl jsem si mimoděk na píseň o valkyriích, kterou vnučka kovářova byla tehdy zpívala, když jsem na Nidaros jel. Thorgerda mne zahlédla, zamračila se, rozmýšlela se chvíli a pak, nepřestávajíc pracovati, zazpívala temným hlasem tuto píseň:

Byla to králova dcera,
na břehu seděla
a česala zlaté vlasy
a takto zapěla:

„Když zrodila mne matka
při luny zatmění,
skřek ozýval se orlů,
vod svatých šumění.

‚Ty kouzelnicí budeš,'
hlas temný sudic zněl,
‚tvé srdce budiž skalou,'
sbor jejich dále pěl.

‚Nepoznáš lásky k muži,'
tak zazněl jejich hlas,
‚tvůj úděl tajná věda,'
tak pěly dále zas.

‚Snuj mocných čárů runy,'
hlas temný sudic zněl,
‚a šlapej lidská srdce,'
sbor jejich dále pěl.

Činím, jak norny pěly,
ctím slovo osudu,
a neznám lásky k muži
a znát jí nebudu!"

Tak zpívá králova dcera
své vlasy česajíc,
tu v modré jezera hloubi
to šumí víc a víc.

Vodník se vynoří z tůně,
má řízu stříbrnou,
leknínem, lilií vodní
má hlavu věnčenou.

9*

„Mně teskno je a smutno
v lasturném jezeře,
a láskou k ženě krásné
v samotě srdce mře;

neznáš-li lásky k muži,
nuž lásku ke mně znej,
mou budiž, hrdá ženo,
v mém domě přebývej!“

Tak volá lesklý vodník
a dívku uchopí,
do jeskyně své modré
se v tůň s ní potopí.

Na lůžku z drahých perel
dlela mu po boku,
v paláci z chladných vlnek
tam žila v hluboku.

Jak bílá růže vodní,
tak kvetla v jezeře,
však v srdci jejím skrytě,
jí msta jak oheň vře.

Tři roky žila s mužem,
byly jak hrozný sen,
s úsměvem lhala lásku,
až přišel pomsty den.

Pak pravila svému muži:
„Mám prosbu na tebe;
já viděla bílou plachtu
zříc vodou na nebe.

To plula moje sestra,
jest šťastnou nevěstou,
já slyšela její píseň
šumících vlnek hrou.

Ji ráda skytla bych dárek,
přeju jí všechen zdar,
mám perel plnou skříni
a mnohý vzácný dar.

Až vyjde sladká luna
a zdřímne krajina,
tu zlatou postav skříni,
kde tmí se skalina;

tam postav tu zlatou skříni
pod plané růže keř
a spěchej ke mně nazpět
ve vody tmavou šeř."

Tak mluví žena lstivě
a spěchá v velkou síň,
kde pod vysokou klenbou
zlatá jí stojí skříň.

A hbitě bílou rukou
ty perly vyhází,
sama se na dno skryje
a víko přirazí.

Když vyšla sladká luna
a zdřímla krajina,
tu vynořil se vodník,
kde tmí se skalina;

tam staví zlatou skříni
pod plané růže keř
a spěchá k ženě nazpět
ve vody tmavou šeř...

Jezero dme se bouří,
proklíná vodník lest,
a kvílí, sténá, pláče,
že žel ho slyšet jest.

Však žena jeho tančí
ve záři měsíce
a výsměch její trpký
v pláč jeho mísí se.

„Mně radostí jest pláč tvůj,
tvé zoufání mi smích!
Má pomsta dokonána
a potrestán tvůj pych!"

Odchází hrdá žena,
hlas její z dáli zněl —
a vodník samým žalem
do rána zkameněl.

Dozpívavši byla se Thorgerda vzpřímila, stála podepřena o sloup svého stavu, čelo její se vraštilo a oči její vysílaly temné, hrozivé blesky. Porozuměl jsem její písni; vyhrožovala mi pomstou, zvítězím-li nad jejím vzdorem, ale tím přiznala sama možnost takového vítězství a naplňovala mne odvahou a nadějí. Překročil jsem směle její práh a úžas jevil se na obličeji všech přítomných dívek; Thorgerda zbledla nevolí, chtěla promluviti, ale vášeň její jí v tom zabraňovala, pozdvihla tedy pouze ruku a kynula, bych odešel.

Nedbal jsem jejího velitelského posuňku. „Ó třikrát blažený ten vodník v písni tvé!" zvolal jsem a chopil se její ruky. „Tři léta štěstí vykoupil si pouhou smrtí! Chtěl bych třikráte zemřít, kdyby ta ruka, kterou nyní ke rtům tisknu, jen na jediný den byla

mou!“ Vyrvala ruku svou z ruky mé a chvěla se na celém těle.

„Smělče! smělče!“ to bylo vše, co ze sebe vypravila. „Nenávidím tě!“ dodala pak kynouc mi ještě jednou k odchodu. Nedbal jsem toho jako dříve.

„Co chceš ode mne?“ tázala se opanujíc se poznenáhla.

„Tvou lásku!“ zvolal jsem směle a chopil se opět její ruky. „Tvůj vzdor mne nezaplaší, chci s tebou zápasiti; jsi-li čarodějkou, nuž pak volej čáry svoje na pomoc, vím, že láska moje přece zvítězí!“

Thorgerda zasmála se divoce a zbledla smrtelně, pak ale opanovavši se vší silou stala se náhle vlídnou.

„Zápasit s ženou!“ smála se jako by nebyla rozuměla; „podivný to boj. Myslím, že hrdinnost svou lépe dokážete, pane rytíři. Za den, za dva bude dům náš plný hostů, na velké louce bude se slavný turnaj odbývati, a tam dokažete nejlépe sílu svojich paží.“ Pak zaleskly se oči její krutou, tajnou jakousi radostí. „Nemýlím-li se,“ pokračovala, „nosí rytíři ve vlasti vaší odznaky oněch žen, které obzvláště ctí? A ženy ty, zdá se mi, dávají rytířům takové odznaky co důkazy své přízně? Nuž, jste hostem v domě otce mého a chci vás tedy dle sil svých vyznamenati a vám zároveň příležitosti podati, byste dokázal, jak vysoce si mne vážíte. Svolíte k tomu, že na

turnaji onou zbraní bojovati budete, kterou já vám darují?"

Tak vlídně a tak dlouho nebyla Thorgerda ještě nikdy se mnou mluvila, a tonul jsem v slasti nad touto změnou jejího chování; ale brzy poznal jsem celé její záští a krutost. Obrátila se k stavu, kde purpurové roucho jakési leželo, zdobené jedině stříbrným srdcem. Mlčky podala mi ono roucho, a na moji otázku, co to znamená, odpověděla takto s temným pohledem: „Dovoluji vám, abyste na turnaji přilbu svou na hlavě měl a meče svého užíval a štít svůj nosil, ale nechci, byste tělo svoje jiným pancéřem kryl než tím, který vám zde podávám. Rozumíte dobře? Červené toto roucho jest jediným vaším brněním, chcete-li býti mým rytířem. Na nahé tělo vložte je a dejte se do zápasu s nejudatnějšími; to stříbrné srdce pak naznačí protivníkům vašim místo, kam jim bodati jest. Vlastní rukou připravovala jsem vám dar ten po celé léto a stříbrné srdce vyšila jsem k tomu cíli."

Krutý úsměv hrál jí na tváři a oči její hleděly tak tvrdě a nemilosrdně jako ocel.

„Díky!" zvolal jsem a políbil roucho, které mně podala.

„Vy chcete bojovati v tom krznu, bez krunýře?" tázala se překvapeně.

„Vždyť tak velíte!" odpověděl jsem a ukloniv se vyšel jsem z komnaty. Na prahu ohlédl jsem se. Thorgerda stála u stavu a podepírala čelo o jeho sloup; tvář její byla

bledá a tiskla ruku k srdci. Zahlédla mne na prahu se zastavujícího a zastyděla se za své pohnutí.

„Vy si to rozmyslíte!“ volala za mnou a vypukla v divoký, hlasitý smích, který za mnou celou chodbou zněl, tak příšerně, tak šíleně! Když jsem ale po schodech dolů kráčel, zdálo se mi, že smích ten končil zaštkáním. Jako blesk letěl jsem chodbou zpět, ale dvéře její komnaty byly pevně zavřeny a panovalo tam hrobové ticho.

Thorgerdy nebylo po dva dni ani viděti ani slyšeti. Temné záclony u oken věže byly spuštěny, tak že z venčí s žádné galerie ani se sousedních skal zraky moje do komnaty vniknouti nemohly. V průběhu těch dvou dní bylo v Nidaru neobyčejně hlučno a živo; se všech stran, po vodě a po suchu, pěšky a koňmo připutovali hosté. Jak hrdinské, silné, ba obrovské to postavy, tito ostrované! Chodby domu duněly pádnými jejich kroky a stěny se otřásaly hromem hrubých hlasů, když při zářícím ohni a při pěnící se medovině hrdinské svoje písně sborem zpívali. Velká síň v přízemku byla ozdobena lesklými štíty a přílbami, mezi kterými na obrovských železných svícnech nesčíslné louče rudě hořely, vrhajíce žhoucí svoje světla na zbraně a rozptylujíce takto částečně temné stíny ohromné té komnaty, z kterých se hlavy mužů s jasnýma, smělýma očima a vlnícími ryšavými vlasy, hřivám podobnými, až příšerně vynořovaly.

Otevřenými okny valil se čoud hořících loučí do čistého jesenního vzduchu, a smích a zpěv četného komonstva, zaměstnávajícího se na lukách pečením celých volů, mísil se do šumu naříkajícího větru, jenž mezi skalami sténal a vlny zálivu proti břehům hnal, kde se s hlukotem rozbíjely v stříbrný déšť. Divoké toto okolí působilo na mne zvláštním kouzlem; bylo cosi velikého, bujarého v počínání těch polosurových mužů, v rázu těchto neuhlazených mravů a obyčejů, cosi hlubokého a dojemného v těch neumělých, ale nadšených jejich písních. Vše zdálo se mi jako podivný sen a porovnával jsem v duchu zušlechtilou jemnost našich mravů s chováním severních těch ostrovanů, když mne náhle ohromující výkřik všech přítomných vyrušil z tichého rozjímání. Vzhlédnuv nedivil jsem se jejich nadšenosti; sám byl jsem uchvácen pohledem, který se překvapenému oku mému jevil.

Velké dvéře na konci síně, ku kterým několik stupňů vzhůru vedlo, byly se rozlétly a mezi nimi stála Thorgerda uprostřed svých dívek, velké hořící pochodně nesoucích. Nebyla již v rouše smutečním; dlouhý šat ze zlatého brokátu jímal vysokou její postavu a labutí její šíj bělela se pod duhou nejrozmanitějších drahokamů, které i prsa její kryly a až na perlový její pás jako deštěm padaly; vlasy její byly úplně rozpuštěny a korunou z nejkrásnějších rubínů propleteny; šarlatový plášť, sněhobílou kožešinou vroubený a černými

stříbrnými tajůplnými runami protkaný, splýval jí s beder v dlouhých řasách. Jako královna kouzelnic stála tam pod temnou klenbou, ozářena šlehajícími plameny pochodní. Tvář její nebyla bledá jako jindy, zářila rozčilením, a oči její, vášní temné, hořely a sýlaly blesky. Chvějící se její rty cosi šeptaly, čeho ale v hluku slyšeti nebylo. Pozvedla velitelsky ruku na znamení, že si mluviti přeje, a hluk přestal okamžitě a hluboké ticho zavládlo v síni. Thorgerda učinila dva kroky ku předu, pozvedla obě ruce k hlavě a zaryla je do zlatých proudů svého vlnícího se vlasu; jako věštkyně stála chvíli se zavřenýma očima v dešti jisker, sršících z pochodní do větru, a pak počala velkým a hlubokým hlasem takto mluviti:

„Mužové islandští, buďte mi vítáni! Buď štěstí s vámi pod krovem otců mých! Žehnám krokům vašim, které vás vedly po stezkách k tomu domu, a blahořečím vlnám, které lodi vaše nesly k břehům toho zálivu. Vizte mne, mužové islandští! odhodila jsem roucho smutku, utřela jsem slzy svého oka, vyšla jsem z komnat, kde jsem truchlila, abych uvítala vás. Vy tážete se snad: Co vede dívku tuto v síň, kde muži hodují? Čeho hledá zde, kde pouze slovo mužů platí? Nuž povím vám . . . Mne vede uražená pýcha mezi vás, mne veda láska k domovině mezi vás. Chci zvěděti, zda stará krev bohatýrských předků posud v žilách vašich koluje; chci zvěděti

zda síla ještě v pažích vašich přebývá; chci zvěděti, zda posud muži jste! Odpusťte mým slovům, vždyť vím, že posud nenaučili jste se snášet urážku a výsměch cizince!"

Přestala mluviti, neb znělo to jako burácení hromu dlouhou síní, a mnozí trhali štíty se stěn a chápali se mečů, jako by se chtěli vrhati v boj. Na znamení Thorgerdino utichli opět a dívka pokračovala:

„V domě tom dlí host, přišlý z daleka. Připlul od druhého konce světa k odlehlým břehům našim. Došla ho zvěst o slávě tohoto ostrova, a připlul sem, aby viděl, zda pověst lichotí nám čili pravdu o nás mluví . . . A když viděl vás, když seznal naše mravy, tu usmál se a pravil: Pověst lhala, dětmi zdají se mi býti muži ti! Dychtím po tom, měřiti v boji se s nimi. A na posměch nám přinesl tento muž purpurové roucho, které přehodit chce přes krunýř svůj, abyste prý se nezděsili blesku ocele, aby se zdálo, že bez brnění zápasit se odváží s jinochy islandskými, ozbrojenými od hlavy až k patě v železe, a na rouše tom dal vyšít srdce stříbrné, aby hrotům vašim cíl naznačil s posměchem!"

Podruhé zabouřil vášnivý výkřik dlouhou síní a oči všech obrátily se ke mně. Thorgerda se zaradovala nad účinkem svých slov a bouří hučící zazněl tvrdě a jasně její hlas.

„Nuž, mužové islandští! dokažte, že jste synové dávných hrdin! Zítra nastává velký boj! Já budu přítomna, já budu na vás hledět

a sláva vaše bude slávou mou! Sama ověnčím vítěze vlastní svojí rukou a moje rty pocelují čelo toho, komu nejpřednější zásluhu v tomto boji přisoudíte."

Šílená vřava rozléhala se domem, ale hlas znějící nad bouří ozval se náhle mezi námi, byl to hlas starého Olafa.

„Čeho se odvažuješ, šílená?" zvolal na Thorgerdu. „Ty mého hosta zuřivosti těchto mužů vydáváš? Ty myslíš, že připustím, by se naň řítili co zvěř, popuzeni jedem prolhaných tvých řečí?"

Thorgerda, bledá jako smrt, obrátila se tam, kde mne viděla stojícího opřeného o sloup.

„Mluvte, rytíři, sám, zda jsem lhala!" zvolala na mne. „Řekněte, že přijdete na kolbiště bez purpurovébo roucha, a slova moje byla větrem, jenž vnikne, zašumí a bez stopy zmírá." Temné její oči bodaly se do mé tváře a rty její se chvěly.

„Přijdu v šarlatovém šatě," zvolal jsem, „já slíbil to a dodržím svůj slib."

Thorgerda zajásala vítězoslavně. „Vy slyšeli jste, jak nás pohanil!" zvolala, „vy dokážete, že jste hrdinové. Jdu slavověnce vít a srdce moje buší nedočkavostí přivítati vítěze!"

Opět rozléhala se bouř jejich hlasů celým domem, ale Thorgerda odcházejíc musila se podpírati o rámě jedné z dívek. Dvéře zavřely se s rachotem a krásné to zjevení, metající

blesky zlata a vášně, zmizelo jako sen. Olaf chopil se mé ruky, vytáhl mne na chodbu a dovedl do komnaty, kde jsem spal. Tam zůstal se mnou až pozdě do noci, zamyšleně sedě v křesle, až jsem jej donutil, aby se na své lůžko odebral. Nežádal na mně žádného vysvětlení podivného výstupu s Thorgerdou, a nepověděl jsem mu také ničeho. —

Nespal jsem celou noc; viděl jsem stále Thorgerdu před sebou, jak při záři rudých pochodní, k shromážděným mužům mluví, jak nesmírná nenávist jí z oka šlehá, a jí slova jako jedem napuštěné šípy na jazyk klade; ale viděl jsem též, jak odcházejíc citem přemožena do náruče dívky klesá, a srdce moje šeptalo mi, že ta nenávist její ničím není, než posledním bojem, krutým, zoufalým, ale bezvýsledným proti lásce, nabývající v srdci jejím převahy. Ráno prohlížel jsem svoje zbraně, vyhledal purpurový šat Thorgerdin a oděl jej na nahé tělo. Ostrá a omamující vůně jakás vycházela z jeho záhybů, které jsem dříve nebyl pozoroval, zdálo se mi, že mi až do samého mozku vniká, a rozpalovala podivně moji krev, tak že mi v žilách nedočkavě kypěla. Velkými kroky chodil jsem po pokoji, zkoušel svůj meč, připevnil přilbici a čekal s nejsvrchovanější netrpělivostí na zaznění rohu, oznamujícího, že sedání počíná. Nevyšel jsem dříve z pokoje a mimo svého zbrojnoše nevpustil jsem nikoho k sobě, ba ani svého laskavého hostitele.

Když konečně hlahol kotlů a táhlé hřmění trub od louky zaznělo, otevřel jsem dvéře, letěl kvapem se schodů, vyskočil na svého koně, kterého zbrojnoš můj za uzdu před domem držel, a s taseným mečem přihnal jsem se na louku jako bouř. Nikdy necítěná zuřivost burácela mi v prsou, neviděl jsem před sebou než samou krev a přál jsem si celý voj nejlítějších nepřátel a nejdivočejší seč. Když mne zahlédli na louce, ozvalo se všeobecné volání, výkřiky pomsty a nenávisti rozléhaly se vzduchem, zdálo se, že nejen já, ale všichni ostatní byli zšíleli. Vrhl jsem se proti muži stojícímu mi na blízku a bodl jej tak rázně a prudce, že ihned s koně spadl. To bylo znamení k počátku nejzuřivějšího boje, který jsem kdy spatřil. Neviděl jsem již ničeho a neslyšel. Zdálo se mi, že se brodím v moři krve a ohně, že se tisíce blesků s nebe na mne sype, že mi jakás potopa kolem hlavy hučí, že se země pode mnou boří. Píchal, bodal, sekal, bušil jsem stále před sebe, máchal mečem a sypal bez ustání nejurážlivější a nejvyzývavější posměšky na svoje nepřátele; zdálo se mi, že vše přede mnou k zemi klesá, jen jako mlhou a jako ve snu viděl jsem, že někteří mi v boji pomáhají proti přesile, a jako hrdý anděl temností stála Thorgerda kdesi na vyvýšeném místě a kývala nepřátelům mým, a bledý její obličej mi hrozil a jasné kruté její oči vysýlaly blesky, jako by mne zničit chtěly, a

bylo mi, jako by nepřátelé moji nenávist svou jako zbraň o kruté ty zraky brousili.

Pojednou cítil jsem ránu asi tam, kde vyšité stříbrné srdce se na purpurovém rouše blyštělo; padl jsem s koně k zemi, a vzduch se otřásl ohromnou bouří nesčíslných hlasů, rány na mne pršely a horká moje krev lila se proudem z mého těla, a jako mlhou viděl jsem, že purpurové moje roucho v cárech se mne viselo.

„Velký bože!“ zvolal jeden z odpůrců mých, „vizte toho muže. Pod nachovým jeho šatem neskrývá se žádný pancéř! Ozbrojeni bojovali jsme proti neozbrojenému!“

Nastalo hrobové ticho. Všichni klečeli kolem mne, někdo pozvedl klesající moji hlavu, byl to Olaf. Slzy kanuly z očí jeho na mou tvář.

„Můj host, můj host!“ zaupěl. „Ó vy jste ho zavraždili! Beze zbraně stál proti vám, proti vám oděným v nejtvrdší ocel!“

„Pane, my nevěděli o tom, my jsme nevinni!“ ozval se jeden z mužů pohnutým hlasem. „A veřejně před tváří boží zde pod širým jeho nebem prosíme umírajícího toho muže o prominutí. Slavně prohlašujeme jej za vítěze, za nejhrdinnějšího bojovníka nás všech!“

„Sláva mu, sláva!“ zahřmělo to z úst všech. To bylo poslední, co jsem slyšel. Mrak se spustil na mé oči a padl jsem do hluboké mdloby.

Když jsem se probudil z mrákoty, ležel jsem na svém lůžku a byl již večer. Rány moje byly zavázány a vítězověnec ležel na mé pokrývce. Komnata byla slabě hořícím kahanem osvětlena. Vzdychl jsem z hluboka a někdo rozevřel pak záclony mého lože; v tom otevřely se dvéře mé komnaty a starý Olaf, bledý jako přízrak, vešel táhna cosi bílého za sebou, cosi třpytícího se jako hvězdy ... Byla to Thorgerda, oděná v bílý stříbroleský šat, pokrytá drahokamy, tak jak jsem ji byl ráno viděl, zhoubnou bohyni záští, nepřátelům mým vítězství kývat. Bílý ten šat byl nyní rozedrán; Olaf byl ji prachem za sebou smýkal. Držel ji za bílé její ruce a plavé její vlasy byly kol pěstí jeho ovinuty. U mého lože trhl jí do výšky, a stála přede mnou zsinalá a děsná jako mrtvola.

„Ďáble, ďáble!“ sípal stařec, „zde, zde viz, co jsi spáchala!“

Sebral jsem veškeré síly své. „Můj drahý hostiteli, můj otče,“ prosil jsem, „utište se a odpusťte jí. Thorgerdo,“ pravil jsem pak k ní, „vy včera slíbila jste, že vítěze políbíte na čelo — prohlásili za vítěze mne, zde leží věnec můj. Nuž dodržte svůj slib.“ Stála bez pohnutí. „Thorgerdo,“ prosil jsem znova, „pospěšte — neb umírám.“

Thorgerda se vzpřímila, ruměnec polil bledý její obličej, odstrčila prudce svého otce a vrhla se na mé lůžko. Chvíli zaryla svou tvář do podušek, pak vstala, hleděla klidně

a vážně na mne, schýlila se nad mou hlavu a vtiskla mi dlouhý polibek na čelo.

„Díky!“ zvolal jsem. „Nyní zemru rád.“

Thorgerda se vzchopila. „Ještě nezemři!“ zvolala, „slyš prve celou pravdu! Amisi, já miluji tě a proto chci tvou smrt. Ano zhyň, zemři! Budu na kolenou ležet a rány tvoje líbat, neb otevřenými krvavými jich ústy prchá život tvůj! Zhyň a buď proklet! Ty lstivě vkradl jsi se do mého srdce, ty's zlomil odpor můj, ty's zničil hrdou moji bytost, a proto nenávidím tě — ach, a miluji tě zároveň! Hnala jsem tě smrti vstříc, napustila jsem purpurné roucho potají štávou černých bejlí, která rozněcovala tě k boji; mísila jsem tutéž štávu do vína tvých nepřátel. Stála jsem na pavlánu a jásala, když rány na tě pršely jako blesky mého hněvu. — Thorgerdu přiměti k lásce, to znamená zasvětiti se smrti. Chci býti volná jako duch, a láska k muži snižuje; býti mužem milována, znamená býti jeho obětí, býti v jeho porobě. Nuž tedy zhyň, zemři a sprosť mne svého pohledu!“

Olaf rozzuřil se znova, neslyšel jsem ale již, co mluvil; nová těžká mrákota valila se na mne, a poslední, co jsem zaslechl, byl srdce rozrývající výkřik Thorgerdin . . .

Po dlouhé měsíce zápasil jsem se smrtí, přibližovala se mně a pohrávala se mnou, jako dravec pohrává s obětí svou, ale vzdálila se opět a neschvátila mne. Po celou tu dobu

ležel jsem jako v tvrdém, divokém snu. Nebyl jsem dosti silný, abych nabyl myšlenky neb jasné a určité představy, vše mihalo se jen matně jako stíny v oslábém mozku. Pozoroval jsem, že u mne Olaf sedává, zdálo se mi, že se nachyluje k mému srdci, aby naslouchal, zda ještě tluče, ale nedovedl jsem si mysliti, proč tak činí. Někdy zablesklo to v duši mé jako vědomí, ale takový zášleh duševní síly shasl opět záhy jako stopa padající hvězdy. Někdy vídal jsem ještě jiný obličej než Olafův, bledý a krásný, se zářícím jasným okem, s plavými dlouhými vlasy a pak vzdychal jsem a mučil se sebrati síly své, k jedinému slovu, k jediné určité myšlence, ale marně.

Přece uzdravoval jsem se poznenáhla, a přišla doba, kde jsem již určitě věděl, co se se mnou dělo. Přišla konečně doba, kde podepřen o rámě věrného Olafa jsem s lože vstal a k oknu popošel. Venku ležel hustý sníh a nebe bylo zasmušilé; byla již plná zíma.

Pomalu a zdlouhavě míjel mi čas. Dni byly pošmurny, vítr hučel a kvílel příšerně kol starého domu a noci byly bez konce. Připloužil jsem se někdy s bezsenného lůžka k oknu s touhou uzříti tvář přírody, uzřel jsem ale pouze bílý její příkrov, a nebe s hvězdami, ku kterému zrak můj úzkostlivě těkal, zdálo se mi býti černou slují, z které rudé, žhavé oči hladových vlků po kořisti slídily, a srdce moje mřelo pak dvojnásobnou tesknotou.

Thorgerda nepřicházela nyní již do mé komnaty a já ostýchal jsem se po ní tázati. Tak minulo opět několik měsíců a síly moje byly se i přes truchlivou tvářnost chorobného života přece úplně vrátily; cítil jsem se zdráv a prosil jsem tedy Olafa, by mne dolů vedl do velké síně mezi ostatní obyvatele domu. Vítali mne tam srdečně, tiskli mi radostně ruce a v očích mnohého blyskla se slza budící řelé moje díky. Seděl jsem nyní opět co večer u zářícího ohně, písně zaznívaly opět dlouhou síní a vše konalo se tak, jako dříve, než jsem byl na smrt raněn na své lůžko klesl. Thorgerda objevila se posléze též, byla opět jako jindy v smuteční svůj šat oděna, seděla opět tiše mezi sloupy runami pokrytými, ale neodvracela již plaše bledou svoji tvář, postihl-li jsem zádumčivý její zrak. Hledívala vážně na mne, ale nemluvila se mnou nikdy více než několik lhostejných slov.

Jednoho večera prosil mne Olaf, abych něco zazpíval, a vyhověl jsem tomu přání. Vzpomněl jsem si na jistou vroucí, něhyplnou píseň, které jsem se byl kdysi od jednoho z nejslavnějších truvérů přiučil. Budila všeobecné nadšení, i Thorgerda byla dojata, přestala přísti, podepřela zamyšleně hlavu o sloup, vedle kterého seděla, a zdálo se mi, že se na řase zamyšleného jejího oka zatřásla slza.

Paprsek naděje pronikal mi srdcem a zazpíval jsem rozechvěn píseň druhou, ohnivější

a nadšenější. Thorgerda sebou nehnula, hlava její stále spočívala na sloupu.

„Krásné jsou ty vaše písně," ozval se Olaf, „a třikráte blažena ta země, kde ženy, jako ony, které písně vaše oslavují, co růže kvetou a co hvězdy září! Avšak nemyslete, že zde u nás na severu jen čirý mráz a samá pustá skála. Slyšte píseň starou, dávno zapomenutou, kterou otcové naši zpívali."

Zamlčel se na chvíli a pak zapěl hlasem posud silným, kterým byl někdy uprostřed nejlítější mořské bouře korábům velel, tuto píseň:

Sedí před bílým hradem Sigyn,
před hradem krytým zlatými štíty,
obrací zraky k oblakům ploucím,
dívá se v krajinu dumavým okem,
vylévá v dující větry svůj žal:

„Čnějící hory, kde obrové bydlí,
skaliny srázné, s nichž řeky se lijou,
doliny tmavé, kde doubravy šumí,
kéž byste kryly drtící tíhou
hluboký hrob můj, neblahé ženy!

Krásný jest Loki, choť můj, však zpurný,
krásný co dennice, stříbrná hvězda,
zlý však a zhoubný jak bouře a mor.

Nástrahy strojí bohům i obrům,
zradu jen snuje, podvody, zmar.
Po jeho boku muka jen snáším,
trýzeň a bol jsou údělem mým!

Sama teď sedím na vysoké skále,
pustý jest hrad můj a komnata má.
Kdy ach, ó Loki, ke mně se vrátíš,

bych s pyšného čela ti plašila chmury,
zlatými strunami krotila vzdor?"

Domluví Sigyn, a zahučí bouře,
zaskuhrá vichřice nad krajinou,
divoké ženy s vlajícím vlasem
ženou se mrakem na ohnivých ořích,
smějou se blesku a rachotu hromů,
na perutích vichru pouští se v dol!

Jedna z nich kloní se nad hřivou koně,
plamenným zrakem na Sigyn hledí,
hřmějící hlas její ohluší bouř.

„Děvice smrtné, my spěcháme v bitvu
lačníce po zracích zsinalých mužů,
s mrákotnou smrtí již zápasících.
Přec ale stavíme chvátící kroky,
by zvěst naše těšila osiřelou.
Vyjasni zrak svůj, truchlící ženo,
jásavým zpěvem plň pustý svůj hrad!
S hrdé své výše, střítil se Loki,
bozi jej přemohli, padlého jali,
a nikdy již více se nevrátí sem!
Odin jej soudil, sedící s bohy
pod přesvatým jasanem Yggrasil,
pod svatým jasanem tajůplným,
šumícím věštby staré co svět.;
Tam seděli bozi, soudili Loki
úpí teď bídný v podzemní sluji,
kam svrhl jej hvězdami věnčený Thór!
Střevy jest spoután vlastních svých synů,
jež v šeré sluji mu zrodila žena
z urputných obrů plemene.
Na tvrdé skále leží teď Loki,
zmije mu visí nad sníženou hlavou
a kape mu jedy na zmučenou tvář!
Svíjí se Loki pod ještěra slinou
a vyje, až propastí otřásá!
Zůstane v bezdnu, až slunce shasne,

země až sřítí se v hučící moře,
hvězdy až spadnou do hlt'ící tmy!
Ty ale, Sigyn, bělavá labuť,
směj se a zapěj radosti zpěv!" — —

Valkýra domluví, kvapí dále,
zavane bouře sbor divokých žen,
zavěje větřík, slunce zazáří,
a před bledou Sigyn stojí Idun.
„Vítám tě, Sigyn," bohyně praví,
„čarovné plody nesu ti nebes,
jablka, věčné mládí jež skytnou.
Usuš své slzy, zmučená ženo,
rozkvítej krásou, jež potrvá na vždy;
vejdi v nebesa k věčnému kvasu,
bozi tě čekají nesmrtelní."
Tak praví vznešená bohyně mládí,
před Sigyn postaví nádobu zlatou,
labutí perutě zašumí vzduchem
a sama s svým žalem jest opět Sigyn.
Chopí se zlaté nádoby jablek,
sype je bez vzdechu na holou skálu
a spěchá s nádobou v široký kraj.
Únavy nezná, bloudící Sigyn
putuje vedrem, bouří a tmou,
nestane dříve, až na kraji bezdna,
Loki kde snáší hrozný svůj trest.
S úsměvem tklivým přistoupí k němu,
celuje čelo mu věrnýma rtoma,
schladí je proudem tekoucích slz;
nad hlavou třímá mu nádobu zlatou,
chytá v ni pěnu chrlenou drakem,
a zmučený Loki upadá v sen.
Když nádoba zlatá až ku kraji plna,
vychází Sigyn z mrákavé sluje
a vylévá jedy v ječící moře.
Slina děsného hada tu padá
na líce boha ujařmeného,
Loki pak zařve, svíjí se mukou,
až země se otřásá v základech. —

Obsah této písně dojal mne hluboce přes neumělý její tvar. Zahleděv se do tváře dumavé Thorgerdy, zpozoroval jsem, že i její srdce se vroucnějším, jemnějším citem než obyčejně chvělo, a umínil jsem si tedy, že ještě toho večera s ní vážně o své lásce promluvím. Chválil jsem nadšeně píseň Olafovu a pravil jsem pořšeným hlasem, že nikdy, nikdy nepochyboval jsem o vzácné šlechetnosti a o vzletném smýšlení žen na severu, že i tenkráte v ně věřit nepřestanu, když strojenou divokostí sebe samy očerniti se snaží. Po celý večer mluvili jsme o tomto předmětu, a po celý večer opírala Thorgerda jako unavena hlavu o sloup a seděla bez nejmenšího pohnutí jako socha. Když konečně vstala a jedna z žen velkou louč zapálila, by jí do komnaty její svítila, tiskl jsem Olafovi ruku a spěchal za ní. Dohonil jsem ji, když právě byla práh své komnaty překročila; stála uprostřed položeré síně a hleděla na mne beze všeho překvapení, jako by byla očekávala, že za ní přijdu. Kývla, a dívka upevnila louč do železného svícnu a vzdálila se, nechávajíc dvéře na chodbu vedoucí dokořán otevřeny.

„Čeho žádáte ode mne?“ tázala se Thorgerda, tentokráte ale vážně, beze stopy vášně a divokosti. Bledá stála přede mnou s hlavou schýlenou a ruce měla křížem na prsou složeny.

„Ó Thorgerdo,“ pravil jsem měkce, „čeho žádat mohu jiného než tvojí lasky?“

Thorgerda zatřásla smutně hlavou. „Chybila jsem, pane," odvětila; „měla jsem s vámi od začátku mluviti, jako muž s mužem mluví otevřeně, upřímně, pevně a beze lsti a zloby. Učiním nyní tak, a rozejdeme se pak co přátelé "

Hleděl jsem s udivením na ni; tak klidnou, důstojnou, smutnou a krásnou nebyl jsem ji posud viděl.

„Možno," počala po krátkém mlčení, „možno, že to, co se láskou nazývá, jest více než pouhou slabostí, že cit ten skutečně člověka blažit a jej šťastným učinit může, avšak nenáležím mezi tvory, kteří v lásce ukojení tužeb svých nalézají. Já cítím jiné povolání, než státi se milenkou a ženou, a povolání to zdá se mi neskonale vznešenější. Vězte tedy, že zaslíbila jsem se duchu mocnému, jenž přebývá v plamenech sopky, a kterého někteří ďáblem nazývají a jehož pouhou jsoucnost jiní naprosto zase upírají. Netoužím po tom, podrobiti se muži, netoužím ani po tom, muže ovládati, duch můj práhne po vědomostech skrytých a svatých, ač je za nesvaté vaši kněží vyhlašují. Mluvě ptáků chci rozuměti a šumění větrů, rozmlouvati chci s bledými stíny, obletujícími noční dobou zapadlé mohyly, běsům chci vládnouti, již v samotách bydlí, a vnikati v tajnosti věčně planoucích hvězd: proto odřekla jsem se světa, do kterého marně mne vlákati nepřestáváte. Odhalila jsem vám nyní srdce svoje

a úmysl svůj, jděte tedy a nežádejte více mé lásky."

Byla se mezi řečí vzpřímila a stála hrdě přede mnou jako panovnice východu; oko její svítilo temně a jakási nadzemská velebnost sálala z celé její bytosti.

„Co mi zde pravíš," zvolal jsem, „jest čirou nemožností. Ubohá divko, ty blouzníš! Nepřebývá žádný duch, žádný běs v plamenech sopky, a kdyby tam byl, chtěl bych pustit se s ním v boj o tak sladkou kořist, jako ty jsi, Thorgerdo!"

V okamžiku tom zarachotilo to hluše jako podzemní hřmění, a zdálo se mi, že se celý dům slabě zachvěl.

Thorgerda sebou trhla. „Slyš!" zvolala, „slyš, rouhavý! Hlásí se ten, jejž vyzýváš."

„Nezastraší mne skuhrání větru," odvětil jsem s úsměvem.

Sotva že jsem domluvil, ozval se znovu rachot, ale silný jako lítá bouř, a tenkráte zdálo se, že dům se k pádu kloní; půda pod nohama zdála se, že se vlní jako voda. Thorgerda vyskočila, běžela k oknu, rázem rozevřela těžkou okenici, a na vždy zůstane mi nezapomenutelným, co jsem nyní spatřil.

Hustá tma zahalovala krajinu a mdle jen mrákaly jí hvězdy, když náhle široký oblouk měnivým jasem noc pronikl, sklenuv se přes celý obzor jako ohromný most; hned na to temenily se mocné proudy světla se všech stran a pojily se čarovně v nesmírnou

zářící báň, sálající rubínem, zlatem, bledým smaragdem, a pod ohnivě třpytícím se nebem zářila ohnivě i zem! Bělost sněhu byla oslňující a moře v dáli za to černalo se temněji než noc, dmulo se jako znepokojováno těžkým snem, a hluboké jeho vzdechy byly jediným zvukem, rušícím ticho, spočívající nad příšerně osvětlenou krajinou, ticho velebné a tajůplné jako sama smrt.

Beze slov hleděl jsem vytržen na toto uchvacující, nikdy před tím mnou nevídané divadlo severní zory; Thorgerda ale vedla mne k oknu a vztáhla ruku k horám, které tonouce v kouzelném světle, s neurčitými svými obrysy pouhými stíny býti se zdály, neb chvějícími se ve větru parami. Zachvěl jsem se mimoděk: obrovský stín, temný a hrozící, vznášel se nad horou Heklou, jež planula a kmitala se jako tmavý drahokam báječné velikosti, v jehož nitru by proudy prudkého ohně stoupaly a padaly. Stín vznášející se nad temenem hory měl tvary lidského těla s černými křídly, sáhajícími od východu k západu, a zdálo se, že nesmírné ruce svoje vztahoval k nám. Ohlušující hrom přerušil ticho noční, když jsme dlouho bez pohnutí byli zírali na skvělý zjev, a hora vysoptila záplavu žhoucí lávy, země chvěla se jako strachem pod námi, zora vzplanula ještě krvavěji, ale v okamžiku počala blednouti a bledla až zhasla. S opětným tichem vrátila se zase hustá tma a opět mrákaly jí hvězdy mdle

s výše nebes, nad sopkou ale stál posud onen temný, mátožný stín s rozepjatýma rukama, a ob čas vyšlehl zsinalý blesk z pod černých jeho křídel a zapadl do žhoucích proudů, které jak ohnivé žíly horou se klikatě křižovaly. Konečně zmizela i tato vidina ve tmě.

„Ty's viděl?" tázala se Thorgerda.

Nemohl jsem než kynutím hlavou přisvědčiti.

„Tedy jdi!" pravila klidně a propustila mne s královským posuňkem krásné své ruky. Pak obrátila se k oknu, klonila se hluboce směrem ku kmitající se Hekle, zahalila si tvář černým svým rouchem a nedbala více o mou přítomnost, ani o proudy ledového vzduchu, vnikajícího oknem do komnaty. Za chvilku objevila se jedna z dívek; byla bledá strachem, ale vidouc Thorgerdu pohrouženou v myšlenky nebo modlitbu, neodvážila se ji rušiti, zavřela tedy mlčky okenici a usadila se pod hořící louč.

Odebral jsem se na své lůžko, a rozechvěn a naplněn pocitem jakés nevyslovitelné tesklivosti, probděl jsem celou tu dlouhou noc. Jen jedno bylo mi jasné ve víru odporujících si myšlenek: že Thorgerdu miluji a že se jí nikdy neodřeknu přes všechny ty nepochopitelné události, děsivé zjevy a tajůplné řeči. Naděje na konečné moje vítězství ukonejšila moje obavy a pochybnosti, byl jsem přesvědčen o zdaru svého podniku a

říkal jsem si, že trpělivost moje a vytrvání zajisté, třeba po dlouhém čase, korunovány budou. Za nedlouho ale událo se cosi, co netušeným způsobem konec mého dobrodružství značně urychlilo. Sněhy byly se totiž posléz roztály, jaro přicházelo po dlouhé, tuhé zimě i sem do nejzazší severní krajiny, a Olaf ustanovil velký ptačí lov. Honba na ptáky má velkou důležitost v hospodářství na zvláštním onom ostrově, a obyvatelé jeho počítají ji též mezi nejoblíbenější svoje zábavy. Vyhledávají Islanďané některé ptáky k vůli peří a zase jiné za příčinou vajec. Nesmírné množství kajek, labutí, divokých kachen, potápek a jiných druhů ptactva hnízdí na skalinách příkrých mořských břehů, mnohdy na místech nedostupných, a Olaf popisoval mi s velkou výmluvností a živostí způsoby honby, zvyky ptáků a místa, kde se nejhustěji nalézají.

„Rozhodl jsem se pro zítřek," pravil mi, „pro osamotnělý ostrůvek nedaleko našeho zálivu. Podivíte se nesmírnému množství nejrůznějších opeřenců, které tam nalezneme. Nazývají pustou tu výspu *labutí skalou*."

Sotva byl tato slova pronesl, vstala Thorgerda prudce a stála zamračena u ohně proti svému otci.

„Vy žertujete, otče!" zvolala rozčileně. „Vy nezamýšlíte honiti na labutí skále."

„A proč ne?" tázal se klidně.

„Vy víte, že to nelze!" zvolala s ještě

větší prudkostí. „Vy víte, že ostrov ten zasvětila jsem duši vaší matky, a že tedy ni zvíře ni člověk tam usmrcen býti nesmí, aby klid její se tím nerušil. Pomněte, že na labutí skále jsem mrtvolu její na hranici položila a upálila, a vzdejte se tedy svého úmyslu."

„Honba se bude odbývati, jak jsem určil," odvětil Olaf a zakabonil se. „Nenávidím ty staré pohanské zvyky. Ty zapomínáš, Thorgerdo, že —"

„Vy zapomínáte, co se sluší!" přervala mu vášnivě slovo. „Pravím vám, že to nelze. Neštěstí hrozí vám co spravedlivý trest, neuposlechnete-li."

Olaf vstal. „Odejdi do své komnaty!" velel rozzloben. „Nerozkazuje žena v domě mém. Zůstane při tom, co jsem pravil: honba se bude na labutí skále odbývat."

„Běda, běda!" zvolala Thorgerda temně a odcházela rychle, a dlouho opakovala ozvěna po chodbách věštící její volání.

Na druhý den vyjeli jsme na lov. V domě bylo záhy velmi živo, celé obyvatelstvo činilo přípravy, jen Thorgerdu nebylo viděti: teprve po skončené snídani, když jsme se již na loď brali, viděl jsem dceru Olafovu zasmušilou v stínu chodby, v hlubokém smutku podepřenu o zeď. Stlumeným šepotem opakovala bez ustání svoje „běda, běda!" Olaf toho nedbal, byl veselý nad obyčej; sám řídil kormidlo opět jednou po dlouhém, dlouhém čase, jak mi připamatoval. Rozhovořil se o minulosti

své, ale naslouchal jsem jen roztržitě, ono pošmurné „běda“ hrozící Thorgerdy znělo mi stále v uších a naplňovalo mne mimoděk úzkostí. Moře bylo klidné a loď naše jela po hladině jako šíp, pluli jsme málo hodin a labutí skála se vynořila z modra vln v celé zasmušilé kráse své. Přistáli jsme u poměrně nízkého mysu, který se mi ale nezdál býti oním, na němž tenkráte plameny hranice tak tajemně šlehaly, když jsem poprvé Thorgerdu u ostrova toho byl spatřil. Olaf vypisoval mi, jakým způsobem počneme honbu, ale mezi jeho řečí ozvalo se tak silné krákorání havranů, že vypravování jeho tím přerušeno bylo. Někteří z našich lodníků znamenali se křížem a hleděli polekaně kolem sebe, jako by zjevení jakési očekávali; majít Islanďané totiž ptáka toho velmi v nelásce a pojí jej vždy jaksi s ďáblem. Olaf zahlídl nepokojné zraky svých lodníků a dal se do smíchu.

„Proklatí ptáci!“ zvolal, „hnízdí jich tam nahoře na skále as celé peklo! Počkejte, milí druzi, vyberu některé z těch hnízd, abyste se přesvědčili, že se tam čerti nelíhnou!“

Hned jal se příkrou skalou nahoru stoupati, a když jsem ho zdržeti nemohl, následoval jsem ho. Nestačil jsem starému muži, se smíchem ohlížel se po mně.

„Hle, zde první hnízdo!“ zvolal a házel bledozelená, hnědě kropenatá vejce dolů mezi balvany. „Ale na temeni jich bude ještě více,“ dodal a lezl hbitě a jistě po téměř rovné

stěně. Za několik okamžiků byl nahoře; byl jsem jen ještě málo kroků od něho vzdálen, když Olaf náhle temně vykřikl, zavrávoral a k mému hroznému úžasu střemhlav dolů k moři se střítil mezi šedé, tam rozházené skaliny. Stál jsem bez pohnutí, hrůzou proměněn v sloup, a když jsem se vzpamatoval, ohlížel jsem se po tom, čeho se nešťastný byl tak zděsil; zahlédl jsem to brzy a zatřásl se hrůzou a dojmutím. Na malé ploše mezi ohromnými kameny ležela kupa uhlí a v černé jeho spoustě bělela se umrlčí hlava, zdobená zlatým, napolo ohněm rozpuštěným diadémem; v důlky příšerné té hlavy bylo se několik rubínů diadémů svezlo, a zdálo se, že bledá ta líc hledí na svět krvavýma očima, a bílé její zuby cenily se jako ďábelským úsměškem. Nebylo pochybnosti, stál jsem na místě, kde Thorgerda byla bývalou valkyrii upálila, a děsné to oko a hrozící ta šklebivá tvář byla nešťastného Olafa svrhla v strašlivý hrob. Chvěje se na celém těle spouštěl jsem se pomalu a opatrně dolů a vrátil se na loď, kde již Olaf, z vody vytažen, klidne jako v spánku ležel. Nebyl mrtev, srdce jeho bilo a nebylo rány na něm viděti, přece ale nemohl promluviti, a byl jsem jist, že dlouho žíti již nebude.

Dojeli jsme plným spěchem domů a Thorgerda stála na břehu, jako by nás očekávala; krátkými slovy vyložil jsem jí, co se bylo událo; svěsila hlavu, nejevila ale velký bol

nad ztrátou, která jí hrozila. Dala otce odnésti na lůžko a tam probděl jsem s ní celou noc. K ránu otevřel Olaf náhle oči a hleděl kolem sebe.

„Umírám!" šeptal a položil ruku na rámě Thorgerdino.

Vstala a hleděla mu upřeně do očí; ruka její se chvěla zimničně, tvář její byla bledá jako smrt, ale výraz její byl tvrdý, ne bylo na ní ani stopy soucitu neb lítosti. Olaf sebou nepokojně házel, sníjel se pod zrakem dívky, který se krutě a mrazivě jako ocel do tváře jeho vbodal. Oči jeho hořely horečnou září, výkřiky zoufalé vydíraly se násilně z jeho rtů.

„Proklaté moře!" blouznil, „jak mne nemilosrdně metá na žhavé skály, které se pode mnou boří a klátí Běda, běda! Ó těch děsivých démonů a běsů! Jak šklebí dlouhé svoje zuby! A ty jsi též zde, Thorgerdo? Ale z očí tvých jde hrůza! Což nedovedeš se usmívat, což marně prahnouti musím po jediném polibku tvých rtů, jako jsem marně prahl po požehnání matčině?"

Thorgerda se pomalu, pomalu chýlila nad umírajícím mužem, ne ale k čelu jeho, aby jej políbila, jak si žádal, nýbrž k uchu jeho a zašeptala mu cosi. Výraz její tváře byl při tom tak přísterný, že mi krev v žilách stydla Nerozuměl jsem, co šeptala, slyšel jsem pouze cosi jako sykot hada, ale Olaf vykřikl tak divoce, že se stěny komnaty zatřásly

„Jen za tu cenu jest úsměv tvůj a polibek a smír?“ tázal se hlasem plným výčitek a slzy mu vyhrkly z očí.

Thorgerda kyvla chladně a hrdě hlavou. Olaf zalomil rukama a ležel chvíli bez hnutí, byl jako by úplně zničen. Slavné ticho rozkládalo se v komnatě. Thorgerda upírala stále hadí svůj hled na umírajícího starce. Konečně pokynul jí rukou. Opět se chýlila k němu a položila ucho své k jeho ústům; šeptal jí cosi maje mezitím zrak jako vytřeštěný, a tvář její se měnila jásavým výrazem. Když dokončil Olaf, vzpřímila se, pozvedla ruce s divokou radostí nad hlavu a zajásala tak divoce, že se opět stěny komnaty zatřásly, jako dříve při zoufalém výkřiku starcově. Pak políbila ho několikráte prudce na čelo, Olaf ale nedbal již.

„Běda!“ zachraptěl v zápase se smrtí, „běda, co jsem to učinil!“

Zahalil tvář svou rouchem jako umírající hrdina — a skonal.

Přistoupiv k němu jal jsem ho za ruku; byla již chladná. Přemožen city svými padl jsem mu na prsa a ležel tak několik okamžiků, roně vřelé slzy; když jsem vzhlédl, byla komnata prázdna, Thorgerda byla zmizela.

Celý ten výjev u lože umírajícího Olafa byl mi nepochopitelnou hádankou; co byli si hrozného svěřili a šeptali? Nemohl jsem tajemství to proniknouti, ale výraz na tváři Thorgerdině děsil mne, volalo to ve mně mocným

hlasem, že žena tato nemá srdce, a lekal jsem se poprvé své lásky k ní.

Druhého dne ráno shromáždila Thorgerda veškeré obyvatelstvo domu a prohlásila se za dědičku statků a slávy svých předků. Byla hrdá, bledá a pevná. Ani jediná slza nezaleskla se v jejím oku, ani jednou nezachvěl se její hlas, když o nebožtíkovi mluvila; ale byla nevýslovně krásná, zahalena jsouc v dlouhé, vlekoucí se závoje smuteční a podepírajíc se o mohutnou stříbrnou berli. Tak stála pod baldachýnem, pověšeným pro tuto příležitost mezi sloupy runami pokrytými.

Do všech končin ostrova rozlétli se poslové, zvoucí obyvatelstvo k slavnému pohřbu posledního mořského krále. Tři neděle chystali královský ten pohřeb a ve dne v noci byly cesty, vedoucí k sídlu Olafovu, cestujícími pokryty.

Po celý ten čas byla Thorgerda neviditelnou, jen v noci otvíraly se dvéře její komnaty, a pak vyšla v průvodu svých dívek, pokryta hustým, neproniknutelným závojem, usedla na prahu oné síně, kde otec její ležel, a tlumeným hlasem zpívala píseň smuteční, doprovázena jsouc celým sborem žen a dívek. Po celé ty noci hořely ohně na všech chlumech a s věží hradu Nidaros zvučely neustále táhlé a hluboké zvuky kovových trub.

Starý kovář Asbjarn zavítal záhy po smrti Olafa, mořského krále, na Nidaros. Znal staré, polozapomenuté obyčeje a mravy a řídil vše

ve jménu Thorgerdině; znal též šťávy bylin a stromů, a jemu svěřili úkol, mrtvolu mořského krále balšámem napouštěti.

Konečně přišel den pohřbu. Veškeré pahrbky, skály a břehy byly nesmírným listvem pokryty. Slunce zapadlo krvavě do modrého moře, a když noc na krajinu se spouštěla, vyšla Thorgerda z hradu v černém hávu, ale bez závoje, a pokryta zlatem a drahokamy, jako slavná královna. Naplňovala tichý vzduch dlouhou, pošmurnou smuteční písní, a když umlkla, padly na dané znamení palisády před domem k tomu cíli podkopané, a průvod pohřební se náhle zjevil celému shromáždění. V rakvi pokryté zlatou látkou ležel Olaf v hávu purpurném, zlatá koruna zdobila bílé jeho vlasy a po boku blyštil se mu velký nahý meč. Mužové v černých hávech nesli jej na břeh, a za skalou vyplula nyní velká loď, pokrytá těžkou, tmavou látkou, posetou stříbrnými slzami. Na tuto loď postavili muži rakev, a Thorgerda kráčela velkým krokem přes dřevěný, zvláště k tomu cíli sbitý most na palubu, by se s otcem naposled rozloučila. Stanula před rakví, sňala diadém svůj a zlomila jej silnou rukou, sňala rubínovou hřivnu, zlaté obruče, perle a všecky skvosty své, a házela je k nohám nebožtíkovým; pak podali jí závoj, který mu hodila přes tvář, políbila ho na čelo a vrátila se na břeh.

Nyní hnula se loď, vyjela daleko do moře, tam zakotvili ji lodníci a vrátili se též. Bez

hnutí stál koráb v šeru, osamotnělý, nemaje nikoho, než zemřelého krále moře na pusté palubě. Vlny šplounaly tiše a večerní vítr svištěl mezi skalami, ale z lidí nehnul sebou nikdo, nerušil ani slovem ticha, a zraky všech upíraly se na příšernou tu loď, nesoucí opuštěnou mrtvolu.

Konečně vyšlehl požár, jejž lodníci byli v útrobách lodi vznítili, než ji byli opustili; rudé jazyky plamenů skákaly po palubě a spojily se v nesmírnou hvězdu, zářící na ztichlých, dřímajících vodách.

Ihned naplnil se vzduch tryznami, zpívanými nesčíslným množstvím hostů pohřebních, a truchlé tyto zpěvy neumlkly, až když se byl koráb v kusy rozpadl a když vlny žhavé jeho údy se sykotem rozmetaly po ztmělé hladině, až když roztálé zlato koruny a řeřavé drahokamy šperků vodami shlceny byly a v popel rozpadlý král do lůna onoho mohutného moře, které za říši svou byl někdy považoval, k věčnému klidu se byl ponořil.

Zadumán zíral jsem na to velké divadlo, když mne starý Asbjarn oslovil. Neměl dosud příležitosti se mnou promluvit a žádal mne nyní, abych mu poslední okamžiky nebožtíkovy vylíčil. Učinil jsem tak na jeho žádost a svěřil jsem mu též podivný výstup s Thorgerdou.

„Velký bože!“ zvolal Asbjarn. „Příliš dobře rozumím tomu, čemu vy se divíte a co uhodnouti nedovedete.“

Chtěl jsem jej žádat o vysvětlení těch slov, avšak děsný výkřik přehlušil mou otázku; zdálo se, že veškeré to množství, shromážděné na skalách, mělo jen jediné hrdlo, jediný hlas, který nyní zaburácel jako bouř. Ohlédl jsem se na břeh: ejhle, druhý požár šlehal tam k nebi, mohutnější, hroznější, než byl onen na moři; celý Nidaros byl jedním jediným plamenem, a zdálo se, že klenby nebes dosáhnouti se snaží. Ze všech oken a dveří valil se dým a pršely jiskry, praskot jako hořícího lesa budil ozvěnu skal, a celé moře zdálo se proměněno v krev; vichřice přilítla jako kouzlem přitažena a dmula plameny mohutným šlehem svých křídel a hučela jako divokou radostí.

„Thorgerda!“ zvolal jsem poděšen, neb projela myšlénka mi hlavou, že snad meška v hořícím domě. Ale Asbjarn chopil mne za ruku a ukázal mi na ozářenou pláň; tam viděl jsem koně uhánějícího spěchem větru, a na hřbetě jeho seděla Thorgerda. Ohlížela se na plameny, zamávla rukou jako na rozloučenou a uháněla dále.

„Co to znamená?“ podivil jsem se.

„To znamená,“ vzkřikl mi Asbjarn do ucha, neb hukot moře, vichru a lidí byl ohlušující, „to znamená, že Thorgerda sama dům zapálila! To znamená, že se nikdy více vrátit nechce! To znamená, že se stane valkyrií, že na umírajícím otci vymořila tajemství, kam rubáš labutí a kouzelný pás uschoval!

To znamená, že jest Thorgerda pro vás ztracena a duše její oloupena o věčnou spásu, nezachrání-li starý Asbjarn ji a vás!"

Táhl mne za sebou, a následoval jsem ho poslušně jako dítě. Nevím, kde jsme koně nalezli, ale než jsem si byl vědom, jel jsem s Asbjarnem v stínu podél vrchů, nestaraje se o hořící hrad, o hučící vichr a volající lid.

Když jsme as hodinu jeli, počal Asbjarn takto mluviti: „Vím, kde otec Olafův rubáš i pás zakopal; byl jsem mu při tom nápomocen a přísahal jsem, že dle sil svých se o to zasadím, aby nepadly čarotajné tyto věci do rukou nepovolaných. Skryl pás na východním a rubáš na západním boku sopky. Jediná naše spása záleží tedy v tom, že dorazíme dříve než Thorgerda k místu, kde rubáš leží. Cesty znám lépe než ona, a proto doufejte a modlete se k Bohu."

To bylo vše, co mi Asbjarn pověděl; srdce moje bylo tak naplněno úzkostí a tesknotou, že jsem slova odpovědi nenalezl, a tak jeli jsme mlčky nocí, nemajíce jiné pochodně, než rudé zážehy zkáze zasvěceného Nidara. —

Jak dlouho jsme jeli, nedovedu se upamatovati; následoval jsem Asbjarna jako bez duše; veškerá mysl má byla jen cílem naší cesty naplněna, a nedbaje ničeho, co kolem mne se dálo, nevěděl jsem ani, svítilo-li slunce nebo hvězdy. Ob čas probudil jsem se arci ze svého zimničního polosna, a viděl pak, že

jedeme nejpustější krajinou, jakou jen širá země chová, ale na obzoru stály přece majestátně ty velehory, třpytící se sněhem, a u nohou jejich zelenal se v dáli smaragdový koberec nejbujnějších pastvin a poušť kolem nás byla tím zapomenuta. Ob čas zastavili jsme se u nízkých domků, drnem pokrytých. Asbjarn promluvil krátce s obyvateli, tito přinesli nám něco pokrmu, kterého požiti mne stařec donutil, a letěli jsme pak zase dále. Někdy změnili jsme u těchto domků i koně.

Konečně octli jsme se na samé patě horstva u jakési kovárny, ležící tam uprostřed krásné louky. Tam zanechali jsme koně své, a starý muž, který tam bydlil, vyšel na louku a schytal z pasoucího se tam stáda tři mladé klisny; na jednu naložil Asbjarn rozštípané dříví březové, na ostatní dvě sedli jsme a dali se cestou vzhůru na sopku. Cesta ta byla příkrá a nebezpečná, ale klisny naše zdálo se že ji dobře znají, a bez úrazu a dosti rychle přišli jsme až k místu, odkud již nebylo možno koňmo dále stoupati. Asbjarn svázal nyní klisny zvláštním způsobem, tak že hlava první k ocasu poslední se připevnila; točily se tedy neustále v kole, když utíkaly, a tímto způsobem byli jsme jisti, že daleko zaběhnouti nemohou, a že je opět nalezneme, až se s vrcholu sopky vrátíme. O březové dříví rozdělil jsem se s Asbjarnem a s tímto břemenem na ramenech počali jsme nebezpečné, namáhavé stoupání.

Poušť, kterou jsme se nyní brali, byla děsivá v černé, příšerné nahotě své, šklebící se na nás jak sama smrt, která temnokřídlá kol těchto drtících skal kroužiti se zdála. Půda, po které jsme kráčeli, skály, které zubovitě do výše čněly a v jejichž útrobách hluše hrom rachotil, nebyly ničím jiným než ztvrdlé, nyní vychladlé, ale druhdy tekuté ohnivé proudy roztálých kamenů, které sopka ze sebe byla vychrlila na zkázu a zmar všeho života. Sem tam ruděly se krvavě lišejníky mezi balvany, a to byla jediná stopa rostlinstva. Nebe bylo zachmuřeno a náhlá jakási mlha plížila se skalinami, a byli jsme přinuceni nebezpečnou cestu svoji hmatati. Dusna přibývalo stále, a z rozpuklin hory hrnuly se sirné páry. Přišli jsme na pokraj strašlivě zejícího jícnu. Kolkolem ležel rudý popel a černý kouř kroužil se do pošmurného vzduchu. Zastavili jsme se na krátkou chvíli a Asbjarn pravil mi, že jsme již nedaleko svého cíle. Cesta, kterou jsme se nyní brali, byla nejnebezpečnější; na jedné straně rostla rovná, černá stěna do nekonečna, a na druhé šklebilo se bezedno, do kterého jsme se každým okamžikem sřítit mohli, oslepeni jsouce kouřem a zápasíce s vichrem, který mrazivě a divoce dul. Ale starý Asbjarn neztrácel ani na okamžik dobrou mysl svou a pobádal mne k vytrvalosti. Pozorlivě všímal si každého balvanu, visícího do propasti neb nad naší hlavou, a pojednou se zastavil. Ostře do naší cesty vbíhal ohromný

rudý kužel a bránil dalšímu postupu. Asi v polovici jeho výšky zpozoroval jsem velký kříž v tvrdou jeho hmotu vrytý.

„Chvála Bohu!“ zvolal Asbjarn, „přišli jsme ještě v čas, nikdo zde před námi nebyl. Odložte břímě své a pomozte mi balvan tento odvalit.“

Nebyla snadná práce, skalou touto hnouti, ale spojeným silám našim podařilo se to přece; po dlouhém namahání naklonili jsme kužel tak, že vzal převahu a do zející propasti se sřítil mezi tím, co jsme se pevně blízských skal drželi, bychom s ním do bezedna strženi nebyli. Letěl a letěl, ale žádný zvuk, žádná ozvěna nezahřměla z hloubi nahoru k nám, a bylo nám to hluboké ticho mírou závratné hloubky propasti. Mráz mi projel tělem a zavřel jsem oči.

„Nevím,“ zasmál se Asbjarn, „jestli by Thorgerda byla balvan ten zmohla, leda že snad pomocí čarovného pásu, nalezla-li ho již.“

Vyňal z rozštípaného dříví malou motyku a jal se rychle kopati. Brzy zableskło se cosi v temné půdě jako zlato, a za nedlouho vytáhl Asbjarn malou kovovou, horkem poloroztálou skříň. Cosi bílého a třpytícího se probleskovalo četnými jejími rozpuklinami. Vzal skříň na ramena, i já se chopil opět svého břemene a spěchali jsme s místa, kde jedovaté páry mne poznenáhla tak byly omráčily, že nohy moje jen stěží ještě službu mi konaly. Bez pomoci starcovy byl bych zajisté

zahynul, ale podporován jeho silou neobyčejnou v tomto stáří, octnul jsem se konečně na čistém vzduchu. Nebe bylo se též vyjasnilo, oblaka, která nás byla zahalovala, odnesl vítr a dostoupili jsme šťastně nejvyššího vrcholku sopky. Byla to malá plocha, na jejíž mnohých místech ležel vysoko sníh, ačkoli půda pod našima nohama byla teplá. Na chlumu nebylo žadného jícnu; vše zdálo se klidné a obyčejné, ale když Asbjarn malou jámu kopati se jal, aby tam narovnal hranici, kterou takto před větrem lépe uchrániti chtěl, prodíral se hlinou všude kouř.

„Oheň hory jest zlý," pravil stařec, „nikdy nestrávil by kouzelné to roucho, ale oheň dobrý, který vyšlehne z březového dříví, obrátí prokleté ty čáry brzy v popel. Pro větší jistotu přinesl jsem ještě svěcený olej. Kdyby Olafův otec byl tak učinil, byl by nám velkého namahání uspořil."

Vylil olej na dříví, a já hleděl mezi jeho prací dolů na uchvacující pohled, rozprostírající se před nadšeným zrakem mým.

Nikdy nebylo oko moje spatřilo vznešenější krásy nad onu divuplného toho ostrova! Zelené jeho pastviny šířily se do nekončena, vlnovité pahrbky probíhaly v dlouhých řadách pláň, a zubovité cimbuří horstev čnělo do vzduchu a oslňovalo zrak démantovou září svých velebných ledovců; bílé řeky vinuly se plání a ústily do dálného moře, splývajícího azurně s azurem nebes. V dolinách třpytila

se jezera jako ohromné oči, hledící toužebně k obloze, a mnohý pahrbek a mnohá hora ruděly se purpurem kvetoucího vřesu . . .

Hlas Asbjarnův vytrhl mne z mého rozjímání; pěl nějakou pobožnou píseň, a když jsem se ohlédl, viděl jsem šlehající oheň a v něm hořelo v rozpoltěné skříni bílé roucho z labutího peří. Modré plamínky proskakovaly z něho a bílý kouř kroužil se do výšky.

Pojednou zazněl ještě druhý hlas, zazněl zoufající výkřik, a Thorgerda stála za námi. Byla posud oděna v černé svoje roucho, ale zlatý pás, pokrytý drahokamy a stříbrnými a temnými runami, vinul se jako had kol štíhlého jejího těla. Oči její byly na hořící roucho na hranici upřeny.

„Jsem oloupena o své dědictví!“ volala bledá hněvem a bolem. „Proklat buď podlý lupič!“

„Bůh vás neslyší, Thorgerdo!“ odtušil stařec, „a s jeho svatou pomocí zničíme i ten váš pás; neměla jste na štěstí dosti času rozluštiti jeho runami psaná tajemství.“

Thorgerda sebou trhla a obrátila se na útěk.

„Za ní, můj rytíři, za ní!“ volal stařec: „zůstanu zde, až poslední zbytky těch per se v popel rozpadnou.“

Asbjarn mne nepotřeboval dlouho pobízeti, pustil jsem se za Thorgerdou. Netrvalo dlouho a dostihl jsem jí. Stála těsně vedle jícnu, který nedaleko pod chlumem hory na

oné straně se černal, s které Thorgerda byla přišla. Byl to největší a nejhlavnější jícen hory. Černý kouř počal se nyní z něho valiti, a v temném tom oblaku stála Thorgerda bledá a bílá, a hrozná výrazem své tváře. Rudé zlato čarovného pasu svítilo temnotou jako blesky.

„Čeho hledáš, smělče, zde?" zvolala na mne, když jsem se jí blížil. „Máš dosti odvahy i zde o lásce své mluvit, zde, kde ohnivý dech démona až k tobě šlehá? Oloupils mne o nejdražší dědictví, nebudu více valkyrií, a proto zasvětím se duchu této hory, jak jsem ti již jednou pravila. Ó vy, kdož dole kolem plamenného jezera se vznášíte, přivítejte svou novou družku! Již jdu!"

Zachytil jsem ji za ruku, když se zavřenýma očima do jícnu se vrhnouti chtěla, a odtáhl jsem ji od kraje, kde se půda pod našima nohama bořila.

Nastal zápas mezi námi. Čarovný pás dával bílým Thorgerdiným pažím, která se roztrhaným rouchem jako sníh třpytila, síly nadlidské. Více než jednou cítil jsem, že Thorgerda již již mne přemáhá a k zemi kácí, ale pokaždé pomáhal mi stud, býti ženou přemožen, k dvojnásobné síle, a po dlouhém boji byl jsem konečně vítězem.

V okamžiku, kdy bledá Thorgerda v náruč mou již klesala a já soustrastně ji pustil, vzchopila se ještě jednou, strhla čarovný svůj pás, zatočila jím dvakrát prudce nad hlavou

a mrštila jím vysoko do vzduchu. Zasvištěl jako had, šlehl kouřem sopky jako blesk a padl pak do zejícího jícnu.

Thorgerda hleděla proudícími jí přes oči vlasy plna nenávisti a vzdoru na mne a zvolala: „Ty's přemohl protivníky v boji při turnaji u mého otce, ty's přemohl mne a čarovný můj pás, nenáviděný tvore, jdi a přemoz ducha hory, pak uvěřím ve všemohoucnost tvé lásky a jsem tvou otrokyní. Jdi, máš-li k tomu odvahy!"

Zasmála se divoce a pohrdlivě, když jsem okamžik váhal, ale nedal jsem jí času promluviti jediného slova. Pokynul jsem na Asbjarna, který právě přicházel, aby ji střežil, a jako šíp letěl jsem k děsivému jícnu. Stěny jeho byly téměř kolmy a nebylo možno se po nich dolů pustiti; ze všech rozpuklin valil se dým a kouř, ale ohně nebylo lze nikde spatřiti. Místy ležel docela vysoko sníh, pokrytý čoudem. Některý z balvanů padal s ohlušujícím rachotem do propasti, jakmile se ho noha moje jen dotekla, a více než jednou byl bych se tam s padajícími kameny střítil.

Konečně dosáhl jsem přece místa méně příkrého, odkud jsem nebezpečnou cestu do jícnu hory podniknouti mohl, a brzy octnul jsem se na jeho dně. Bylo to úzké údolí, v kterém v divokém neladu obrovské trosky rozdrcených skal jako těla s nebe svržených zlých andělů ležely; ale i zde v tom pekelném kotli, naplněném žhoucími výpary, nalézalo se množství sněhu.

Vroucí bystřiny a šlehající plameny byly tvrdě umrzlý sníh tak prorvaly a proryly, že vysoko klenuté, v slunci se třpytající oblouky tvořil, a přišel-li jsem na místa tak žhavá, že jsem palčivosti jejich nesnesl, utíkal jsem se pro ochlazení do sněhu.

Uprostřed jícnu ležela skála černá jako noc a z pod ní vycházel dým. Na té skále zahlédl jsem čarovný pás Thorgerdin; kolem ní byla půda tak horká, že jsem na povrchu jejím státi nevydržel. K tomu dusily mne sirné páry; ale přistoupil jsem přece odhodlaně k samé skále, ač se zem pode mnou chvěla a rachot hromu se odtamdud po celém jícnu rozléhal. Chopil jsem se pasu a skočil zpět tak daleko, co síly mé stačily. Byl nejsvrchovanější čas, neb v okamžiku tom otevřela se zem blízko skály, hrozné plameny, vařící se voda a ohnivé kameny lítaly do vzduchu, a smyslů zbaven klesl jsem k svému štěstí do sněhu.

Tam ležel jsem jen několik okamžiků, ale krátká tato doba dostačovala přivléci zdrahající se moji mysl na samý pokraj duši zničující šílenosti! Nikdy nevysvětlím si úplně, co se v strašlivé oné chvíli se mnou dálo, vím toliko, že jsem zíral zsinalé hrůze tváří v tvář. Přeludy a vidiny rojily se z ohně, z dýmu, ze země, a děsily mne, až tlukot mého srdce se zastavoval. Bylo mi, jako by za chvění se a kolísání rozzuřené sopky obrovské ruce čehosi neviditelného a neobsáh-

lého se mne chápaly a mne do podzemního, tmou a prázdnem, vodou a ohněm naplněného brlohu tahaly, a mrazivý dech smrti vanul z toho na rozpálenou moji skráň; zároveň uchvacovala mne nepochopitelná závrať lákající mne, bych se střemhlav uvrhl do samé náruče těch hrůz. Nastal zápas jasné mé vůle proti útočnému přeludu, kteréhož jsoucnost uznati se zdráhala. Cítil jsem temně, že podlehnu, jakmile v přítomnost démonického nepřítele svého uvěřím, a polo udušen jedovatými parami volal jsem do rachotu hromu s křečovitým smíchem, že nelekám se nicoty, skrývající se za škrabošku rozníceného živlu. Horečný tento boj proti sobě a proti čemusi neznámému, neurčitému, byl nejhroznější, jaký jsem ve svém žití podstoupil, a skončil pro mne šťastně. Výbuch sopky přestal tak náhle, jak byl povstal, oheň uhasl, dým se rozstoupil a hřmění umlklo. Ale mně zdálo se, že anděl boží byl s nebe sestoupil, že za mne byl bojoval a za mne zvítězil . . .

Děkuje Bohu z hloubi duše sebral jsem veškeré síly své a dal se bludištěm balvanů na zpáteční cestu. Byla nad míru příkrá; každou chvíli klesal jsem zpět a každou chvíli očekával jsem znova hroznou smrt, ba ještě u samého pokraje, když jsem již nohu na pevnou půdu stavěl, byl bych málem nazpět do jícnu sopky sletěl. Zachytil jsem se šťastně velkého balvanu, čnějícího osaměle ze sypkého popela. Thorgerda vykřikla, když mne

uviděla k smrti zemdleného, popáleného, krvácejícího. Mezi cáry mého oděvu blyštil se tajuplně zlatý pás, který jsem si byl kolem těla upevnil.

„Věříš nyní ve velkou moji lásku a ve vítěznou její moc?“ tázal jsem se přistoupiv k ní.

Thorgerda schýlila hlavu a ještě jednou zaplanulo oko její divoce, když zavadilo o zlatý čarovný pás. Pak ale zakryla si tváře dlaní, a když opět na mne pohlédla, měla oči plné slzí. „Jsem přemožena,“ pravila štkajíc; „jsem tvou otrokyní, tvojí plennicí!“

Klesl jsem jí k nohám. „Ó Thorgerdo!“ prosil jsem, „kaž mi, bych se opět vrhl v propast ohnivou, ale nemuč srdce mého řečí ukrutnou! Ty's paní mého života, mé duše! Což není možno dojmouti tě, lásku roznítiti v tvé hrudi? Ó Thorgerdo, já jsem otrok tvůj, čiň se mnou co ti libo.“

Utřela oči své, schýlila se ke mně a s tváří planoucí zašeptala: „Nuž vezmi mne, Amisi, jsem tvá.“

S jásotem přivinul jsem ji k srdci a odnesl ji daleko od kouřícího se jícnu, tam na ono místo, odkud celý ten velký ostrov s nevyrovnatelnou, uchvacující krásou viděti bylo. Tam seděli jsme mlčky, ruku v ruce. Hlava její spočívala unavena na mém srdci, oko její hledělo snivě a zamyšleno v dál, a starý Asbjarn seděl opodál nás a pěl starobylou zasmušilou píseň, plnou touhy, plnou něhy a

plnou tužeb mystických. Když se slunce chýlilo k moři, povstali jsme a jali se sestupovati s hory. Vedl jsem Thorgerdu, a když jsme svoje koně nalezli, vsadil jsem ji na onu klisnu, která byla březové dříví nesla, jež labutí roucho valkyriino byla obrátilo v popel.

Vrátili jsme se na Nidaros; z popelu jeho čnělo jen několik začmouzených stěn, ale Thorgerda vedla mne do podzemní skrýše, nacházející se ve skále, kde věž Sigelindina byla někdy stála; podivil jsem se nashromážděnému tam bohatství všeho druhu: celé kupy zlatých a stříbrných nádob tu ležely, a perle a drahokamy, které by byla Thorgerdě každá královna záviděla. Thorgerda kázala Asbjarnovi, aby vše naložil na koně, a po celodenním odpočinku dali jsme se ve společnosti starého Asbjarna a mého zbrojnoše, který se byl po celý čas mé nepřítomnosti v jeskyni na blízku skrýval, do přístavního města.

Nalezli jsme koráb, který do Norska plul, a rozloučili jsme se se starým dobrým Asbjarnem, odměniv še jej bohatě za věrné služby. —

Radost královny Astridy neměla mezí, když jsem jí Thorgerdu přivedl, a za týden po našem příjezdu slavil se hlučně a okázale sňatek náš. Brzy na to rozloučili jsme se s královnou Astridou a jejím dvorem a odebrali se na můj hrad do sladké drahé vlasti . , .

Ale nedlouho snil jsem luzný lásky sen a krátké svoje štěstí splácím dlouhou, nikdy snad, leda smrtí končící se strastí!

Thorgerda zasmušila se záhy po našem sňatku, a od oné doby nevyjasnilo se více chmurné čelo její. Myslil jsem z počátku, že snad vzdálenost od vlasti ji zarmucuje, ale bohužel přesvědčil jsem se brzy o svém omylu. Nalezl jsem ji málo dní po našem příjezdu hořce štkající, a na otázku mou, co ji tak zarmucuje, otevřela mi krutými slovy svoje zatvrzelé srdce.

„Nenávidím sebe samu," pravila mi, „nenávidím sebe samu pro ohavnou slabost svou. Věz, že jsem při zápase našem na vrcholku sopky podlehla hanebné křehkosti svého srdce a nikoli síle tvého ramene. Cítila jsem záchvat oné lásky k tobě, oné lásky, pocítěné od prvního okamžiku, kdy jsem tě viděla, lásky uchvacující, navzdor nenávisti, kterou rty moje neustále lhaly — a dobrovolně dala jsem se přemoci. Když jsem tě hnala do jícnu sopky, činila jsem to v zoufalství, jako tenkráte, když jsem podněcovala veškerou mládež islandskou k boji proti tobě; ale srdce moje mělo vždy jen jediné přání, ač mysl má se proti tomu bouřila, přání totiž, abys zvítězil . . . Stalo se tak, stala jsem se tvou a klamala jsem sebe samu lásky klamem! Nyní ale probudila jsem se ze svého sna, z ohavné své zbabělosti, a probudila jsem se co otrokyně tvá, na věky přikována

k osobě tvé, kterou nyní v pravdě nenávidím jako bytost svoji vlastní, zničenou vinou tvou."

Žasl jsem nad jejími slovy, pokoušel jsem se všemožně hrdé její srdce s osudem, s Bohem, se světem smířiti — ale marně. Žiji život hrozný vedle ní, temný její zrak mluví neustále o nenávisti jen a nikdy nezachvěje se srdce její citem jemnějším. Bez labutího rubáše, bez kouzelného pasu, bez čaromoci jest Thorgerda přece valkyrií, ženou příšernou, divokou, lásky neschopnou, hrdou a zlou... Osudná její krása, která mne zavedla do propastí nekonečných muk, jest nezměněna, Thorgerda jest vznešená a luzná jako ty démantové hory jejího ostrova, ale nenávist bouří a zuří v útrobách jejích jako zkázyplný onen oheň v sopkách islandských

„Běda tobě!" šeptala Thorgerda jednou ze sna, „běda tobě, zmocním-li se někdy čarovného pasu, rozluštím-li někdy jeho runy! Potrestám pak tu tvrdošíjnost, s kterou jsi mne strhl s pyšné výše velkých myšlének do hnusného kruhu všedního!"

Mručíc tato slova házela sebou na lůžku, oči její se koulely jako v smrtelném zápase, a pěsti její se zatínaly. Od onoho času chvěju se bez ustání, by Thorgerda se pasu nezmocnila, schovávám jej co den na jiné místo, a nikdy nezdá se mi dosti bezpečně ukryt..."

Po těchto slovech zamlčel se Amis, a přátelé zadumali se mlčky v bolestném rozechvění.

„Znáš nyní celý děj mého neštěstí," počal Amis opět, otevřel své roucho a vyňal zlatý pás, který se zajiskřil v matném světle zapajícího již měsíce. Vezmi ten čarotajný předmět mého strachu," pravil Amis a podával Amilovi Thorgerdin pás. „Přijdeš-li někdy do Marsilie, kde předkové našich matek odpočívají, pověs jej za oltář Panny Marie v rodinné naší kobce, tam ať si zůstane na věky."

Amil slíbil, že tak učiní, otevřel roucho a ovinul hrdlo tajemným pasem, slibuje, že ho dříve neodloží, až jej dle přání svého druha v rodinné kobce na naznačeném místě uschová.

Měsíc byl zatím úplně zapadl, a přátelé vrátili se smutni na nocleh, kde na společné lože k nepokojnému, vzdechy stále přerušovanému spánku ulehli.

V.

RIMONI.

(INTERMEZZO.)

Ryk a lomoz probudily záhy oba přátele z krátkého odpočinku, celý dům ozýval se voláním zbrojnošů a břinkotem zbraní: manové Amisovi chystali se již k odjezdu. Přátelé oděli se na kvap a po spěšné snídani přivedli oběma osedlané koně, neb Amil chtěl druha svého doprovodit. Probuzená niva, blažena polibkem slunce, o kterém po celou noc byla snila, usmívala se třpytně rosou a vítala jásavě zlatou jeho tvář zpěvem skřiváncím. Oba přátelé ale nedbali tentokráte krásy jitra, toho znovuzrozeného děcka nebes, myšlenka loučení zarmucovala srdce jejich bolestně. Město ztracelo se poznenáhla v dáli za nimi a dlouhé stíny lesa padaly již na bílou silnici, vinoucí se jako potok lukami a vbíhající jako k odpočinku pod zasmušilé jedle hvozdu. Na pokraji lesa stála šedá boží muka uprostřed planých růží, a tam podali si přátelé naposled ruce, tam naposled se objali se zaroseným zrakem.

„Buď svého slibu pamětliv!“ prosil Amis, „a nezapomeň též, že v době nebezpečí, v času tísně věrný tvůj druh čeká na jediný

pokyn, by přiletěl jak na perutích k službě tvé. Můj život, ba duše moje, vše jest tvé, kdykoli jen požádáš!"

Amil tiskl Amise ještě těsněji k srdci a nový proud slzí mu z očí vyhrknul; ale Amis potlačuje mužně svoje city vyrval se s něžným úsměvem z jeho náručí, pokynul mu rukou, pobodl svého koně a odjížděl. Amil se vzmužil též. Mlčky a nepohnutě stál u božích muk trhaje nevědomky plané růže s keřů, a díval se, jak přítel jeho a po něm skvělé komonstvo, muž za mužem, pod stíny hučícího hvozdu mizeli, až konečně jen lesk jich zbraní mezi haluzemi až na zem visícími jako jiskry proskakoval. I tyto záblesky přestaly se lesem míhat; naslouchal pak upřeně, by slyšel v mechu hluchý duso koňů, jenž se slabě do smutného šumu jedlí mísil a posléz v náhlém zaburácení větru zanikl.

Teď teprve zdálo se Amilovi; že přítele svého ztratil! Rychle chopil se svého stříbrného rohu a zatroubil plnou silou; to byl poslední jeho pozdrav. Jako divukrásný smích nadzemské jakés bytosti, vznášející se v průhledném modru, zazněly jasné tyto zvuky, mísily se vítězně v ranní hymnus dumavého lesa, zaletěly v lůno skal, a tyto sestřásajíce tížící dřímotu s pošmurných čel, opakovaly jako udiveny jásavý smích kovu; lupič vítr zmocnil se té hudby a odnášel ji daleko, daleko, až unavením zmírala a posléz utonula v děsivém bezdnu němoty. Opětné ticho va-

lilo novou tíž na srdce Amilovo, ale náhle temenil se nový zvuk z prohlubně mlčení. Opětné ticho valilo novou tíž na srdce Amilovo, ale náhle temenil se nový zvuk z prohlubně mlčení. Sladce a čarovně to zaznělo dumajícím lesem: Amis uslyšev v dáli roh Amilův odpovídal mu, a hudba jeho rohu, podobná proudu perel, rostla v snivém šelestění stromů, rostla víc a více, a přikvapila jako uchvacující příboj tónů k božím mukám; tam zmocnila se tak neodolatelnou silou Amilovy duše, že tento náhlou touhou jat uzdou trhl, koně svého ostruhami bodl a jižjiž do lesa za přítelem chvátal. V tom ale rozvlnil se vzduch po třetí zase novým zvukem, ale tentokráte přicházejícím se strany, kde město leželo — zněly a hučely to zvony kathedrály a zvaly slavně každého, kdo je slyšel, ke hře, která se provozovala toho dne pod širým nebem na počest Krista a matky jeho, plné milosti. Král, královna a spanilá Jolanta měli býti přítomni. Před zrakem láskou zpitého Amila vynořil se ihned z posvátného hlaholu těch zvonů luzný obraz přežádoucí dívky. Duše jeho zachvěla se jako zelený ten les kolem šumící, a hudba zvonů ohlušilá rázem tiché zvuky rohu Amisova. Podruhé trhl Amil prudce uzdou. Kůň se vzepjal, obrátil se a letěl jako střela směrem k městu . . Starý hvozd zakýval snivě zelenou svou, věčně mladou hlavou, v které co zpěvné myšlenky se letní ptáci rodí . . .

Za hřmění zvonů, znění fanfar a víření kotlů valil se mohutný proud lidstva slavnostně okrášlenými ulicemi k velkému náměstí, kde před dómem byli vysoké ono lešení vybudovali, na kterém hra se provozovati měla. Když Amil na náměstí přišel, seděl již král, královna a spanilá jejich dcera pod nádherným baldachýnem, který jim stínu a chladu poskytoval. Amil hleděl na tvář milované dívky, a zraky jeho obrátily se tam, kam ona krásné svoje oči upírala, totiž na jeviště před dómem. Zvony byly umlkly, hrobové ticho se rozložilo náměstím a hra počala.

Jeviště bylo trojpatrové; patro nejhořejší představovalo nebe; hustý dým kadidla zahaloval úplně jeho prostoru, jen občas zableskla se ve vonných oblacích zlatá peruť některého z andělů neb růžová tvář malého cheruba, usmívajícího se dolů na šerý svět. Nejdolejší patro představovalo místo zatracenců; rudé ohně šlehaly tam z černého dýmu, temné stíny démonů tam bloudily nepokojně s šílenými posunky zoufalosti; někdy vycenila bledá, ztrápená tvář některého proklatce po zvířecku zuby, ale zmizela náhle jako vichrem zaplašena s dušeným výkřikem. Vzdechy vznášely se z pekel a mísily se do sladké, ale tichounké hudby harf, zaznívající z bílých oblak nebes. Patro prostřední představovalo zemi. Temná poušť táhla se neutěšeně až k patě hory, jejížto vrcholek se v bílém dýmu nebes ztrácel; na druhém konci pouště vy-

růstal palmový háj, stínící vysokou skálu, do které byl vytesán hrob. Háj táhl se až k malému, nízkému domku, vínem obrostlému, na jehož střeše bílé holubice hnízdily. V pozadí bylo viděti květnatá pole a zahrady, nad nimiž v plné slávě zlaté báně Jerusalema se třpytily.

Uprostřed písku pouště, tvář a ruce majíc do země zaryty, ležela temná postava Jidášova; nad ním vznášel se rudý oblak, z něhož jednotlivé, těžké kapky na obnaženou jeho hlavu skrápaly.

Jidáš (probouzeje se z mrákot). Běda! Tedy ještě žiju a tedy ještě strádám. Nebyla to smrt, co na zem povalila moje tělo. Proklatý dechu, proč posud chřípě moje dmeš? Prokleté srdce, proč posud biješ v bídných prsou mých? (Ohlíží se kolem.) Hle, vrhl jsem se v bujnou trávu a probouzím se v poušti. Smavá krajina uvadla, zeleň shasla dotknutím rukou mých. Vše prchá přede mnou — ó kéž bych sám též prchnouti mohl, kéž bych bytost svoji rozpoltiti mohl, by vědomí mé spadlo se mne jako břímě protivné. Ó smrti! Kde skrýváš se, ty bledá mátoho, před kterou se žití chvěje? Viz, zde jeden, který se ti směje do očí a rouhá se ti, a volá, že ani nejsi! Což nevrhl jsem se do těch slaných vln, které truchlí nad propastí onou, kde Sodoma a Gomorrha dřímají? A tys tam nebyla! Jezero mne vyplilo jako jedovatou slinu na břeh, jenž poděšen se zachvěl, moje břímě ucítiv.

A strom, na který jsem se pověsiti chtěl, ten bránil se jak zoufalý a pozdvihl větve svoje k nebi v úžasu, a když jsem přece suku jeho se byl uchopil a kleté svoje tělo naň byl pověsil, tu zděsil se tak hnusným, vnuceným mu ovocem, že okamžitě uschnul, že zlomil se — a žiju . . . Zdá se mi, že padl jsem v těžkou jakousi mrákotu; ale jaká nová muka mne z ní probouzí, proč ani krátký spánek již mi dopřán není?

Hlas z rudého oblaku. Jidáši! Není pro tě více spánku. Co ze mne na tě bez ustání prší, to jest krev Abelova. Slunce ji vytáhlo do výše, než ji země pohltiti mohla. Volala o pomstu, a na jasné tváři nebes shlukla se co rudý oblak, jehož stín na světlý stupeň trůnu Nejvyššího dopadnul. Oblak bloudil všehomírem a hledal toho, který větší zločin spáchal nežli Kain. Tys přitáhl mne k sobě! Není více spánku pro tvá víčka, Jidáši, a není více zapomenutí tvého zločinu.

Jidáš. Ó běda bez konce! Proč setkal jsem se s tímto člověkem! Proč uvěřil jsem, že jest Messiášem? Proklata buďtež ústa, která starou pověst o příchodu Messiáše poprvé do mého ucha šeptala! Nechť proklaty jsou ony soumraky, kde pod fíkovým stromem starci o tom bájívali, jak zjeví se ten vyvolenec boží, jak na břeh postaví se u Joppe a moři rozkáže, by perly svoje a potopené bohatství mu k nohám vychrlilo; jak věrné svoje šarlatem a zlatem oděje a mannou,

sladší prý než onou na poušti, nasytí. Ty liché pověsti mne zlákaly, tím králem myslil jsem, že bude Ježíš, a rozhořčen a zklamán zradil jsem ho . . . Ach, kéž bych pohled jeho zapomenouti mohl, ten pohled hvězdný, jasný jako nebe, ten pohled plný slitování! Ta upomínka budí ve mně peklo! Ne, muka pekelná jsou rozkoší u porovnání s peklem v srdci mém. Ó peklo, buď mi vítáno! V plamenech tvých najdu sladký odpočinek! Ó peklo, jak jsi vábné, muka tvá toť ráj! Ty tvrdá kůro země, která přístupu mi bráníš tam, kde Šeól hrozný se rozprostírá v mrákotě, chvěj se přede mnou! Kážu ti, bys pohltila mne! Ty neposlechneš? Nu, buď tedy zneuctěna hůře nežli nevěstka! Viz moje rty, ty proklaté, jež polibkem svým mistra zradily, ty rouhavé, ty bezectné, ty nyní zlíbají ti tvář!

(Vrhne se na zem, aby ji zlíbal; země se zachvěje a rozstoupí se, Jidáš spadne a octne se před branou pekel. Černý dým v nejdolejším patře se rozstoupí, plameny šlehají níže a níže a plazí se po skalnaté půdě, z které občas blesky vycházejí. Na trůnu, na který rudé jiskry prší, sedí Satanáš bledý a zasmušilý.)

Jidáš (připlíží se až k žhavé mříži, která peklo uzavírá). Jak krásný jest a bledý! Jak blesky boží hrdé jeho čelo rozryly! Satanáši, klaním se před tebou! Ty's král, ty's bůh! Vezmi mne k sobě, jsem tvým přítelem,

vezmi mne k sobě, zaklínám tě ve jménu toho, který tě uvrhl do věčných muk!

Satanáš. Kdo volá mne?

Jidáš. Chci do pekla. Toužím po vašich mukách. Vaše plameny a krvavá jezera, v nichž děsné netvory se hemží, zdají se mi rozkoší. Otevři brány, Satanáši, a vpusť mne k sobě. Slyš přece, příteli!

Satanáš (hledí naň hrdě). Tvé kroky jsou ploužívé a oko tvoje psí; kde béřeš odvahy zváti se druhem toho, který s Bohem válčil?

Jidáš. Válčil a podlehl! Já ale nad ním zvítězil.

Satanáš (měří jej pohrdlivě pohledem). Ty? — ty?

Jidáš. Ano, já! Avšak otevřte! (Zatřásá mříží a vyje jako vlk.)

Satanáš. Odstup, hnusný, bídný tvore s tváří zvířecí! Tvá touha po pekle jest podezřelá!

Jidáš. Třeste se přede mnou! Já jméno svoje zahučím, a peklo vaše zbledne a zachvěje se v základech.

(Satanáš odvrátí se a zástup temných stínů, který se mezi rozmluvou u fortny byl shlukl, vypukne v hlasitý smích.)

Jidáš. Vy se smějete? Nuž třeste se a vězte, kdo že jsem! Jsemť Jidáš!

(Peklo se zatřese, mračno zatracenců se rozptýlí s kvílením.)

Satanáš. Vari, Jidáši! Hleď, jako hrstka suchého listí rozletěli se před jmenem tvým. Já pouze odplivnu. Jsemť bohatýrem, a ty jedovatou ropuchou. Jsem nešťastný, a ty jsi bídný. Chtěls přelstit nás a v mukách našich najíti úlevy, však peklo naše není dosti silné, aby přehlušilo peklo v srdci tvém. Jdi a žij! Buď bídným na dále . . .

(Plameny šlehají opět výš, tak že vnitřku pekla již vidět není. Jidáš prchá od vrat pekelných; hejno černých ptáků letí za ním a z rudého oblaku prší neustále na něj. Mezitím rozednívá se na zemi, ptáci pějí, tráva svítí rosou, ale pod stromy panuje posud stín. Marie z Magdaly přichází pomalu, vlasy její jsou rozpuštěny a na hlavě nese alabastrovou nádobu.)

Magdalena. Ó srdce moje, pukni, pukni a nebij víc! Nebuď jako to věčně smavé slunce, to věčně modré nebe, nebuď jako země, která se dále zelená, i když on již po ní nekráčí. Vy palmy v Jerichu a balsaminy v Engadi! Již nemiluji vaše luzné stíny a vůni vaši nenávidím naprosto! Ale ty poušti děsná, kupící žhavé písky a pohřbívající pod nimi všecek život, ty buď mi vítána. V tobě chci přebývati, ty se mnou truchliti budeš! Ó země, země necitná, jak jest to možné, že neroníš celé potopy slz? Neb raduješ se snad, že nejdražší, co chová vesmír, v tvá skalná ňadra uložili? Ó ano, proto chvěješ se radostí a dýšeš vůní a pokrýváš se mladým květem! Zde vezmi

za to vděčnou oběť mou, ty věrná jeho spánku strážkyně! (Vyleje část vonných věcí z alabastrové nádoby do trávy.) A nyní dej mi přístupu, ó skálo, do hrobky, kde odpočívá on . . . (Přistoupí k hrobu.) Co vidím? Těžký kámen odvalen, jímž hrobku jeho zavřeli! Běda mně! Hrob jest prázdný! Kam jej odnesli? Kde jsi, kde jsi, můj pane? (Opře hlavu o skálu a pláče. Tichý vánek zašelestí křovím.) Ach, jak jest mi náhle sladce v bolu mém! A přece ježí se mi vlasy! Co tlukou tepny moje radostně, co jásá srdce moje, any oči slzy roní?

(Křovím nese se bílý oblak, z kterého vystupuje neurčitý stín.)

Magdalena. Kdo to chodí zahradou? Snad někdo z věrných? Pane, ty nevíš, kam jej odnesli — toho, jenž ležel v hrobě tom?

Kristus (vystoupí z křoví). Marie!

Magdalena. Nebesa! Rabbóni! Rabbóni! (Plouží se po kolenách k němu a chopí se jeho roucha.)

Kristus. Marie, vstaň! Jdi, ženo, a rci bratřím mým, že vstupuji k otci svému a k otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu! (Zmizí.)

Magdalena, Ó srdce, které žalem nepuklo, teď nezhyň radostí! On zjevil se mi! Mně se zjevil, mně! Oko, které hledělo přímo Bohu v líc, to oko obrátilo se lásky plno k hříšnici! Kristus jest na zemi! On žije! Hrot smrti zlomen! Leť, Marie, širým krajem a

hlásej velkou tuto zvěst! Ó kéž bych měla křídla archanděla, kéž hlas můj měl by sílu tura, kterého zdobívají olivovým věncem, když hrdého jej s pozlacenými rohy k svatému městu vedou k oběti! Zahučte to, větrové, a roznes to, vichřice: Kristus z mrtvých vstal a žije!

(Utíká a zastaví se u domu pod palmami, kde nyní již úplné světlo panuje. Udeří pěstí na dvéře domu, které se otevrou. Vidět vnitřek domu. Uprostřed síně na tmavém, širokém rozprostřeném šatě leží Marie Panna s tváří zahalenou a opírá se o klečícího Jana. Po zemi a v tmavých koutech sedí několik postav, pohroužených v nejhlubší smutek.)

Petr (u dveří). Kdo ruší smutek toho domu?

Magdalena. Kdo mluví o smutku? Vstaň, Marie, matko mistrova, vstaň a odhoď roucha smutečná! Zastav proud svých slz na bledé tváři! Nakapejte vonného oleje na svá těla a vijte věnce z pestrých květů! On žije, žije! Kristus z mrtvých vstal a zjevil se mi! Nebesa otevřela se, by vešel ve své království, a poslušně vydala země, co jí nenáleží! Vy stojíte se zrakem udiveným? Vy nechápete? Vždyť pravím vám: on z mrtvých vstal, on žije, on zjevil se mi v zahradě! Mně! mně! mně se zjevil. Ó blaho bez mezí! (Vrhne se k nohám Marie Panny a Petr zavře dvéře, tak že vnitřku domu již vidět není.)

Jidáš (přichází pouští; občas vrhá se na zem a zaryje ruce do písku, pak tluče hlavou o skálu, a tak připlouží se konečně až do zahrady a k hrobu Kristovu). Zde jej pochovali. Rozryju nehty kámen a pohlednu mu v tvář; snad zničí mne pohled na mou oběť a rozpadnu se v nic. Ach, hrob jest prázdný! Naděje poslední mne sklamala. Pustá hlavo, zroď novou myšlénku ke spáse vedoucí. Ha! Snad zkamením, když paprsek z oka jeho matky o mne zavadí. Ó slasti nedostižená, býti němou skalou, hluchou, mrtvou! Marie, matko Ježíšova, již jdu! Ozbroj se hrotem nenávisti a šípem záští plamenného. Slyš kroky v zahradě! Nesnesu pohledu člověka; cítit se vyvrhelem vedle každého, jaká to muka! (Ukryje se za skálu.)

(Pod stromy zjeví se Thamár, žena Galilejská. V náručí nese své dítě, zahalené v plášť. Přichází pomalu ku předu a usedne unavena nedaleko skály, v které se nachází hrob Kristův.)

Thamár. Rimóni, spíš? Již nejsme daleko od nich. Tam pod palmami stojí dům, kde žije Marie. Rimóni, spíš? (Rozhrne plášť, a hlava malé Rimóni se objeví.) Ó drahé, drahé moje dítě! Očka její jsou zavřena a z bílého čílka jejího vycházejí stále ještě ty tři dlouhé, stříbrné paprsky, které on vykouzlil dotknutím svých svatých rtů. Běda! Usmrtili mistra a nenaleznu ho více a dítě moje se nezhojí!

Jidáš (vynoří tvář ze křovin). Jak vábí mne to světlo, zářící z čela toho dítěte! (Kloní se nad hlavou Thamáry, by spatřil její dítě, ale paprsky vycházející z čela Rimóni udeří jej v tvář; zavyje a skácí se opět do křoví.)

Thamár (vyskočí polekaně), Na blízku bloudí divoka zvěř. Jak hrozný to hlas! Ó nohy spěchejte, a sílo moje neopouštěj mne! (Spěchá směrem k domu a zaklepá prudce. Jidáš plouží se nepozorovaně křovím za ní až k samému domu.)

Thamár (klepá na dvéře). Otevřte rychle ve jménu toho, jejž usmrtili na kříži. Klesám již slabostí a umírám strachem!

Petr (otevře). Kdo to?

Thamár. Pokoj vám! (Klesne na prahu; dvéře zůstanou otevřeny, tak že vnitřek domu opět viděti lze.) Co vidím? Oči tvoje jsou pláčem zarudlé, Marie, ale sladký úsměv září na tváři tvé. Ty netruchlíš, ty nesypeš si popel na hlavu, ty nerozrýváš líce nehty a nekvílíš jako poraněná laň? Což nezemřel syn tvůj na kříži?

Marie Panna. Ženo, zemřel na kříži, však žije. Přemohl smrt a vrátil se z mrákoty, z které stezka nevede pro nohy smrtelné. Vstalť z mrtvých, ó můj syn!

Thamár. Buď blahoslavena, matko Ježíšova, pro velké toto slovo. On žije! Mluv, kde jest?

Marie P. Netaž se, toť více, než my víme.

Thamár. To slovo opět zničilo mladou moji naději. Však ne, vy z bázně před jeho nepřáteli skrýváte místo, kde se zdržuje. Ó povězte, kde jest! Marie, je-li ti památka sladká na onu noc, kde hlasy andělské hvězdné ticho nad zahradami bethlemskými jásavými hlasy přerušily, zvěstujíce, že syn tvůj zrozen, pak smiluj se nade mnou a řekni mi, kde jest!

Marie P. Ó duše ubohá! Slzy dusí hlas tvůj a tváře tvoje hoří. Já pověděla bych ti, kdybych věděla. Co trápí tě? Jsi unavena k smrti.

Magd. (vezme z římsy červenou nádobu z pálené hlíny). Zde pij, voda je chladná, přinesla jsem ji ze studánky a naházela do ní listy bylin vonných. Kdo jsi a co chceš mistrovi?

Thamár. Jméno moje Thamar jest, a žiju v Galileji. Ach, v celém našem zeleném údolí, kde v stínu granátů a pomorančů stojí dům mého manžela, nebylo ženy šťastnější nade mne! Ó chvíle blažené, vás nelze zapomenouti! Ty noci modravá, zářící hvězdami, buď požehnána, noci překrásná, v které vedli mne, chvějící se nevěstu, zahalenou v dlouhé závoje, květy věnčenou, při hudbě a svitu pochodní i v ten bílý dům, obehnaný plotem z nopálu, v němž v útlých hnízdech holubice ze sna broukaly! Buď požehnána, noci sladká,

tajeplná, kteráž mne tomu snoubila, jejž duše moje kochala! A přec jak bledá jsi a chudá v porovnání s oním jitrem, kde vyplašena z lůžka náhlou bolestí jsem vyšla v porosenou zahradu a klesla pod marhaník na pahrbku, odkud jest viděti v požehnaný kraj můj, pestrý poli a kvetoucími sady, jako roucho Josefovo! Kraj hořel ranní zorou jako šarlat Aaronův, když v tiché štěpnici, tak snivě šeptající, Bůh obdařil mne drahým dítětem! Oči jeho svítily jako rosa, a zora koupala je zlatým purpurem, a šumný marhaník nás oba padajícím květem osypával; polo pomatena radostí a sladkým bolem hleděla jsem na kolébající se jeho korunu, takto volajíc: „Ó díky tobě za to zlaté jablko, můj strome, jež do klína's mi setřásl! A líbala jsem s výskotem svou dceru, a když na můj pokřik z domu vyběhli, tu blouznila jsem omdlévajíc dále: „Hle, můj granátový plod! Ó ty mé granátové jablko, Rimóni!“ A od té doby zůstalo jí jméno Rimóni, to jest můj granátový plod. Nyní ale nejsi Rimóni víc — a Šošana, bledá lilie, mělo by jméno tvé býti! (Zahalí si tvář.)

Marie P. Matko ubohá! Co souží dítě tvé a hlodá mladý kořen jeho života? Snad démon zlý?

Thamár. Slyš celý průběh mého neštěstí. Já znala syna tvého Ježíše a šťastna byla jsem, když slovo jediné mi přicházelo k sluchu z božských jeho úst; srdce moje chvělo se

tesknotou a radostí, viděla-li jsem jen jeho postavu, když kolem sadu bral se v zlatá pole stinnou cestičkou, když podařilo se mi zachytnouti jediný paprsek z oka jeho, z toho oka královského, kde cosi hvězdného přebývalo napořád. On četl nejtajnější myšlenky v srdci každého, a nevýslovně sladký, nevýslovně smutný byl úsměv jeho rtů. Ó, byl Ježíš knězem vznešenějším nežli Aaron, prorokem větším nežli Mojžíš sám, a králem slavnějším nad Davida! Byltě hvězdou a berlou Israele! Ó hvězdo, zašla jsi? A zlomili tě, berlo?

Magd. Pravda mluví ústy tvými; však pokračuj.

Thamár. Nuž slyš, co se stalo. Bylo šero stříbrné a tiché, když jednou pravili mi, spěchajíce kolem plotu z nopálu: „Ježíš sedí na pahrbku pod stromem a káže lidu.“ Vzala jsem dítě svoje do náručí a spěchala polem, kde zlaté klasy šelestily jako jemný déšť a květy v soumraku svými purpurovými hlavami potřásaly. Přišla jsem k místu naznačenému, a Ježíš seděl tam, jak byli pravili; oči jeho svítily jako hvězdy mystické, hlas jeho zněl jako hudba nejsladší a proudil hlubokým klidem tichého večera jako potok Edénu. Slova míru, vycházející z úst těch víc než lidských, ta padala jako rosa nebeská do duší těch, již kolem seděli na stráni kvetoucí a široce se táhnoucí až dolů k stříbrnému jezeru... Mluvil o lilii polní, o ptácích nebe-

ských vše prostě tak a přece vznešeně, že uchvátil mne k slzám blažícím. Byl dokončil, a vlhké zraky jeho posluchačů zřejmě mluvily o vděčnosti a lásce, a matky tlačily se k němu s okem sklopeným a s rukou třesoucí mu podávaly děti, by jim požehnal. Tu povstala jsem se země a s hlavou schýlenou přiblížila jsem se též a pozvedla dcerkou svou, by paprsek s tváří jeho na ni padl, neb tvář ta zářila tak posvátně, jako bílý měsíc, nesoucí se snivě nad mořem velebným. V tom vyskytl se mezi mnou a mistrem tento muž (ukazuje na Petra) a pravil nevrle: „Což nevidíte, jak jest unaven?“ Tak bránil nám, a odstrčil mne s malou Rimóni. Mistr ale káral jej, a oči jeho zahořely nevýslovně tklivě soumrakem, když sladkým hlasem pravil: „Dejte jim ke mně přijíti! Jsou děti jako květy, kterými pookřeje duše znavená . . .“ a vztáhl ruce po nás. Malá Rimóni usmála se na něj, a chopivši se jeho ruky hladila ji růžovou svou tváří. Usmál se též, a posadiv ji na svůj klín dal jí purpurovou anemonu, kterou v ruce třímal a jejíž vonnou krásu přirovnal k slávě Šalomónově. Pak jal se opět mluviti, ach, tak dojímavě mluviti o malých duších útlých dítek, a při tom celoval bílé čelo přešťastné Rimóni. Hleděla naň nejdříve udivené a pak vážně, a oči její zahloubaly se posléz tak do jeho božského zraku, že jich více odvrátit nemohla; ach a od té chvíle jest dítě moje choré! (Pláče.)

Marie P. Jak, choré od té chvíle? Jak tomu lze rozuměti?

Thamár. Jest tomu, jak ti pravím. Když postavil ji na zem, a já ji opět do náručí vzíti chtěla, tu bránila se malá Rimóni a držela se pevně jeho roucha, a její rtíky šeptaly: „Ó nech mne u něho!“ Oko jeho hledělo tak vážně a tak sladce zároveň, když slyšel ji, a zasvítilo leskem nadzemským, když s úsměvem jí řekl: „Na věky, dcero, budiž se mnou, ty nejprvnější vejdeš v moje království, pro tebe jsem je budoval a pro ty, kteří jsou tobě podobni!“ Ještě jednou políbil ji na čelo, sklonila hlavinku a šla pak se mnou poslušně, jak jsem si žádala. Vracejíc se přemýšlela jsem o tom, co byl mluvil, když s podivem spatřila jsem, jak děcku vycházely z čela jasné paprsky, jež svítily mi tmou, v kterou se soumrak měnil, na cestu k domovu, a každé kvítko dýchalo vůní dvojnásobnou, kdykoli k němu jsem se přiblížila se spícím dítětem. Srdce moje zaplesalo, že Bůh mé dítě takto miluje: však brzo zaplakaly moje oči, vždyť dítě moje přestalo být dítětem a stalo se mi temnou hádankou. Již nehrávala malá Rimóni se svými družkami a žila nový, tajeplný život. Co den vystoupila na témě pahrbku za městem a seděla tam po celé hodiny. Tak tichý, snivě spanilý a zářící býval pak její obličej, jak hvězda večerní, jež vycházívá na nebi, by lidu hlásala, že nastal šabbat posvátný! Tam sedávala bez hnutí ve

vonné doušce a naslouchala hlasům tajemným, jež slyší pouze ten, kdo duší naslouchá, ne uchem. Bílé obláčky, jež plují od Hermónu, krytého věčným sněhem, ty bývaly teď jejími družkami. Snad vyprávěly jí o nepokojném moři na západě, v jehož ňadrech hledaly přec svůj klid? Vlažné vánky spěchající z modrých lesů, rostoucích na výšinách v Neftali, laškovaly s jejími vlasy; zdaž přinášely jí zvěst o tom, co stromům dřímajícím zdá se o polednách, co třtina šelestí ve vodách průhledných? Když pak večer se sklonil na pláň Esdraleonskou a velebný Karmel v dáli vzplanul purpurem, a Tabor též, kde šumí tmavé háje terebint a doubraviny plné věstných hlasů, tu vracela se moje dcerka s chlumu, krásná jako cherub. Hejno růžových pelikánů, jak by se byli vykoupali v zoře, doprovázelo ji, šumíc jí nad hlavou; zlatým vzduchem míhali se modří mandelíci kolem ní, jak drobné zářící meteóry. Ach uchvacovalo dítě moje spanilostí tak, že ženy povstávaly od zápraží, že závoji a šátky mávaly a jako David v žalmu na ni volaly: „Tys krásnější než dítě smrtelných!“ Tak kvetla, jak jemná bylina před Bohem, jak bylina zrající pro nebe, a oči její svítily hvězdněji každým dnem — však líce zároveň bledly víc a víc, a každý večer tázalo se dítě: „Kdy přijde, matko, čas?“ Ach, hrůza mne jala, když čelo její zasvítilo nocí, a když polní lilie, kterou jí dal tvůj syn, nevadnouc bez ustání šířila denně sladší

vůni! Hle, posud třímá čarokvět ten malá její ručka! (Rozhalí svůj plášť, a je vidět malou Rimóni spící.)

Magd. Hle, šerá jizba naplněna světlem, linoucím se z přespanilého čela toho dítěte, a vůně sladší než z růží v zahradách Sáronských šíří se z purpurové anemony!

(Všickni klekají kolem Rimóni a hledí udiveně na ni.)

Marie P. (vezme ji do náruč). Mé drahé, krásné dítě!

Rimóni (se probouzí). Přestala sladká hudba a zmizeli bílí andělé!

Magd. Jaký lesk v temném jejím oku! Svítí jako posvátné drahokamy na prsou velekněze v chrámě!

Marie P. O jaké hudbě mluvíš, bledé poupě?

Thamár. Záhadný tvůj zrak mne děsí, dítě; co hledíš na mne, jako bys odcházeti chtěla?

Rimóni. Matko, já odcházím.

Thamár. Mluv zřejmě, dítě; já vidím tě již jen mlhou slz, a srdce moje tak buší tesklivostí, že zabraňuje mému sluchu vnímati tvůj zlatý hlas.

Rimóni. Již přišel čas, matko, rozluč se se mnou.

Thamár. Ty blouzníš, a srdce moje puká. Ó já nešťastná!

Rimóni. Byla jsem šťastna ve snu, viděla jsem království, o kterém mluvil onoho

večera! Nyní ale zahaluje tmavá noc vše, tvůj pláč zaplašuje sladkou hudbu andělů, a cítím velkou bolest Matičko, má hlava bolí velmi.

Thamár. Vždyt nepláču víc, dítě, hleď! (Usmívá se slzami.) Ty's tedy viděla nebe ve snu? Nuž pověz přece, jaké as bylo?

Rimóni. Tak, jak jsem je tenkráte v oku jeho viděla, když zlatovlasý rabbi mne na klín svůj byl posadil.

Marie P. A jej jsi viděla též, Rimóni drahá?

Rimóni. On přišel ke mně; oblak bílých andělů jej nesl, anemony a bílé lilie pršely jako nejhustější déšt v létě, a ptáci pěli jako nikdy před tím; usmál se na mne ještě krásněji než matka, když mne líbá, a pravil hlasem tišším a sladším ještě, než jest hlas modré oné vlaštovky, jež v plotu našem hnízdí: „Již přišel čas, Rimóni, přijď ke mně, tvé místo připraveno!"

Thamár. Mé dítě, Rimóni! Ach, já nepřežiju to!

Rimóni Ach, jak hlava moje bolí. (Položí hlavu na ňadra Panny Marie.)

Marie P. Jak je ti, dcero moje?

Rimóni Teď blaze

Thamár. Hleď a já se směji!

Rimóni (vstane). Buď šťastna, matko, přijď brzy za mnou! (Odchází a kývá rukou na Thamár.)

Thamár (sebou trhne). Dítě, kam jdeš?

Rimóni. Vždyť víš! Jdu k němu, k synu člověka, jak jej nazývají. On pro mne místo připravil. Buď s Bohem!

Thamár. Jak cestu k němu najdeš?

Rimóni. On vede mne.

Thamár. Ó zadržte ji přec, vždyť blouzní!

Marie P. Ženo, utiš se, z tvé dcery mluví duch, a oči moje prohlédly. Rimóni zůstati zde nemůže — anděl smrti dotekl se smutným rtem bledé její tváře. Rimóni nežije již, jak žije smrtelník, a duch ji vede k místům šťastnějším. Ó dítě svaté, žehnej nám, on tebe vyvolil!

Rimóni. Buď pokoj s vámi! Bůh vám požehnej!

Thamár (s pláčem). Bůh tě veď. Ach moje srdce! (Zahalí si tvář.)

Jidáš (vyskočí z křoví a zastoupí Rimóni cestu). Buď milostivá, Rimóni, a pros u něho za mne!

Všichni (mimo Rimóni a Thamár). Jidáš, Jidáš! Běda! Hrůza! Úžas!

Petr: Odstup do pekel!

Jidáš. Peklo nepřijalo mne.

Magd. Vrz se do moře, ty hnusné stvoření.

Jidáš. Moře mne vyvrhlo.

Magd. Jdi, vlku, o skálu rozdrť zrádnou hlavu!

Jidáš. Skála odstupuje ode mne.

Magd. Zbav nás proklatého pohledu! Co

hledáš zde? Chceš podruhé jej zradit? Chceš naši krev?

Jidáš (obrací se k Panně Marii). Já hledám tebe, matko zrazeného mistra. Ó kliď mi přec, vždyť na mou hlavu padá jeho krev!

Marie P. Jidáši, jdi — já klnout neumím. Může přebývati záští v těch prsou, která jej byla kojila? Jidáši, jdi, a Bůh ti odpustí. Jsi unaven? Pak sedni na můj práh! ale dříve odstup a dej mi odejít, tvář tvoje zastavuje mého srdce tlukot.

Jidáš (vrhne se na zem a štká a vyje).

Všichni (mimo Rimóni). Hrůza, hrůza, hrůza!

Rimóni (přistoupí k němu; kapky krve s oblaku dopadnuvše na ni proměňují se v bílé květy). Proč pláčeš, člověče?

Jidáš. Ó dítě, dítě, což může malý tvůj rozum velkou bídu moji obsáhnout? Ty's slyšela, že vyvrhlo mne peklo, zem a moře, že lidé a zvěř přede mnou prchají. Kam se obrátím?

Rimóni (prostě). Kam? K němu!

Jidáš. K němu? k němu? Bože, jak velké slovo útlá tvoje ústa projevila! Pohled na něj přinese mi spásu nebo smrť. Však, dítě, mluv, jak se k němu dostanu?

Rimóni. Hleď, bledý muži, jak vlasy moje dlouhé jsou. Drž se jejich konce a pojď za mnou, povedu tě.

Jidáš (na kolenou před ní štkaje). A neděsí tě Jidáš?

Rimóni (směje se). Jak rozcuchán tvůj vlas a tvoje vousy! U nás byl pes, ten byl tak kosmatý. Byl zlý a házeli po něm kamením; bylo mi ho líto a dávala jsem mu svůj chléb. Však nyní pojď již . . .

Marie P. Bez mezí jest smilování boží! syn můj láskou jest a srdce dětské svatým lásky stanem.

(Všichni pokleknou a hledí za Rimóni, jak s Jidášem odchází, až za palmami zmizí.)

Thamár (vstane a setře si slzy.) Když ona šťastna jest, proč bych plakala? On vyvolil ji sobě, tvůj syn. Ó dej mi navždy s tebou dlíti, matko blažená!

Marie P. Tvé místo na mém srdci, Thamár! (Obejme ji.)

Magd. A nyní do města! Tam volejme se všech střech, že z mrtvých vstal, že žije!

Všichni. Vzhůru do města!

(Napřed matka Boží, podepřena o Thamár a Magdalenu, za nimi apoštolové. V dáli viděti Rimóni a Jidáše, jak se pouští berou a na vysokou horu stoupají, jejížto vrcholek do oblak sahá. Krátká přestávka. Hudba v patře představujícím nebe zní vždy silněji a bílý dým rozstoupí se pomalu, až vnitřek nebes viděti jest. Jidáš a Rimóni dostoupí před bránu nebes, urobenou z nesmírného démantu.)

Rimóni. Muži, ty chvěješ se, co je ti?

Jidáš. Jsem oslněn a strach se na mne valí jako skála. Co vidíš, dítě?

Rimóni. Na trůnu z hvězd sedí zlatovlasý rabbi a roucho jeho bílé jako sníh, koruna z paprsků mu svítí na čele a nebe naplněno anděly až po střechu z duh pestře sklenutou.

Jidáš. Proč nejdeš dále, dítě?

Rimóni. Brána nebes stojí uzavřená a za ní sedí anděl, pohroužený v spánek hluboký.

Jidáš. Já probudím jej tedy.

(Zvedne velký chrysolith a udeří vší silou do démantových vrat. Vrata zahřmí mocně, blesky z nich šlehají, ale anděl neprobouzí se.)

Jidáš (zakryje si tvář). Mé oči nesnesou tu zář, to světlo zraňuje můj zrak.

Rimóni. Pojď, zaklepám. (Dotkne se anemonou vrat.)

Anděl (vytrhne se ze spánku). Přesladký, tichý zvuk se rozléhá nebem, toť duše dítěte, jež vrací se domů. (Vstane a otevře vrata.)

Jidáš. Ó já se chvěju, já práh ten nepřekročím.

Rimóni. Drž se pevně mých vlasů.

Anděl (usmívá se na dítě). Buď vítána, Rimóni.

Rimóni. Jak milo zde! Kde je zlatovlasý rabbi?

Anděl. Jen vejdi, sladké dítě.

Rimóni (překročí práh). Ah, jak je mi blaze! Co asi matka dělá?

Anděl (k Jidáši). Vari, vari! Jak ty se osměluješ, bídný červe? Ty se nechvěješ, že tě zašlápnu? (Hrozí mu mečem.)

Jidáš (drží se křečovitě vlasů Rimónin ých). Přetěžká hodino!

Anděl. Pomoc, pomoc, druzi! Peklo se hrne do nebes, Jidáš stojí na prahu ráje!

Andělé (přilétají se všech stran), Zavři tedy rychle bránu!

Anděl (u vrat). To nelze! On drží se vlasů toho dítěte; zavru-li, přetrhám ten tmavý vonný hedváb, plný paprsků!

Andělé (ženou se s plamennými meči proti Jidášovi). Pryč odtud, bledý stíne pekel, vyvrheli, pryč!

Jidáš. Běda, Rimóni, pomoz mi, měj slitování jako s oním psem, když kamením po něm házeli!

Rimóni (brání jej anemonou). Nechte jej! Na zemi klnou mu; kam se má utéci, když k Němu ne? On smiluje se nad ním, buďte jisti, a rozhněváte Jej, když krutí budete!

Kristus (vznáší se s trůnu děvčátku vstříc). Ejhle, to dítě zná mne lépe, než voj andělů! Ty's moudrá, moje dcero; ó vejdi do mého království!

Rimóni. Jak krásně zde, můj pane! A budu věčně s tebou? (Líbá jej a Kristus hladí její tvář.) Ty's to slíbil!

Kristus. Ó oviň své malé rámě kolem znavené mé šíje, Rimóni! Mé srdce krvácí nad nízkostí toho světa, jejž jsem spasil; tvé oči ale, dítě, jsou jako rosa ranní, a duše moje pookřívá.

Jidáš (leží spasiteli u nohou a pláče). Ó mistře, vel jim, by mi oheň sypali na tvář, to úleva by byla žhoucím mukám!

Kristus. Vstaň, Jidáši!

Jidáš. Ó nech mne ležet zde, ó mistře, mistře! Ty's všemohoucí, ale můžeš i to, co jedině mne spasí — zapomínat, odpouštět?

Kristus. Utiš se, duše trýzněná; já plakal nad tebou a odpustil ti zradu tvoji, než jsi ji spáchal.

Jidáš. Ó mistře můj, teď spasil's mne; cítím, že blahem tím umírám.

(Padne a zůstane tak bez hnutí ležet. Andělé chopí se ho a odnesou jej na zem, kde jej v písku pouště zahrabou.)

Rimóni. Ty vyhnal jsi jej, pane?

Kristus. Buď bez starosti, dítě; on vrátí se, až dráha jeho dokonána, až duše očištěna zazáří jako tvoje.

Rimóni. Jsem cestou unavena, pane.

Kristus (sedne na trůn.) Odpočiň si, Rimóni.

Rimóni. Tak jest mi blaze, rabbi! (Sedne mu na klín a položí mu hlavu na prsa.) Co matka asi dělá?

(Zazní konejšivá hudba a Rimóni usne s blahým pohledem na usmívajícího se Krista.)

Seraf (vedle trůnu). Ó vizte nebesa lahodu neskonalou, nejsladší tajemství — na trůnu všehomíra sedí Bůh a dítě!

(Všichni andělé klekají kolem trůnu; bílý dým houstne poznenáhlu, až konečně opět celé nebe zahalí, a táhlým, pomalu zmírajícím zvukem končí hra.)

——

I.

CERNUNNOS

Amil odvracel pomalu tvář svou od jeviště k zlatému baldachýnu, kde Jolanta seděla; usínající hudba zněla mu jako sladká ozvěna drahého jména jejího, které veškerou jeho duši naplňovalo jako vůně mystická. Osudy nyjícího dítěte Rimóni byly vylákaly něžnou slzu z blankytné hloubi jejího oka, a vlahá záře snivého souhvězdí pod bílým jejím čelem nadchla Amila tak, že unešen luznou pokorou dívčího obličeje ruce sepjal jako před světicí a v duchu takto zvolal s vroucností: „Ty výkvěte nebeské spanilosti, kdo na tě patřit smí, ten Bohu děkuje! Má paní, pohled oka tvého požehnáním jest!...“

Jolanta povstala a kráčela po boku svého otce s hlavou schýlenou. Co byla pýcha královská, co zlatá sláva dvoru proti koruně spanilosti, zářící na jejím čele, proti dívčí skromnosti, která její bytost jako andělskou glorií obestírala? Když se brala kolem Amila, pozvedla k němu oči, v kterých posud slzy zářily, a zdálo se mu, že vidí modrým nebem

májového jitra v boží ráj, a veškeré paprsky slunce že rázem padají mu do srdce jak liják hvězd. Když dívka přešla, klesla hlava jeho na prsa.

„Jak ono dítě ve hře hynu touhou," povzdychl si. „Jak ono, i já jsem se v nebesa zahleděl tak hluboko, že mne více země nevábí."

Jak ve snu kráčel s ostatními k pyšnému paláci. Duch jeho vznášel se jako skřivan k slunné obloze pln naděje a štěstí, a klesal opět k zemi pod tíží smutné skutečnosti. Amil byl by se nejraději utekl do samoty, avšak dvorský řád volal jej mezi hodovníky, a nezbývalo než poslechnouti.

Král shromáždil tentokráte své hosti kolem křišťálového stolu, ozdobeného stříbrnou révou zlaté hrozny nesoucí; obsluhu při stolování obstarávala pážata, projíždějící na bílých koních dlouhou, do zahrady otevřenou síň od jednoho konce k druhému a nosící na hlavách zlaté poháry a mísy, uspořádané na ebenových deskách vykládaných perletí.

Uprostřed veselí hlučného kvasu objevily se náhle tři temné postavy u sloupů nesoucích ponebí z flanderských koberců, pod kterým král seděl. Byli to tři mnichové, oděni v tmavé, dlouhé kápě. Poklonili se hluboce před králem, a nejstarší z nich poklekl a podal mu pergamén ovinutý stužkou z šarlatového hedvábí, na které dvě velké pečeti ze sněhobílého, vonícího vosku visely.

„Kdo jste a co mi nesete?“ tázal se král udiven.

„Jsme poslové opata Hyvarniona, tvého služebníka, pane,“ odvětil klečící mnich.

Král přijav pergamén kývnul přívětivě hlavou. Odevzdal listinu maršálkovi paláce, aby obsah její nahlas předčítal. Dva heroldové, opírající se o dlouhé berly ze slonové kosti, zatroubili do jasnozvukých trub, a za nastalého ticha četl maršálek toto poselství:

„Svému dobrému pánu, králi Francie, Hyvarnion, sluha Hospodinův, opat kláštera pod hradem Ardhuin.

Můj pane dobrý a králi přeslavný! Došla mne zvěst, že hody slavíš ve středu bohatýrských rytířů a paní spanilých, a vznáším prosbu k Tobě, pane, a k Tvým věrným, byste kroky svoje obrátili sem na sever do vlhkých lesů, do stínu starých hvozdů pošmurných, kde věkošedý hrad Tvůj Ardhuin stojí, to slavné někdy, dávné po praotcích dědictví. Učení mniši, kteří přede mnou zde žili v posvátných síních mého kláštera, napsali do vzácných knih, že jméno toho hradu pochází od staré, dávno zapomenuté již bohyně, kterou předci naši v bludu pohanském kdys vzývali, když lovy chystali Volali prý zaslepenci k Ardhuině při svitu měsíce a v hustých lesích budovali jí sochy na počest, modly ohromné, mající tvary ženské a hlavu jelení Slavný děd Tvůj, králi, dal poslední tu sochu pod hradem Ard-

huinem s horlivostí pravého křesťana pobožným lidem rozvalit. (Bůh připočti to k jeho odplatě!) Od nepaměti zavítali Tvoji předci, králi, jednou aspoň v životě na slavný lov do lesů Ardhuinských a kůži největšího jelena, jejž ruka jejich usmrtila na honbě, brali s sebou, aby sloužila jim za příkrov, když ukládali je k poslednímu spánku v tu šerou kobku, kde slavné z mrtvých vstání očekávají. Po Tobě ale, pane dobrý, sluha Tvůj Hyvarnion marně touží; Ty nepřicházíš ani na lov do lesů toho kraje, ani líbat svaté ostatky, jež klášter pod hradem ve zlatých skříních chová. Marně čekal jsem, že vzejde den, kdy dopřáno mi bude Tobě požehnat rukou třesoucí se věkem, ale nyní k Tobě volám, králi, přijď! Věz, z černých stínů jeskyň podzemních se před nedávnem vyřítila stvůra děsivá, obrovský zubr, bílý jako sníh, s okem blesky sršícím. Kdekoli objeví se, přichází zkáza v jeho zápětí; vše prchá před ním, a bez úbrany dupá úrodu našich polí v prach. Ó králi můj, vyšli chrabré své rytíře a spas nás ode zlého. Buď sláva ti a požehnání Boha nejvyššího. Amen."

„Vzhůru na Ardhuin!" zvolal král po přečtení poselství starého opata. „Vzhůru na lov!"

Sto zlatých číší zablesklo se ve slunci, paní vály hedvábnými závoji a vzduch otřásal se nadšeným voláním: „Vzhůru na lov! Na zubra! K vítězství!"

Kvas byl rychle skončen, král vyšel ze síně, a rytířstvo se rozjelo po městě. Konaly se kvapné přípravy k odjezdu.

Poslové na rychlých ořích rozlétli se krajem; jedni uháněli na Ardhuin se zprávou, že král tam přitáhne, druzí zase byli posláni, by hosty z celého okolí hradu Ardhuinu zvali, a jiní opět spěchali do nejrůznějších končin, by psy, koně a lovčí zbraně dvořenínů dopravili v pravý čas na určitá místa.

Dva dni po příbytí mnichů ku dvoru, když vedro bylo pominulo a večer se po krajině rozkládal, vyjel král a jeho družina z paláce a ubíral se k bráně města. Tam rozloučil se s měšťany, a dlouho hleděli tito s vysokých bašt a věží za odcházejícím králem.

V čele četného zástupu cestujících jel voj rytířů v ocelovém oruží, blankytné prapory, protkané stříbrnými liliemi Francie, vlály vesele a šumněly mohutně nad jejich hlavami, za nimi následoval kočár tažený šesti klisnami, bílými jako mléko, a pod baldachýnem z růžového atlasu, jehož dlouhé řasnaté záclony téže barvy, splývající až na pozlacená kola, stříbrnými půlměsíci vyšívány byly, seděla královna a spanilá její dceř, po obou stranách kočáru jely dámy na bujných ořích, a rytíři, obklopující krále jako hvězdy lunu, končili průvod. Opodál za dvořanstvem jeli obrnění žoldnéři.

Tak jeli tichou krajinou, jak lesklá vlasatice klidným nebem se táhne, a zvuk zbraní a veselý smích probouzel nivy z dřímoty.

Amil přál si, by cesta trvala do skonání, nebot ačkoli jen pořídku s Jolantou po celý ten čas promluviti mohl, viděl ji přece neustále. Brzy rozhrnula bílá její ruka růžové záclony kočáru a hledala ho pohledem, brzy opět zastavil se povoz pod stromy a Jolanta vedena svými družkami procházela se po břehu jasného potoka, by takto pookřála. Ale vynořil-li se sladký její obličej z temnoty noční v lese, když rozdělali rudé ohně, pak byla tvář její, v nejistém světle větrem znepokojeného plápolu dvojnásobně krásna, a oko její lesknoucí se dlouhým paprskem měsíčním, vnikajícím tiše černými stromy do mystické hloubky hvozdu, zazářilo pak kouzlem nadzemským . . . Když se časem přibližovali městečkům a vsím, usedl král pod nějaký strom, rozestírali kolem koberce na trávě pro paní, a obyvatelé měst a vesnic vycházeli ven, vítali krále a on soudil jejich pře. Jolanta bývala pak jako holubice smíru a stíníc luzný obličej kvetoucí snětí mísila hlas svůj, sladší nežli klokot slavíka, do hrubých zvuků žalujících na se mužů, a odcházeli s vlhkým okem, šťastni jako děti, žehnající jí . . . Duše Amilova byla jako mannou sycena; obrazy ty plny míru a spanilosti daly mu zapomínati na starost veškerou, žil jako v světě novém, blaženém a nikdy

dříve netušeném; duše jeho cítila se jedna s ptačím zpěvem, s vůní květu, s blankytem a zlatým světlem slunce, bylo mu, jako by byl blíže k Bohu přistoupil, veden jsa nejčistějším jeho serafem. Neprocítil dříve ze sladkého opojení, až když se cíli cesty přibližili, a hrad Ardhuin na nočním obzoru se jim nad hučícími lesy objevil.

Z těch lesů vál vlhký vzduch, a těžká mračna valila se nad jejich vrcholky, kolébajícími se ve větru jako vlny neklidného moře. Na kraji houště v stínu ohromných dubů míhaly se nejisté postavy jako bílé páry, a když průvod královský se přiblížil, uslyšeli všickni hlas starého muže, prozpěvujícího tuto prastarou modlitbu svatého Hervéa: „Ó bože, rač mne chranit od osidel, od útisku a ode zlého, před liškou chraň mne, před vlkem a před démonem!“

Hned na to zacinkaly zvonky, zakmitala se světla, a opat Hyvarnion a jeho mniši vyjeli z lesa králi v ústrety. Stařec seděl na černém mezku, pokrytém bílou šabrakou, pošitou stříbrnými zvonky. Dlouhá bílá říza z měkké vlněné látky halila jeho tělo a splývala až na nahé, černými sandály podvázané nohy. Široký pruh černého hedvábu, pošitý bohatě perlemi a smaltovými pláty, na kterých hlavy apoštolů skvělými barvami malovány byly, zdobil kolem ramen řeholní jeho háv. Od pásu visel mu dlouhý růženec z labdanum, syrské to pryskyřice, a na každé

z bílých hedvábných rukavic blýštil se velký drahokam, Ceraunia zvaný, průhledný jako křišťál, prorostlý azurnými žilami a svítící jako plamen. Po boku opata jel mladý mnich, nesoucí velký zlatý kříž, osazený drahocennými kamejemi, z nichž prostřední, černá s bílou postavou Panny Marie, byla smaragdy a perlami vroubena. Ostatní mniši nesli lucerny z nejtenčího rohu, zasazeného do stříbra, a někteří pozlacené, na řetězích visící lampy, v kterých doutnala vonidla cyperská.

Když se král a opat byli uvítali, jeli spolu v čele průvodu, a všichni dorazili brzy ke hradu. Ohromné ohně hořely tam na baštách příchozím na uvítanou; s oken věží visely nesmírné měděné pánve na silných železných řetězích, naplněné hořící smolou, a a rozlévaly příšerné světlo jako požáru kolkolem do tmavých lesů. Pod hradem hučela divoká řeka, a velké kusy hořící smůly padaly občas jako ohnivé slzy z pánví do šumících vln, kde s hadím sykotem shasínaly. Spuštěné mosty duněly jako bouř pod kopyty četných koňů, a otevřené brány zívaly jezdcům vstříc, jakoby je pohltit dychtily.

Pošmurnost hradu vzbuzovala v srdci Jolantině neurčitý strach, vyhýbala se z kočáru a ohlížela se úzkostlivě po Amilovi, hledajíc úlevy v jeho zraku. Byla jako útlé ptáče, které se k prsům svého chranitele tulí. Usmál se na ni, a posílněna přátelským jeho vzezřením, cítila se bezpečnou a děkovala mu

pohledem. Pak zmizela v temnosti obrovského průjezdu, jejž plápolající pochodně jen chatrně osvětliti dovedly.

Amil čekal, až na něj dojde řada vjeti do hradu, v nitru jeho nepanoval ale onen klid, jaký Jolanta z oka jeho byla vyčetla. — Pohrával hřívou svého koně a hladil lesklé hrdlo věrného zvířete, ale srdcem jeho zmítaly chmurné myšlénky. Jak pošmurně a hrozivě vypínal se hrad do noci, šlehaje požárnými svými blesky až vysoko tam na tu klenbu, kde se mezi mraky bledé hvězdy kmitaly!

Čnějící ta hmota nebyla mrtva; oživena naopak jakýmsi nepřátelským, démonickým duchem, zdála se Amilovi býti záhadnou bytostí, osudnou a temnou, která stavíc se mu náhle v cestu bez slitování žulovými kroky květy vzniklé pod nohou Jolantinou rozšlapala a omrazivou rukou strhovala hvězdy, jež se byly rozbřeskly, když dívka svoje o lásce snící oči byla na oblohu upřela. Co znamenala náhlá tma, která se spouštěla uprostřed poledne na slunnou nivu lásky?

„Vám nechce se do hradu, můj pane?“ ozval se pojednou za Amilem hlas, a ohlédnuv se, poznal Florestána. Zlý jakýs úsměv hrál mu na tváři, a mimoděk polekán jako neblahým tušením bodl Amil svého koně ostruhami a rychle jako střela letěl do hradu. Seskočil se sedla a odevzdávaje uzdu štolbovi zpozoroval, že se byl octnul vedle lípy,

tak nad obyčej mohutné, že ho podivením plnila.

Pod věkuvzdorným stromem stál široký jakýsi trůn, hrubě z kamene vytesaný, a naproti na žulovém, mechem porostlém sloupu, téměř tak vysokém jako věž, visel obrovský zvon tvaru tak neobyčejného, že Amilovu pozornost plnou měrou k sobě připoutal. Bylo to cosi jako lidská hlava, ohavně se šklebící a končící se jelením parohem. Při nedostatečném světle hořících smolnic blýštěla se ta pololidská hlava hlubokým stínem noci tak příšerně, jako tvář ďábla, číhajícího v temnotě. Amil ohlížel se po dvoře, kdo by mu as vysvětlení podal.

V tom spatřil pod lipou na kamenném trůnu trpaslíka tak ohyzdného a tak nehybného, že se na okamžik domyslil, že to snad jedna z těch kamenných nestvůr, vytesaných jako podivná ozdoba prastarého toho královského křesla. Ale za chvíli počal pídimužík bledou svou velkou hlavu s ramena na rameno kolíbat, a oči jeho zpozorovavše nepříjemný dojem, který jeho osoba na Amila činila, zablyskly se záštím, a zlomyslný úsměv obnažil celou řadu velkých, žlutých zubů v ohyzdných jeho ústech.

„Co znamená ten zvon?" tázal se Amil.

Trpaslík mlčel chvilku, hledě s Amila na zvon, pak opět na rytíře, a konečně vyrazil chraptivým hlasem slovo „Cernunnos" ze sebe.

„Tomu nerozumím," odvětil Amil.

„Běda vám, uslyšíte-li ho promluvit!" zasípal trpaslík a pozvedl hrozivě zakrnělou svoji ručku.

Amil pohlédl mimoděk na zvon. Trpaslík ale vypukl v křečovitý smích, mezi nímž celým tělem potřásal, tak že rolničky, visící na červeném hedvábu, kterým měl hlavu zdobenou, taktéž jako tenký smích zaznívaly. Když Amil udivený zrak svůj k místu obrátil, kde se pídimužík na trůnu chechtal, bylo místo prázdné a záhadná bytost byla zmizela.

Druhého dne přicházeli od bílého rána neustále noví hosté na Ardhuin, a roh strážného na věži hřměl po celý den vítajícími zvuky do šumících lesů. Každý prohlížel si starý hrad s nemalou zvědavostí, a kolem opata Hyvarniona shromažďovaly se neustále husté skupiny posluchačů, neboť kmet ten znal ze starých knih a pergaménů dějiny památné budovy do podrobna a měl důkladný výklad pro každou vrásku, již šedé věky byly do kamenné tváře její vryly.

Mezi všemi posluchači ale nebyl nikdo, který by s takovou horlivostí a s takovým nadšením byl naslouchal, jako jasnooká Jolanta. Upírala krásné svoje zraky, které se podivem šířily, na starého muže, sedícího vedle krbu, naplněného místo dřívím zelenou chvojí a pestrými květy, a růžové její rty odměňovaly vypravování jeho tak sladkým úsměvem, že kmet cosi jako slunný paprsek v stá-

řím vychladlém srdci ucítil. Když jednou mezi jeho řečí, unešena proudem jeho výmluvnosti, v hlubokém zamyšlení na dvorský obyčej zapomněla a plna důvěry jako libé děcko zlatou svoji hlavu na klín jeho položila v snivém dumání, tu zachvěl se stařec vroucím pohnutím a tiskl hedvábné její vlasy k svadlým rtům.

„Dcero moje," pravil opat s úsměvem, když jako ze sna probuzena se vzpřímila a ruměnec ji poli, „dcero moje, vzpomněl jsem si na místo, nacházející se na pošmurném tomto hradě, které se báji rovná, vzpomněl jsem si na ně k vůli vám, neboť zlaté ptáče, jako vy, slušno umístiti v méně smutné kleci, než ona věž jest, v které bydlíte."

Na to zval opat krále a celou společnost, by ho následovali. Vedl je tmavými schodišti, vysoko klenutými chodbami a prázdnými, zaprášenými komnatami do pusté síně k železným, silně pozlaceným dvířkám, na kterých bílá růže vymalována byla. Potom přitiskl opat vší silou na zlatou mušku, se dící v kalichu růže, a k velkému překvapení všech přítomných otevřely se dvéře dokořán, a před oslněnými zraky všech zazářila komnata, zařízená s královskou nádherou.

Prohlíželi hedvábné čalouny, zlatem a slonovou kostí vykládané skříně a purpurem potažená křesla. Vše vynikalo vkusem nejjemnějším, vše dýchalo vůní nejsladší. Naproti dveřím stál malý trůn z ebenového dřeva,

na kterémž seděla ženská postava, vytesaná z bílého kamene, držící v rukou srdce. Opat přiblížil se soše a zavadil nohou o první stupeň trůnu; ihned zněl komnatou tichý, jasný zvuk, srdce v rukou sochy se otevřelo, a v něm objevil se zlatý klíč.

Opat jej podal Jolantě a odhrnul těžký čaloun vedle sochy visící. Třesoucí se rukou otevřela Jolanta zlatým klíčem takto odkryté dvéře, a všichni vykřikli překvapením. Mezi strmícími skalami ležela tu čarokrásná zahrada, zelená, svěží a stinná jako ráj. Azurná zeď, pomalovaná vznášejícími se bílými anděly se zlatými křídly a korunami z hvězd, objímala kvetoucí sad jako bohatá stužka vzácnou kytici, a na cimbuří zdí seděli kovoví ptáci přeumělé práce, z jejichž dutých, uvnitř stříbrnými strunami potažených těl i nejslabší větřík sladkou hudbu vyluzoval. Květem pokryté stromy shlížely se šepotajíce v jasnovodém fontánu, lesknoucím se uprostřed palouku, usmívajícím se v slunci, a veškeré cesty byly pozlacenými oblázky posypány.

Jolanta obejmula kmeta vděčností, když král jí zahradu a komnatu za bydliště vykázal, a jako motýl létala od květiny ku květině a usmívala se blaženě sama na sebe do modrého fontánu. Zdálo se blouznivé dívce, že našla vhodné místo, kde by snítí mohla o blahu své lásky, o drahém muži tom, kterého její mladá duše byla vyvolila na věky.

Jen nerada se loučila se svým novým rájem, ale kovový hlas hřmějících rohů oznamoval, že noví hosté táhnou ku hradu, a opat Hyvarnion vedl krále a jeho dvůr nejkratší, jen jemu známou cestou do velké prostory hradebního dvora; král usedl unaven na okamžik pod starou lípu na kamenný trůn. Zahleděl se do prapodivného zvonu, který byl včera takovou měrou pozornost Amilovu poutal, a obrátil se pak k starému opatovi.

„Vás není nic tajno, můj otče velebný," pravil s úsměvem, „a dojista dočetl jste se též v nějaké staré knize neb na zčernalém pergaménu, co jméno toho zvonu znamená, které prý ‚Cernunnos' zní."

„Královský můj pane," odvětil opat, „ni staré knize, ni zčernalému pergaménu, ale zvláštní náhodě děkuji, že vám podivné to jméno poněkud vysvětliti dovedu. Obávám se ale, že vás unavím, neboť bude mi vypravovati celý příběh, který v paměti mé, nyní již slabé, hlubokou stopu zanechal."

„Ó mluvte, mluvte!" zvolal král. „Přicházející naši hosté, kteří se teprve na pokraji za lesem zjevili, potřebují ještě půl hodiny, než k spuštěnému mostu dorazí, a budete-li vypravovat, uzdá se nám ten čas pouhým okamžikem."

Nato usadil král opata vedle sebe a královny, a ostatní umístili se na rozprostřeném po trávě koberci. Opat Hyvarnion pak počal takto vypravovati:

„Stalo se před mnohými a mnohými lety, když ještě síla mladistvá v mém nyní vetchém těle přebývala, že tehdejší opat našeho kláštera mne mladého tenkráte bratra sem na zámek poslal, bych jistý drahocenný rukopis, posud zde se nacházející, pro klášter náš přepsal a dle původního pergaménu zlatými, bílými a blankytnými květy ozdobil.

Byl jsem tehdá slavný mezi mnichy pro dovednost v podobných pracích, na které se nyní chvějící se moje ruka odvážiti již nemůže. S radostným pocitem ujal jsem se provedení tak čestného úkolu, a poněvadž hrad tehdáž téměř neobydlen nad lesy truchlil a do širého kraje se kabonil, přidělili mi k obsluze jednoho novice, před nedávnem teprve mezi nás přišlého. Byl to člověk zasmušilý, nevrlý, ba někdy až divoký. Byl dávno obyčejný u noviců věk překročil, a nikdo nevěděl, co ho k tomu přimělo, odříci se světa a vstoupiti do naší řehole. Vyhýbal se plaše bratřím; sedával po celé hodiny zadumán pod některým stromem v zahradě a naslouchal tam blouznivě šumu jeho listí, jako by tajůplným zvukům těm rozuměl jak lidské mluvě.

Ač i já o společnost jeho takměř nedbal, byl mi z jedné příčiny přece milejší, než bratřím ostatním; byl totiž Bretonec jako já, a krajanství nás jaksi spojovalo. Zde na zámku, když jsme neměli jiné společnosti, sblížili jsme se ještě více, a odpočíval-li jsem po práci, zajímalo mne na to patřiti, jak pilné

jeho ruce sošky svatých z bílého vosku hnětly a skvělými barvami pokrývaly.

Jednoho dne nalezl jsem ho v těsné jeho dílně a při svém vstoupení zpozoroval jsem, jak cosi přede mnou rychle skrýti se snaží. Polo žertovně, polo zvědavě chopil jsem se toho předmětu a poznal na první pohled věrný obraz zvonu Cernunnos do podrobna provedený.

„Cernunnos?“ zvolal jsem udiven; „což tě ohyzdný ten zvon zajímati může?“

„Zajisté,“ odvětil, a ruměnec ho polil, a oči jeho zasvítily podivně. „A jaký div?“ přidal s unylým úsměvem, „vždyt to upomínka na dobu mládí a svobody!“

„Ale,“ namítal jsem, „vždyt jsi nikdy před tím zde na hradě nebyl a tedy nikdy před tím Cernunna nespatřil?“

„Což neleží druhý obraz Cernunna, potažený zelenou rzí, hluboko v jasných vodách, u kterých sedávala Rivanona, spanilá jako planá růže rosou koupaná? Což nehleděl jsem denně v hrozivou jeho tvář, šklebící se příšerně chladnými vlnami?“

Potřásl jsem jím, jako bych ho ze sna probuditi chtěl, a zdálo se, že se v skutku vzpamatoval ze svého bloužnění. Hleděl divoce kolem sebe, vytrhl se mi z rukou a uprchl. Neviděl jsem ho po celý den.

Na večer vyšel jsem z hradu, bych ve vonném lese pookřál. Měsíc svítil tenkráte jasně jako rybí oko, a světlo jeho spřádalo

stříbrné své sítě po celém zdřímlém kraji. Odříkával jsem tiše večerní svou modlitbu, když náhle přitlumený jakýs hlas v ucho moje dorazil. Přiblížil jsem se místu, odkud zvuky přicházely, a rozevřel křoví, dělící mne od porosené paseky, kmitající se světlem měsíčným jako jezero bludiček. Uprostřed té lesní louky stál náš novic; ruce jeho pozdviženy byly k měsíci, bledá jeho tvář byla k nebi obrácena, a chvějící se jeho rty pronášely tato prapodivná slova:

„Bytosti tajemná, jež stříbroskvoucí pluješ nad vrcholky lesů jako bílá Ceridvén, když v podobě kroužící labuti se vznášela nad temnou spoustou nesmírného pramoře, v jehož lůně od počátku dřímal nestvořený ještě svět, buď velebena! Ty vládneš mocně duchům zemřelých, již jako bílé mlhy kol temen horstev bloudí, a vůli tvé jsou nepokojné stíny podrobeny, jež v roztrhaných mracích před tvou tváří mátohy divokých kanců honí! Klidem noci slyším hlasy mrtvých, jezdících na průhledných oblacích a ukojujících čarosvitem záře tvé tu nehynoucí touhu po světle, která je v hrobech tíží. Dej, svatá luno, by hlas Rivanony jak tiché větru vání šerem zašeptal! Ó zjev mi zlatý její stín! Šumící hvozd mne láká ku vraždě, krev moje kypí divoce v mých žilách; buď tedy milostivá, luno stříbrná, nechť spása moje, Rivanona, přispěje mi na pomoc! Slyš, Rivanono, slyš, Cernunnos volá!“

Déle nezdržel jsem se, vyskočil jsem z křoví a chopil se novice pevnou rukou.

„Kacíři! pohane!“ zvolal jsem, a vlasy moje ježily se hrůzou. „Poklekni v prach a vzývej Boha pravého! Boha otce, spasitele lidstva, světlo pravdy a zdroj života!“

„Díky, bratře!“ odpověděl za chvíli dosti klidně novic, a sklopiv hlavu dodal: „Ty's vytrhl mne z rukou démona.“

„Co znamenalo vše to, co's tu mluvil?“ tázal jsem se klidněji, vida jeho pokoru. „Co mluvil's o Cernunnu a ďáblech ostatních?“

Novic vzdychl, usedl do porosené trávy, táhna mne k sobě, a počal takto mluviti:

„Nemysli, že jsem pohanem, můj bratře, jsem pouze nešťastníkem, neb duch můj, vymknuv se z mezí rozumu, zabloudí často v krvavou a temnou poušť starých bludů. Zdá se mi, že dvojí svět v mém srdci bojuje. Jsem divoký a zasmušilý, jako můj otec býval, pohání mne to ven do tmavého lesa ku vraždění zvířat, až světlý obraz mé sestry, bílé Rivanony, mne z mrákot pohanského vzteku vyvádí. Ach, drahá moje sestra Rivanona! Vidím ji, jak sedí na prahu pustého, polozbořeného hradu otců mých, jak snivě naslouchá šumu lesa, kvilu větru v opuštěných síních a burácení vzdáleného moře.

Tam na tom prahu pod šerým obloukem brány sedávala celé léto předouc a zpívajíc, a ptáci přilétali k ní a naslouchali hudbě jejího hlasu, a včely zpity vůní lesních květů

přinášely Rivanoně svůj zlatý med a sněhobílý vosk. Z toho urobila Rivanona bělotřpytnou svíci a při ní přádala pak a modlila se v zimě, když temnou nocí tiše vločky padaly, a moře smutně ku pobřeží lkalo.

Jak tajemně to světlo bílé svíce zářilo! Byly to paprsky letního slunce, které včely byly vssály z květů, a vůně jejich se nyní se světlem zároveň jak luzný přízrak jara pustou naší síní šířila . . . Ó Rivanono, proč byl jsem hluchý pro tvůj varující hlas, pro věštící tvé písně? Proč podlehl jsem divokému kouzlu, spočívajícímu ve slovech mého otce? Proč chodíval jsem s ním do tmavých lesů, vždy k prolévání krve ochoten? Pošmurné pověsti o divokých lovcích vábily mne více než andělské zpěvy ubohé mé sestry.

Rod, z kterého pocházím, byl někdy slavný, ale klesl v ustavičném boji se všemi sousedy, a mému otci zbyla jen na polo rozbouraná tvrz a starý zbrojnoš. Našemu domu vyhýbal se každý, a ve všech síních hradu byly temné skvrny krve po stěnách. Z úst svého otce slyšel jsem toliko stará podání, jež dědila se v rodině naší od pokolení na pokolení. Pocházeli jsme prý od starých, velemocných někdy kněží, a doubraviny, kde posvátné jmélí uprostřed tajemně třpytícího se sněhu rostlo, vábily otce mého více než všecky kathedrály křesťanstva.

Jak svítily mu zraky divoce, když vypravoval o krvavých obětech, jež v šerých

lesích se někdy starým bohům přinášely, o čaromoci plavovlasých kněžic, jež zlatým srpem tajůplné jmelí při měsíci sbíraly, avšak i hrdla lidských obětí těmitéž srpy podřezávaly . . . Teď bloudí prý zaklety za tyto činy jako bílé vlčice kol oněch míst, kde prolévaly někdy krev . . .

Však nemysli, že byl můj otec pro tyto staré upomínky nevěřícím pohanem. Každou neděli klusali jsme spolu lesem ku vsi, kde před kostelem starý zbrojnoš naše zbraně podržel; po mši arci letěli jsme v les, a běda zvěři, kterou jsme pak potkali. Broditi se v krvi její byla naše neúkrotná radost, a otec dal mi jméno Cernunnos, vysvětliv mi, že to jméno jednoho z dávných bohů, jejž vzývali naši předkové, když na lov vytáhli, a kterému krvavé oběti přinášeli; zasvěcovali mu prý staré stromy, na které přibíjeli hlavy jelenů a kanců, nohy menší zvěře a křídla dravého ptactva, Cernunnos přebýval v hloubi lesa; hlava jeho končila se jelením parohem, a zvon v Ardhuinu jest zajisté zbytek některé modly jeho.

Ach kolik slzí prolila bílá, zlatovlasá Rivanona pro tuto naši krvežíznivost! Duše její objímala láskou veškeré tvorstvo a byla ukojena tklivými, něhyplnými zpěvy dávných bardů, o nichž šla stará pověst, že když harfy jejich zazněly, zlaté plody se stromů pršely.

Často brávala mne za ruku a usednuvši

u jasné vody, kol které při svitu nového měsíce víly prý rej svůj provozují, věnčené čaromocnými květy, z nichž modravé světlo září, mluvívala slova dýšící mír a smilování.

„Což neteklo již dosti krve a nebude nikdy konec vraždění?“ tázala se jednou s lesklou slzou ubohá Rivanona. Což není každý život krůpějí onoho zdroje beze dna, jejž Bohem nazýváme? Proč ničíš, on co tvoří? Proč nenávidíš, on co miluje? Proč poskvrňuješ stále vraždou hvozd? Což neslyšíš, jak nocí lesy kvílí a k samým nebesům hluboký svůj žal povznášejí? Ó přísahej při sladké matce panně, při světici, která jest mezi svatými co bílá holubice mezi ptactvem, co vonná růže mezi květy, co jasné slunce mezi hvězdami, že ustaneš od vraždění zvířat!“

Hleděl jsem do vln, kde na dně sražená hlava Cernunnovy modly ležela, a sladký hlas mé sestry byl tentokráte mocnější než divoký, ku vraždě pobízející úšklebek Cernunnův. Přísahal jsem . . . Čas míjel mi pomalu v starém našem hradě a bez ustání lákalo mne to k honu, ale dodržel jsem svůj slib.

Jednoho dne nalezl jsem Rivanonu na nejvyšší věži, odkud bylo viděti moře, ztrácející se v modré mlze.

„Co hledíš tak smutným okem v dál?“ tázal jsem se sestry. „Proč nyjící tvé oko vlhne slzami, když bílé plachty na obzoru mizí?“

Tu obrátila ke mně bledý, průhledný svůj obličej, tak přespanile zlatými vlasy vroubený, a hlasem plným nevýslovné touhy a snivým jako soumrak letního večera pravila: „Unavena žitím, které nepovznáší, a poděšena rozbrojem a krví prolitou, pláču nad krutostí doby a čekám toužebně a s bolestí, nedojde-li mně na potěchu buď zlatý plod, neb vonný květ, neb aspoň suchý list z rozkošné oné zahrady, kde otcové naši prý přebývali v době šťastnější."

Zachvěl jsem se, a srdce mne zabolelo; poznal jsem z blouznivé její řeči, co lesklé její oko, hořící její tvář mi dosti zřejmě hlásaly, totiž že horoucí její duše, ukájená zpěvem bardů, síly jejího těla poznenáhla byla strávila, jak plamen olej lampy tráví. Byl tu stín našeho domu příliš chladný pro tak vzácnou květinu. Přemohl jsem slzy svoje a odpověděl sestře: „Nerozumím ti."

Opřela hlavu o vlhkou zeď a odvětila s povzdechem: „Praví se, že bard Myrdhinn vyplul s devíti druhy svými, by přistál k břehům zeleného ostrova, kde zlatá jablka rostou a věčná zora září. Ostrov ten zbyl ze světa, jejž pohltila potopa ne dosti rozvzteklená, by i onu náspu strhla v záhubný svůj klín. A bardům bylo dopřáno, by aspoň z dáli zřeli břehy blažených, na kterých azur moře zmírá se vzdechem . . . Oči jejich zřely zemi svatým slíbenou, kde andělé s nebes přišli o zá-

vod pějí s ptáky v kathedrálách z křišťálů, osvětlených hvězdami nikdy nehasnoucími . . . Mně stýská se po onom ostrovu, když svět tak truchlivý a zlaté struny bardů přetrhány . . .“

Uvedl jsem sestru na lůžko a probděl u ní celou noc. K ránu zazářila radostí. „Viděla jsem ve snu ostrov blažených!“ zvolala s úsměvem; „a když jsem plakala, že to jen pouhý sen, tu slíbil mi jeden z tichých stínů znamení, bych nabyla jistoty v pochybnostech. Ó bratře můj, jdi na břeh mořský, tam najdeš ptáka letem znaveného, přichází z mého ostrova; jdi, přines ho, ať slyším jeho zpěv a uzdravím se.“

Šel jsem. Nad starým krbem z šedého kamene visel luk mého otce. V myšlénkách vzal jsem osudnou tu zbraň a chvátal k moři. Vlny jeho dmuly se a ranní slunko zápasilo s mraky. Dlouhý zlatý paprsek pronikl temným oblakem, a široký hřbet moře byl jako hvězdami posetý, a nad tím leskem vod spatřil jsem letícího ptáka, jakého jsem nikdy před tím nebyl uviděl. Bílý jako padlý sníh vznašel se na zlatých křídlech, a táhlý, sladký zvuk ho provázel. Když doletěl ku břehu, klesal již unavením, ale ještě jednou sebral síly a vyšvihl se jako skřivan vysoko, jako by slunce pozdraviti chtěl. Tu zakypěla divoká má krev, a chopil jsem se luku; šíp vyletěl jak blesk, a tiše jako vločka sněhu spadlo ptáče mezi kamení . . .

Zděsil jsem se svého činu. Vešel jsem v komnatu s pukajícím srdcem a poklekl před svou sestrou. Byla bledá jako smrt.

„Mé ptáče?“ tázala se tiše.

Rozevřel jsem plášť. Mrtvý pták padl na kamennou podlahu; bílé jeho peří bylo potřísněno krví, zlaté křídlo zlomeno, a šíp můj trčel v lesklém jeho těle. Rivanona zachvěla se jako mladá bříza, zachvátí-li ji vichr podzimní. Jediná slza vyhrkla z modrého oka. Zahalila tvář svou zlatými vlasy jako závojem . . . Pak klesly její ruce. Chopil jsem jí a stiskl k srdci — byla mrtva . . .

Uprchl jsem do lesů, kde bílý její stín mne konejšil, když v tmavé noci jsem si hlavu o skálu zoufale rozdrtiti chtěl. Bloudil jsem dlouho. Vítr obývá prázdný dům mých otců, z kterého šedé trosky jako slzy zkamenělých obrů prší do mechu. Ať rozpadne se pustý dům, když zlatovlasá Rivanona nesedí již s vřetenem na prahu pod šeřícím se obloukem. Já hledám mír a pokoj duše mezi vámi. Ó, zda jej kdy najdu?“

Novic mlčel a ulehčil si proudem slz. Od oné noci nevypravoval mi ničeho více, jen jednou ještě zmínil se o své sestře.

„Nalezl jsem zde na hradě skrytou zahradu,“ pravil mi jednou, „a ve dne v noci zdobím ji prací rukou svých. Jest mi tak sladko myslit si, že Rivanona tam přichází z ostrova blažených mně k vůli, by tam na okamžik mně na blízku odpočinula.“

Dovedl mne do oné zahrady, má dcero Jolanto, kde vy teď přebývati budete, a když jsem podotkl, že svatá naše církev neví o tom ostrově blažených, že to výmysl dávných bardů, tu odpověděl mi s milou prostotou: „Což není bůh všemohoucí a nemůže ostrov takový vytvořiti, by vyhověl přání svých svatých?“

Usmál jsem se a neodporoval; na jeho prosbu omaloval jsem pak zdi jeho zahrádky. jak mne o to prosil, a jak je dnes ještě vidíte.“

„A co stalo se s novicem?“ tázala se Jolanta, která naslouchala celou duší.

„To Bůh jen ví,“ odpověděl opat. „Na podzim, když jsme se měli do kláštera vrátit, stával se novic ode dne ke dni zasmušilejším, a na mou otázku, co ho rmoutí, pravil mi: „Marně bráním se své vášni; kdykoli měsíc jasně zasvítí, zpomínám na temného, krví zvěře potřísněného Cernunna, a šumící les mne vabí, vítr volá mne a stromy kývají . . . Nechci již prolévati krve, ale zdá se mi, že les jest mojí vlastí, tam mne to pudí mezi divou zvěř. Chtěl bych s vlky jako s bratry žíti a s láskou hleděl bych medvědům do očí! . . .“

Tak podivné řeči vedl novic; chlácholil jsem ho a přivedl jej do kláštera, kde chorý na lůžko klesl. V nemoci blouznil stále o lásce k zvířatům a stromům, o lásce, v jakou se bývalá jeho divoká nenávist k nim a krve-

žíznivost byla obrátila, a jednoho dne, když měsíc jako rybí oko svítil a první sníh se mezi svadlým listím bělal, vykradl se Cernunnos nepozorovaně z komnaty, kde bratr, který jej v oné noci hlídal, byl tvrdě usnul; já, stoje právě u okna po skončené modlitbě, viděl jsem ho uháněti k lesu. Bledá jeho tvář byla k měsíci obrácena a ruce jeho byly vzhůru k nebi vznešeny, jako tenkráte, když jsem jej poprvé na palouku byl blouznícího překvapil. Chvilku stál tak na pokraji hvozdu, jako by jej to přece nazpět ku klášteru táhlo, pak ale zatřásl hlavou a zmizel ve stínu stromů . . . Nevrátil se nikdy více."

Tak skončil opat Hyvarnion; ale král takto promluvil: „Co jméno toho zvonu znamená, to nyní tedy víme, otče velebný, avšak význam jeho na tomto místě není nám posud jasný, a můžete-li nás i o tom poučiti, pak přijměte náš dvojnásobný dík."

„Od nepaměti, pane," odvětil opat Hyvarnion, „sluje zvon ten též zvonem soudu. Jest to posvátná povinnost každého krále Francie, by okamžitě vyšel na dvůr a zde pod stromem na kamenný stolec k soudu usedl, jakmile příšerný hlas Cernunnův hradem zahučí, byť to i uprostřed noci bylo a král nejsladšímu hověl snu. Jistý trpaslík otevře pak klece ptáků, které byl větě: „Cernunnos volá" naučil (tot celý úkol jeho života), a opeření poslové létají pak všemi chodbami, a každý, kdo je slyší, jest povinen

též vyjíti na dvůr. V komnatě, kde lože tvoje stojí, milostivý králi, nachází se velká, jaspisem a zlatem vykládaná skříň, v níž visí divukrásný plášť; je to příze shotovená mocnou čarodějkou, ale posvěcená později římským biskupem, tak že všechny vetkané v ní čáry k dobrému jen cíli slouží. Do toho roucha halí se král, než zde pod starou lípu usedne, a vezme zlatou berlu ze skříně a starobylou korunu podivné práce, která se tamtéž nachází. Posvátné tyto skvosty slují ode dávna „klenoty soudu králova“. Avšak není nikomu pod ztrátou hrdla dovoleno, volati zvonem nazvaným Cernunnos krále Francie na slavný soud, leda tomu, kdo by tajnou zradu vypátral, hrozící buď samému králi neb celé jeho říši. To, pane, jest význam toho zvonu.“

Opat byl slavným hlasem tato slova pronesl, a význam jeho řeči dotkl se všech tak podivně, že všeobecné ticho nastalo, nejvíce ale byl Amil zadumán. Viděl v duchu opět trpaslíka před sebou, jak mu svadlou rukou hrozí, a maně ohlížel se po dvoře; zrak jeho padl ale na tvář hrdého Florestána, a tato zdála se mu jako tvář zrádné číhající zvěře.

„Ejhle naši hosté!“ zvolal král a přerušil takto náhle nastalé ticho, a všichni spěchali přicházejícím vstříc. —

Druhý den byl ustanovený den lovu. Dávno před svitáním bylo na hradě Ardhuinu již živo, a úsvit probřeskující se nad dříma-

jící zemí, úsvit zvyklý pouze hudbě větrů, přicházejících z dálných hor, a šumu chladných vod, postříbřených zblednuvším měsícem, úsvit ten byl tentokráte nejsladšími zvuky překvapen, neboť čtyři minstrelové, přišlí z daleka, umístili se na cimbuří čtyř hlavních věží hradu, a zatroubivše každý v stříbrnou svou surmu, dštili libé zvuky s výše na náhradí, takže se zdálo, že hlasy nebešťanů ze čtyř končin světa spáče ku královskému lovu s lůžek volají.

Za krátkou dobu hemžila se nesmírná prostora náhradí pestrými zástupy. Pod lipou v dlouhých řadách stáli pážata sokoláři; na pravo ti, již na pěstech drželi jestřáby, krahujce a sokoly islandské, a ostříže, jimiž se loví skřivani. Hrdě hleděli kolem sebe, neb byli dospěli na výši svého umění; na pouhý posuněk, na zahvizdnutí, na zavolání vraceli se ptáci jejich k nim od bílých oblaků, kde kořist svoji hledají. Na levo od nich byli trpaslíci, kterým na pěstech malí a velcí rarozi a sokolové stromovní seděli. Každému z trpaslíků visel od pasu uměle z červeného sukna shotovený pták, vábidlo, kterým svoje ptáky nazpět lákali, když je byli jako prakem proti lupu mrštili. Opodál sokolářů shromažďovali se trubači dle kraje, z kterého pocházeli, a hráli o závod na trouby a polnice.

Na druhém konci dvoru vytahovali ze skladu umělé krávy, za kterými se lovci nepozorovaně zvěři blíží, by ji nepolekali a takto

lépe střílet mohli, a pilné ruce pokrývaly vozy chvojí, jakož i koně, kteří je táhli; byly to ony povozy, v kterých se lučištníci skrývají a netušící srnky takto snadno svými šípy usmrcují.

Celý prostor hlaholil hudbou rohů, skřekem sokolů, štěkotem smeček a ržáním koňů. Za víření kotlů objevil se král a dal znamení k odjezdu. Byl jako všickni ostatní, již se lovu na jelena súčastniti hodlali, v zelený hedváb oděn.

Dovedl královnu k jejímu povozu, skvoucímu se barvou smaragdů; široké sedadlo jeho, zavěšené na řemenech posázených chrysoprasy, kolíbalo se vzdušně mezi štíhlými sloupy je nesoucími, a aksamítové, zelené jeho koberce, visící na bohatě postříbřená kola, byly stříbrnými třapci hustě posety. Tři vraníci, zapřažení jeden za druhého, táhli lehký povoz, a po obou stranách kráčelo šest pážat, vedoucích chrty na hedvábných oprátkách. Za kočárem jeli koňmo rytíři a dámy, každá nesouc svého sokola na pěsti, opatřené silnou rukavicí stříbrem vyšitou.

Mezi nimi jela též Jolanta, krásná jako jitro. Zelený aksamít, stříbrem krumplovaný, jímal útlé její tělo; zlaté vlasy zakrýval bílý závoj, a diadém z indických smaragdů a opálů nesmírné ceny, které byly nalezeny ve hrobce jedné z cařic východu, hrál v slunci všemi barvami duhy. Na její pěsti, vtěsnané do rukavice blýštící se zlatem a perlami, se-

16*

děl bílý sokol, mající čapku z bílé kůže, visící mu přes oči, ozdobenou turmalíny trojích barev, a na jeho noze blyštěl se zlatý kruh, do něhož vryta byla slova: „Já náležím Jolantě, dceři královně."

Lovci shromáždili se v lese na velké louce, táhnoucí se až ku samé řece; tam byli rozbili stany z flanderských koberců, aby v nich lovci po návratu z honby odpočinuli. Uprostřed tábora rozložili přenosný oltář z dříví cypřišového, vykládaný blankytným kamenem zimech, stříbrem a mědí; velký obraz na pozlacené desce, představující svatého Huberta s jelenem, pověsili na strom nad oltář, a opat Hyvarnion sloužil v ranním šeru mši svatou. Po ukončené pobožnosti zahráli opět oni čtyři minstrelové jasnozvukými surmami, a lovci dělili se na tři skupení. Král a královna chápajíce se zlatých oštěpů uháněli s komonstvem četných rytířů a paní do tmavé houštiny, by pomocí smeček chrtů stopy jelenů hledali; Jolanta a její dívky braly se ve společnosti sokolářů stezkou do polí vedoucí na ptačí lov, a Florestán konečně jel v čele mladých bohatýrů k brodu řeky, by na druhém břehu v nejdivočejším hvozdě bílého zubra našel, za jehož hlavu král jakož cenu ustanovil zlatý kapalín, osazený rubínem jako slunce jasným, a s chocholem z bílých per, posetých drobnými safíry. Koně dupali hrdými kroky žlutý písek brodu, a třpytící se krůpěje rozdupaných vln lítaly jako démanty do vzdu-

chu; na břehu ale meškal zamyšleně opodál ostatních ještě jeden bohatýr a hleděl upřeně za vnadnou dívkou, vznášející se jak luzný fantóm stříbrným šerem: byl to Amil dívající se za Jolantou. Teď zahnula pod stromy a zmizela. Amil bodl svého oře a chvátal zapěněnou vodou za svými druhy, jež na druhém břehu brzy dohonil.

Již hučel starý hvozd svou jednotvárnou, truchlou píseň nad hlavami smělých lovců, a tajůplný soumrak, plný vůně mechu a a divných šeptů, modral se pod vysokým, věčně pohyblivým stropem, sklenutým korunami stromů, a z vlahé země vystupovaly páry jako z kaditelnice . . . Amilovi bylo, jak by byl vešel pod oblouky posvátného dómu; bylo mu tak slavnostně kol srdce, jako tenkráte, když poprvé byl v chrámě své zraky hluboko v modré bezdno hvězdného oka sličné Jolanty ponořil. Vzdychl z hluboka.

V tom zastavil Florestán svého koně a pozdvihl ruku na znamení, by všichni tiše stanuli. Ranním tichem lesa zněly hluše kroky v mechu, a zřetelně slyšeli všichni lámání slabých větví. Přicházelo to blíž a blíže; teď vynořil se z křoví kůň a na něm seděl trpaslík. Na pěsti jeho zřeli bílého sokola s čapkou osazenou turmalíny, sokola to Jolantina; druhou rukou rozhrnul trpaslík svislé k zemi větve, a Jolanta sama, spanilá jako růže, stála před zrakem překvapených lovců. Oči její byly sklopeny, smaragdy a opály je-

jího diadému svítily jako ranní rosa v slunci, a ruměnec jak zora plál jí na spanilé tváři. V okamžiku byli Florestán a Amil po jejím boku, a dívka pozvedajíc svůj sladký zrak promluvila takto: „Ó moji rytířové, promiňte, jsem pošetilou dívkou. Neodolala jsem tomu přidati se k vám, neb pudí mne to viděti zápas tak řídký, jaký jest boj proti zubru! Otec nebyl by nikdy přání mému vyhověl. Pustila jsem v poli svého sokola, ale vrátila jsem se tajně lesem k brodu a dávám se do vaší ochrany, pánové šlechetní!“

Vítali ji s jásotem, až les se zachvěl hřměním jejich hlasu, a uzardívajíc se klusala dívka vedle Amila, neb Florestán jeda opět v čele lovců snil o vítězství nad netvorem a o chvále Jolantině, sledující vítěznému boji v zápětí.

Když cesta se ale tak zúžila, že dívka těsně se Amilovi přiblížiti musila, tu klonila se k němu a zašeptala s okem vlhkým slzou: „Já lhala, rytíři; ne boj, ne zvědavost, ale strach o vás vedl mne sem.“ Nemohl jinak odpověděti, než nadšeným pohledem; vyjeli totiž právě na lesní palouk, a Florestán se přidal k nim. Pohled jeho ale byl tak výmluvný, že dívka opět zrak svůj sklopila a beze slova dále klusala.

Čím více se do hustého lesa nořili, tím pustější a zasmušilejší stával se, a tím obtížnější byla jejich cesta; avšak Amil děkoval této náhodě. Jeti ve velkých zástupech bylo

nemožno, a byl tedy téměř neustále sám se spanilou dívkou, která vlhké, tmavomodré svoje oči k němu ustavičně upírala, prosíc ho o pomoc proti černým, křivým větvím, které jí postup bránily, a dlouhým mechem, podobným šedým vlasům, růžovou její tvář šlehaly. Břitký jeho meč klestil jí dráhu, haluze padaly s praskotem k zemi, a dotěravé křoví, které ostrým trním roucha jejího se chytalo, ničil bez smilování bleskem své ocele.

Amilovi bylo blaze jako nikdy před tím, nezpomněl na zubra, na vítězství, na slávu: ta pustá samota kolem odlučovala jej tak úplně od světa, od jeho strastí a malicherného jeho snažení, jak velké, jak šumné moře dělí osamělý koráb od břehu, kde lidé přebývají a jejich nízkost. Jak volno korábu, když jej vlny proti hvězdné tváři nebes zdvihají, v jejichž hloubce září ten, kterého žádná mysl neobsáhne! Jolanta ale byla Amilovi paprskem z té velké, nepochopitelné záře, z které temení se svět a vše, co krásné v něm a dobré, a sluně se ve světle její přítomnosti velebil boha a přál si z hloubi duše, by z pouště té nebylo východu.

Občas ale vyplašilo pošmurné, nenávisti plné oko Florestánovo oba milence z jejich blaženosti a připomínalo jim starou pravdu, ne není ráje bez hada. Florestán by se byl Jolantě rád úplně věnoval a rytířské služby pro ni konal na místě Amila, avšak horečná

touha státi se vítězem v boji proti zubru, nalézti jeho stopu, by nejdříve na něj útok učinil, převážila jeho žárlivost; chtěl především onu skvrnu smýti ze sebe, kterou Amil při turnaji byl na něj uvalil. Spokojil se tedy tím, že občas milence jedovatým zrakem bodl, a nepozoroval, jak je tím ještě více sbližuje, neboť přikročil pak Amil pokaždé ještě těsněji k blednoucí Jolantě, jako by ji před uštknutím zmije uchrániti chtěl, a ona ho za to odměňovala opět úsměvem plným lásky. Ani Jolanta, ani Amil nepočítali těch hodin, jež se jim okamžiky býti zdály, nepozorovali, jak čas míjí, aniž by lovci hledanou stopu zubrovu byli nalezli; nepozorovali, že zářící poledne žhoucí svou pochodní tak modrou báň nebes bylo rozpálilo, že vedrem bledla; nepozorovali, jak pohoda se kalila. Jak ubývalo šumu lesa, jak temná, bleskonosná mračna se na vrcholky stromů spouštěla, až les se nad hlavami jejich zavíral černě jako hrob. Náhle ale to zahučelo temným lesem a vichřice přilétla jako boží hněv, a hvozd zasténal a rozzuřil se jako moře; větev bušila proti větvi, strom zápasil proti stromu, byl to ohromný boj lesních velikánů.

Do kvilu a naříkání hvozdu duněly rány hromové, nebe otevřelo se, a zdálo se, že slunce a všecky hvězdy se byly roztály v jezero ohnivé, které ve vzteklých bystřinách se nyní dolů do tmy lesa řítilo; potopy hučící vody lily se za ohněm, jak by jej hasit chtěly,

a takto zkázou ohrožený svět zachrániti spěly. Po zsinalém světle zavládla ihned zase tma, v které se hluše stromy potýkaly, až jejich vzdechy utonuly ve řvavě znova vřeštícího hromu.

Ohlušeni hřměním, oslepeni blesky stáli lovci dlouho tiše pod klátícími se duby; ale náhle zazněl hvozd výkřikem nejdivočejší radosti, štěkotem psů a hlaholem rohů: při zsinalém světle blesku, rozrývajícím mrak jako žlutá zmije, zjevilo se náhle ohromné tělo hromem vyplašeného zubra.

Vynořil se mohutný jako Behemoth z příšerného šera, zařval jako tisíc lítých vlků a lámaje pádným krokem mladé stromy a praskající křoviny prchal v houštinu. Celý oblak okřídlených šípů letěl za ním bez výsledku; Florestán ale tasil meč a zmizel v lese jako stín.

„Zubr! znbr! vítězství!“ znělo to ze všech hrdel, a mohutný hlahol trub mísil se do hučení větru, do šumění deště a pojil se se štěkotem a vytím smečky, až veškerý ten lomoz v opětném třesku hromu utonul.

Při objevení se divokého netvora byla Jolanta zbledla, oči jí shasínaly, a hlava její klesla na prsa Amilova.

„Zůstaň u mne!“ prosily chvějící se rty, a útlé její ruce držely se ho pevně, křečovitě. Mdloba její trvala jen okamžik, ale když otevřela opět oči a k němu pohlédla, byli

již sami v bouři a v pustém lese, i trpaslík Jolantin byl s ostatními zmizel.

Slabě jako skuhrání větru přicházela ozvěna bojovného ryku zubra pronásledujících lovců k milencům; když pak hukot vichřice a bouřky tomu dopustil, pozvedl Amil ruku, aby Jolantě zaznačil, kterou cestou by mu jeti bylo, aby druhy svoje dohonil. Líce její zbledly opět, a blankytné zraky zastřely se znova; pojednou ale vzpamatovala se, seskočila se svého koně a zastoupila mu dráhu s rozevřenou náručí.

„Stůj," zvolala, a ruměnec zbarvil její tvář, „stůj a zůstaň, je-li ti žití moje dražší než pomíjející stín slávy a prázdný hlahol chvály!"

Seskočil též s koně. Nedaleko od místa, kde stáli, pjal obrovský dub širokou korunu svou do výše; omšený jeho peň podobal se skále, větve jeho visely až na zem, do které byly nové kořeny zapustily, tvoříce takto zelené a stinné loubí. Dlouhý, šedý mech visel jako záclona až do bujné trávy a třpytil se deštěm jako posetý démanty, a tmavé kořeny, potažené žlutým lišejníkem jako brokátem, podobaly se nádherným odpočívadlům, postaveným pod hustou korunu, nepropouštějící tmavým listím ani jediné kapky deště.

Pod velebný ten strom utekla se Jolanta hledajíc ochrany. Klesla na jeden z kořenů a oslněna blesky zavřela na okamžik oči.

Dlouhé, zlaté její vlasy proudily volně do trávy a byly plny třpytných krůpějí, plny zelených listů a bledých lesních květů, které se jí při jízdě byly do nich zapletly. Amil, přitažen jako čaromocí, blížil se víc a více; nevýslovná krása její opojovala ho, ssál se rtů jejích vonný dech, jak včela med z kalicha jarních květin ssaje . . . Tu zazářil při blesku diadém na čistém jejím čele jako ohnivý had; Amil ustoupiv o krok zavadil o mladou sněť, a démantová rosa sprršela prudce se svěžího lupení na Jolantin luzný obličej. Dívka otevřela oči, usmála se rosou jako dítě slzami, azurné zraky její šířily se a utkvěly beze zmatku na planoucí jeho tváři.

„Usedni vedle mne, můj rytíři," prosila vztahujíc k němu ruku; „bojím se bouře."

Učinil, jak žádala, ale srdce jeho bušilo divoce, jako by prsa jeho rozpoltiti chtělo, a stal se nesmělým jak dívka. Odvracel od ní obličej, by neviděla jeho ruměnce, avšak Jolanta položila plna důvěry hlavu svou na jeho rameno a hledala mlčky jasný jeho zrak. Tak seděli dlouho téměř bez hnutí, jen hlava její klesala pomalu níž a níže, jako by pod tíží sladkých snů, a octla se posléze na samém jeho srdci. Každý tlukot toho srdce hlásal nekonečnou, uchvacující lásku k ní, ale ani jediné slovo nepřekročilo pevně zavřené rty Amilovy, neboť jako neporušitelná pečeť ležel na nich Amisovi daný svatý slib, že nikdy o lásce své nepromluví k dceři králově.

„Proč nemluvíš, můj pane?“ zašeptala Jolanta. „Mně je tak tesklivo!“

Neodpovídal, neměl síly promluviti o jiném než o své lásce. Hleděl upřeně na její diadém a nenáviděl lesklých těch drahokamů, které mu bez ustání připomínaly, že spanilá ta dívka se byla na trůnu zrodila.

„Ty hněváš se, že jsem tě od lovu zdržela?“ počala dívka opět.

Zavrtěl hlavou a posunul zlatou její hlavu od svého srdce opět na rameno, kterým ji podpíral. Učinil to jemně, ale pevně; obával se snad, že tlukoucí to srdce stane se zrádcem jeho tajemství.

Jolanta se zachvěla, líce její zahořely a zbledly pak; bylo jí, jako by ji od sebe byl odmrštil. Myšlénka ta ji zdrtila. „Ty chceš, abych zemřela?“ tázala se, a slza tekla pomalu po její tváři. „Ty jsi slyšel, oč jsem v kathedrále svatou pannu prosila! Nač tajit před tebou, co víš? Ty nemiluješ mne? Kéž tedy zemru!“

Zahalila tvář, a v okamžiku tom zatřásl se les novou hromovou ranou síly takové, že se zdálo, jako by se nebesa na zemi bořila. Amil chopil se rychle dívky, jako by ji zachrániti chtěl, ale Jolanta nebyla se ani zachvěla.

„Nestrachuješ se více?“ tázal se Amil udiven.

„Čeho?“ odvětila klidně; „láska tvoje jest mi štítem, a nemiluješ-li mne — pak jest mi smrt vítána.“

Chtěl ji k srdci přivinouti, chtěl jí vyznati, jak nevýslovně ji miluje, ale daný slib svíral mu rty jako železem. Klekl mlčky před ní a klonil čelo hluboko až do mechu.

Dívka zamyslila se náhle; nerozuměla jeho počínání. „Ó panno svatá!“ modlila se z hloubi duše, „což jest možno, že jsem se klamala? Vždyť zraky jeho vždy mi mluvily o lásce! Neb odejmula's opět v hněvu vzácný onen dar, jejž jsi mi poskytla? Ó dej mi znamení, že's posud milostiva!“

Pozvedla oči k nebi a vykřikla radostí. Poslední ranou byla se bouře vyčerpala, tvář nebes jasnila se rychle, a duha plála slavně mezi prchajícími mraky. Slastný klid rozložil se v jejím srdci, jako když se hvězda rozbřeskne v soumraku. Tušení o tom, co se děje v duši toho muže, klečícího jí u nohou, probleskло jejím duchem jako vnuknutím; tiše rozevřela sponku, a diadém její svezl se do trávy, položila pak ruku na schýlenou jeho hlavu a pravila mu: „Nestrachuj se ničeho; hleď, nebe žehná naší lásce!“

Dozvuk sladkých a tichých těchto slov byl náhle silným šelestem listí přerušen, a z vysokých křovin vynořila se nejdříve hlava a pak celá postava záhadné a tajůplné bytosti. Byl to kmet věkem shrbený; tvář jeho byla snědá jako kůra stromu, bílé jeho vlasy plynuly mu stříbroleskle na ramena, sněhu podobný vous dosahoval mu téměř na kolena, a pod visícím obočím svítily zapadlé jeho oči

jako bludičky v hloubi tmavých slují. Tělo jeho, zahalené v roucho z listů a travin, podpíralo se těžce o dlouhou hůl, a z vráskovité jeho skráně tekl široký proud krve. Zdálo se, jako by jedna ze starých soch svatých mučedníků byla oživla a stinný výklenek svůj v chrámě opustila. Při jeho zjevení utekla se Jolanta polekána pod ochranu Amilovu.

„Kdo jsi, bytosti tajemná?" tázal se Amil kmeta.

Zamyšlená tvář starcova vyjasnila se jako zasmušilá krajina, když ji slunce pozlatí, a poloshaslý jeho zrak zasvítil pohnutím. „Lidský hlas a lidská mluva?" zašeptal a hleděl blouznivě nejdříve k nebi a pak na milence a učinil krok ku předu.

„Kdo jsi a odkud přicházíš?" tázala se Jolanta nyní beze strachu a blížila se kmetu, jsouc k němu přitažena jako kouzlem.

„Jsemť vaším hostitelem," odvětil stařec hlasem chvějícím se, „neb dub ten jest mým hradem, mým domem. Však rci, nejsi stínem, krásné dítě? Nerozplyneš se jako mlha, když ruka moje zavadí o zlaté tvoje vlasy? Nejsi vidinou, která mne očekává pod korunou drahého mého stromu, kam jsem duši svou vypustit přišel?"

„Ó Bože, pravda, pravda," zvolala Jolanta bolestně dojata, „vy umíráte, krev vaše lije se proudem!"

S pomocí Amila dovedla kmeta pod šumící větve dubu a strhnuvši svůj závoj chtěla

jím hlubokou ránu na skráni starcově zavázati.

„Nikoliv, moje dítě," bránil se stařec, „hodina moje přišla, a vítám s radostí ten velký okamžik, kdy k Bohu svému o krok blíže přistoupím. Padající strom, poražený bouří, prokázal mi velikou službu; dovlekl jsem se na toto milé místo, bych se rozloučil se svými přáteli, kteří v tuto hodinu mne denně navštěvují."

Položil prst na ústa, a Jolanta a Amil usedli tiše k jeho nohám na černý kořen dubu, kam jim pokynul. Při nastalém tichu zaslechli nyní ve vysoké trávě tiché bublání bohaté studánky; slabý její laškující hlas bylo dříve zuření bouře utlumilo. Kvetoucí traviny klátily svá štíhlá těla sem a tam nad pohyblivým stříbrem jejím, a vysoký dub sypal s šumem všechen ten lesk do ní, jenž s nebe na listí jeho padal. Bylo tam tak snivo, tak plno míru pod starým stromem při bublání vod, že Jolanta a Amil si ruce podali, neb zdálo se jim, že klečí před oltářem . . . Teď zazněly kroky jako nějakého stáda na mechu, křoví zapraskalo a zašustilo, a na pokraji studánky zjevil se sbor plavých srnek. Beze strachu napily se nejdříve, pak přikročily ku kmetu, položily mu krásné svoje hlavy v klín a obrátily k němu temné, hvězdné svoje zraky plny důvěry. Oči jejich, jevící nepochopitelný jakýs smutek, dojaly Jolantu tak, že jí slzy vyhrkly. Kmet hladil s úsměvem lesklou je-

jich srst a šeptal jim; kyvl jim posléze rukou, a tiše, jak byly přišly, zmizely.

Hned na to zjevil se zástup vlků, žhavé jejich oči blyštily se houštinou, ale pokorně plížili se u nohou starce jako psi; po nich přišly lstivé lišky a veselé veverky, a když stařec byl jim šeptal a hlavy jejich pohladil, ztratily se i ony jako stíny v lese . . .

Opět bylo ticho a slavno pod šelestícím dubem. Jolanta, držíc ruku Amilovu v ruce své, vzdychla, oči její byly tak vlahé a věrné jako oči laněk; hlasem šveholícím jako lesní ptáče promluvila takto k starci; „Ty's velkým svatým zajisté, a srdce moje utíká se k tobě, tak jako lesní zvěř tvou lásku hledá. Žehnej mi jak jí!"

„Já nejsem svatým," odpověděl kmet; „jsem ten, který velkou křivdu páchal a který se kaje; jsem ten, který dlouho bloudil a konečně pravou cestu nalezl; jsem ten, který dlouho nenáviděl a nyní miluje. Že ty's ale zjevila se u mne, zde uprostřed lesní samoty, pod tímto stromem, kde slzy moje tekly a kde jsem volal z hloubi duše k Bohu o smír, to považuji za znamení milosti od Boha a věřím teď, že jest mi odpuštěno! Ty nejsi plachý stín, ty nejsi vidina, ty nejsi bledý přízrak drahé mojí sestry Rivanony: ty's spanilý tvor se srdcem tlukoucím, ty žiješ, dýšeš a usmíváš se na mne a držíš ruku moji někdy krví zbrocenou! Pro tento úsměv, pro tento pohled plný boží milosti buď tisíckráte

a tisíckráte požehnána, a neskonalé díky tomu, který tě vedl v poušť, abys osladila přítomností svou poslední moje okamžiky!“

Jolanta a Amil podporovali kmeta, který se po těchto slovech k zemi potácel, avšak brzy vrátily se prchající jeho síly, a usmíval se blaženě na milence.

„Jsi ty onen Cernunnos, bratr Rivanony, bývalý novic v kláštěře pod hradem Ardhuin?“ tázal se Amil. „Zvěst o tobě přišla až k našemu sluchu!“

„Což ještě jméno moje se nevytratilo z lidské paměti?“ odvětil Cernunnos. „Nuž ano, byl jsem novicem a hledal v úzké celi, co nalezl jsem po dlouhém hledání zde v bezmezné prostoře. Opojena nekonečností, uchvácena velikostí světla byla duše moje povznešena ku zdroji věčné pravdy. Cela klášterní byla mi žalářem; tam přemítal jsem pouze o své vině, volnost ale byla perutí, která mne nesla Bohu vstříc. Jak dlouhý byl to ale boj! Ó hrozné, strastiplné upomínky! Klášter byl pro mne pravým očistcem. Odříkáváním modliteb nenabyla duše moje klidu ani síly a upadla v bludiště děsné choroby . . . Jak povědĕti, co jsem strádal? Jak líčiti vám šílenství, které se mne bylo zmocnilo? Zdálo se mi, že chřípě moje bez ustání naplňuje pára prolité krve, a žíznil jsem po ní. Mezi tím, co tělo moje na loži zápasilo v horečce se smrtí, byl duch můj vtržen v tmavý kruh nižších tvorů, v kruh tvorů těch, které jsem

byl někdy pronásledoval a vraždil beze všeho slitování! V hrozném snu zjevila se mi bytost záhadná, mající tvářnost zvěře a divoký její vzhled, obestřený smutkem mrákoty. Celá moje bytost zatřásla se hrůzou, neb cítila se neodolatelně vábenu vstoupiti sama v temnotu, cítila touhu státi se sama zvířetem! Děsné moje výkřiky polekaly bratry, a mezi tím, co kolem mého lože na kolenou leželi, podstoupila duše moje strašný zápas s vidinou — a podlehla! Jak krůpěj vody splyne s druhou krůpějí, tak splynula moje duše s vidinou, stal jsem se zvířetem! Bloudil jsem lesem jako dravý vlk a naplňoval jsem poušť zoufalým vytím, a teprve ráno, když luna zbledla a hvězdy zapadly, vrátil se duch můj ztrýzněný do znaveného těla!... Vy řeknete, mé dítky, že to byl horečný jen sen. Já ale pravím vám, že sny naše bývají skutečností, více snad než život náš a naše bdění!...“ Cernunnos se zamlčel.

„A co tě vyhojilo, spasilo?“ tázal se Amil.

Oko starcovo zazářilo tajeplným leskem, a pokračoval takto ve svém vypravování:

„Bez přestání lákalo mne to do lesa; cosi pravilo mi, tam daleko od lidských příbytků, od lidských předsudků a bludů že najdu úlevy, a tento tichý šepot mého srdce nelhal mi. Uprchl jsem z kláštera a žil jsem na poušti. Přilnul jsem láskou ku tvorům, které jsem byl někdy tak krutě pronásledoval,

a to povzneslo mne opět na výši lidské důstojnosti, se které jsem byl klesl. Nezápasil jsem více s onou vidinou. Bloudívám ještě nocí ve společnosti lesní zvěře, ne ale rovný jí: jest mi v lásce podrobena, jako bývá děcko podrobeno staršímu bratrovi. Ruka moje hladí ji mezi tím, co oko moje se opojuje září hvězd. Velký hlas všehomíra mluví ke mně šumem lesa, tklivostí a něhou zpěvu ptačího, a oko moje poznalo, co záblesků ducha pod lebkou zvěře kmitá. Slova bardická, jež tuchyplná moje sestra Rivanona tak často zpívala: „Má duše přebývala v kameně, ve hvězdě, v rostlině a zvěři!" ta slova chápu nyní plnou jasností. Ne jednotlivé zjevy vidím, ale velký celek. Mně zdá se svět býti vírem nesmírným, jehož střed velká jakás jasnost tvoří. Veškerý způsob jsoucnosti, veškeré druhy tvorstva jsou širá kola, kroužící kolem středu toho víru. Čím dále od středu kruh, tím temnější, čím blíže pak, tím větší světlo. Zvířata hemží se ovšem v kruhu daleko za námi, v kruhu šerém, ba mrákotném, nikoli však v temnu; neb paprsek jeden, spasný, vedoucí je jasnému středu blíž, ten pronikl v šeřící se jejich kruh, a paprsek ten nazývá se láska — neboť zvířata milují, tím staví se nám po bok; vy sami viděli jste tichý důkaz jejich lásky ke mně. Láska pojí vše ve velký celek; láska ale jest podkladem všehomíra, láska sbližuje, co loučí propasti, bez lásky nebylo by světa. Čím více lásky

17*

u kterého tvora, tím větší jest ten tvor, neb ona jasnost, tvořící tmavých kruhů střed, jest právě svrchovaná láska — Bůh!"

Stařec zamlčel se na chvilku, pak počal zpívati. Píseň plynoucí z chvějících se jeho rtů byla vznešená, uchvacující, velebná. Jak krásný, čistý byl ten svět, jejž stařec velebil, jak klesala ta malá lidská pýcha v prach; Celá ta budova úzkostlivě vymudrovaných poměrů, které lidstvo jako jařmo na šíji si klade, sbořila se v rum za velkého zpěvu vzneseného kmeta, a člověk jen ve velebné prostotě, jak ho byl stvořil Bůh, stál s čelem vztyčeným uprostřed usměvavé přírody, a láska zářila na nebi jako hvězda, láska nesoucí na čele pečeť božského svého původu . . .

Jak pára větrem hnaná mizela skutečnost před zrakem nadšeného Amila, cítil se jiným tvorem v jiném světě. Slib jeho daný příteli byl zapadl v noc zapomenutí se vším, co k zemi tíhlo; vinul dívku těsněji a těsněji k sobě, rty jeho blížily se jejím rtům, a v horoucím polibku splynuly jejich duše v nerozlučný svazek na věky . . .

A píseň starcova neměla konce a opojovala je víc a více; ruce jeho ležely žehnající na hlavách milenců, a trojí duha plála nyní na nebi a zářila vlahými vrcholky lesa, jako by nebe slavilo jejich snoubení. Pak přiletěl malý pták, sedl na větev a mísil zpěv svůj v nadšené zpěvy kmetovy a zápasil s ním . . . Když stařec umlkl, klokotal pták,

a když ptáče unaveně mlčelo, počal opět kmet; posléz vylilo ptáče v dlouhý, nekonečný zvuk radosti všechnu touhu svého srdce a vzlétlo do modrého vzduchu, povznášelo se výš a výš, a stříbrný jeho hlas přicházel stále slaběji, až dozněl, a malý pěvec zmizel v záři duh, kam oko milenců ho bylo sledovalo.

Nastalo ticho hrobové, ni lístek sebou nehnul, žehnající ruka kmetova klesala k zemi, úsměv jeho shasínal, oko jeho bylo bez lesku, skleněné a příšerné; žehnaje jejich lásce byl zemřel při klokotání ptáka, za záře trojích duh . . .

Milenci vstali a přistoupili k Cernunnovi.

„Jolanto," pravil Amil, „bůh spojil nás posledním dechem toho spravedlivého. Vrátíme se v boj života. Cokoli se stane, nevyrve nikdo více obraz tvůj z mého srdce, kam Bůh sám jej byl vložil."

„Jsem na věky tvá," odpověděla prostě dívka a políbila starce na chladné čelo; byla to jeho odměna. Pak natrhala květiny a sypala je na jeho mrtvolu, rozlámala skvostný svůj diadém a drobila lesklé kameny do trávy kolem něho. To byl pohřeb Cernunnův. Mezi tím přicházely zvuky blížícího se lovu pod starý dub, a Jolanta se vzpřímila.

„Slyším ryk a hlučnou hudbu rohů," pravila; „pojď, Amile, pojď jim vstříc, ať svaté ticho toho místa se neruší. Mrtvolu tu zanecháme větrům a jasnému slunci; nekonečná

prostora buď jeho hrobem. S Bohem, Cernunne! Spi sladce v šumu lesa!"

Spěchali tam, kde koně svoje byli nechali, a brzy setkali se s lovci, v jichž čele jel Florestán. Vysoko do výše pozvedal srubnutou hlavu zubří, temná krev kapala z ní na koně, a oči její, neskroceny smrtí, svítily divoce a příšerně.

„Bůh dopřál mi vítězství!" zvolal hrdě Florestán, když spatřil Amila a Jolantu. „Mezi tím, co jste se před deštěm skrývali, rytíři, podstoupil jsem boj, a nezbývá, než abyste svědkem toho byl, jak král mne pochválí a odmění!"

Amil přikyvl mlčky, a blažený jeho pohled hledal tvář Jolantinu. Blesk nenávisti projel srdce Florestánovo, zbledl smrtelně, a těžká zubří hlava klesla na sedlo jeho koně. Neslyšel více radostného jásání lovců; srdce jeho bylo těžké jako kámen, krev mu syčela v uších, a jiskry skákaly mu před zrakem.

„Dnes ještě bude dívka tato má!" zaskřípal zuby a bodl koně v boky.

Když Florestán a jeho druzi opět řeku přebrodili a v dáli na louce zlatý kapalín na dlouhé žerdi mezi temnými větvemi smrku zářit viděli, zatroubili radostně do svých lovčích rohů a za několik okamžiků octli se mezi stany z flanderských koberců. Královna vykřikla radostí, vidouc svoji dceru; bylať po celém lese rytíře a pážata rozeslala, by jí hledali. Pokrývala ji nyní polibky, mezi tím

co jí výčitky za způsobené leknutí činila, a usadila ji vedle sebe do stanu.

„Ruce tvoje jsou horké jako v horečce!“ zvolala starostlivě královna a položila jí do dlaně jablko z průhledného křišťálu, jaké se obyčejně nemocným podává, by si ruce schladili. V stanu královny nalézaly se totiž všelijaké prostředky pro různé příhody, které při lovu udáti se mohou. Jolanta pustila křišťálové jablko do trávy a tiskla tvář svou, porosenou sladkými slzami, k ňadrům matky své.

„Co je ti, dítě?“ tázala se královna zaraženě, uhodnuvši, že příčina toho rozechvění leží jinde, než v okamžité snad churavosti.

„Ach, jsem tak šťastna!“ odvětila Jolanta a políbila bílou ruku královny.

Tato vzala hlavu spanilé své dcery do obou rukou a hleděla jí s úsměvem do očí; tušila určitě, co se děje v duši krásného dítěte, a zraky její zaletěly otevřeným stanem na louku do řady skvělých bohatýrů a hledaly tam toho, kterému blažené ty slzy Jolantiny as náležely.

V okamžiku tom vsadil král právě zlatý kapalín na hrdou hlavu klečícího Florestána. Nekonečný jásot rozléhal se loukou; Florestán vstal a mával mečem nad hlavou a potřásal proti lesu druhou rukou zkrvácenou hlavu skoleného zubra. Tvář jeho sálala ohněm a pýchou tak zářivě, jako zlatý jeho kapalín.

„Toho tedy vyvolilo její srdce“ zašeptala si královna, domnívajíc se, že pohled

plný lásky, který náhodou zavadil o Florestánovu tvář, jemu patřil; objala dceru svou a vyšla s ní na louku mezi lovce.

Tam rozkládali právě usmrcené jeleny, rozdávali dámám podíly, předložili králi hlavu onoho zvířete, které byl sám oštěpem probodl, a všichni obdivovali se mohutným parohům a síle lebky. Pak dostali psi svůj podíl, a posléz rozvlnily rohy, zvěstující návrat ku hradu, bouřkou ochlazený vzduch.

Florestán jel po boku samého krále, hlavu zubří nesli před nimi na nosidlech z mladých smrků, a královna, ležící ve svém voze, kolébajícím se podle kroků koňů, obdivovala se tajně hrdinské postavě Florestánově a tiskla dceru svoji k srdci a zašeptala jí s úsměvem: „Moudře volila's, mé dítě."

Jolanta, zardívajíc se jako ranní červánky, dumala v hloubi nevinné své duše: „Jak uhodla jen máti moji lásku k Amilovi? Snad zjevil jí to anděl?" A obracejíc snivý zrak svůj k bílým oblakům, protkaným zlatem klonícího se slunce, sepjala ruce a nemohla blažeností promluvit . . .

Když slunce bylo úplně zapadlo, a tichý večer na nivy se skláněl, plnila se velká síň na hradě Ardhuinu hostmi. Na dvoře byly velké hranice rozdělány, na kterých kuchaři celé srnky pekli, a zář ohromných těch ohňů padala otevřenými okny v síň, proměněnou chvojí a dubovými větvemi ve vonný háj.

Rozjařující hudba plnila mysl bojovníků veselostí, a dámy, odloživše kroj lovkyň a zářice pestrostí hedvábu a leskem klenotů, poslouchaly s nadšením ta různá dobrodružství lovčí, jakými je rytířové bavili

Jediná Jolanta nesúčastnila se kvasu; byla unavena a prosila, by v komnatě své zůstati směla. Bez její přítomnosti zdála se Amilovi plná síň být pravou pouští; nesúčastnil se smíchu ani hovoru a hleděl zádumčivě otevřeným oknem, jak za horami zbledlý den zmíral, jak šero se spouštělo na lesy, až ustoupilo tmě, jak na šedém nebi náhle hvězdné jakés světlo se rozbřesklo, a velký, bledý, snivý měsíc jako z černých vln se z lesů vynořil a klidně a velebně neobmezeným prostranstvím plynul. V duši jeho zachvělo se cosi při pohledu na ten krásný večer jako truchlý zvuk, a tesknost zmocnila se bez příčiny jeho mysli . . . Násilně odtrhl se od svých myšlének a odvrátil se od měsíce v síň.

Jeden z minstrelů zpíval právě o králi Artuši, jak v Kardiganu skvělé hody slavil, jak hody tyto korunoval tím, že mezi nimi lov na bílé jeleny zavedl. Pěl, jak ten, jenž nalezl a zabil bílého jelena, za odměnu měl právo voliti ze všech krásek dvoru tu, jež nejkrásnější se mu býti zdála, by ji políbil. Pěl dále o svádech, které z toho povstávaly, pěl o slzách, jež z příčiny té hojně tekly, a o krvi, jež byla žárlivými prolita . . .

V okamžiku, když všeobecná pochvala pěvce odměňovala, zpozoroval Amil Florestána, jak vstal a ku králi popošel. Vítězosláva jakás zářila mu v oku, a když s králem byl několik slov promluvil, objal ho král a vedl do výklenku okna, kde s ním horlivě dále rozprávěl. Amil nevěděl proč, ale ucítil v srdci velkou trpkost; zakryl si dlaní oči, aby neviděl, a obracel sluch svůj násilně k písním, které znova zazněly.

Tenkráte jednalo se výhradně o chválu ušlechtilé zábavy lovecké. Jeden chválí sokoly a ptačí lov, druhý slaví psy a jejich činy, pěje o věrném psu, který zradil vražedníka svého pána a vinu jeho ve věčně památném souboji dokázal v Paříži před chrámem Matky Boží u přítomnosti krale Francie . . . Zase zpívá o přednosti lovu na jeleny, a jiný pěvec ujímá se honby na kance, a každý pěvec nalézá ohlasu v řadách posluchačů. Amil naslouchal, ale neslyšel, pomalu vynořoval zraky z dlaní a hleděl do výklenku okna — krále tam již nebylo, ani Florestána, za to ale zazněla hlučná fanfára síní, a okamžitě nastalo ticho. Zraky všech obracely se ke trůnu, který mezi dvěma nádherně malovanými okny stál. Amil spatřil tam krále s královnou a vedle trůnu opíral se Florestán o pilíř a hleděl hrdě a šťastně kolem sebe; ruce jeho trhaly nepokojně zlatý řetěz, visící mu kolem hrdla, nedočkavost jeho prozrazovala se cukáním krásně klenutých obočí

a svíráním chvějících se rtů. Král vrhl na něho ještě jednou pohled plný lásky a pak promluvil hlasem nadšeným:

„Vy, paní spanilé, jež leskem krásy své a cností dvůr můj zdobíte, že jeho zář jako slunce svítí celým křesťanstvem, a vy, rytíři moji, stateční jako lvové, kteří liliový prapor Francie jste povznesli na nejvyšší cimbuří slávy, ó slyšte, jaká radost srdce moje plní, a jaká blaženost mou duši prochvívá! Mně darovalo nebe dceru jedinou, tak krásnou, jako růže zkvétající v černém sadě na východě, kde se slunce rodí; tak pokornou, jako bílé jehně, pasoucí se v klidném údolí! Ji šťastnou viděti, bylo přání jediné mého srdce, jediná modlitba letící den co den tam nahoru k těm zlatým hvězdám, kde trůní v slávě králů král! A hle, teď slyšel Bůh ten výkřik stálý prosebných mých úst! Z Brabantu, slynoucího jak činy slavnými, tak bohatstvím, z Brabantu kvetoucího rytířstvem, z Brabantu přichází k nám ženich spanilý, hrabě Florestán, jehož velebí celé křesťanstvo! Hle, vinu k srdci svému toho, jejž vyvolila moje dcera, a líbám ústa, která čistá slova lásky jako libý vánek jara vdechla v duši mého dítěte!“

Král objal statečného hraběte, a Florestán klekl u nohou královny, která mu žehnala a slzy pohnutí a blaha prolévala. Jásot nekonečný plnil síň, a Amilovi zdál se jako vichr, který přikvačil, aby svět povalil v je-

diný velký, černý hrob. Teď zacinkaly zlaté číše, překypující vínem pěnivým — však Amilovi zdálo se, že to zvuk zvonů pohřebních, tak smutný, ach tak pustý! Světlo zdálo se mu čirou tmou, a tápal cestou svou zářící síní jako slepec a jako zpitý vrávoral chodbami. Jako náměsíčník bloudil radostně rozechvěným hradem a hledal dlouho osamotnělou tu věž, kde komnata jeho byla; vyrudlé postavy na čalounech hleděly příšerně na něj jako stíny mrtvých, kahan hořící slabě na kovovém svícnu šlehal modrým plamenem do šera jako bludička, jež rej svůj v noci podzimní nad hrobem samovraha provádí, a ebenové jeho lože, medvědí koží pokryté, bylo temné jako rakev.

Klesl na to lože a ležel dlouho jako mrtev, neschopen myšlénky; když ale oči otevřel a rozloženým oknem hvězdy své tiché, snivé světlo k němu vysýlaly, tu bylo náhle volno, blaze v jeho srdci! Vždyť věděl, že ho Jolanta miluje, a nestrachoval se více, krev proudila mu v těle jarou silou, a cítil se jako vítěz v boji s osudem. Vyhnul se oknem v slavnou hvězdnou noc, a píseň milostná mu plynula jako tajný vzdech té noci z roztoužené duše!

Nikdo nedbal odcházejícího Amila, ani sám Florestán nevzpomněl na svého soka, a královská síň hlaholila dále hudbou a nekrocenou, všeobecnou radostí; když ale voskové svíce do tulejek zlatých svícnů doho-

řely, a kvas se konci blížil, povstala královna tiše a pokynula svému pážeti. Nepozorované zmizela a zmocnivši se kahanu z průhledného úběle zdobeného smaltovým okrajem, kterým jí páže svítilo, spěchala sama ku dveřím, na kterých se malovaná růže skvěla. Rychlým krokem přeměřila komnatu a stanula u lůžka Jolantina, jež však bylo prázdné; rychle brala se královna otevřenými dveřmi do vonné zahrady, kde andělé na stěnách azurných se usmívali na světle měsíčném.

Jolantu byla píseň Amilova ze sna probudila, byla do sadu vyšla, kde fontán ji křišťálovou vinou k lázni vábil; tam seděla nyní, nořic své bílé údy v pohyblivé stříbro, a házela plné hrsti vody k měsíci, kterýž je měnil v démanty a perly, a padaly tak zpět na vnadnou její hlavu, plnou zlatých snů. Tak byla pohroužena v rozjímání o Amilovi, že příchodu matčina ani nepozorovala, a když míhající plamen kahance se na hladině vody zablyštěl, sahala po něm jako po bludičce, neb po motýlu křídel ohnivých. Královna postavila svítilnu na mramorovou obrubu vodojemu a schýlivši se k svému dítěti objala labutí její šíj a políbila čisté její čelo.

„Bůh vyslyšel tvé přání," šeptala vkládajíc ruku na růžové rtíky, z kterých malý výkřik překvapení zazněl, „jsi šťastna, dcero, nebo smíš jej milovat! Tvůj otec svolil, dal mu královské své slovo, a já žehnám ti!"

Tu zarděla se Jolanta radostí, povstala z těch třpytících se vod a stála v moři lunné záře; div dokonalé krásy.

Složila ruce svoje na sněhobílých ňadrech, v nichž srdce její skákalo jako ptáče v úzké kleci, a zachvěla se jako mladá palma, když první paprsek slunce se jí dotkne.

„Již dobrou noc, mé dítě," laškovala královna celujíc záplavy zlatých vlasů, „již dobrou noc, ty mladá nevěsto! Již slyším v duchu, jak celý Brabant zajásá, až Florestán, spanilý tvůj ženich, tě domů přivede, má bílá lilie!"

Jolanta zachvěla se opět, ale tentokráte jako sosna truchlící v sirobě, když zběsilý vichr se jí chopí, aby mladý její život zlomil. Ruce její klesly do vody, oči její šířily se hrůzou. Královna chopila se stříbrného kahanu a svítila jí v líc.

„Což lze též štěstím blednout?" tázala se. „Neb obáváš se, že neuskuteční se snad to, po čem tvé srdce touží? Buď klidna, dívko, veřejně slíbil otec tvůj, že budeš ženou Florestánovou, a královské slovo nezruší se."

Královna odešla, a Jolanta vystoupila z lázně. Co dělo se to s ní? Byla snad v lázni usnula, a děsil ji snad sen? Nebo byla matka její v pravdě zde a kapala jí žhoucí oheň s úsměvem na prsa? Ach, tam posud míhal se plamen úbělového kahanu růžemi, a vše bylo pravdou. Ó úžas, strnutí!

Florestán byl jejím ženichem! Vykřikla úzkostlivě — a pak se usmála. Vždyť bylo to přec nemožné, vždyť ráno ještě v šerém lese byl starý onen velebný muž jim žehnal, když polibek je spojil na věky! Amil byl manželem, kterého zvolila, však Florestán byl krutý nepřítel, ten hrozil jí, a matka velela, by za ním šla, a otec stál tam na zářivém trůnu a kýval zlatým žezlem, by tomu muži ruku podala! Vykřikla znova a zakryla si tvář v ten dlouhý plášť svých plavých, třpytných vlasů. Tu zazněl vlažnou nocí opět Amilův hlas, a slova jeho písně padala jako rosa v zarmoucenou její duši,

„Ty hvězdo," pěl Amil, „já vím, proč kmitáš se v té nedozírné výši! Bůh miluje tě tak, že k sobě povznesl tě, bys vedle jeho trůnu krásou svojí svítila a světy blažila svou září! Já chtěl bych letět za tebou a na okamžik jen se slunit v kráse té, třeba bych pak na zem spadnuv se na prach rozdrtil!"

Jolanta usmála se zapomínajíc strastí veškerých. Snívá jako jedna z hvězd, jež plály na nebi, a jež ji Amil uváděl na paměť, krášela zahradou, trhala květy a zdobila jimi vlasy až k zemi plynoucí, pak vešla v komnatu a zahalila vlhké, vonné tělo v roucho stříbrotkané a lesklé jak jíní na stromech, kol hrdla pověsila dlouhé řady perel; tak vyšla opět v dřímající sad, luznější než modrá noc se všemi kouzly hvězd a mě-

síce. Chvíli stála na prahu své komnaty a hleděla k nebi, pak brala se volně cestou posypanou zlatými oblázky, brala se směrem, odkud zaznívaly toužebný Amilův hlas, a lámala mladé větve a růže polorozvité házela je na zem.

„Teď láska světem jde," blouznila Jolanta, „a plnou hrstí dary rozsévá! Amile, hodný byl bys cařice nejmocnější světa, a já jsem přec jen děcko ubohé. Však vezmi mne, jak jsem, můj rytíři!"

Teď přešla loukou plnou letních květů, a stříbroleský její šat setřásal rosu s travin a zanechával za ní širokou stopu . . .

Octla se u azurné zdi a spatřila tam, kde zeď se pojila ku skále, úzkou stezku, vedoucí do křovin rostoucích za zahradou; byla to stezka, kterou byl Cernunnos udělal, když krásné místo blouznivě pro ducha mrtvé sestry byl upravil; stezka vedla po úzkých, do skály tesaných schodech k malým dvířkám ve věži, kde právě Amil zpíval, a těsnou tou cestou brala se teď dívka. Růžové keře zachytly se perlových šňůr a přetrhaly je; perly padaly jedna po druhé jako těžké krůpěje deště na zem a na schody, jež za dvířkami ve věži vzhůru vedly.

Jolanta dostoupila na tmavou, dlouhou chodbu, na jejímž konci hořelo slabé světlo, a hluboký povzdech zalétl až k ní. Dvě velké slzy vyhrkly jí z očí, blahý sen lásky zmizel jako blesk, nevýslovný bol jí svíral srdce, a

divoká nenávist k Florestánovi ji naplnila od temene až k patě; přála si zbraně, by sama toho skolila, jenž vkročil mezi ni a Amila. Již neváhala, necítila ani dívčí nesmělosti, ani varu ruměnce, rozběhla se jako laň, když ji lovec honí, a za okamžik stála na prahu Amilovy komnaty. Tam rozevřela náruč svou a s pláčem zvolala: „Můj Amile, hle, rozloučiti chtějí, co spojil Bůh! Což neklenula se duha dnes nad lesem, a slova Bohem nadšeného starce nebyla než dým? A modlitba, již vyslyšela nebes královna, tu člověk odčiní?“

Při jejím zjevení byl by Amil překvapením málem zkameněl, teď ale vyskočiv klekl před ní a líbal rosou vlahý lem stříbrného roucha; ona ale kladla mu sněžné svoje rámě kolem hrdla a hlasem, jako když holubice brouká v soumraku, šeptala, nořic luznou svoji hlavu na jeho rameno: „Já miluji tě, já tě miluji!“ Pak vzpřímila se v celou výši svou, a tváře její plály nadšením. „Nechť zví to celý svět, že tebe vyvolila jsem! Jsemť volná jako vítr nebes a neskrývám se s tím, co mne pýchou plní!“

„Nuž pojď, ty nebem darované blaho!“ vzkřikl Amil stejně nadšeně a chopil se velkého meče; „nuž pojď, já unesu tě, jak jsem o tom snil, když vešla's v tuto síň, zářic jako anděl! Nechť míří tisíc zbraní na má prsa, já zvítězím! Mou celou bytost plní Bůh a velí mi, bych o tě zápasil! A kdybych sketou byl a slabý jako

žena, ten pohled tvého oka by mne ve lva proměnil!"

Táhl ji za sebou, ale ona vyrvala se z jeho objetí; líc její byla bledá jako líc přízraku, oběma rukama zmocnila se jilce jeho meče.

„Stůj," zvolala; „co učinila jsem, já nešťastná! Běda, oni usmrtí tě! Buď milostivý, stůj! Ach, umírám!"

A prsty její trhaly křečovitě bílé roucho, až její luzné hrdlo obnažily, skvělejší než zdobící je perly. Oči její zavřely se a klesla na lůžko jako polní lilie, kterou náhle kosa žence schvátí. Amil klesl na koleno vedle ní, a žalem přemožen a krásou její zpit, schýlil hlavu na bílé její hrdlo a vtisknul na ně jediný, dlouhý, vášnivý polibek.

Tu zachraptilo cosi v šeré chodbě a zavylo tak příšerně a divoce, že Amil z blouznivosti své se probudil, a Jolanta mrákotu svou setřásla. Zírali oba do tmy, z níž vynořila se zsinalá tvář hrdého Florestána. V okamžiku chopil se Amil svého meče a temný jako bouř řítil se na slídiče; ale s rachotem zavřely se těžké dvéře, než dosáhl prahu chodby, klíč zaskřípal ve zrezavělém zámku, a venku zněly kroky spěšně odcházejícího Florestána, ztrácející se v dáli. Pak nastalo ticho příšerné.

„Co zamýšlí?" tázala se dívka hlasem třesoucím se.

Jako odpověď na tuto otázku ozval se zvuk velkého zvonu, a za chvíli znělo to sterým

hlasem za třepetání křídel nesčíslných ptáků po celém hradě, vyplašeném ze spánku: „Cernunnos volá!“

Amil zachvěl se; však rychle jako blesk strhl velký plášť, visící u dveří, a roztal ho na dlouhé kusy, hbitě spletl je a upevnil ten divný provaz kolem beder Jolantiných.

„Zachraň svou čest, má bílá lilie!“ prosil sepjatýma rukama, a poslušna jako dítě dala se dívka k oknu odnésti; tam spustil ji, a bez úrazu octla se na skále pod věží. Kynula rukou vzhůru a pak zmizela.

Amil usedl opět na své lůžko, položil si obnažený meč na kolena a čekal na svůj osud. Cernunnos bouřil bez ustání nocí, a hlasy jako při požáru volaly úzkostlivě se všech stran. Posléz otevřely se dvéře jeho komnaty dokořán, a na chodbě se třpytily ve tmě zbraně.

„Cernunnos volá, a král čeká!“ ozval se chraptivý hlas jako krákorání havrana, a Amil spatřil trpaslíka, jak uschlou rukou cestu ukazoval. Amil bez meškání vstal a šel.

Na sta pochodní hořelo na dvoře; stará lípa šuměla a zdálo se, že rudé jiskry, lítající z pochodní, prší s její koruny. Kolem lípy stáli v kruhu rytíři a paní s polekanou, udivenou tváří, a na kamenném stolci seděl král. S ramen jeho splýval dlouhý plášť podivuhodné příze; do zlaté látky vetkány byly přeuměle veškery stromy a byliny, které se ze země rodí a všechny druhy zvířat světa byly tam vyšity pestrým hedvábím; lem toho roucha

byl jak blankyt jasný, a všechny hvězdy noci s měsícem a zlaté slunce skvěly se tam jako na nebi. Spinadlem pláště byly dvě hlavy hadí, vyřezané z kamene albazahar, který proti jedům chrání. Na hlavě měl král korunu z lesklé ocele, ozdobenou stříbrem a chrysolity, které fantasmata zapuzují, srdci zmužilosti a hlavě bystrosti dodávají.

Když Amil vstoupil v kruh rytířů a paní, přestal Florestán za lano trhat, které se zvonu Cernunnos viselo, a za nastalého ticha počal takto mluviti: „Můj králi slavný, ty diviš se, proč spáče toho domu plaším s lůžka, proč volám tě, bys zasedl na stolec soudní? Nuž tedy věz, že zrada bděla pod tvou střechou mezi tím, co's odpočíval, že vraždila se tvoje čest mezi tím, co's spal! Ty nevěříš, a zrak tvůj, bloudě kruhem, hledá zrádce? Nuž viz, zde stojí!"

Napřáhl ruku a ukázal na Amila. Všichni ustoupili od něho s úžasem. Amil mlčel.

„Ty mýlíš se," odpověděl klidně král.

„Já mýlím se? Což oči moje neviděly zřejmě, jak tebe vidí, králi, jak Bůh nás vidí zde? Na lůžku toho muže odpočívala dívka krásy úžasné, a vilné jeho rty celovaly sněhotřpytné její hrdlo, a dívka ta, ach běda přetěžká, byla Jolanta, tvoje dcera!"

Král zachytil se oběma rukama kamenného křesla, hlava jeho klesla na peň šumící lípy, a řasy zlatého roucha prozrazovaly vlněním, jak se mocně chvěl. „Při živém Bohu!" zvolal

král mohutným hlasem, „já hlavu tvou ti vrhnu pod nohy, smělče, mluví-li z tebe víno nebo šílenost!“

„Ni šílenost, ni víno, ale pravda ze mne mluví,“ počal Florestán. „Ležel jsem znaven na svém loži, když ke mně vešel trpaslík a na svou spásu mi přísahal, že tu, kterou's mi, králi, zasnoubil, uviděl vejíti v komnatu tohoto muže! Já věřit nemohl a bloudil jsem kol zdi, uzavírající Jolantin sad. Pobouřen tím, co byl jsem slyšel, vyšvihl jsem se posléz na zeď a zíral v zahradu. Byla prázdná, tichá, a jedině fontán tam plakal v stínu stromů nad hanbou dívky, zajisté čáry zmámené. Mé srdce mřelo v prsou, když otevřeným oknem jsem Jolantinu komnatu prázdnou uviděl, a uvěřiv teď v celé svoje neštěstí skočil jsem do zahrady. Na bujné louce viděl jsem širokou stopu její vlečky, která třpytící rosu s travin byla utřela, a perly po stezce a na schodech věže zrazovaly mi cestu, kudy se dívka byla brala. Já stál na prahu komnaty beze zbraně, když ji líbal, a otočil jsem klíč . . . Jak dívka zmizela, to jest mi hádankou.“

Po dvoře to zahučelo jako bouře, když Florestán byl domluvil; král ale kynul rukou, a opět bylo ticho pod lipou.

„Amile, mluv!“ ozval se temně král. Amilovi bylo, jako by anděl boží jej z hrobu volal před poslední soud. V hrudi jeho lkalo to a bouřilo; chtěl králi k nohám klesnouti, chtěl vyznati se, jak Jolantu miluje, chtěl

pověděti, jak se vše bylo událo — ale jak mohl to před těmi svědky učiniti? Což nenalezne-li víry? Co měl si počíti? Jak zachrániti její čest, když všechno svědčilo proti nim?

Oči všech upíraly se na bledou jeho tvář, a nenalezl jediného slova. V tom okamžení rozstoupil se zástup pod lipou a královna se objevila vedle trůnu; vysoká její postava byla vzpřímena, oči její sršely blesky nevole. Za ní kráčel starý opat Hyvarnion a nesl napolo v slabé náruči cosi třpytícího se jako svit luny, jako jíní na stromech za bledého jitra — byla to Jolanta v rouše stříbrotkaném. Její mroucí zrak hledal Amila, a ruce její byly sepjaty jako k modlitbě.

Královna chopila se pláště svého manžela. „Krev mi v žilách bouří," zvolala bledá vášní, „lež a utrhání jest každé slovo toho šílence! Zde naše dítě, pohleďte na ně; kdo osmělí se hledati vinu na něm?"

Chopila se dívky a vtáhla ji z náručí slabého kmeta do osvětleného kruhu, pod déšť jisker pochodní. Tak spanilá byla Jolanta v záři rudých světel jako anděl, jenž zlaté brány nebes otvírá, z kterých se ranní zora line před sluncem, a bolest její byla tklivá tak, že slzy zableskly se v očích všech.

Král zakryl si pláštěm tvář, pak obrátil se opět k Amilovi a zvolal slavným hlasem: „Mluv!"

Tu spadla všechna tíseň s jeho beder, a vrhl jediný ještě pohled na klesající dívku;

co bylo blaho jeho vlastní duše v porovnání s němým jejím bolem? Předstoupiv před krále jal zlatou řasu pláště a pozdvihl druhou ruku slavně k nebesům.

„Překročila-li dívka tato práh mé komnaty, spočívala-li na mém loži, dotekl-li se ret můj její šíje — nechci spasen býti! Vše, co mluvil Florestán, jest lež a podlá zrada, tak přísahám před věčnou tváří Boha!"

Hlas jeho zněl pevně a nezachvěl se ani jednou; před zrakem jeho duše stála Jolanta v kráse nebeské, a bez rozmyslu dával jí spásu duše za oběť . . .

„Bůh sám rozhodne těžkou tuto při," ozval se král a vzdychl z hluboka. „Až po šesté se slunce zrodí ze tmy a zaplá nad cimbuřím hradu Ardhuin, pak dostavíte se oba pod šumící tuto lípu, a Bůh dá v boji tomu zvítězit, který pravdu děl!"

Po těchto slovech povstal král ze stolce; všickni klonili se hluboce, a opat pozvednuv k nebi chvějící se ruce šeptal tichou modlitbu. Slavné ticho rozléhalo se náhradím, a jako stíny mizeli všichni do tmy jeden po druhém, hledajíce cestu do komnat svých s hlavou sklopenou.

„Dokud Bůh nerozhodl o vině nebo nevině té dívky," velel král, „nechť komnata ve věži jí slouží za vězení; nechci jí viděti dříve, až bude osud její rozhodnut!"

Odnesli omdlelou dívku a královna zahalivši hlavu ve své roucho sledovala ji.

„Můj pane," prosil Amil odcházejícího krále, „rač prosícímu jedinou milost udělit! Dovol, bych odešel a teprve v den souboje se vrátil. Mé slovo rytířské budiž zárukou."

Král kývl hlavou na souhlas, a Amil zůstal o samotě. Klesl po tmě na kamenné křeslo a podpíral si hlavu o smutně šelestící lípu; nesmírná tíha jeho činu padala jako balvan na rozechvělou jeho hruď.

„Můj Amisi, můj Amisi," šeptaly chvějící se jeho rty, „zda zachráníš ji, zda budeš naší spásou?"

V srdci jeho znělo to zřejmě: „Budu!" Vzchopiv se kráčel rychlým krokem ku konírně, vyvedl svého oře a spěchal k bráně hradu. Spustili mu most, a když kůň již z brány vyjížděl, vzepjal se náhle polekán — na patníku choulila se příšerná postava. Byl to trpaslík; potřásal těžkou svojí hlavou, a zvadlá ústa zaskuhrala: „Cernunnos promluvil!"

Amil odvrátil se a letěl nocí k tmavým lesům . . . Jediná bělavá hvězda zbyla ze všech světel na nebi, a k té upíral Amil truchlý zrak. „Ty's jako Amis," pravil tichým hlasem, „bez tebe byla by tma zoufalá!"

VII.

BIFROST.

Jak bezkonečný zdál se Amilovi ten starý hvozd, šumící hlubokým hlasem nad schýlenou jeho hlavou! Mrákotné šero hrobu panovalo v něm, a táhlé kvílení temných sosen znělo jako nářek. Srdce Amilovo mřelo úzkostí o osud nešťastné Jolanty, a velký hřích, který k vůli ní byl spáchal, pálil v útrobě jeho jako oheň. A přece nelitoval svého činu; zachrániti Jolantu byla první a nejsvětější jeho povinnost.

„Můj Amisi, můj Amisi!" vzdychal stále v bezdnu svého žalu, neb neodvážil se více k Bohu volati, kterého tak těžce byl urazil. Uháněl bez ustání; bledá jeho tvář byla tak hluboce skloněna, že se téměř hřívy jeho koně dotýkala, a pozvedl-li ji někdy, stalo se to jedině, by pozoroval slunce nebo hvězdy, které mu směr jeho pouti značily. Konečně zdálo se mu, že řidne les, a vyjel na kraj mírného svahu, odkud se široký rozhled v kvetoucí nivu otvíral. Jednotlivé stromy šelestily tam v slunci, stíny oblaků letěly přes vysokou trávu, z které velké omšené balvany

jako trosky obrovské nějaké budovy vyčnívaly, a vůně pryskyřice naplňovala vzduch. Hluboké ticho toho místa bylo náhle těžkým jakýmsi vzdechem přerušeno. Amil obrátil se tam, odkud teskný ten zvuk přicházel, a vykřikl radostným překvapením. Pod ohromným bukem, na němž pozlacená deska s obrazem svatého Klimenta v biskupském rouše visela, ležel muž, polo dřímající, polo dumající, a muž ten byl drahý jeho přítel, věrný jeho druh.

„Amisi! Amisi!“ zvolal Amil, seskočiv s koně, a již leželi si v náručí. Amil zaškrtal, když přítel jeho mu líce zlíbal a za to mu děkoval, že k němu přichází.

„Ó pusť mne, odstup ode mne,“ zvolal zoufale, „nejsem přátelství tvého hoden! Nejsem úsměvu slunce hoden, jen kvíleti mi sluší a na hlavu popelu a prachu sypati!“ Klesnuv na balvan nedaleko stromu tiskl tvář svou do vlhkého mechu, a sténání jeho mísilo se v šum stromů, podobný hučení tekoucích vod.

Amis usedl vedle přítele; pozvednuv mu hlavu hleděl mu vážně a klidně do očí, a ukazuje k zlaté desce, visící na buku, pravil: „Na památku oné přísahy, kterou jsme složili před oltářem svatého Klimenta, zavěsil jsem jeho obraz na tento strom, pod kterým jsem od mládí snival, ku kterému lnu jako k bytosti spřízněné. Jako tenkráte v šerém chrámu, tak přísahám ti znova zde, že život

svůj a krev, a vše, co milé člověku, za tebe, drahý, dám. Teď mluv, co se stalo!"

Amil chvěl se jako děcko a opíraje hlavu o prsa Amisova pověděl mu vše, co se bylo událo, a skryl pak tvář svou v dlaně. Mlčeli dlouho, dlouho. Amis byl bled jako mrtvola, a když se konečně mluviti jal, byl hlas jeho tichý jako vánek, hrající si s trávou u jeho nohou, ale pevný jako peň toho buku, o který se opíral. Oči jeho hleděly snivě za stínem oblak, spěchajícím po nivách.

„Žehnám zázračné naší podobnosti," počal, „bez ní nebylo by Jolantě pomoci. Oděješ se do mých šatů. Dole pod pahrbkem pase se můj kůň, ten donese mne na hrad Ardhuin. Ty půjdeš místo mne na můj hrad. Nikdo tebe tam nepozná. Rychle, odlož zbraň a krzno, čas kvapí."

Odepjal pás svého lovčího obleku. Amil pozvedl ruce, jako by se zpouzet chtěl; ale konečně poslechl svého přítele jako dítě.

„Ale kletba křivé přísahy padne pak i na tebe!" zvolal bolestně, když Amis na koně sedal, a zdálo se mu, že srdce jeho puká, že nebe jest černým příkrovem a slunce krvavou skvrnou.

Amis přivinuv jej k prsům ulomil ratolest se stromu, kde obraz svatého Klimenta visel, a hnal se k lesu.

„Jolanta a vítězství!" volal Amis na Amila, zamával ratolestí a zmizel v lese. Dlouho naslouchal Amil dusotu uhánějícího

koně, pak zavedl věrné zvíře, které jej bylo z Ardhuinu sem doneslo, na mýtinu, kde sám vedle bublajícího potoka odpočinul, a když soumrak se na krajinu spouštěl, bral se s pahrbku, zahalen v plášť svého přítele. Dole u paty vršku potkal páže.

„Dlouho vás již hledám, pane!“ zvolalo páže, myslíc, že vidí před sebou Amise. „Byl lov váš šťasten? A kde je váš kůň?“

„Popřeju mu několik dní volnosti po lukách a v lese,“ odpověděl Amil. „Půjč mi svou klisnu a veď ji; zde můj luk.“

Páže seskočilo s koně, na kterého Amil sedl, a chopilo se jeho bílé hřívy.

„Jste bled a zasmušen, můj pane,“ počalo páže.

„Zlé tušení mne mučí,“ odpověděl Amil, a mlčky brali se soumrakem ku hradu.

Jako ve snu viděl Amil stromy, zádumčivě vedle cest stojící, jako mlhou viděl domy městyse, kudy jel, jako duchové a stíny zdáli se mu lidé sedící přede dveřmi v šerých ulicích, a když světla v oknech hradu v dlouhé řadě zazářila, bylo mu, jako by ohnivé oči démona do hloubi vinné jeho duše zíraly. Večerním vzduchem zazněl táhlý zvuk hřmotící trouby, s rachotem spustili most, a Amil vjel do hradu svého přítele.

Na chodbách bylo temno přes hořící lampy, jež tam s klenutých stropů visely; páže, chopivši se připravené voskové pochodně,

svítilo Amilovi a otvíralo těžké dubové dvéře, bohatě vyřezávané a třpytící se zlatem.

Přišli na práh velké, skvělé síně, jejíž stěny byly vrstvou úběle potaženy; malovaná okna plála jako drahokamy posledním zbytkem zmírajícího dne; nad krbem, z mramoru tesaným, visel velký, ze dřeva vyřezaný obraz, představující „Zvěstování Panny Marie". Hlava a ruce matky boží, jakož i andělovy byly z průhledného jantaru, a nádoba s lilií, koruna a peruti nebeského posla byly z nejčistšího, nejbělejšího stříbra.

Ve výklenku okna na pozlaceném křesle seděla žena krásy vznešené; vysoká její postava halila se v roucho z azurného aksamítu, ozdobené stříbrnými květy, které při nejmenším pohybu se chvěly a třpytily; zlaté její vlasy skrýval částečně sněhobílý závoj. Tenké, dlouhé její prsty, na kterých se jako jiskry diamanty kmitaly, vyluzovaly smutné zvuky ze strun loutny, a pěla divokou jakousi píseň v neznámém jemu jazyku. Amil poznal Thorgerdu.

Vedle ní stála mladá dívka a brala právě ze skřínky, podobající se stříbrné kleci, tak zvaného cyperského ptáčka, tuto nejsladší voňavku, přicházející ve tvaru opeřených zpěváků z krajin zámořských.

Dívka rozpárala stříbrným nožem pestré tělo padělaného ptáčka, a jemný prach padal z něho na řeřavé uhlí, nakupené na zlatých miskách, visících na tenkých řetízcích se

štíhlého stojanu. Ihned povznesly se lehké, přesladce vonící obláčky do výše, a bílý, mramorový obličej krásné, hrdé Thorgerdy hleděl jimi tím krásněji a vznešeněji.

Amil jevil mimovolným posuňkem svůj obdiv. Odložila loutnu, když jej shlédla, a kývla chladně hlavou na jeho pozdrav. Přistoupila k oknu, podepřela se o jeho římsu a hleděla chvilku zádumčivě do hradního příkopu, kde se v šeru voda blýštila. Amil přiblížil se jí.

„Přicházíte pozdě," pravila posléz a odstoupila od okna; pak dala senešalovi zámku, stojícímu u dveří, znamení a zasedla pod purpurový baldachýn, kde se nacházel stůl, bílým tenkým plátnem prostřený a náčiním stříbrným, zlatým a skleněným pokrytý.

Amil sedl v křeslo po pravici Thorgerdině, a ihned počali hudebníci, umístění na malém pavlanu nad druhým, stranou stojícím stolem, kde paní Thorgerdiny seděly, veselou hudbu hráti; senešal vešel ve společnosti čtyř pážat, nesoucích zlaté mísy, a večeře počala. Teď otevřel stříbrným klíčkem příklopy nádob, majících tvar malých soudků, bohatě smaltem zdobených, které na řemenech a hedvábných stužkách na kredenčníku visely, a vonné vody, vzácné omáčky a jemně připravené nápoje obsahovaly; pážata chodila od stolů ku kredenčníku, měnila stříbrné talíře, přinášela zlaté a křišťálové číše, které číšník, sto-

jící vedle kredenčníku, ze zlatého džbánu vínem naplňoval.

Mezi jídlem vkradl se bílý chrt do síně a přiběhl ku křeslu, kde Amis sedával. Krásné zvíře hledalo svého pána; Amil hladil sice jeho lesklou hlavu, v které velké oči jako drahokamy svítily, avšak chrt nedal se zázračnou podobou tak klamati jako lidé. Nevzal mlsky, Amilem mu podané, a plížil se jako polekaně se sklopenou hlavou do temného kouta. Tam ležel nepohnutě na podlaze, uměle ze žlutých a temnorudých kamenů složené. Oči jeho upíraly se na Amila, a občas zavyl smutně a tiše.

„Co je tomu zvířeti?“ tázala se udiveně Thorgerda.

Amil se zachvěl; obava, zbuditi podezření u ženy svého přítele, zmocnila se ho náhle, byl zaražen a hledal marně klidnou nějakou odpověď. Na štěstí byla večeře u konce, a starý kastelán vešed do síně ptal se domnělého svého pána, nepřeje-li si dnes jak obyčejně zahráti v šachy.

„Zajisté!“ zvolal Amil a spěchal k šachovnici, stojící ve výklenku okna. Zatím, co chvějící se jeho ruka figury z dříví aloesového, zdobené drobnými perlami, po křišťálových kostkách šachovnice šoupala, zaletěl duch jeho daleko za přítelem do temných lesů, kde teď as právě bloudil při svitu měsíce, a těžké vzdechy vyrvaly se ze stísněných jeho prsou.

„Jak je dnes podivný!“ šeptala si Thorgerda zamyšleně a usedla vedle krbu, naplněného vonnými travinami a různými květy. Přinesli jí rámec, a Thorgerda jala se zlatem vyšívati. U nohou jejích seděla dívka, temnooká Blanka, kterou si byla vyvolila za důvěrnici, a vinula hedvábí v klubko.

„Jste zamyšlena, smutna, moje paní,“ pravila Blanka téměř šeptmo; rozmlouvala tak vždy s Thorgerdou, nebyly-li samy. „Myslíte na svou vlast, kterou vám píseň vaše připamatovala?“

„Snad,“ odpověděla Thorgerda nedbale.

„Chtěla bych neustále poslouchati vypravování o podivné té zemi,“ pravila Blanka; „zdá se mi býti jako pohádkou. Ale napadá mi nyní také něco podivného, co s vámi sděliti chci. Našla jsem věc, která zajisté náleží vám, věc zvláštní. Mluvila jste více než jednou rozčileně o jistém pásu, jehož postrádáte; myslím, že je to on.“

Thorgerda trhla sebou, zlatá nit se jí přetrhla, a jala dívku za obě ruce; smrtelná bledost pokrývala její tvář. „Bifrost!“ zašeptala a vrhla temný pohled k šachovnici. „Kde jest? Jak vypadá? Kde našla's jej?“

„Našla jsem jej v zahradě,“ odvětila Blanka; „překopávala jsem sama místečko, které jste mi darovala pro záhon mých růží. Nejspíše že ten, který vám pás váš odcizil, jej tam byl na čas ukryl. Když jsem dřevěnou skřínku, ve které ležel, rozevřela, spráskla

jsem ruce překvapením, tak krásný je ten pás. Je ze lví kůže, vyšíván je zlatem, zdoben převzácnou kamejí, představující bílou vznášející se postavu v červeném poli. Paní moje, řekněte, je to váš pás?"

„Ach, jaké sklamání!" zvolala Thorgerda a pustila dívku; „to není Bifrost . . ." Hlava její klesla na rámec, a nastalo ticho.

„Bifrost, Bifrost!" šeptala dívka, „jak podivné to jméno! Proč se pás váš tak jmenuje?"

„Dle staré víry mého lidu," odpověděla za chvíli Thorgerda snivě, „vystavěli bozi zázračný most, spojující nebe se zemí, most, po kterém z nebeských hradů chodili mezi lidi smrtelné. Most ten jmenoval se Bifrost. Heimdall se zlatými zuby, velký, vznešený Heimdall byl jeho strážcem proti obrům, přebývajícím v horách, kteří most bohů rozbourati hrozili; lidé, vidouce z dáli vzdušný, hrdý jeho oblouk, zářící ohnivě trojí barvou, jmenovali jej duhou . . . Víš nyní, co je Bifrost!"

„Ale pás váš není přece ani duhou ani mostem?" vrtěla dívka hlavou.

„Bába moje, čaromocná Sigelinda, které Bifrost někdy náležel," vypravovala Thorgerda dále, „mluvila mi takto: Pás můj jest zlatý; stříbrné a černé runy jsou v něj vryty a září jako duha trojí barvou vzácných drahokamů. Do každého drahokamu jsou runy vleptány, obsahující nejvznešenější tajemství. Jako Bi-

frost nebe s zemí spojuje pás můj ducha smrtelníka, který runy jeho luští, s duchy nepřebývajícími v těle lidském, vědu smrtelných s vědou démonů. Proto nazývám pás svůj Bifrost.' Tak poučila mne bába moje, valkyrie Sigelinda."

Blanka neodpověděla, bylo jí úzko a mimovolně odšoupla nízké svoje sedátko od nohou své paní. Thorgerda nepozorovala účinku svých slov, hlava její ležela opět na rámci, a oči její byly zavřeny. Za dlouhou chvíli trapného přemítání vstala.

„Půjdu spat," pravila vstávajíc se křesla, a Blanka vyprovodila jí z komnaty.

Šustěním dlouhého roucha odcházející Thorgerdy byl Amil ze zadumání svého vyrušen, oči jeho pozdvihly se pomalu od smaltových květů, modrajících se z pod křišťálových čtverhranů šachovnice jako pomněnky v potoku.

„Nechtěl byste, pane, slyšet svého žongléra?" ozval se starý kastelán. „Zdá se, že vás hra dnes nezajímá."

Amil přisvědčil, a žonglér přišel. Hrál a zpíval různé písně, vážné a veselé, ale Amil zůstal netečný. Těžká jeho duma jala konečně i jeho společníky, bylo jim, jako by se mrak nějaký valil v komnatu.

Nastalo všeobecné ticho, a unavená víčka Amilova zavírala se.

Když po nějakém čase dvéře síně se otevřely, vytrhl se Amil polekaně ze sna.

„Můj meč!“ zvolal. „Kdo zde? Co mi chcete?“

Hleděli udiveně na něj a pak jeden na druhého.

„Je to tvé páže, pane,“ odpověděl žonglér ukazuje ke dveřím, kde páže s hořícím stříbrným kahancem v ruce stálo.

„Líbí se pánu mému odebrati se na lože?“ tázalo se páže, jehož mladistvá tvář byla ospalostí bledá.

„Ano, ano, sviť!“ přikývl Amil hlavou vzpamatovav se; pokynul kastelánovi rukou a šel za pážetem. Zastavili se na konci chodby u vysokých dveří, jejichžto prahu páže překročiti nesmělo; byla to ložnice Amise a ženy jeho Thorgerdy.

„Dobrou noc, pane!“ pravilo páže, a lehké jeho kroky ztrácely se rychle v šeré chodbě.

Amil otevřel dvéře. Visící velká lampa rozlévala svou chvějící se zář po komnatě, pohroužené v soumrak, a stíny vysokých křesel plašily se po podlaze, a měnivé světlo oživcvalo vyšité postavy na egyptských čalounech, po stěnách rozvěšených a dodávalo jim fantastického, téměř příšerného vzezření.

Celou jednu stěnu zaujímal ohromný kredenčník z ebenového dříví, přebohatě vyřezávaný; na jeho příhradcích jiskřily a blyštily se pravé divy zlatnického umění nejrůznějších tvarů. Stály tam číše z onyxu a

chalcedónu, zlaté vásy, pestřící se smaltem a naplněné vonnými květy, stříbrné nádoby, třpytící se drahokamy, zasazenými v široké jejich okraje, a naplněné mlsky z růží, medu, ze skořice, z hřebíčku; konečně křišťálové poháry s hypokrasem, skříňky z dříví aloesového a z perleti, plné drahocenných vonidel.

Podlaha komnaty, složená z dubových temných frýsů, byla částečně koberci, měkkými jako mech, pokryta, a zlatem vyšívané polštáře, nízké stolice a pohodlná křesla byla po celém pokoji rozestavena. Okno bylo pootevřeno, a v hlubokém jeho výklenku na židli s vysokým lenochem seděla Thorgerda. Lampa lila stříbrné své paprsky na hrdou ženu, a kouzelná, vznešená, téměř nadzemská její krása zářila plnou silou tlumeným přísvitem ložnice. Průhledný její bílý šat zahaloval jen na polo sněžná její ramena, a labutí její šíj vynořovala z měkkých řas a ze zlatých vln dlouhých, rozpuštěných, až k zemi proudících vlasů,

U nohou jejich leželo kulaté zrcadlo, z leštěné ocele, zasazené v dvojnásobné, zlaté okraje, mezi kterými se azurná obruba vinula. Byla zrcadlo z rukou Blanky přijala, ale v zamyšlení svém k zemi upustila. Oči její byly na bohatě vyřezávaný dubový strop upřeny, a dlouhé, tenké její prsty hrály nevědomky jantarovými zrnky růženec, vydávajícími slabou ale sladkou vůni, rozehřáta jsouce horečně palčivou její rukou. Veškeré

její myšlénky byly čaromocným Bifrostem zaujaty.

Při šramotu kroků Amilových vstala rychle; nechtěla, aby kdo ze zádumčivosti její na směr jejích myšlének hádal. Přistoupila ku kredenčníku a ulomila bílý květ, klonící vnadnou hlavu z jedné ze stříbrných vás. Přitiskla jej ke rtům.

„To připomíná mi sníh islandský!“ pravila tiše a smutně, zahalila se do zlatých svých vlasů jako do pláště a odhrnula purpurovou záclonu, za kterou se v hlubokém přístěnku velká postel objevila.

Tři stupně, pokryté sněhobílým kobercem, vedly k tomu loži, nebesa z těžké látky, do nichž přeuměle útěk do Egypta vetkán byl, vznášela se nad ním, a hedvábné jeho podušky plnily velkou, šerou komnatu sladkou vůní, kterou prosáklé byly. Naproti posteli visel ohromný krucifix ze slonové kosti, a na zlatém řetězu houpala se křišťálová kropenka se stříbrným okrajem, ozdobeným klasy a hrozny z nejjemnější smalty.

Thorgerda vnořila bílé prsty do kropenky, poznamenala se nedbale křížem a ulehla. Zlaté její vlasy tvořily jí nejskvostnější podušku a jemný, volný její šat nastiňoval, přilnuv k luznému tělu, kouzelné její vnady. Oči její byly zavřeny, a rty celovaly tíše ulomený květ, který jí domov její připomínal.

Amil chodil rozčileně po komnatě; zdálo se mu, že se prohřešuje proti svému příteli,

dýchaje vzduch ten plný tajemností lásky manželské.

„Vy rušíte mi spánek lomozem svých kroků," ozvala se Torgerda hlasem, který prozrazoval, že sen se poznenáhla duši její blíží. „Proč neulehnete?"

„Již jdu," vyrazil ze sebe a zaplašil drsným zvukem svých slov spánek, spouštějící se jižjiž na její víčka. Velké modré její oči, chladné a lesklé jako ocel, otevřely se dokořán a upřely se udiveně na Amila, který, odhodiv své svrchní roucho, nyní k loži přistoupil. Odvrátil tvář od kouzelné ženy a zachvěl se, když ruka jeho se podušek byla dotkla. Spěchal zpět do komnaty a blížil se opět loži s vytaseným mečem v rukou.

„Co je vám? Co znamená ten meč?" tázala se Thorgerda podivena, ale nikoli postrašena. „Oči vaše svítí divoce. Nepoznávám vás."

Amil vrhl se na podušku svého přítele a položil nahý meč mezi sebe a čarokrásnou ženu „Dejte dobrý pozor, paní moje," pravil přidušeným hlasem, „abyste se meči nepřiblížila, je břitký."

Thorgerda usedla na lůžku, odhrnula zlaté vlasy, které se jí proudily přes oči, a blesk uražené pýchy vyjel jí z pod zakaboněného čela. Rty její se zachvěly, chtěla promluviti, ale nové, náhlé myšlénky, hrnoucí se mocně v její rozbouřenou duši, daly jí

rázem zapomenouti na právě jí učiněnou urážku.

Amil byl totiž oči zavřel a doufal, že tak násilně spánek na zemdlená svá víčka přiláká; tiskl obě dlaně na rozpálené čelo, a těžké vzdechy dmuly jeho prsa. Cosi cizího spočívalo na bledém tom obličeji, co Thorgerda nikdy před tím na něm nebyla zpozorovala, a podivná, neurčitá otázka probleskovala jí mozkem. Zarazila se.

„Proč jeho chrt nechtěl dnes k němu jíti?“ tázala se posléz sama sebe v duchu. Mlčky schýlila hlavu opět na podušku, ležela tiše a přemýšlela.

Vzdechy Amilovy zaznívaly řidčeji, unavenost po dlouhé cestě přemáhala jej úplně, usínal a brzy slyšela Thorgerda odměřeně, pravidelné jeho dýchání a věděla tedy, že spal. V komnatě panovalo hluboké ticho, ale venku povstal vítr, který kvíle pod okny a huče v komínech vnikal pootevřeným oknem do komnaty a klátil lampou sem a tam.

Srdce Thorgerdino počalo bez příčiny mocně tlouci, táhlo ji to tam k tomu bledému obličeji, na kterém plaché stíny a stříbrné záblesky lampy jako v čarovném reji se střídaly. Usedla pomalu znovu na lůžku a nedbajíc břitkého meče přiblížila se spícímu muži a klonila nad ním krásnou svoji hlavu, až dlouhé její měkké vlasy se bledé jeho tváře dotýkaly. Tu, když vůni jejich

dýchal, zahrál blahý úsměv kolem rtů Amilových, a zašeptal: „Jolanto!“

Thorgerda sebou trhla, zachvěla se, dýchala těžce a tak hlasitě, že se obávala, že jej probudí, Oči její blýskaly se podivně, a vysoko klenuté brvy dotýkaly se při hněvivém kabonění bílého čela.

Za chvíli zmužila se Thorgerda, chtěla opět tvář svou k jeho ústům sklonit, v tom ale vykřikl Amil zoufale ze sna: „Můj Amisi, můj Amisi! zachraň ji!“ a házel sebou nepokojně na posteli.

Thorgerda vykřikla též, krev jí stydla v žilách a seděla na lůžku zsinalá jako mrtvola. Nebesa a peklo! to nebyl její manžel, byl to cizí muž, jenž ležel vedle ní! Cizí muž byl uzřel polonahé její tělo, a sám její manžel byl spoluvinníkem ohavné této zrady! To byl tedy Amil, o jehož zázračné podobnosti s Amisem byla již slyšela.

Ale což bylo cos takového jen možné! Nebyl to přece jen klamný, mučící sen? Upřela ještě jednou zraky své na spícího muže. Záplava náhle vzplanulého světla padala na jeho prsa, která se rozevřeným rouchem bělela.

„To není Amis!“ vykřikla Thorgerda z hloubi uražené duše. „Prsa toho muže nejsou rozryta jizvami, které Amis na kolbišti islandském si utržil!“ V hlavě jí zavířilo, zatala zuby, pozvedla ruce. „Pomstu, pomstu!“ zuřila a chopila se meče.

V okamžiku stála na zemi vedle Amila a zvedala břitkou ocel, by ji vrazila do smělého jeho srdce. V okamžiku tom zaburácel vítr, lampa zakolíbala se prudce a shasla; úplná temnota zavládla komnatou . . . Thorgerda stála tiše, ale Amil pohnul sebou znovu, a roucho jeho otevřelo se úplně u samého hrdla . . . Cosi zasvítilo temnem jako řada hvězd, zazářilo to trojí barvou ohnivě jako meteóry, luzně jako duha . . . Srdce Thorgerdino zastavilo se divokou, uchvacující radostí, a jásot její duše neměl mezí . . .

„Bifrost! Bifrost! Konečně!“ to bylo vše, co rty její zašeptaly. Oči její div že z důlků nevypadly, tak upíraly se na čarotajný, runami pokrytý pás, svítící kouzelně kol hrdla spícího Amila. Ten pás, který z ní učiní mocnou čarodějku, jakmile tajné jeho runy přečte, ležel tedy před ní, potřebovala jen ruce po něm vztáhnouti , . .

Sebrala veškeré své síly, by ruka její se nechvěla. Položila nahý meč tiše na to místo, kde jej byla před okamžikem vzala, a sklonila se s utajeným dechem nad ničeho netušícím Amilem. Jemné její prsty rozvázaly pás; opatrně vytáhla jej z pod jeho hlavy, opatrně uzavřela jeho roucho a rychle jako blesk skryla Bifrost za ňadra . . .

Pak kradla se opatrně komnatou a hnala se úprkem tmavými chodbami až k osamělé věži; tam stoupala jako vichr, nesena vítězoslávou, zpita nenávistí a pomstou. Odvalila

těžký kámen, skryla svůj poklad a vrátila se na své lůžko.

Ležela tam tiše a nepohnutě jako kámen na dně jezera. Již nenaslouchala, co Amil šeptá, již nenaslouchala, jak ze sna sténá, ani té bouře neslyšela, která venku zuřila, nebo bouře ta byla šelestícím vánkem proti tomu, co v nitru jejím burácelo a hřmělo . . .

K ránu, když červánky se oknem do komnaty rděly, vstal Amil; slyšela jej odcházet, slyšela, jak mu na dvoře koně sedlali, jak spuštěným mostem k lesu uháněl. Vstala též, hleděla za ním oknem, až v dáli zmizel. Pak zavolala Blanku.

„Až manžel můj a pán se navrátí," pravila dívce s hlavou pokorně svěšenou, „řekni mu, mé dítě, že tíž mých hříchů přílišna, že proto uzavru se na neurčitou dobu v osamělou věž a že nechci, by mne někdo z rozjímání mého vyrušil. Nepřijmu pokrmu ni nápoje, až na čtvrtý ode dneška den."

Poklekla pod bílým krucifixem, a Blanka poklonivši se hluboce vyšla z komnaty. Když hluk jejích kroků na chodbě byl zanikl, vstala Thorgerda a vypukla v divoký smích, zajásala a letěla jako střela vzhůru do věže, kam pás svůj byla ukryla.

Zavřela těžké dvéře za sebou, zatáhla závory, vrhla se na zem a počala čarovné runy pasu Bifrost luštiti. —

Zatím co Thorgerda temné pletivo pomsty snula a Amil pod starým bukem du-

mal a tam návrat svého druha očekávai, uháněl Amis bez ustání pošmurnými lesy a bojoval těžký boj proti pobouřenému svědomí.

„Velký Bože, co to činíš?“ volal temný hlas ve hloubi jeho duše; „vždyť znamená to, co podnikáš svatou pravdu šlapati v prach a samého Boha udeřiti ve vznešenou jeho tvář!“

Zdálo se mu, že se mezi stromy příšerně bílé postavy míhají a plašícímu se koni v cestu vstupují. Odepjal si přilbici, jež ho tížila, a pot, studený jako led, stál mu na čele.

„Můj Amile,“ vzdychl Amis, „snad odpustí mi Bůh, neb velká moje láska k tobě mne svedla k tomu hříchu. Avšak buď jak buď, nechť spravedlivý trest jeho padne na hlavu mou, nezruším svého slibu!“

Odlehčilo se mu u srdce; varující hlasy byly ohlušeny jeho odhodlaností, bledé stíny nemíhaly se více mezi stromy, a dvojnásobným tryskem uháněl lesinou . . . Noc ustoupila ránu, den opět noci, a dlouhé dráze nebylo pusud konce; nedbal více času, nepočítal hodin, nevěděl, jak dlouho jel, a nezastavil koně, až když věže hradu Ardhuinu v záplavě večerních červánků se zablyštěly.

Pak teprve dopřál věrnému zvířeti zaslouženého odpočinku.

Slezl se sedla, ulehl ve vysokou trávu na břehu rychle uhánějící řeky a v němé modlitbě hleděl na nebe, na kterém hvězdy

tiše vycházely. Šum vody a stromů konejšily jej, a sladký spánek přilétl na znavená jeho víčka.

K ránu zahučely lesy příšerným zvukem ohromného zvonu, zvukem, jakého Amis nikdy před tím nebyl slyšel. Byl to Cernunnos, volající k souboji. Amis zachvěl se. Schladil tvář svou v řece, sedl na koně a ubíral se odměřeným krokem ku hradu. Na cimbuří nejvyšší věže stála královna, ždajíc příchodu Amilova, a mávala blížícímu se jezdci purpurovým závojem na přivítanou; na hlavě její skvěla se koruna, a černý plášť splýval jí s ramen k nohám. Amis bodl koně a za okamžik bouřil otevřenou branou na dvůr, kde král již pod lipou seděl zamyšlen, hlavu maje opřenu o kamenný stolec.

Slavné ticho panovalo náhradím, neboť zvon umlkl náhle, když se Amis zjevil, a nikdo z přítomných nepromluvil, ba nepozvedl ani zraku. Pojednou zazněl smutný, velebný zpěv, a na vzdušné galerii, nesené sloupy, objevila se královna v čele zástupu žen, zahalených v černé závoje. V tmavém výklenku, jímž galerie končila, kmitaly se rudé lampy, rozvěšené kolem sochy Matky bolestné, a královna a její paní klekly v prach a zvedajíce sepjaté ruce volaly k svaté Panně, by rytíři, bojujícímu za čest neblahé Jolanty, ku pomoci přispěla.

Hluboký žal jímal srdce Amisovo; složil své zbraně k nohám královým, i uvedli jej

před oltář do malé kaple, vytesané do skály. Tam oděl se v bílý šat, a Amilovo páže podávalo mu oruží, darované královnou.

Při opětném udeření zvonu vyšel Amis na dvůr a předstoupil před krále, kde Florestán již čekal. Klekl na koleno a přísahal na svaté ostatky, že boj, který bojovati hodlá, jest bojem spravedlivým; volal Boha za svědka, že nemá při sobě žádných čar a kouzel a že jen na spravedlnost své věci spoléhá. Na to přísahal Florestán též.

„Ještě naposled vyzývám vás, moji rytíře, tebe, hrabě Florestáne, a tebe, rytíři Amile," pravil král, vstávaje se stolce, „byste si rozmyslili, co činíte. Který z vás v srdci ví, že pravdy nemluvil, nechť ustoupí a vyzná vše."

„Já mluvil pravdu!" zvolal Florestán; „to dokáže můj meč, tomu přísvědčí sám Bůh!"

„Ty's lhal!" vpadl mu Amis do řeči. „Překročila-li kdy noha dívky Jolanty práh mé komnaty, dotkly-li se kdy tyto rty lepé její postavy, nechť Bůh mne ztresce, nechť padnu okamžitě v prach, udeřen jeho bleskem nebo mečem tvým!"

„Dosti!" kázal slavně král, zahalil se do pláště a klesl na svůj stolec. Kotly zavířily, trouby zazněly, a temné zvuky rozhoupaného zvonu Cernunna zahučely znovu, a srdce všech se zatřáslo. Slunce skrylo se za mrakem, když rytíři na kolbiště vstoupili, a

zraky všech visely s největší napjatostí na nich. Královna napolo omdlelá držela se křečovitě zábradlí galerie, a paní její ležely mlčky na kolenou.

Rytíři tasili meče, a vzduch zahvizdl, protat břitkým jejich ostřím. Hnali proti sobě jako turové, oči jejich jiskřily se hledím, ústa byla pevně zavřena, líce hořely. Svědkové toho boje viděli útoky a odrážky, podniknuté s neslýchanou chrabrostí s obou stran; nikdo téměř ani nedýchal, neb každou chvíli zdálo se, že vítězství kloní se brzy na tu, brzy na onu stranu.

Konečně ale vjel Amisův meč bleskem v štěrbinu, kde se přilba pojí s krunýřem, a vnikl do hrdla Florestánova. Nešťastný mladík klesl do prachu. Helma jeho se svezla, bledý obličej se objevil, a vyčítavý jeho zrak obracel se k nebi, jako by Boha kárati chtěl za jeho nespravedlnost; pak zazněl hluboký vzdech, oko změnilo se jako v pomžený křišťál, a tvář, tuhá jako z mramoru, stáhla se v trpký úsměv nad zmařeným mládím, nad zničeným životem! Florestán byl mrtev...

Vzduch otřásal se jásotem těch, kteří Amilovi přáli; král vyskočil se svého stolce, a královna spěchala k bojovníkovi své dcery.

Jolanta byla zachráněna, čest její bez poskvrny!

Ale domnělý Amil stál uprostřed všeobecné radosti nepohnut se zrakem upřeným

na spanilou, vychladlou tvář skoleného jinocha, srdce jeho bylo těžké jako kámen, a dvě velké slzy tekly mu po tváři; neslyšel jásotu dvořanů, ale slyšel velký, mocný hlas, a ten mu hučel v uších silou vichřice: „Běda, ty's spáchal vraždu, máš účast v křivé přísaze!“ Nohy jeho se třásly a mráz mu šel tělem.

„Amile!“ zvolal král, „ty's zachránil čest mého domu! Díky tobě! Vezmi Jolantu, dávám ti ji za ženu, ty's synem mým!“

Amis pookřál, když slyšel jméno svého přítele, a štěstí Amilovo dávalo mu zapomenouti na velký hřích, kterým to štěstí byl právě zaplatil. Nelitoval, že byl obětoval sebe, duši svou.

„Otevři sám dvéře jejího vězení!“ jásala královna a podala mu velký klíč. Vedli jej k věži, kde Jolanta truchlila a nejistotou o svůj osud a strachem o žití Amilovo mřela.

Klíč zarachotil ve dveřích, proud ranního světla vnikl do šeré prostory, a Jolanta, bílá holubice, vynořila se ze stínu vězení jak osamělá hvězda z mlhy podzimní. Tvář její byla pohřbena v útlých chvějících se rukou, neodvážila se jí pozvednout; těžké vzdechy dmuly její prsa, a horké slzy protékaly bílými prsty.

„To není jeho krok!“ šeptala v polomdlobě, když uslyšela šramot přede dveřmi.

Amis stál nyní na prahu, hluboce pohnut jejím zjevem; byla tak zlomena, jako pohozený květ . . .

„Jolanto!“ zvolal tiše, když překročil práh, a všichni o krok do chodby ustoupili, by sladkého shledání milenců nerušili; „Jolanto, vzhlédni, dívko!“

„To není Amilův hlas!“ šeptala truchlivě, a hlava její klesla ještě níže.

Amis přistoupiv k ní jal ji jemně za ruce a odtáhl je od její tváře. Cítila, že to bylo dotknutí přítele, a pozvedla obličej; otevřela oči, a tichý výkřik překvapení rozevřel chvějící se její rty.

„Amile,“ tázala se, „Amile, to's ty?“ Pak zavrtěla tiše a smutně hlavou. „To je tvář mého přítele,“ pravila s povzdechem jako sama k sobě, „ale není to můj přítel! Já vnořím zraky svoje do zraku toho, který stojí přede mnou, ale marně hledám duši Amilovu v nich, duši, která se chvěje, když se moje duše chvěje, která jásá, když moje duše jásá, a která mne uchvacuje do nebes. Ty nejsi Amil, tvář tvoje lže. Jdiž!“

Tu přistoupil Amis ještě blíže k ní a pozvedl ji k srdci svému se země, kde seděla, a vtisknuv jí tichý, bratrský polibek na cudné čelo pravil: „Hleď ještě jednou v zraky mé a uzříš slzy, které se tam třesou, neboť pohnuta jest duše moje tím velkým, svatým mysteriem lásky, která se nedá klamati tak málo jako Bůh. Ano, uhodla's. Nejsem Amil,

ale Amis, nejvěrnější přítel tvého přítele. Bojoval, zvítězil jsem za něj, a nikdo kromě lásky tvé neuhodl hříšné a těžké naše tajemství. Jsem vítězem, a král, tvůj otec, dal tě Amilovi za ženu."

„Ah!" vyrazila ze sebe a přemožena radostí a leknutím, jásotem srdce a tesklivostí duše omdlela.

Amis ale držel ji pevně v náručí; vynesl ji z vězení a položiv ji v lokty královny a pokleknuv pravil: „Má paní, vezmi dítě své a chovej je na mateřském srdci svém tak dlouho, až se vrátím. Učinil jsem slib před svatým obrazem, visícím v lesní pustině na stinném buku, že, zvítězím-li v boji, dříve neodpočinu a dříve se radosti neoddám, dokavad před ním modlitbu svou nevykonám."

„Čiňte, co jste slíbil, rytíři!" odvětila královna a objavši jej na rozloučenou připojila: „Dejte dítěti mému s Bohem!"

Amis louče se s Jolantou, která porosený, zmatený sladký svůj hled k němu pozvedla, zašeptal jí do ucha, jež se jí ze zlatých vlasů jako růžová lastura nořilo: „Jolanto, dívko, utiš se. Já sám spáchal hřích a sám ponesu trest. Ty buď šťastna, a láskou svojí k tomu, který nám oběma tak drahý, odměníš mne, cítíš-li pro mne dík. Spěchám, neboť u onoho obrazu v lesní pustině čeká Amil s rozechvěným srdcem. S Bohem!"

Nemohla promluviti, ale četl odpověď v jejím oku, a než tomu zabrániti mohl, při-

tiskla jeho ruku ke rtům. Zmaten odtrhl se od ní a spěchal na náhradí. Požehnání všech přítomných znělo za ním, když mlčky z hradu uháněl.

Na dvoře ležel posud neblahý Florestán; manové jeho a pážata stáli kolem, a mnohý z nich plakal hlasitě. Zbrojnoši jeho potahovaly máry na rychlo purpurem a zapřáhali černé koně do vozu, ověšeného smutečnými fábory a zdobeného černými péry. Bledá tvář Florestánova hleděla vyčítavě k usměvavému nebi, a zsinalé jeho rty, zdálo se, že volají o pomstu.

Amis byl pohledem tím znovu zdrcen; zrak jeho se kalil a v uších jeho znělo ono němé „pomsta" na věky umlklých rtů silněji, než bouř potopy a rachot říticího se světa, a hromové zvuky trub posledního soudu nebyly by ten tichý, hrozný hlas zbledlé mrtvoly přehlušily. I jeho tvář kryla se zsinalostí smrti, a studený pot stál mu na čele.

Kůň jeho vzpínal se a plašil, jako by tušil, že nese břímě, nad kterým hněv boží se stahuje jako černý mrak.

Zděšení stíhalo jezdce i jeho oře; prchali do hvozdu jako v útočiště, ale stíny lesů nepřikryly vinu Amisovu temnem svým a šumění jejich opakovalo pošmurně ten výkřik pomsty, znějící stále v jeho srdci. —

Když se Amis po dlouhé jízdě konečně opět u svatého obrazu pod bukem octnul,

kde smutný Amil na něj čekal, nevěděl sám, jak se to bylo dělo.

„Ach, konečně!“ zvolal Amil. „Můj Amisi, ty moje spáso! Ty žiješ, ty's zvítězil! Ale jsi bled jako sama smrt!“

„Toť pouze dlouhá jízda způsobila,“ odvětil Amis, jako by se probouzel z těžkého sna.

„A Jolanta?“ vypravil Amil pracně ze sebe, těžce oddychuje.

„Dokonáno, vše dokonáno!“ odvětil Amis se sladkým úsměvem a objal svého přítele. „Florestán leží mrtev na marách, a král, blažen, že čest Jolanty zachráněna, strojí její svatbu, a ty jsi vyvoleným ženichem!“

„Amisi! probůh, ty nemůžeš žertovat v tuto chvíli!“ vzkřikl Amil, chytaje se stromu, neb třásly se mu nohy.

„Mluvím pravdu, přísahám!“ odvětil Amis a pozvedl ruku k nebi, uleknut ale pustil ji rychle zpět. „Což mohu ještě Boha volat za svědka?“ vyčítal si sám a klesl přemožen jako těžkou ranou k zemi.

Amil v radostném vytržení nepozoroval ničeho.

„Jdi, spěchej, sedni na svého koně!“ zvolal Amis přemáhaje se. „Rychle se převlekni do těchto šatů!“ a shodil bílé krzno, na kterém byly skvrny krve Florestánovy. Bylo mu lehčeji.

„Jak splatím ti svůj dluh?“ tázal se Ami. mezi tím, co se převlékal a koně svého od stromu odvazoval.

„Nemluv o tom a spěchej!“ odvětil Amis.

„Ó ano, nemluvím dále o tom,“ zvolal Amil; „přijde ale doba, kdy ti splatím vše!“ Kývnul rukou a uháněl, pak vrátil se ještě jednou, zlíbal tvář Amisovu, přísahal se slzami, že se mu odmění, a konečně odjel nadobro a zmizel v lese.

Dlouho hleděl Amis za ním, pak poklekl před obrazem svatého Klimenta; ale modlitba nelinula se jako jindy z jeho nitra, bylat v ňadrech jeho vyschla, jako za parna zdroj vysýchá. Marně se o ni pokoušel. Vstav smutně vzal uzdu znaveného svého koně a hodiv ji přes ruku stoupal pomalu ve společnosti věrného zvířete dolů s pahorku.

Zvolna bral se nivou a zastavil se zamyšlen na místě, kde se mu v malé vzdálenosti jeho hrad zjevil. Klidně vznášely se věže do modré výše, slunce hrálo v jeho oknech, smějíc se z vody hradního příkopn, a vlašťovky oblétataly sladce štěbetajíce, hnízda, která si byly vystavěly pod římsami; mírný ten obraz nekonejšil truchlé a rozechvěné srdce Amisovo.

„Tam čeká trest tvůj!“ zaznělo to v jeho uchu, a Amis lekl se těch mimovolných slov. Kdo byl je pronesl? On sám neb někdo jiný? Pak ale, Bože, kdo? Amis se zachvěl,

sklonil hlavu jako pod tíží, kterou neviditelná ruka na něj skládala, a pravil: „Jak se ti zlíbí, Bože můj . . .“

Tu zdálo se mu, že cítí jakés ulehčení; kráčel dále po své cestě a za chvilku byl na spuštěném mostě. Lidé jeho sbíhali se na dvoře, kde se neočekávaně zjevil, a vítali jej; odevzdal jim koně a bral se po schodech vzhůru do síně.

Sotva že tam vešel, otevřely se dvéře, a páže Thorgerdino zjevilo se na prahu.

„Paní moje churaví,“ pravilo; „spala, a zvuk rohu, vítající vás do hradu, probudil ji. Táže se, proč jste se, pane můj, dnes tak záhy z lovu vrátil.“

„Churavím též,“ odpověděl Amis a klesl do křesla. Chvějící se jeho hlas a bledá tvář nasvědčovaly úplně jeho slovům.

„Spěchám, bych paní svou o tom zpravil,“ pravilo páže a zmizelo. Amis hově si zůstal v křesle sedět, a brzy zjevilo se páže znova. Mělo křišťálovou číš v ruce.

„Paní moje posílá vám posilnění,“ pravilo, přistupujíc k Amisovi; „radí vám lázeň, kterou vám sama připravuje.“

Amis byl mile překvapen starostlivostí jindy tak chladné a lhostejné Thorgerdy. Přijal číš a pravil:

„Děkuji tvé paní a poslechnu její rady.“

Vypil několik kapek chlazeného, aromatickými bylinami připraveného vína a zvedl se s křesla. Páže vedlo jej cestou, otvírajíc

a zavírajíc dvéře. Amis vešel do lázně, v níž bylo šero; voda v basaltovém vodojemu třpytila se jako stříbro, a lehká, vonná pára vystupovala z ní.

Vedle koupadla stála Thorgerda; vlasy její visely přes černý plášť, který celou její postavu zahaloval, a bílá nahá její ramena, vynořující se z černých řas a oslňující mramorovým svitem, visela jí po boku. V jedné ruce držela malou zlatou nádobu. Byla bledá, oči její svítily příšerně a ústa její lhala úsměv.

Amis se jí lekl. „Churavíš, Thorgerdo?" tázal se.

Zavrtěla hlavou. „Jsem již úplně zdráva," odpověděla, „jen o tebe mám starost. Neviděla jsem tě tak dlouho, jsouc uzavřena ve své věži. Jsi bled a zdá se, že trpíš. Mám zde drahocenný, zázračný téměř olej; dej mi jím svá prsa blízko srdce potříti a uzdravíš se ihned." Přistoupila těsně k muži a upřela naň oči, jako by do hloubi duše jeho vniknouti chtěla.

Amis cítil jakousi čaromoc, sálající z jejího zraku, cosi lákalo ho k ní, jako ptáka do jícnu zmije. Bylo mu též, jako by pára jakási mu vstupovala do mozku a vůli jeho oslabovala; mimoděk vzpomněl si na křišťálovou číš, kterou mu Thorgerda po pážeti byla poslala. Mlčky a téměř nevědomky rozhalil svůj šat, a prsa jeho, pokrytá jizvami

oněch ran, které mu byli na Islandě bojujíc címu o Thorgerdu zasadili, objevila se.

„Tenkráte jest to Amis sám!“ pravila Thorgerda, odhodila zlatou nádobu daleko od sebe, couvla o dva kroky a vzpřímila se. Bledý její obličej se okamžitě změnil, krev vstoupila náhle do zbledlých tváří, ďábelská nenávist zaplála modrým, velkým okem, a vlasy její se vlnily jako vysoké trávy lučin, náhle větrem vzrušené. Pozvedla ruce nad hlavu, temný plášť spadl s ní, a stála před Amisem krásná a hrozná jako bohyně pomsty.

Šarlatový šat proudil široce a volně kol bílého jejího těla, a zlatý čarovný pás, zářící ohnivě trojí barvou jako duha, vinul se hadovitě kolem boku. Při pohledu na ten pás cítil Amis celou tíhu svého neštěstí; ruce jeho sklesly, nepohnut jako sloup stál před ní, a oči jeho upíraly se shasínajíce na vášnivou, cukající se její tvář.

Cítil, že již nemožno zápasiti s ní, jako někdy na Islandě u jícnu sopky, kde dle vlastního vyznání se dobrovolně dala přemoci.

„Konečně jsi vydán v ruce mé!“ zvolala Thorgerda velikým hlasem, burácejícím jako vichřice. „Nuž, bídníku, skloň hlavu svou před osudem, jenž skruší tě a zničí! Otevř přec náruč svou, bys objal bledou bídu, ku které tě přikovám, jako k tajně jedy dýchající otrokyni, kterou bych ti dala zrádně k roz-

koši! Proto tedy strhl jsi mne s hrdé výše, ku které se duch můj vznášel, proto měla jsem se odříci svého dědictví, proto odvrátit se na vždy od cest, vedoucích do říše démonů, abys mne potupil, abys mne zneuctil, abys mne odkopl, když vášeň tvoje vzdory mými vzplanulá shasla, jako chatrný svit bludičky! Proto učinil's mne ženou svou, abys mne pokryl hanbou, které smýti nikdy nelze víc! Muž cizí ležel po mém boku na tvém lůžku, oko jeho vidělo jen poloskrytou nahotu mého těla — a ty, můj manžel, strážce mé cti, ty sám vedl jsi jej do mé komnaty! A já nezardousila ho, toho muže, toho vzácného přítele, kterémuž jsi dal v oběť neposkvrněnou mou ženskost! Já neproklála srdce jeho ocelí! Však nediv se a neděkuj mi za mou velkomyslnost! Děsíš se mého klidu, mého smíchu? Činíš tak právem! Ty's uhodl, že podobný trest se mi zdál býti příliš lehký, taková pomsta příliš všední, příliš krotká. Seděla jsem v popelu a prachu, bez potravy, bez nápoje, a předla jsem, pohroužena v smutek nad urážkou a pomstou zpita, onu síť, v kterou vás lapím oba, tebe i tvého Amila! Vy nezapomenete nikdy na Thorgerdu, nikdy, ni zde, ni v žití budoucím! Já seděla a předla přízi krvavé své pomsty, pravím ti; věz, že rozluštila jsem čarotajné runy Bifrostu . . . Ó díky tobě, drahý Amisi, že's poslal mi ten dar po milém příteli, zde vezmi je, ty moje díky!"

Strhla při těchto slovech zlatý svůj pás se sebe, šarlatové roucho rozproudilo se v uvolněných řasách, takže se zdálo, jako by Thorgerda ve vlnách krve plovala. Zamávala třikráte Bifrostem nad hlavou, zpívajíc při tom temná, nesrozumitelná slova, znějící jako krákorání vran, pak šlehla svého manžela čarotajnou svojí zbraní. Jako zmije zasyčel zářící pás a ovinul se těsně kolem těla Amilova.

Bifrost končil zlatou dračí hlavou, a ta udeřila Amise právě pod srdce a zaryla svůj ostrý zub v nahá jeho prsa. Thorgerda uskočila stranou, trhla pásem a svinula jej pomalu, hledíc s napjatostí na svého manžela. Temný výkřik vyrval se mu ze rtů, a proud krve vystřikl mu z úst. Zachvěl se po celém těle a klesl na zem, kde se křečovitě svíjel.

Strašlivá bolest pronikala jeho údy, zrak jeho se zatemnil a šílenost se mu drala ostrými spáry do mozku. Síla jeho byla rázem zlomena, cítil se sláb jako kmet a malomyslný jako dítě. Vstal se země a držel se oběma rukama sloupu, aby opět nepadl. Plavé, krásné jeho vlasy počaly mu s hlavy pršeti, vous jeho zbělel, celé tělo pokrylo se černými ranami a hnusnou hnilobou, nesnesitelné výpary vystupovaly z celého jeho těla a plnily jej zděšením. Zaskřípal zuby, jež lámaly se jako sklo, a zčernalý jeho jazyk otékal a hrozil mu udušením. „Thorgerdo!“

zajektal nešťastník a přiblížil se hrdé ženě na krok.

„Pryč, hnusný tvore! vzkřikla a odvrátila se; „odnesiž malomoc svou a mor k svému příteli a druhu!“

Amis zavrávoral; chytal se sloupu, a hnijící jeho maso padalo mu od kostí; shlédl svůj strašný obraz v jasné vodě basaltové koupele a volal k Bohu, by jej porazil raději úplnou slepotou.

Zničen ležel dlouho na podlaze, tiskna tváře na chladnou dlažbu. Když opět hlavu svoji pozvedl, stala Thorgerda posud nad ním s úsměvem na rtech a vítězoslávou na líci.

„Ty netážeš se ani, Amisi,“ počala, „není-li někde léku, uzdravení?“

„Ach, ty's milosrdná!“ zvolal, „a jiskra ženskosti neshasla v ňadrech tvých. Mluv, co činit mám?“

Mlčela chvíli, a oči její se zaleskly ďábelským úsměvem „Hned pomoci ti není,“ pravila klidně, „ale časem pomůže ti Amil, přítel tvůj. Ó zajisté, on ti pomůže.“

„A jak?“ šeptal Amis slabým kmetským hlasem.

Přemohla svůj odpor k hnusné jeho hnilobě, a přistoupivši těsně k němu zašeptala mu cosi do ucha. Zbylé vlasy na jeho hlavě se zježily, sebral poslední své síly a vyskočiv mrštil slabé svoje ruce do výše.

„Ďáble! ďáble!“ zařval, „kletba tobě a věčné zatracení!“

Thorgerda zasmála se, až se stěny lázně otřásly a krev jeho v žilách stydla, pak zmizela.

„Ďáble! ďáble!“ volal za ní, a hlas jeho slábl a slábl. Potácel se z lázně na chodbu. Povstal křik a nářek, když se objevil, utíkali před ním jako před ranou morovou; marně dovolával se nešťastný Amis jejich slitování.

Na dvoře stál posud jeho kůň; doplížil se k němu, sedl na něj, kůň ale plašil se a lítal šíleně po dvoře, až pána svého shodil. Amis ležel beze smyslů v prachu, opodál stáli jeho lidé a litovali ho a naříkali, ale nikdo nepodal mu ruky, by mu vstáti pomohl. Starý jeden muž, který před branou hradu žebrával, hodil mu hůl, by se o ni opřel.

Náhle ale ucítil Amis jemné dotknutí; byl to posud tvor, který se ho neštítil; zachvěl se radostí a pozvedl hlavu z prachu — byl to jeho chrt. Objal věrné zvíře, které kňučelo a se k němu tlačilo a tulilo, zlíbal je, a oslepen horkými vděčnými slzami, které se mu z očí lily jako potoky, tápal holí cestu svou a vyšel jako žebrák z hradu otců svých v široký kraj.

Zastavil se před branou a ohlížel se na dům, kolem kterého klidně vlaštovice poletovaly, volajíce sladce na svá mláďata, a slzy polily jej znovu. Náhle ale otevřely se dvéře, vedoucí na kamenný pavlán, a Thorgerda zjevila se tam v plné záři královské své

krásy. Kroužila Bifrostem nad hlavou a druhou rukou ukazovala na východ směrem, kde hrad Amilův ležel.

„Tvůj přítel zhojí tě!“ volala posměšně.

„Kletba tobě!“ odpověděl a zachvěl se při vzpomínce na to, co mu byla šeptala. Pak obrátil své kroky k západu a doprovázen věrným chrtem zmizel v blízkém lese. Dlouho ještě zněla v jeho uších krkavčí píseň hrdé Thorgerdy, stojící na pavlanu.

III.

SV. PATRYK.

Pět let minulo od onoho dne, kdy Amis vyhnán z hradu svého beze stopy zmizel; pět let od onoho dne, kdy šťastný Amil před oltářem v kapli tvrze Ardhuinu za hřmění zvonů a jásotu lidu na věky se spanilou Jolantou spojen byl.

V den svatby zjevilo se páže Thorgerdino před hradem Ardhuinem; sedělo na bílém koni, ověšeném kropírem z růžového aksamítu, a na zlatém řetězu visela mu s hrdla malá skříň, přeumèle sesazená z vonného sandalu, z růžového dříví aloesového, rostoucího na ostrovech rudého moře, a z bílého, bezlesklého stříbra. Uvedli páže před Jolantu; kleknuvši u nohou spanilé nevěsty podalo jí stříbrný klíč, by sama skřínku otevřela. Víko odskočilo s jasným, chvějícím se zvukem, a na aksamítovém polštáři barvy mořské vody ležela hřivna zázračné krásy a nesmírné ceny. Byla to páska z rubínů, s níž po celé délce dvacet malých labutí z perel viselo, a vždy mezi dvěma labutěmi houpal se malý zlatý zvonek, který se při

nejslabším pohybu jasným, různě laděným hláskem ozval. Jolanta vyňala hřivnu a ověsila ji kolem šíje, pak přijala od pážete pozlacený pergamén, kde mezi smaragdovými a růžovými ozdobami blahopřání Thorgerdino psáno bylo.

„Štěstí Vaše," končila Thorgerda svůj list, „jest mi jedinou potěchou v hlubokém žalu mé siroby; sedím opuštěna v tiché, osamělé komnatě a dávám slzám volný proud. Můj manžel odešel na dalekou pouť, by u hrobu některého světce uzdravení hledal z těžké choroby, která jej náhle zachvátila jako boží trest. Leč jaká u něho vina? Marně tážu se sama sebe; nenalézám hříchu u něho a doufám tedy, že Bůh jej pouze zkouší, že se smiluje a že Amis v brzku zdráv a šťasten se mi navrátí. Pak přijdu k vám, bych k srdci tiskla tu, kterou nejvěrnější druh mého manžela si vyvolil. Až do té doby s Bohem."

Tak psala zlá a lstivá žena, a zpráva její o chorobě Amisově ztrpčovala milencům nejsladší den jejich života.

Tesknota a nevýslovný smutek zmocnily se Jolanty od onoho okamžiku, kdy hřivnu Thorgerdinu na šíji si byla zavěsila a pokrytecký její dopis přečtla.

„Ach, Amile můj," pravila, když ji k oltáři vedl, „mé srdce zvěstuje mi neštěstí. My hřešili, a těžce potrestá nás Bůh! Kárající ruka zasáhla již hlavu tvého přítele."

„Bůh jest milostiv," odvětil Amil; ale i v jeho duši vystupovaly zlé obavy, jak mraky zvěstující bouři.

Po svatbě odebrali se manželé dle přání královny na čas ku dvoru do Paříže; ale vnitřní jejich nepokoj zmáhal se uprostřed hluku města a nádhery a lesku dvora jen ještě více: a Amil rozhodl se konečně k odchodu na vlastní svůj hrad.

Tam konejšil ovšem hluboký klid šumících lesů a slunných niv poněkud jeho zlým vědomím raněnou duši; ale trudnomyslnost jeho nezhojila se, neb nijaká zpráva nepřicházela mu od přítele, a všechno hledání a pátrání po ztraceném a tak náhle zmizelém druhu bylo a zůstalo marné. Mezitím kolovaly temné pověsti o čárech a dušehubných svazcích, uzavřených dumnou, zasmušilou Thorgerdou s mocnostmi pekel, a Amil, který nyní teprve se zděšením zpozoroval, že čarovný pás Bifrost byl nepochopitelným způsobem zmizel, počal neurčitě z počátku a pak jasně celou hroznou pravdu tušiti . . .

„Bůh vydal nás za trest našeho hříchu do rukou strašné této ženy," zvolal, když mu hrozná ta myšlénka mozkem zakmitla, a padl jako zničen na obličej. Jolanta vrhla se k němu a rosila hlavu jeho horoucími slzami, jako by vinu jeho takto smýti chtěla, a od onoho dne bylo jen málo kdy již úsměv na lících obou manželů viděti. Žili osaměle a tiše jako klášterníci, jako kajícní na poušti,

21*

a rozkoš a veselí nepřebývaly v domě jejich. Mysl jejich nesla se vzhůru k zdroji lásky a smilování, a střádali bohatství, o které jich ani zloděj oloupiti nemohl, kterého jim ani mol ani rez zkaziti nemohly. Dali světu a radosti jeho výhost.

Přece zašlehla ale dvakráte za těch pět dlouhých let odříkání a smutku nezkalená zář nejvyššího blaha, pablesk nevýslovného štěstí na tvářích jejich, a dvakráte za pět dlouhých let rozzvučely se zvony na omšených věžích a hlásaly lesům a nivám, že radost přistěhovala se pod střechu zádumčivého hradu, dvakráte totiž pošlo nové mladé žití z Jolanty; darovala manželi svému nejdříve dceru a pak syna.

Jen útlé tyto bytosti byly s to na čas černé chmury s čela Amilova zaplašiti, jen tyto dva světlé paprsky pronikly tmu, kterou vina jeho kol zoufajícího jeho srdce spřádala, a jen tyto dva květy na stromě její lásky přinášely Jolantě útěchu a umlčely trpké její výčitky, že velký, těžký hřích obou přátel jen k vůli ní byl spáchán. V azurných zracích dítek svých, v těch snivých výmluvných zracích, v nichž se nebeská vlast, kterou právě byly opustily, tak zřejmě zrcadlila, hledala Jolanta zákony pro své žití. Soustředila celou sílu svého milování jen na drahé jejich hlavy; dostoupením na výši mateřství šířil sa její obzor, sesílily peruti jejího ducha, a povznášela manžela svého s sebou do světlých končin vzne-

šenějšího žití. Vroucí její srdce hledalo nyní útěchu v lásce všeobsáhlé, v ulevování bolu cizímu, a Amil sledoval jí po cestě, kterou jej vedla.

Brány hradu jejich byly ve dne v noci otevřeny, a bídní a nešťastní tam putovali jako ve svatyni. Jolanta odložila poslední stopy nádhery a povýšeného svého stavu; jako řeholnice halila se v prostý, tmavý šat, jako otrokyně sloužila všem, již zavítali chorobní a bídní na zámek její. Ve velké síni, kde se jindy hody slavívaly, stál kamenný stůl, který pokrývali denně jídlem všelikým, a slepci a mrzáci, poutníci a žebráci byli hosté, jimž sloužila dcera králova.

Amil sedával mezi nimi a poslouchaje jejich stesky vléval konejšivý balsám upřímné soustrasti v raněná jejich srdce. Sám nešťastný, nalezl vždy pravá slova pro neštěstí jiných, a odcházejíce od něho vznášeli ruce k němu s požehnáním. —

Jednoho dne ku konci pátého roku po zmizení Amisově seděl Amil opět dle svého obyčeje u kamenného stolu uprostřed poutníků a žebráků, a Jolanta sloužila hostům, přinášejíc velké číše z javorového dříví plné vína a košíky plné nakrájeného bílého chleba. Okna a dvéře velké, prostě zařízené síně byly otevřeny, neb vzduch byl teplý a jasný přes to, že podzim byl již valně pokročil; na nivách zmíral právě den jako světec se zlatým úsměvem, a temné jedle lesa zpívaly mu

tryznu, rozkolíbány jsouce tiše dujícím větrem. Síň byla vůní země a stromů naplněna; začmouzené její klenutí a stěny, ozdobené jemnými, bohatě vyřezávanými deskami z dánského dříví, byly slunným leskem jako pozlaceny, a večerní to naladění plné touhy vzbuzovalo v srdci všech jakýs smutek, nepostrádající ale jistého sladkého kouzla. Myšlénky jako tichá hudba, znějící z kraje stínů, táhly duší Amilovou a upomínka na ztraceného druha zasmušovala tvář jeho a schýlila hlavu jeho k prsům. Jolanta vzdychla z hluboka, uhodnuvši, co se v nitru Amilově děje, a pozvedla oči k dlouhým paprskům, vnikajícím oknem do šeřící se síně. Zrak její letěl v širou krajinu. Vysoké stromy zastíraly slunce, tak že ho viděti nebylo, ale silnice, vinoucí se jimi, byla zaplavena jako rozžatým zlatem; vzduch, naplněný zdvihajícím se prachem, zdál se býti zlatou mlhou, spadající s báně nebes, vytesané z jediného průhledného topasu, a děti z blízké vesnice a malá stáda, která hnaly, zdály se býti temnými stíny z cizího světa, pohybujícími se v zlaté oné mlze.

Pojednou nastal poplach na silnici, děti rozutíkaly se na všechny strany, a Jolanta spatřila temnou postavu, vystupující pod stromy. Na žlutém, jasném obzoru zdála se ohromnou, a hrůza jakás šla z každého jejího pohybu. Byl to muž shrbený, opírající se o dlouhou hůl, cáry visely kolem něho místo

oděvu, a každý krok zdál se, že mu působí nevýslovné bolesti. Nyní zachytil se stromu a stoje nepohnut stínil si rukou oči a upíral je na hrad. Jolanta chvěla se po celém těle, nevěděla proč, ale hrůza ji obcházela. Nemohla zraku svého odtrhnouti od strašlivého zjevu . . . Zakryla si oči.

Když opět vzhlédla, bylo slunce zapadlo, žluť byla shasla, stíny spouštěly se na zem, a zjevení bylo zmizelo. Jolantě bylo volněji u srdce. Vstala a zavřela okno, pak přisedla ku stolu a naslouchala rozhovoru hostů svých.

Poutníci povídali si o zázračných osobách, o mluvících obrazech, o divotvorných zdrojích, o poustevnících na poušti. Jolanta přemáhala se, by celou pozornost svou soustředila na jejich vypravování, ale neodolatelná moc měla ji stále k tomu, by se ohlédla, by po zmizelém zjevu pod stromem pátrala. Stíny houstly zatím v síni, a Jolanta kázala rozsvítiti lampu, visící nad stolem, pak pobízela hosty, aby pili.

V tom zazněl tichem nastávající noci jasný cinkot ručního zvonu, a za chvilku přinášel vítr hluboký, temný hlas do síně, prozpěvující tato slova: „Probuďte se, vy, kteří spíte, modlete se k Bohu za ty, kterých více není! Pomněte na smrt! Pomněte na smrt!“ pak nastalo opět ticho; cinkání zvonu zaznělo opět, ale z dálky, a pošmurná slova ozvala se jen již jako slabá ozvěna. Byl předvečer Všech svatých a „zvoník zemřelých“

konal dle starého obyčeje takto od domu k domu chodě neveselou svoji povinnost. Amil a hosté jeho poklekli k tiché modlitbě; Jolanta přemožena tesklivým tušením tulila se k Amilovi a zašeptala: „Jest mi úzko kolem srdce, Amile!“

Amil ale jsa příliš pohroužen v upomínku na Amise, která se při slovech zvoníka zemřelých byla v něm novou silou probudila, neslyšel úzkostlivý hlas své ženy, Zlatá její hlava klesla s tichým polibkem na drahou jeho hlavu, a dlouho zůstali tak bez hnutí.

Náhle ale trhla sebou Jolanta, jako by ji byl kdo jménem zavolal, vzpřímila se a hleděla dosud otevřenými dveřmi upřeně ven do noci. Nebe modralo se černými, nahými větvemi starých stromů jako sítí, bílý měsíc zaplavoval celý obzor stříbrným světlem, a temně, obrovsky proti jasu nebe rýsoval se mátožný stín hrozného zjevu. Jolanta strachem se chvějíc stála nepohnutě a neschopna pronésti jediného slova. Teď přelétl mrak přes měsíc, a stíny noci draly se jako mlhy do síně, zároveň ale vklouzl do síně ještě jiný stín, němý, bledý, zmučený a krvavý. Stál u veřejí, a srdce Jolantino zastavilo horečný svůj tlukot . . .

Povlovně a tiše jako paprsek překročil zjev nyní práh a blížil se vrávoraje ke stolu. Jolanta zkameněla hrůzou, vidouc krvavé stopy, zanechané jím na podlaze, kudy se

ploužil. Amilův pes zavyl jako před přízrakem a choulil se pod stolem; žebráci a poutníci, shromáždění v síni, vyskočili a prchali do vzdálených koutů, znamenajíce se křížem a šeptajíce mezi sebou. „Ejhle člověk, dotknutý ranou morovou."

Jen Amil nepozdvihl ani zraku, nepozoroval ničeho a seděl klidně na svém místě. Bledý, ranami pokrytý, téměř umírající člověk přiblížil se nyní stolu, a kloně se nad javorovou číší, stojící před Amilem, dotekl se zčernalým rtem zlatého jejího pokraje.

„Hrůza, hrůza!" vykřikla Jolanta tak pronikavě, že se Amil konečně jako ze sna probuzen z myšlének svých se vytrhl.

„Co jest?" zvolal a vyskočiv couvl zděšen před strašlivým zjevem.

Nešťastník ale, kterého se všichni lekali, klesl na zem před Amilem; ruce jeho, podobající se rukám kostlivce, zachytily se pláště jeho, a shasínající jeho krví podlitý zrak zahloubal se do zraku Amilova, a zmírající jeho rty zaštkaly: „Amile, můj druhu!"

Síň zalehla výkřikem, v kterém slyšeti bylo, jak srdce Amilovo puká, klesl na podlaze na kolena, přitiskl hrozný, děsící ten stín k srdci a zlíbal tu krvavou a ranami zmučenou a zneuctěnou tvář.

„Můj Amisi, můj Amisi!" zaštkal; „tak tedy našel jsem tě po dlouhých letech, tak spatřují tě oči moje, pláčem pro tebe napolo oslepléí! Ó nechť celý svět před tebou prchá,

ran tvých se štítí, já zlíbám je a zemru s tebou, zemru s tebou!“

Jolanta vrhla se vedle něho, a démantové její slzy padaly na hnusnou jeho tvář; utírajíc zlatým vlasem krev z ran jeho kapající položila hlavu jeho na bílá svoje ňadra, tisknouc ruku jeho ku kvetoucím rtům. Dlouho nebylo v síni slyšeti než pláč a štkání, a nikdo neměl síly promluviti slovo jediné.

Nejdříve utišil se Amis a pravil: „Ty odpustíš mi tedy, Amile, že hnusný tvor se deru pod střechu tvou? Pět dlouhých let se plížím peklem nevýslovných strastí; modlitby moje jsou vyčerpány, slzy moje, Bohem zavržené, vyschly konečně; poslední vyplakal jsem, když zdechl můj chrt, jediná ta útěcha mých muk; v prachu silnic ležel jsem, odkopnut od všeho lidstva, jako jedovatá bylina, která vyrvána z půdy odhozena leží, krušena patou každého, kdo kolem jde. Já snášel bez reptání veliký svůj trest a vzal jsem z ruky Páně trpělivě, čím mne navštívil; ale zemříti, aniž bych tvář tvou ještě jednou spatřil, to nemohu, můj Amile, to nemohu! Cítím, že kalich mého utrpení brzy dopit bude a jedné toliko milosti žádám od tebe a od Boha: bych zemřít směl pod střechou tvojí!“

Znovu zazněl v síni pláč všech přítomných, až Jolanta, utírajíc si slzu, takto promluvila: „Bůh zkoušel vás jen, věrný příteli, a my sami zasloužili jeho trestu. Ó dejte, bych vám na kolenou sloužit směla, pane

můj! Ten dům je váš, jsem pouze vaší služkou. Na zlatý trůn se posadím a poctěnou se budu cítit, dovolíte-li mi rány vašich nohou vymýti."

„Ó Bože, jsem přec šťasten v bídě své!" zvolal Amis. „Pane na nebesích, dej mi nyní zemříti v okamžení, kdy slastí pláču!"

„Vy nezemřete, vy se uzdravíte;" zvolala s přesvědčením Jolanta. „Co podnikal jste pro spásu svou?"

„Já hledal uzdravení všude," odvětil temně Amis, „u lidí a u Boha. Zlými čáry povstala moje nemoc, a není od ní pomoci než jediné, a nikdy, nikdy, nikdy nepřejde přes mé rty ono hrozné, děsné slovo, kterým mi jedinou mou spásu naznačila ďabelská ta žena, uvrhnuvši mne v tuto bezmeznou bídu když Bůh to dopustil za trest mého hříchu."

Co takto Amis mluvil, rozhrnula se temná, zlatotkaná záclona na konci síně, a dvě andělské hlavinky se tam zjevily, líčka jako růže, úsměv jako boží slunko a očka jako hvězdy betlémské. Byly to dítky Jolantiny.

„Gandeline, Eliseno!" zvolala Jolanta, „hleďte, nový host!"

Vzala děti svoje za ruce, a usmívajíc se a zářic pýchou mateřskou, vedla je k Amisovi. Elisena podávala hostu velký, rudý květ, který matce při loučení na noc dáti chtěla, ale Amis vykřikl pronikavě při pohledu na děti a padl do těžké mdloby. Amil vynesl jej sám na čerstvý vzduch mezi tím co polekaná

Jolanta děti svoje odvedla a uložila, Když byli Amisa vzkřísili, připravili mu rychle lázeň, oděli ho do purpurového šatu jako krále a usadili ho na vyvýšené sedadlo. Amis ale usmíval se jen smuteně. „Chmury prchají před západem slunce," pravil truchlivým hlasem; „ó věru nemyslil jsem před hodinou, že mi smrt nebude vítanou."

Tu pozvedl se jeden z poutníků, velebný to stařec, se svého sedla na konci kamenného stolu a jal se takto mluviti:

„Šlechetní mužové a ty, paní spanilá, dovolte, bych hlasu svého pozvedl, bych vystoupil ze stínu pokorného mlčení a k vám promluvil. Proč pláčete a skládate ruce v klín? Kdo může klásti meze milosrdenství božímu a říci: až sem sahá slitování Hospodinovo a dále ne? Kdo takto mluví, páše hřích."

Hlas toho muže velebného vzezření měl divnou moc; zdálo se, že oživuje shaslou naději a přesvědčivou silou svou víru budí v řadrech zoufajících.

Možnost uzdravení, možnost štěstí a blaha zakmitla se jako luzný zjev před zrakem Amisovým; ale za okamžik vzpomněl si, kolikráte již naděje jeho se byla zmařila a smutek přikvačil jako mrak na jeho mysl; zakryl tvář svou rouchem, a velká síň zazněla ohlasem výkřiku, přicházejícího z nitra jeho; Byl to neurčitý zvuk, bylo to bolné zaštkání srdce trýzněného do únavy.

Všichni myslili, že podléhá nové bolesti svého zmořeného těla, jen kmet porozuměl tomu výkřiku a pokračoval takto v řeči své:

„Jsem Irčan. Dlouhá léta přebýval jsem v klášteřích a v pustinách rodného svého ostrova. Duše moje kojila se svatými zpěvy dávných bardů, které pobožní mniši sebrali a do velkých knih vepsali mezi květy malované azurem, mezi stříbrné hvězdy, bílé lilie a zlaté slunce. Staré ty zpěvy jsou tak velebné, tak krásné, že jeden z mnichů o nich napsal, že andělé Boží se od pokraje nebes k zemi kloní, by jim naslouchali. Celá jedna kniha oněch písní hlásá slávu starého Patryka, toho nade všechny vyvýšeného světce, který z Gallie ke břehům Erinu spěchal, by tento skvostný smaragd moře od modloslužby zachránil, by pravdu evangelia tam zanesl a Erin takto spasil. Dokonal vznešené dílo své, a na věky mu bude Erin žehnat, tak jako on, velikán bohulibý, zelenému ostrovu žehnal dechem posledním, když na mraky zastřeném vrcholku Hory orlí stál, sám jediný naproti tváři Boha. Pozvedl svaté svoje ruce k nebi, a hle! od východu a od západu, od severu a od jihu přitáhla šumným letem nesmírná hejna bílých ptáků — duše to těch, již byli spasení došli plamenným slovem jeho výmluvnosti a velkým příkladem jeho skutků. Tu zaplesalo jeho srdce radostí nad blahým výsledkem svého působení, a duše jeho u vytržení rozložila peruti své k odletu do ráje. Ještě jednou spu-

stily se jeho zraky dolů na zelené nivy, by se s nimi rozloučily, ještě jednou, naposled na této zemi, otevřela se jeho ústa, a větrové roznesli jako nejsladší hudbu po širém světě tato jeho slova: „Můj Erine, ó buď požehnán na věky věkův!“ Pak zahalil se v bílý příkrov, tkaný rukou svaté děvy, a zmizel v tajném hrobě, dosud žádným okem lidským nevypátraném, a slunce boží plálo jako jediná jeho pohřební pochodeň, a plálo celý den, a plálo celý měsíc a plálo celý rok — pak teprve zapadlo.“

Kruh posluchačů starého poutníka úžil se kol něho víc a více, když se po těchto slovech zamlčel, buď proto, že se ponořil do myšlének svých neb do tiché snad modlitby k svatému Patryku, a když pak opět hlavu vztyčil, byli se mu všichni tak těsně přiblížili, že se ruce jejich tmavého roucha dotýkaly. Stařec usmál se vlídně na ně a pokračoval:

„Každého roku, pokud na zemi meškal, vstupoval Patryk na počátku postu v malý člun a odvesloval v širé moře. Za čtyřicet dní v předvečer svátků velkonočních vracel se pak bledý, slabý, téměř umírající — neb navracoval se z očistce. Daleko od břehů irských leží pustý ostrov, osamělý uprostřed víru a proudů; tam v úžlabinách a propastech trčících skal slavívali dřevní kouzelníci strašné krvavé své modloslužby a oběti. Tam otvírá se dvojí mračná sluj: jedna vede v bezdno věčných muk a druhá v kraje sladkého klidu,

Nikdo nepřiblížil se k pošmurným útesům toho ostrova, a námořníci irští, vidouce poprvé z dáli přistáti tam světce, mysleli, že se již nikdy nevrátí. Smutek panoval v Erinu; domnívali se, že démonové jej věznì v některé vlhké, úzké, bahnité a hrůzyplné sluji, kde jed a ledy na něj prší. Ale svatý Patryk navrátil se přece a jezdil pak každý rok na pustý ostrov. Prosbami svými dosáhl toho, že Kristus jemu umírajícímu slíbil, že každý hříšník, který lituje hříchů svých se odváží do oné sluje vstoupiti a takto hrůzy pekel snášeti, za den a za noc očištěn bude z hříchů svých a že úplného odpuštění dosáhne, aneb že aspoň dovì se, čím vykoupení jemu možné."

Stařec se opět zamlčel, a nastalým tichem bylo těžké vzdechy obou přátel slyšeti. Kmet zahleděl se do jejich tváře a počal pak opět mluviti:

„Nevím," pravil, „jakou vinu nesete, ale vím, že není viny, která by odpuštění nedosáhla. Odvažte se k těžkému činu, plujte k onomu ostrovu a vyhledejte mračnou sluj. Tam odevzdejte osud svůj do rukou božích a snášejte, co na vás uloží, ale věřte a doufejte. Vy mluvili jste o čaromoci jakés kouzelnice, a nešťastník tento pravil, že ona jediná prostředek k jeho uzdravení zná! Což myslíte, že síla její větší síly Hospodina, pána přírody a nebes? Že slova její před ním platí? Jako dým odvane dech jeho nesvatou

kouzel moc! A proto vzhůru k spáse, vzhůru na cestu!"

„Na cestu k břehům pošmurného ostrova!" zvolal Amil a Jolanta jedním hlasem a pokleknuvše chválili Boha a děkovali starci, který je naplňoval novou nadějí. Ještě téhož večera přichystali vše na dlouhou cestu, a na druhý den vála Jolanta odcházejícím přátelům bílým závojem s cimbuří hradu „s Bohem!".

Jen pomalu konali přátelé dalekou svou pouť, neboť vyhýbali se dle možnosti všem lidským obydlím. Amis ležel na nosidlech, jež čtyři muži na ramenou nesli, čtyři to nešťastníci, přijatí někdy Amilem na hrad, když celý svět je byl opustil; spláceli mu nyní takto jeho velkou lásku.

Amil sám jel v čele smutného skupení a cinkal neustále zvonkem, by příšerným jeho hlasem již z daleka každého před malomocí varoval. Bylo to bolestné viděti, jak všechno poděšeně před nimi prchalo, a Amilovy přicházely často slzy do očí; ale pevná naděje na konečné uzdravení přítelovo dodávala duši jeho síly, a čistý, křišťálový vzduch, proudící z lesů pestřících se podzimem, v dáli ušlechtilé obrysy modrých hor, nad nimiž bílá, vzdušná oblaka plynula, to vše účinkovalo konejšivě jako lék a zaplašovalo trudnou mysl.

Když se ale poutníci k těm modrým horám dostali, za kterými moře leželo, tu změnilo se vše; neviděli ani jasného nebe, ani slunce více, husté mlhy valily se z úbo-

čin jako příkrovy, temné sosny kvílely mezi skalami, a těžké vločky sněhu padaly tiše na truchlící zem; čím více se blížili k moři, tím zasmušilejší a divočejší stával se kraj.

Neviděli již ničeho, než nahé, šedé skály, mezi nimiž vítr příšerně fičel, a hukot burácejícího moře přicházel dlouho ještě k nim než konečně jednoho večera dlouhý, pustý, balvany pokrytý břeh a příkrými skalami obmezený záliv spatřili.

K rozervaným bokům skal tulilo se malé, zasmušilé městečko; rozvzteklené moře burácelo dole pod ním v hlubině, až se břehy chvěly, a kusy bílé pěny lítaly až na vrcholek strmé stráně, kde starý kostel v mlhy čněl a osvětlenými, rudě zářícími okny jako mnohooký netvor báje do temnosti zírati se zdál. Zvuky písně, kterou se ženy k nejčistší Panně obracely, volajíce na ni, by muže jejich, mořem plovoucí, chránila, mísily se v hukot bouře, a červená zář oken padala dolů na břeh do šera, kterým se divoké, bledé postavy jako vlci míhaly; byli to hladem napolo zmoření muži, čekající s příšerně blyštícíma se očima, zdali zuřivé to moře jim na břeh snad rozkotaný nějaký koráb nevyvrhne, kýžený to lup . . .

Cinkání Amilova zvonku pronikalo hučící bouří i zpěvem žen, vzývajících Marii, hvězdu mořskou, a prchajíce okazovali lupiči třesoucíma se rukama na nízký domek, odloučený hlubokou strží od kostela, jako k jedinému

útulku pro znavené poutníky. Byla to polo sesutá kostnice na spustlém hřbitově. Tam ztrávili přátelé noc v neklidu, často vyrušeni jsouce divokým zpěvem šílené babice, která v kostnici bydlela, nad chatrným ohněm mrzla a s chechtotem pomatené písně skuhrala, brzy o jakémsi zakleném králi a jeho dceři, kteří co havrani kol břehu krouží, brzy o městech do moře zapadlých, brzy o duších potopených námořníků, již vichrem kvílí, žádajíce si pohřbu. Po strašné té noci šel Amil městem na břeh, pokrytý troskami rozkrušených lodí, by odvážné lodníky hledal, kteří by jej k tajůplnému, v moři a v mlhách ztracenému ostrovu přeplavili. Hledal dlouho marně; báli se toho místa, které dle podání znali, a nechtěli o plavbě k výspě mátohami obydlené ani slyšeti, a jakž teprve ve společnosti s malomocným člověkem!

Konečně ale vyskytl se přece lodník, který své hladem napolo vyhaslé žití za velké množství zlata zaprodal a nejistému osudu, zmítanému moři a nákaze nejděsnější choroby se vydal. Přátelé rozloučili se s muži, kteří byli Amise nesli a kteří v přístavu návratu jejich očekávati slíbili, pak odstáli plni naděje od břehu. Zlo Amisovo zhoršilo se ale plavbou; ležel neustále ve mdlobách, a zoufající Amil myslil, že konec přítelova života jižjiž se blíží; anděl smrti rozkládal již temné svoje peruti nad jeho hlavou, a Amil pozoroval s úzkostí, jak stín těch křídel na čele přítele jeho rostl a

temnějším se stával. Ke všemu viděl, jak lodníci na ně na oba s hrůzou a nedůvěrou pohlížejí, a jak hrůza ta v nenávist se mění, když vítr plavbě jejich protivný se zdvihl, a moře divoce se dmouti nepřestávalo.

Jednou v bouřlivé noci, když zuřivě ječící moře tmavý svůj jícen otvíralo a vichřicí z hloubi chrlilo, když se zdálo, že neviditelné ruce mraky s nebes dolů do tmy trhají, rostla hrůza lodníků takovou měrou, že chvějíce se o bídné žití své a myslíce, že Bůh snad pro hříchy těch mužů je trestce a bouří pronásleduje, rozuřenému živlu oba přátele v oběť hoditi se rozhodli. Ale v okamžiku, když se již přibližovali Amilovi, který choré tělo svého druha v náručí držel, protrhla se oblaka, a jako velký štít z bledého zlata zjevil se náhle měsíc nad temnými vodami, vichřice umlkla, a lodníkům se zdálo, že vidí jakýs pruh nad hlavami věrných přátel se vznášeti. Bílý ten jas, třpytící se jako jíní stromů, spoušt'el se na koráb a zastavil se u kormidla; lodníci viděli nyní, že to anděl, viděli, jak bledoazurnými perutěmi dul do plachet lodi, která po stříbrné brázdě náhle ztišenými proudy spěchala a do tichého skalnatého chobotu bez úrazu vplula.

Byl to ostrov mátoh, ostrov stínů, kde stuj svatého Patryka se nacházela. Lodníci poklekli tajnou hrůzou jati, a Amil vynesl svého druha na pevninu a zmizel lodníkům ve stříbrné mlze měsíční noci.

Amis a Amil brali se širou, smutnou, hroznou pustinou. Roztrhané oblaky visely po nebi, a lunné světlo, jež padalo na černé skály, zdálo se bledým leskem svým jako sníh na mocných jejich bocích nakupený. Z dáli hučelo jednotvárně moře, narážejíc na pustý břeh, a tichý, smutný vítr, teď rostoucí, teď zase zmírající, kvílel bez ustání nocí. Úžlabinou, vinoucí se točitě basaltovými stěnami, vyšli přátelé na velkou pláň, z které do zelenavé noci ohromné horstvo čnělo těmně a hrozivě. Rudé plameny hrály kamenným jeho tělesem jako krev v lidské pleti, a nesmírná sluj, tmavší ještě než černé skály horstva, zírala příšerně přátelům vstříc. Byli u cíle; srdce jejich bušila úzkostí: stáli před prahem pekel. Tiskli si ruce pevněji, drželi se těsněji a odevzdávajíce se v ruce boží přistoupili odhodlaně k bráně podsvětí. Již překročili temný práh, tu zaznělo to jako když padající balvan zarachotí, a velká ženská postava stála před žasnoucím jich zrakem. Byla vysoká a temná, vlasy její lítaly větrem jako hříva lvice, oko její sršelo jiskry, šat její svítil jako svatojanské mušky.

„Kdo zde?“ tázala se, a hlas její budil sterou ozvěnu v tmavé sluji.

„Smrtelníci!“ odpověděl Amil; „a kdo jsi ty, jež v cestu naši vstupuješ?“

„Sibylla!“ zněla odpověď.

„A co činíš zde?“ tázal se Amil; „proč přebýváš na prahu pekel?“

„Naslouchám tajeplným hlasům, vycházejícím z lůna země. Oko moje odvyklo již světlu dennímu, a čas proudí bez dotknutí přes hlavu mou. Co vy ale hledáte zde?"

„Svatého Patryka!" vzdychl Amis, a Amil doložil: „Ukaž nám cestu v limb!"

Sibylla vztáhla ruku v pravo a odstoupila od prahu; přátelé překročili jej odhodlaně a dali se cestou, kudy jim ukazovala. Slyšeli za sebou, jak opět s rachotem řítícího se balvanu k zemi padala, a při zbloudilém paprsku měsíce viděli, jak bílou hřívou třpytící svou hlavu k zemi tiskne . . .

Vešli v druhou sluj; oči jejich, přivyklé již tmě, viděly neurčitě ohromné šedé balvany po sluji rozházené ležet, a příšerný zvuk, podobný fičení větru, zaznával bez ustání velkým prostorem jako oddychování obrů; půda pod jejich nohami byla kluzká a vedla strmě dolů do nejhlubšího lůna země.

Pojednou zablesklo se bledé světlo slují, a nesmírný vichr zadul takovou silou, že oba muže před sebou jako prázdné plevy nesl; zachránili se před rozdrcením v bezdnu jedině tím, že se vší silou nejbližšího balvanu zadrželi. Úzkostlivě pozvedli zraku a spatřili bílý, třpytící se oblak, nesoucí se nad nimi, a v jasu jeho míhaly se lidské postavy bez počtu. Některé z nich byly temné a ty padaly těžce k zemi se zoufajícími posunky, klesaly na obličeje a zakutálely se konečně

do trhlin skal, kde zmizely. Ostatní nesly se tiše a velebně dále, až tma je v dálce opět pohltila.

Nejhroznější ale bylo, že ni hlesu slyšeti nebylo, a němá bolest, němé zoufalství těch temných stínů účinkovalo strašněji než rachot nejzuřivějších hromů. Když světlý oblak zmizel a vichr douti přestal, svítila celá sluj ještě zbylými paprsky jako bledým přísvitem hvězd, a přátelům zježily se vlasy, neboť spatřili nyní s úžasem, že to nebyl balvan, čeho se drželi, ale zkamenělý člověk, obr, a celá sluj že byla podobných tvorů plna.

Pojednou zahřměly hluboké vzdechy, balvany sebou pohnuly, vstávaly, kamenné jejich ruce bušily do stěn sluje, až lijáky jisker z nich tryskaly, a mrazivý dech těch netvorů postlal celý prostor jíním. Do hluku pádných ran zněl hromový Sibyllin hlas od prahu pekel.

„Zkamenělé plémě před Adamem stvořených obrů probouzí se ze sna, prvorození synové země tlukou čely o kamenné boky své matky! Paprsek z oblaku, halícího duše putující se země k břehům věčnosti, padl na tupé jejich oči. Přece jsou blaženy ty oči věkem zkamenělé! V plné síle viděly někdy zemi, než chřadla a vadla, a než z rudé její hlíny Bůh stvořil Adama!“

Sotva byla Sibylla skončila, valili se obři opět k zemi k bezesnému spánku, sluj

zaduněla jejich pádem, a pak zavládlo opět hluboké ticho.

„Pojďme dále!“ zašeptal Amil.

„Již nemohu!“ odpověděl Amis slabým hlasem, „síly moje jsou vyčerpány, umírám!“

Klesl na vlhkou zemi a zůstal beze hnutí ležet. Amil sklonil se nad něj a zoufale jeho jméno volaje zapomněl na veškerou hrůzu okolí; věrné jeho srdce znalo jen jednu myšlénku: přispěti svému příteli! Tu přicházela k jeho uchu hudba šplounajícího potoka, a zahlédl nedaleko od sebe otvor, vedoucí v novou sluj, odkud slabé světlo kmitalo a vánek jako lesní vůní naplněný vanul.

Vzal Amise do náručí a nesl jej až ku vchodu do nové té jeskyně; tam položil ho na omšený kámen a spěchal, odkud jej bublající potok volal. Sotva učinil několik kroků a zahnul za vysokou stěnu, zasvítila náhle v nevídané kráse vysoká zeď z nejčistších drahokamů před udiveným jeho zrakem; zlatá brána v ní byla dokořán otevřena, vůně fialek a růží a zápach nejvonnějších věcí na světě duly mu vstříc, a oku nedoměrné údolí otvíralo se před ním. Přišel až ku samé bráně a stanul na démantovém prahu, pásl zraky své na luzné krajině a ssál s rozkoší vonný vzduch.

Sladké šero panovalo v údolí; palmové lesy tam šuměly, jasné vody spěchaly kvetoucími lukami, a světlé stíny kráčely tam pod bledoazurným nebem, pokrytým stří-

brnými hvězdami. Nevýslovná slast naplňovala srdce Amilovo, zemská tíž padala mu jako balvany s beder, zdálo se mu, že se vznáší na perutích jarních vánků k údolí blažených.

Rozevřel náruč a upíral k světlým, démantovým hvězdám slastí porosené oko, nesmírná láska k Bohu uchvacovala ho jako svaté jakés šílenství — ale náhle spouštěl se mezi něj a blahé údolí tenký oblak páry a houstl, až mu celou vyhlídku zaclonil a stal se mrakem, v kterém stříbrné a zlaté blesky se křižovaly; Amil pozoroval, že to sbor blažených duchů, mávajících zlatými ratolestmi. Mrak ten mizel a zmizel, a poslední stopa jeho rozplynula se, a poslední stín zbyl ze všech a zastavil se u zlaté brány před Amilem. Stín ten byl oděn v mnišský háv, a z kápě jeho nořil se vznešený a bledý obličej s výrazem plným nekonečné lásky; vážné oči jeho upřely se s nejvroucnější soustrastí na obličej Amilův, jenž hlubokou úctou jat mimoděk na kolena padl.

„Kdo jsi, ó stíne, kterýž mi bráníš vstoupiti v údolí blažených?“ tázal se Amil.

Rty tajemného zjevení otevřely se, stříbrné paprsky zářily z nich, rajská vůně šířila se kolem, a hlas jako nejsladší zpěv slavíka odpověděl: „Jsemť onen, kterého nazýváte svatým Patrykem.“

Tu padaly jako vodopády chmurné myšlénky na paměť Amilovu, vzpomněl si na

svou a svého přítele strast, na svou a jeho vinu, na vše, jež pohled v ráj na okamžik byl z mysli jeho zatlačil: trpké slzy pálily ho v očích, a zaštkal hlasitě, pozvedaje spjaté ruce ku světci:

„Ty víš, ó stíne blažený, že hledám pomoci u tebe! Tvé oko hlásá lásku a zjev tvůj smilování, ó ty poskytneš mi pomoci! Mluv, co činiti mám, bych spasil přítele?“

Nevýslovná soustrast jevila se na tváři světce, dvě jasné slzy se mu zaskvěly v očích.

„Důvěřuj v Boha,“ odpověděl Amilovi. „Bůh pomůže vám, očistě vás z velikého vašeho hříchu. Ne mými ústy jest souzeno, abys dověděl se jediného prostředku vaší spásy. Bůh dal vás do rukou zlých pro vaši vinu. Ptej se té, která se ti zjeví.“

Zamával bílou, průhlednou svou rukou, a znovu spustil se mrak, tenkráte ale černý jako noc, a blahý stín svatého Patryka bledl, bledl a zmizel s úsměvem pln útěchy a jasu. Zeď z drahokamů zmizela též a zavládla úplná tma, z které jednotlivé divoké výkřiky ženského hlasu, Amilovi ne docela neznámého, zaznívaly. Přemýšlel o tom, kde ten hlas byl již dříve slyšel, když jakési světlo na protější stěně skály zpozoroval; byla to žlutá zář, a brzy viděl, že to vlající zlaté vlasy: hned na to rozeznal bílý, bledý, krásný obličej, a konečně stála žena zahalená v černý šat, opásaná zlatým pasem, osázeným draho-

kamy trojích barev, před ním, a Amil poznal Thorgerdin hrozivý a luzný stín. Přelud přicházel blíž a blíže, a zdálo se, že se protiví a brání, že o skály se chytá, jsa silou přitažen a mocí unášen. Zarudlá víčka její otevřela se konečně, modré oči zaleskly se hněvivě, a ústa Thorgerdina promluvila.

„Co voláš mne?“ zvolala. „Co chceš ode mne, a jaká moc mne rve na místo, kam se vůle moje vstoupiti zdráhá?“

Amil vyskočiv se země zvolal: „Zmije, vím, co jsi učinila, a kážu ti ve jménu Božím, bys mi řekla, jak napraviti lze hrozný zločin tvůj.“

„Ah, to jsi ty, sladký příteli sladkého Amise? zasmála se Thorgerda, a oči její se zableskly. „Nač toto násilí, nač zaklínání? Oh tedy zdráhá se ti povědíti, jak jej spasiti lze? Vždyt jsem to sama tvému příteli již pošeptala do ucha, a chceš-li, opakuji mileráda do slova, co jsem mu pravila, když jsem jej z hradu jeho vyštvala a od sebe jako jedovaté bejlí odmrštila.“

„Nuž, tedy mluv!“ zvolal Amil, „vždyt vidíš, že toužím po tom.“

„Můj sladký manželi, pravila jsem Amisovi,“ počala Thorgerda, „můj sladký manželi, netruď se příliš zlem, které ti sypu na hlavu. Vždyt máš věrného druha, svého Amila, kterému jsi obětoval vše, i stud své ženy! Nuž, přítel ten tebe neopustí, a moje

čáry podají mu příležitost lásku svou ti dokázati, která zajisté nemá mezí!“

„To jsi, ženo, nelhala,“ odpověděl Amil se zápalem.

„Nuž, tedy jdi, děla jsem mu dále,“ pokračovala Thorgerda, „jdi k svému příteli a pobuď u něho asi rok. V tom čase porodí mu žena jeho dítko, a když Amil dítě svoje zavraždí a jeho krev ti vleje do lázně — pak, Amisi, jsi opět zdráv a zhojen!“

Ďábelský její chechtot zazněl slují, a Amil svalil se jako kámen k zemi.

„Nepřišel tedy vzácný druh tvůj k tobě!“ posmívala se Thorgerda polomrtvému muži, svíjejícímu se u jejích nohou. „Chtěl tebe ušetřiti! Škoda, že tím věc tvou jenom zhoršil! Máš nyní také ještě druhé děcko, a krev tvého prvorozeného nepomůže nyní sama, nutno ji i s krví druhého smísiti! Nuž, víš nyní vše — a máš volnost jednati — měj se dobře a pozdrav milého Amise!“

Domluvila, a přízrak její rozplynul se a zmizel. Amil ležel dlouho beze známky života na zemi; když se opět vzpamatoval, stál světlý stín Patrikův vedle něho, vzal jej za ruku a vedl ho tiše k místu, kde Amis posud ve mdlobě pohroužen na kameně ležel. Dotekl se jeho čela, a Amis otevřel oči. Stín zmizel, a jako tichá hudba zazněla slova jeho v duši Amilově: „Věř a důvěřuj!“

„Kde jsem?“ tázal se Amis, probouzeje se jako ze sna.

„Pojď na loď, již vím, jak ti pomoci," odpověděl Amil hlasem beze zvuku, který se Amisovi zdál cizím, k nepoznání.

„Byla cesta naše šťastna?" tázal se Amis s povzdechem.

„Ano, ano, uzdravíš se!" zvolal Amil, a slzy jeho hrozily, že jej zadusí.

Amis myslil, že tak mluví radostným pohnutím, a tiskna ruku jeho k srdci šeptal: „Díky, díky!"

Přátelé brali se chodbou zkamenělých obrů a překročili tělo na prahu ležící Sibylly. Hrůzy neměly na ně více účinku. Amis nesnil než o svém uzdravení, a Amil viděl svoje děti a jejich úsměv, krásná hvězdná jejich očka a zlaté jejich vlásky; srdce jeho pukalo, a duše byla temná jako noc a pustá jeho poušť.

Dorazili bez úrazu na povrch země; hvězdy shasínaly právě na nebi a bledá zář se rozbřeskla na východě. Když přišli na loď, zděsili se lodníci a ustupovali překvapením a hrůzou přemoženi; při pochodni rudých červánků zhrozili se tváře Amilovy, bylať k nepoznání zvadla za tu noc, a hluboké brázdy byly ji rozryly a vlasy jeho byly bílé jako sníh.

IX.

GANDELÍN A ELÍSÉNA.

Den co den chodila Jolanta na cimbuří nejvyšší věže a hleděla dlouho a upřeně v daleký kraj; podzimní vítr šlehal v bledé její líce, házel divoce zlatými jejími vlasy do výše a ssál ostrým dechem slzy nyjícího jejího oka; ale marně zírala v dál — manžel její nepřicházel . . . Vichřice oddula poslední zbytek mrazem spáleného rudého listí stromů, husté mlhy padaly na truchlivou pláň, chmury, nosící metelice v tmavém lůně, přitáhly s hor — a Amil nepřicházel.

Konečně, když celá krajina se byla zahalila v bílý rubáš zimy, zachytlo oko Jolantino jednoho večera, když zapadající slunce krvavě se parami třpytilo, zástup temných postav, plížících se po silnici, vedoucí ke hradu. Byl to Amil a jeho věrní. Na marách, přikryt temným rouchem, ležel Amis; Jolanta nevěděla, zdali již mrtev či umírající. „Ó Bože, cesta jejich byla tedy bez výsledku!“ zaštkala a zalomila rukama, pak spěchala jim vstříc.

Byli právě do dvora vešli, a Jolanta zavravorala zděšením, vidouc svého manžela tak sestárlého a hořem k zemi schýleného. Oko

její se upřelo na zvadlou zsinalou, jeho tvář, na třpytící se jeho bílé vlasy, a slovo, kterým jej vítat chtěla, mřelo ve svírajících se ňadrech a nevyšlo z bledých, chvějících se rtů. Amil bál se jejího oslovení, bál se otázky, kterou jí v očích četl, položil s prosebným pohledem prst na křečovitě se cukající svůj ret, a Jolanta schýlila pokorně a tiše hlavu jako pod břemenem. Objal ji mlčky, a rukou v ruce kráčeli tiše za marami, které Amil do síně vedle komnaty Amisovy nésti kázal. Tam usedli mlčky u plápolajího ohně, a hluboké ticho, panující v síni, zdálo se ještě hlubším, ještě hrobovějším, zahučela-li chvílí náhle venku vichřice a umlkla-li pak končíc příšerným zakvílením.

„Jako když matka nad mrtvolou svého dítěte pláče," zašeptala zamyšleně Jolanta, když vítr komínem byl do síně vjel, čalouny po zdech potřásal, na prázdné pusté chodbě zakvílel a v temnu zemřel.

Při slovech Jolantiných zbledl Amil ještě více, oči jeho zasvítily divoce, a těžký vzdech pozdvihl jeho prsa. Jolanta přiblíživši se mu pojala jeh ruku, Amil aie odvrátil se a zakryl tvář svou rouchem.

„Což není žádné, žádné pomoci?" tázala se smutně.

V tom okamžiku zazněl roh strážce na věži, a za chvíli vešlo páže do síně.

„Můj pane," volalo páže přidušeným hlasem svědčícím, že mu nevolno, „můj pane

sbor bledých mužů stojí před hradem, jehož vrata pro vichřici jsme zavřeli; vyzáblé jejich tváře mluví o utrpení, a žhavé jejich zraky mluví o utrpení, a žhavé jejich zraky svítí příšerně. Žádají si s tebou mluvit, pane; zda radno spustit most?"

„Od kterého času," odpověděl Amil, jako by se probouzel z těžkého sna, „od kterého času zavírá se brána mého hradu těm, kteří trpí? Spusťte most, nechť vejdou."

Jolanta kázala šerou síň na rychlo pochodněmi osvětliti a spícího Amise za těžkou tmavou záclonu uložiti. Pak usedla vedle svého manžela.

Dvéře se rozlétly, a do síně vešel sbor starých mužů; hlavy jejich klonily se k prsům jako pod tíží sněhobílých jejich vlasů, kroky jejich byly vrávoravé, a oči jejich, vlhké slzami a pláčem zarudlé, hledaly plaše zarmoucený zrak Amilův. Jolanta hleděla plna lásky na starce, a soustrast, jevící se v sladkých tazích jejího obličeje, dodávala prosebníkům odvahy.

Jeden z nich, předstoupiv před Amila, jal se takto mluviti, přerývaje řeč svou často hlubokými vzdechy: „Ó Amile, ty věrný, nikdy nerozlučný druhu Amisův, hleď na nás na bídné a ustrň se! Jako dravý, černý pták, jehož skřek a třepot těžkých křídel duše naše plní zoufalstvím, polétá chmurná bída nad našimi hlavami. Jsme manové a poddaní bývalého tvého druha, Amise. Bůh sám ví, kam jeho drahá hlava se uchýlila. Na jeho hradu

sídlí ďábel sám, a hrůzy páchané Thorgerdou, jeho ženou, pane, volají k Bohu jako krev Abelova. Kde jsou naši synové? Usmrceni leží v poli a hnijou tam a rozpadají se v prach mezi tím, co ruce naše prosebně trčí k hluchým nebesům; usmrceni jsou pro vzpouru, jak prokletá Thorgerda hájení se jejich proti krvavému násilnictví nazvala. Bratři naši úpí v podzemních žalářích a bijí hlavou zoufale o vlhké zdi tmavých vězení! A ženy našich synů? Taž se starých lesů plných sněhů, plných zimních vichřic, plných dravých šelem, ty ti odpoví snad! V nich hynou hladem, mrazem, bídou, děkujíce Bohu, že děti jejich dříve zemřely a takto na vždy strastí života zbaveny, pod mechem hvozdů odpočívají. Ó pane, smiluj se, vytáhni s celou mocí proti Thorgerdě, pomsti svého přítele, pomsti Boha a spas nás, osvoboď nás, zachraň nás!"

Štkání starců bylo srdcelomné; klesli na kolena a povznášeli ruce k Amilovi jako k Bohu. Jolanta, pohnuta v hloubi duše velkou jejich bídou, zastřela si tvář. Amil ale povstal s křesla a rozevřel náruč, jako by je k srdci přitisknouti chtěl.

„Vstaňte!" zvolal; „Bůh setře slzy vaše, Bůh vás uslyšel, Amis žije, Amis je zde!"

Rozhrnul záclonu, a všichni přiblížili se k loži, na kterém Amis, pohroužen v hluboký, mrákotný sen, beze známky života ležel. Dali se znovu do pláče, vidouce zsinalý, bolem rozrytý, vráskovitý jeho obličej.

„To že jest Amis?“ tázali se potřásajíce hlavami; „tot zmučená jeho mrtvola, tot jeho přízrak, ne on sám!“

„Slyšte, moji přátelé!“ promluvil Amil pevným hlasem s tváří bledou jako smrt a s okem ztuhlým jako sklo. „Ten muž, jejžto zde vidíte jako mrtvého, ten muž bude zítra zdráv, jeho mladost, jeho síla vrátí se. Vím, co jej uzdraviti může, a zhojím jej.“

„Můj manželi, můj pane!“ vzkřikla Jolanta radostně a chopila se jeho ruky. Zachvěl se při dotknutí Jolantině, a mráz projel její srdce při pohledu na náhle strhanou tvář. Přejela si rukou čelo.

„Zítra na úsvitě,“ pokračoval Amil zmuživ se, „nechť veškeré obyvatelstvo hradu se shromáždí v kapli při mši svaté; vy též, moji drazí kmeti, se dostavte, a ty, milá ženo, též. Nikoho nevyjímám jen sebe a Amise. Toho, Jolanto, dej před tím do vlažné lázně uložit, sám přimíchám pak do vody, co jej zhojí, mezi tím, co při mši spojené vaše modlitby k Bohu se vznášeti budou . . .“

„Stane se jak kážeš!“ zvolala Jolanta. „A děti naše?“ dodala po chvíli.

Amil snažil se marně vypraviti ze sebe odpověď na tuto neočekávanou otázku; rty jeho se svíraly, a úžasná jeho bledost změnila se v příšernou zsinalost.

„Dětí našich nebuď ze spánku,“ pravil konečně bezzvučným hlasem, a zuby jeho cvakaly.

„Co je ti, Amile?“ tázala se Jolanta polekaně.

„Jsem cestou unaven, toť vše!“ zněla krátká odpověď. Pak obrátil se k starcům.

„Až Amis se uzdraví, seberu svoje vojsko,“ pravil, „a potáhneme na hrad Amisův; štěstí a spokojenost vrátí se k vám. Teď ale prosím, nechte mne! Chci tuto noc zde stráviti sám v modlitbě.“

Jolanta vyšla ve společnosti starců, by se o pohodlí jejich postarala, a vrátila se pak, aby se s Amilem na noc rozloučila. Seděl bez pohnutí vedle krbu a usmál se slabě, když mu ruku podala; když vyšla, zůstal zrak jeho dlouho na dveřích upřen. Pak vstal, odhrnul záclonu, za kterou Amis tvrdě spal a slzy vstoupily mu do očí!

„Amisi, učiním to, učiním!“ zašeptal. Pak odvrátil se opět a zahloubal se do svých myšlének tak hluboce, že ani nepozoroval, jak muži, kteří byli na ramenou svých Amise k moři nesli, byli nyní do síně vešli, by chorobného ve vedlejší komnatě na lůžko uložili. Amil, zůstaven o samotě, poklekl vedle krbu, nevěda, proč tak činí. Zdálo se mu, že ticho, panující ve spícím hradě, jej čím dále tím více tíží, bylo mu, jakoby se nějaký balvan na něj valil a jej k zemi krušil. Nenáviděl někoho, hrozil se někoho, a ten někdo byl on sám. Bylo mu, jako by duch jeho i život jej byli opustili, hleděl sám na sebe okem

své duše z neskonalé dáli jako na mrtvou věc. Amil? To nebyl on sám! Bylo to cosi cizího, cosi nepřátelského. Bylo mu lépe když oheň vyhasl, když svíčky dohořely. Tma, zima — to bylo něco jako smrt. Leže nyní vedle krbu, tiskl hlavu k ostré římse, až mu vnikla v čelo, a krev valila se mu do očí a oslepovala ho smísivši se s chladným potem, řinoucím se mu se skrání. Tak ležel celou noc, a noc ta, která by si byl přál aby věčnost trvala míjela jako okamžik. Zdálo se náhle ztrnulému jeho zraku, že se šeří v mrtvém popelu krbu, a mráz projel jeho tělem, Odvrátil tvář od popelu a hleděl k oknu. Venku byla tma, ale v dáli mezi stromy lesa, na protější hoře, kudy se cesta vinula, pronikalo jakés světlo hustou ranní mlhu. Byla to hvězda? Bylo to slunce? Byl to požár? Amil nevěděl, nestaral se o to; tupě a bez myšlénky hleděl na tu zář, která se podobala krvavé skvrně na černém rubáši noci. Tu zazněl náhle hlas zvonku na věži, zvoucí obyvatele hradu ku mši. Bylo tedy ráno . . . Kroky zněly chodbami a zmíraly v dáli, zvonek cinkal klidně ještě několik okamžiků, pak nastalo opět ticho. Amil věděl nyní, že všechno v kapli hradu shromážděno. Znovu zatřásla jím hrůza. Zdálo se mu, že někdo jej pobízí, aby vstal a šel cosi vykonat, i poslechl slepě cizí vůle té. Sáhl k pasu, a rukojeť jeho dýky zdála se mu žhavým železem. Vykřikl tak, že se ozvěna děsně pro-

budila v tiché komnatě, ale mocná ona vůle nutila jej, aby nepustil dýky. Vrávoravé jeho kroky braly se ku dveřím, a když je otevřel, dal se v divoký útěk chodbou, jako by ho démon štval, jako by prchal před vlastním vědomím. Zastavil se konečně u dveří ložnice Jolantiny, přitiskl čelo k vyřezávaným veřejím, otevřel prudce a vešel. První jeho pohled padl na malé postýlky, stojící v útulném koutě velké síně, úsměv přelétl jeho tvář — postýlky byly prázdny, hedvábné poduškybyly rozházeny, a děti zmizely. Radostně těkal zrakem po čalounech na stěnách; vyšívání pastýřové a bílé jejich ovečky na zelené půdě zdáli se mu při slabém svitu hořícího kahance vesele poskakovati. „Bohu díky!“ zašeptal mimovolně a chtěl rukojeť své dýky pustit. Tu zašelestil jako vánek tichý, sladký dětský hlas šerou komnatou. Přicházel od velikého lože, jehož těžké, starobylé, zlatotkané záclony úplně zavřeny byly. Amilova ruka stiskla dýku, jako by se do ní zarýti chtěla, nohy jeho otřásly se tak, že klesl na kolena a připlížil se po měkkém koberci až k samému loži.

„Jsme sami, bojím se!“ ozval se malý Gandelín, a slzy, které strachem vynuceny do očí mu stoupaly, chvěly se v útlém jeho hlásku.

„Neboj se,“ napomínala ho Eliséna, „ležíme na polštáři naší matičky. Co se nám zde může státi?“

Amil slyšel, jak Eliséna bratra svého líbala. Tiskl těžkou záclonu ke rtům a nevěděl, proč tak činí. Eliséna počala zase mluvit.

„Mám ti povídati o malém Ježíšku, jak jej anděl Boží jednou v ráji našel, když za časného rána květiny zaléval? ‚Co děláš v ráji?' ptal se anděl, ‚vždyt Panna Marie pro tebe plakati bude, nenalezne-li tě v posteli!' A odpověděl Ježíšek: ‚Já trhám květy, bych jimi hlavu její ověnčil, a sbírám hvězdy, bych jimi ozdobil její plášť!'"

„A anděl?" ptal se Gandelín, zapomenuv na svůj strach a na samotu.

„Chtěla bych viděti ráj," ozvala se za chvílku Eliséna místo odpovědi a vzdychla si.

„Uvidíš jej!" znělo to v uších Amilových a cizí, slepá ona vůle nutila ho, aby vyskočil; rozhrnul rychle záclony, a horké slzy vyhrky mu z očí. Zde před ním zářily ty přespanilé hvězdy, které byly vyšly na nebi Jolantina života! Zde před ním ležely ty drahé, drahé děti! Zlaté jejich vlásky splývaly v jednu jedinou třpytící se záplavu, růžové tváře byly jeden úsměv, očka jako chrpy byla plna myšlének o tom ráji, o kterém si povídaly; držely se objaty a rozhalenými košilkami bylo nahá, spanilá jejich tílka viděti.

Eliséna vykřikla polekaně, když bledou, strhanou tvář svého otce shlédla; ale Gandelín, vida zuby, které bolem zkřivená ústa Amilova obnažila, myslil, že to úsměv, a usmál se též. Amil byl úplně v moci oné

cizí vůle, která byla z něho učinila otroka; kázala mu, a on chopiv se nejdříve svého syna pozvedl nůž. Dítě smálo se dále, ten žert je bavil; ale Eliséna vykřikla, a slabé její ručky chytly se ruky, držící dýku.

„Žertuju," lhal Amil, neschopen zápasiti se svým dítětem.

Děvčátko usmálo se slabě a pustilo jeho ruku. Tu zakmitl se nůž ve výšce jako blesk a dotkl se hrotem bílého hrdla Gandelínova; purpurný paprsek jeho krve vystřikl a zbarvil ruku vražedníkovu. Děcko padlo bez hlesnutí zpět na polštář, modré jeho oči shasly a upřely se se skleněným ztuhnutím ke stropu

„Matko, matičko!" křičela Eliséna v úzkosti a chtěla s lože seskočiti; ale ruka Amilova zapletla se v dlouhé, zlaté její vlasy a přehnula vnadnou, hrůzou zkamenělou její hlavu nazpět na podušku. „Budu poslušna, budu poslušna!" chraptilo zápasící dítě, ale slova její utonula v hrozném chrapotu, vycházejícím z hrdla nešťastného Amila. Oči její obrátily se ve sloup, kousla jej vší silou do ruky. Pak zavřela oči, dříve strachem mrtva, než chladná ocel v útlé její hrdlo vnikla. Když se tak bylo stalo, pustil Amil ji i dýku svou. Na stolku stála malá číš z ametystu, plná vody; vyprázdnil ji na zem a nachytal v ni krev, lijící se z těl jeho zavražděných dítek; když až ku kraji plna byla, odkvapil s ní z pokoje.

Na rozkaz Jolantin byli Amise ráno, než se na mši odebrali, do vlažné basaltové lázně usadili, a nešťastný seděl tam klidně bez tušení, co druh jeho zatím konal, bez tušení, jakou krvavou a srdcervoucí oběť Amil právě přátelství jejich přinášel. Když se dvéře lázně otevřely, a Amil k druhu svému s ametystovou číší v ruce přistoupil, nepoznal ho Amis, tak byla se tvář jeho změnila.

„Ty's lékař?" tázal se Amis, „a přišel's mne dle návodu mého přítele zhojit?"

„Hleď, spása tvoje jest ti na blízku, můj Amisi," pravil Amil; „učinil jsem, co v limbu svatý Patrik činiti mi kázal."

„Amile, Amile, co svítí to rudého z číše tvé?" tázal se nepokojně Amis. „Jest to jako krev, a z tváře tvé jde hrůza!"

Amil neodpověděl, ale vylil krev svých dítek z číše na hlavu Amisovu. „Jak král svatým olejem, tak buď svatou krví pomazán k novému žití," šeptal a pustiv číši klesl na zem a zůstal bez pohnutí ležet.

Celá lázeň plnila se jasem, a z lehkých par basaltového vodojemu vystoupil Amis mlád a krásný, zdráv a štěstím zářící.

„Můj Amile, můj Amile, klesám pod tíží svého blaha!" zvolal Amis, zvedaje svého druha se země. „Co děje se s tebou?" tázal se zaražen, když přítel jeho neodpovídal, a strašlivé podezření kmitlo se mu mozkem. „Jaký byl to lék, kterým jsi mne zhojil?"

Amil tiskl tváře do dlaně a kvílel. Amis se zachvěl.

„Velký Bože!“ zvolal, vrhaje temný pohled na rudě zbarvenou vodu lázně, „toť nemožné, toť děsivý jen sen! Ty neznáš přece kletby Thorgerdiny, a svatý stín ti radil jistě jiný lék.“

S třesoucíma se rukama oděl se rychle ve své roucho, chtěje se přesvědčiti, zdali děti Jolantiny žijou, neboť věděl, že nemožno dosáhnouti odpovědi z úst nešťastného přítele, ležícího na zemi, jak zbaveného smyslů. V okamžiku, když došel prahu, zatřásl se celý hrad zvukem mnohých zvonů, spěšné kroky ozvaly se na chodbě, a Jolanta objevila se v panujícím tam soumraku.

„Můj manželi! Amile! Kde jsi? kde jsi?“ volala z daleka.

„Sem pojďte, paní!“ odpověděl Amis, a Jolanta zaplesala štěstím, spatřivši jej uzdraveného a zářícího krásou.

„Nebe jest usmířeno, Bůh odpustil nám naši vinu!“ zvolala radostně. „Velebeno budiž jeho jméno!“ Překročila práh lázně a vidouc svého manžela zůstala zaraženě státi! „Co je ti?“ tázala se polekána, „co znamená to ztrnutí v okamžiku, kdy dvojnásobná radost a dvojnásobné štěstí našemu domu blízko? Což není Amis tvůj nyní živ a zdráv? A slyš, jaký host pod střechu naši právě zavítá! Ženy zmučených a pronásledovaných manů Amisových uprchnuvše radily se v lůně vlhkých

lesů o tom, jak překaziti temnou Thorgerdinu čaromoc. Tu vnukl jim Bůh myšlénku, vyprositi si v Remeši na krátkou dobu zázračnou sochu z kathedrály. Remeští ustrnuli še a svolili, a svatá socha stojí v okamžiku tom před branou hradu! Zvony naše vítají ji plným hlasem, tmavé zdi našich věží září odleskem drahokamů, jiskřících se v záplavě světel pochodní, a písně poutnic naplňují ranní vzduch. Vstaň, Amile, a pojď, bychom se soše pokořili a ty přivítali, kteří ji na ramenou nosí, a ty, kteří ji sledovali z Remeše."

Amil pozvedl oči, a truchlý, zmírající jeho zrak viděl oknem rudou záři planoucích pochodní. To bylo tedy ono světlo, které byl viděl blyštiti se mezi lesy, než vyšel z komnaty, by hrozný, do nebe volající čin svůj spáchal, než věrnému přátelství onu krvavou a děsnou oběť přinesl, která posud v světě rovné neměla. Slyšel hučení zvonů, slyšel hlas své ženy, a zvuky ty mu připomínaly nenáviděnou jeho jsoucnost, o které byl pochyboval, a nesmírná tíž vlastní bytosti, nerozlučně spředená s vědomím toho, co byl učinil, valila se naň jako nesnesitelné břemeno, jež ho k zemi drtilo a krušilo v prach. Nevýslovná zoufalost zmocnila se jeho duše, a vzav Jolantu za ruku tiskl ji takovou silou, že bolestí vykřikla.

„Ó křič a běduj!" zvolal Amil hlasem, až se stěny lázně otřásly; „křič a běduj, Jolanto,

až každé moje slovo utone v bolestném kvilu tvém, aby sluchu tvého nedošlo, neb raděj mlč a slyš a zemři rázem lítostí! Ty ale, druhu můj, splať mi oběť mou a protkni milosrdně srdce moje mečem! Slyšte a zkameňte hrůzou — ten lék, jenž zhojil Amise, byl dítek mých svatá krev, sám touto rukou zavraždil jsem je!"

Jolanta nevykřikla ani nevzdychla, oči její obrátily se v sloup, ústa se otevřela, nehty zaryly se rozsápaným šatem v bílá její ňadra, a padla na podlahu jako mladá sosna, kterou blesk, vyřítivší se s jasného nebe, rázem k zemi skolí.

Amis mnul si čelo, doufaje, že se takto probudí z hrozného sna, hroznějšího než veškerá dosavadní jeho muka. Manžel Jolantin stál opřen o zeď, nepohnut, s vytřeštěným zrakem. Zatím plnila se komnata; starcové a ženy, vojínové a paní Jolantiny, částečně hlukem přilákáni, tlačili se v lázeňskou síň.

Jolanta probudila se z mrákoty a hleděla okem ztuhlým jako led kolem sebe. Když shlédla Amila, vzkřikla a zastřela si rouchem tvař.

„Má paní," pravil jeden ze starců včera na hrad přibylých, „umístili jsme svatou sochu ve výklenku naproti vchodu do tvé ložnice; rozžehli jsme svíce a lampy a podlahu pokryli jsme chvojí. Pojď a pokloň se a pozvedni posvátný závoj, kterého jen ruka neposkvrněná dotknouti se smí."

„Mé děti, ach mé děti!“ pravila Jolanta tichým, snivým hlasem a zalomila rukama.

„Tvé děti? Pravda, nechť děti tvoje odhalí nevinnýma rukama svatý obličej!“ pravila jedna z žen.

„Tažte se toho muže, kterému umírajíc odpouštím,“ odpověděla Jolanta, ukazujíc na svého manžela. „Toť on, o jehož lásku prosila jsem svatou Pannu jako o dar nejdražší, když poprvé jsem ho byla spatřila, vedouc svatý průvod v Remeši!“

Zakryla si opět tvář, a hlava její klesla tak hluboce, že se země dotkla. Nikdo z přibylých jí nerozuměl, ale všem vstupovaly slzy do očí při zvuku jejího hlasu; překvapeně hleděl jeden na druhého a hledal luštění té hádanky na bledé tváři obou přátel...

Ale Amilem to náhle zatřáslo; oči jeho zasvítily nadšením a zvláštním světlem. Zdálo se mu pojednou, že husté závoje hlubokého zapomenutí, halící jeho mysl v tuhou noc, se náhle trhaly, a výstup dávno v paměti mu vybledlý vynořil se jako zjev z hloubi jeho duše. Viděl se v kathedrále v Remeši jako v onen den, kdy poprvé byl Jolantu uviděl. V prázdném chrámě kvílel vítr, a zdálo se, že dóm byl ohromným nástrojem, na kterém ruka obrovská svou píseň hude. Před zázračnou sochou Panny Marie stála bledá hříšnice s tváří vděčností k němu zářící, velký, mohutný její hlas volal k soše: „Marie, matko boží, odplať tomu mužil!“ Pak cítil

opět, jak žena ta na hlavu jeho žehnající ruku vložila, slyšel, jak zvolala: „V nejtrpčí chvíli svého života vzpomeň na tento okamžik a volej k matce bolestné... že tě vyslyší, to vím!“

A opět bylo mu, jako by dóm, klenoucí se nad jeho hlavou, zašuměl náhlým vichrem a svatá hrůza zmocnila se ho znova, neb viděl v duchu opět zázračnou sochu před sebou, jak slavně slovům hříšnice hlavou přikyvla...

Jako tenkráte, tak zachvěla se nyní celá jeho bytost v základech; celá jeho síla, celá jeho duše, všechna jeho mysl, celé jeho žití soustředily se v jediný mocný, nadšený, zoufalý a věřící výkřik: „Ó pomoz, matko Kristova, buď pamětliva svého slibu! Mé děti, ach mé děti!“

„Mé děti, ach mé ubohé děti!“ vzkřikla Jolanta též, vyskočivši se země. „Zlíbám chladná vaše těla a pak zemru!“

Letěla jako střela chodbou, a všichni hrůzou jati, strachem se chvějíce a nepochopitelným bolem sevřeni spěchali za ní. Dohonili ji nedaleko ložnice; šerem chodby svítily lampy a mnohé svíce v hlubokém výklenku naproti dveřím, zlatý trůn tam stál na nosidlech, pokrytý blankytným rouchem — ale svatá socha byla zmizela.

Výkřik úžasu zazněl; v tom ale otevřely se dvéře ložnice dokořán, oslňující jas linul se do chodby, a sladká vůně vznášela se s bílými obláčky z komnaty, odkud lehké

kroky a šustění hedvábně těžké látky slyšeti bylo; hned na to objevila se svatá socha na prahu, hustý závoj, zakrývající tajemnou její tvář, chvěl se jako vánkem, a z třpytících se jeho řas padaly bílé vonné květy na zem jako sníh. Socha usedla klidně na zlatý svůj trůn...

Všichni padli velebností zjevu přemoženi na kolena. Obláčky rozstoupily se pomalu, a v světle vycházejícího slunce bylo děti Amilovy viděti, jak na bílé hedvábné podušce na velkém loži seděly a se na svou matku usmívaly. Nahá jejich tílka růžověla se při červáncích; každé z nich mělo blankytný květ v ruce a kolem hrdla, tam, kde se jich byl nůž Amilův dotkl, jiskřila se každému rubínová hřivna.

Jolanta klesla znovu v těžkou mdlobu, ale tentokráte do náručí svého manžela; když ji byli vzkřísili, letěla k dětem svým, plakala a smála se, a Amis a Amil leželi na kolenou a koupali slzami bílé nožky dítek. Pak vzali přátelé každý jedno dítko do náručí a vyšedše na chodbu klesli před zázračnou sochou na tváře, a Jolanta povznášejíc ruce k nebesům vypukla v nadšený chvalozpěv... Do jásotu lidí mísily se hlasy zvonů, které se samy bez lidského přičinění rozhoupaly a celému kraji štěstí Amilovo a slávu boží hlásaly...

Tři dni a tři noci trvaly slavnosti na hradě Amilově, tři dni a tři noci valil se lid

v hustých proudech spuštěným mostem do náhradí, tlačil se v chodbě a ležel pohroužen v modlitbách před zázračnou sochou. Čtvrtého dne otevřely se brány hradu, a v ranním slunci blyštěly se zbraně četných vojsk.

V čele rytířů jel Amis a Amil, krásní a bohatýrští jako archandělé, a uprostřed voje nesly ženy pozlacená nosidla, na kterých starobylá zázračná socha v pošmourné velebnosti trůnila. Za sochou v krytém kočáře, temnými záclonami uzavřeném, jela Jolanta a její děti.

Dva dni trvala cesta ledem pokrytými horami, zasněženými lesy, a teprve v noci po druhém dnu objevily se ostře temné rysy hradu Amisova na bledém, lunným světlem zářícím nebi.

Amil zanechal svatou sochu, ženu a děti pod ochranou několika rytířů v lese a vyjel s přítelem v čele vojska na pláň, rozkládající se mezi hradem a hvozdem. Sníh třpytil se jako hvězdný prach, stromy jiním pokryté zdály se jako z ryzího stříbra, a nad bělostí kraje kabonila se černě a hrozebně cimbuří bašt a lomenice hradních střech.

Okna blyštila se nocí, a po zčernalých zdech sunula snivá luna tiše a tajuplně čarovnou přízi svou. Zdálo se, že je celý hrad pohroužen v mrtvý spánek, žádné varující zatroubení nebudilo ho z osudného sna. Vojsko přiblížilo se nepozorovaně co nejblíže, a na znamení Amilem dané udeřili rytířové a všecko vojsko do štítů, a ticho noci ustoupilo

náhle ohlušujícím hromům kovu. Tu otevřely se dvéře vzdušného pavlanu, vyčnívajícího z šedého zdiva osamělé věže, a Thorgerda objevila se na něm.

Modravé světlo měsíce padalo plnou září na hrdý její obličej, na dlouhé vlající její vlasy, na nádherný zlatotkaný, šarlatový plášť, do kterého se halila, a vznešená, Amisovi tak osudná její krása vynutila výkřik obdivu na všech, kteří ji takto lunnými paprsky ozářenou spatřili.

Na druhé Amisem dané znamení zaplanulo rázem tisíc pochodní, a při rudém jejich plápolu, zápasícím s bledým světlem luny a s hvězdným třpytem sněhu, bylo dlouhé řady vojínů a obléhající jejich stroje viděti. Amis a Amil vystoupil z řady vojínů a přiblížili se k samému kraji hradebního příkopu. Sňali svoje přilby, aby je Thorgerda poznala, a Amis počal takto mluviti:

„Thorgerdo, konec moci tvé a kouzel tvých jest blízký! Ty's donutila ukrutností svou naše poddané ku vzpouře, anebo lépe řečeno, k oprávněné a zoufalé obraně. Hleď, a já, kterého zkazit jsi chtěla, já žiju, jsem zdráv a táhnu v čele jejich. Nežádám si pomsty, prominu ti zločin tvůj a vše, co jsi spáchala! Odvezu tě do kláštera, bys u Boha odpuštění si vyprosila; čiň pokání a vrať se ke mně, až čas zhojí rány, které jsi nenávistí svou jiným i sobě zasadila. Život můj bez tebe bude smutný, ale podrobím se vůli

boží! Uznávám, že jsem proti tobě hřešil též, a volám z hloubi srdce k tobě, bys mi prominula."

Učinila krok ku předu, přehnula se přes zábradlí pavlanu a pozvedla ocelové zrcadlo, do kterého tajůplné známky vryty byly.

„Nepřekvapil's mne," odvětila chladně a hrdě; „čtla jsem v tomto zrcadle, že táhneš s vojskem proti mně. Vidím určitě, že jakás moc má kouzla přemoci hrozí, ale nevzdám se! Zkus, zdali dobudeš mých bašt! Tážeš se, zdali ti prominu? Zde má odpověď!"

Odhodila zrcadlo a strhla s kamenného pilíře komnaty velký luk, rychle jako blesk položila cíp v jeho rýhu a spustila. Tetiva zabrněla, šíp zafičel těsně kolem hlavy Amisovy a padl do sněhu.

„Proklatě!" zaskřípala Thorgerda zuby, zakabonila se a odhodila luk.

Amil zamával mečem, a vojsko jeho hnalo se bez odkladu útokem proti hradu. Thorgerda zatroubila na malý roh, a jako čaromocí hemžili se baštami obranci; zůstala na pavlaně a točila neustále pásem Bifrostem nad hlavou. Přes rozkaz Amisův stříleli vojínové jeho po ní, ale žádná střela nedolétla k místu, na kterém stála. Kol oné věže ale, kde se nacházela, spouštěla se temná oblaka, hrůzyplné zjevy míhaly se v nich jako blesky, a vojínové obou přátel padali proniknuti a raněni čarovnými střelami; vítězoslavný smích a divoký čarozpěv Thorgerdin mísil se do vřavy boje, do bušení zbraní a do křiku bojovníků.

Za krátkou dobu byl útok vítězně odražen. Nastalo ticho, a Thorgerda volala s vítězoslávou s pavlanu:

„Co nyní, drazí přátelé?"

„To, co dříve již se státi mělo!" zvolal sladký ženský hlas, a Jolanta stála naproti věži. Šat její z bílé kožešiny byl démantovými hvězdami poset; měla dlouhý bílý závoj safírovými jehlicemi do plavých vlasů připevněný, a byla jako zosobněná snivá zimní noc, plná hvězd a třpytného jiní.

Sama Thorgerda podlehla kouzlu čisté její krásy a hleděla s netajeným udivením na ni.

Jolanta kývla rukou, voj rytířů se rozstoupil, a zástup černě oděných žen vynesl pozlacená nosidla, na kterých se tajůplně zázračná socha drahokamy kmitala, proti pavlanu.

„Ó hrdá ženo!" zvolala Jolanta prosebným hlasem, „skloň hlavu svou před mocí vyšší. Co jsou čáry tvoje proti moci té, která nás chránit ráčí?"

Kyvla opět rukou, a přivedli její děti. Eliséna a Gandelín vystoupili na nosidla, která nyní na rozestřeném koberci na zemi stála, a pozvedli posvátný závoj divotvorné sochy.

Tu zazněl nocí skřek jako divých ptáků, a nečistí duchové, kouzelnou mocí Thorgerdinou přitažení, prchali jako stíny; vojsko Thorgerdino, stojící na baštách, zahazovalo zbraně, s rachotem spustil se most, a brány hradu otevřely se.

„Jsem zrazena!“ zvolala Thorgerda, „jsem opuštěna!“ Zamávala Bifrostem zoufale, ale žár jeho drahokamů byl uhasl, kouzlo jeho bylo bez moci. „Opuštěna? Ne docela!“ zvolala znova; „ještě někdo zůstal mi věren — já sobě sama. Neskloním šíje a nevzdám se!“

Strhnuvši šarlatové svoje roucho, tak že celé bílé labutí hrdlo obnaženo bylo, vrhla hořící pochodeň na lůžko stojící v komnatě, a když plameny vyšlehly, vložila si svůj pás Bifrost kolem hrdla.

Amis, Amil a Jolanta volali na ni se sepjatýma rukama, by zuřivost svou zmírnila, ale Thorgerda nedbala; pevněji a pevněji zatahovala pás, až vlastní rukou uškrcena do ohně svého lůžka klesla.

Hledali žebříky, chtěli ji zachrániti, však plameny rostly s rychlostí úžasnou, výše a výše šlehaly ohnivé sloupy, černý dým valil se okny, a s hromovou ranou střítila se věž.

Když poslední plamen ze začouzených rozvalin do lunné noci šlehl a žhavý dým se rozstoupil, vznášela se hrdě černá labuť k nebi, kroužila pomalu nočním vzduchem nad zříceninou věže a se smutným, dlouhým voláním, znějícím jak utlumený pláč, zmizela na severu.

Takový byl konec Thorgerdy, dcery Olafa, mořského krále...

X.

OPĚT AMIS A AMIL.

Po dobytém vítězství nezůstal Amis na vlastním hradě svém, ale vrátil se nazpět pod střechu svého druha, kde nyní nerozlučně přebývali. Nikdo nespatřil více úsměvu na bledé tváři Amisově, neb černá ona labuť, kroužící nad zříceninou věže, lkající lunnou nocí a zmizevší na severu, vrhla tak temný stín do hlouby jeho duše, že se nikdy více z ní nevytratili.

Amis a Amil žili spolu nerozlučně, splynuli takřka v jednu jedinou bytost, a upomínka na to, co byli přetrpěli, byla jako tiše plápolající oheň, jenž žárem svým vše stravoval, co po těžkých zkouškách z pozemských tužeb v srdcích jejich ještě zbýti mohlo, a očištěné, ryzí, zlaté srdce to sýlalo posvátné paprsky své lásky blankytnýma jejich očima. Kdo zahleděl se v mírný jejich zrak, ten usmál se a cítil slzu blaha v oku svém; byl potěšen a přece truchliv, nebo přátelé zdáli se jako jasní dnové podzimní, kteří slunnou krásou uchvacují, ale zároveň brzký konec slunce věští a zřejmě o jeho odchodu v svět luznější

a šťastnější nám mluví. Hrad obou přátel byl útulkem všech nešťastných, a mnozí tam přicházeli jako v chrám, by pohledem na věrné druhy a na spanilou, sladkou, vážnou jejich sestru Jolantu se povznášeli k žití lepšímu.

Čas míjel.

Gandelín byl statným rytířem, a Eliséna nejpůvabnější nevěstou. Zlaté vlasy Jolantiny měnily se v stříbro, a stříbrné vlasy přátel pršely jim s hlav.

Tu přišla zvěst o velké bídě křesťanů tam za mořem v těch svatých místech, kde spasitel náš žil a trpěl. Nadšený výkřik zazněl Francií, kdo sílu v páži cítil, ten uchopil se zbraně.

Amis a Amil byli první, již k mořským břehům kvapili a do svaté země se přepravili. Před odjezdem jejich slavila Eliséna svatbu svou. Gandelín zůstal na hradě otců svých, a Jolanta vyhledala klášter svatých panen nedaleko hradu Ardhuinu, kde z cely své viděla na staré ony hvozdy, nad nimiž tenkráte trojí duha planula, když samo nebe lásce její žehnalo, na ony staré hvozdy, v jejichž lůně Cernunnos sladce spal... Tam snila o Bohu, o dětech svých, o Amilu a jeho příteli.

Oba přátelé konali zatím divy chrabrosti. Kniha nestačila by k zapsání slavných skutků jejich, a dlouho, když již byli z řady živých zmizeli, kolovala ještě pověst jak mezi křesťany tak mezi pohany o neskonalé dobrotě

a neslýchaném hrdinství dvou rytířů až ku podivu sobě podobných.

A pěvci, nejslavnější truvéři, skládali nadšené zpěvy o tom, jak Amis a Amil celé vojsko křesťanské od zkázy zachránili, jak drahou krví svou vojsko to vykoupili, jak v tutéž hodinu, ba v tomtéž okamžiku pod meči nevěřících krásné své žití slavně skončili.

Smutek nevýslovný zmocnil se všech, již uslyšeli o jejich smrti. Balsamovaná těla jejich byla uložena do velké společné rakve z cedrového dříví, potažené koží slonovou, raženou a pozlacenou, a vypouklé jejich podoby skvěly se ohnivými barvami na víku; byly jako živé, majíce zlaté helmy na hlavách s chocholem z pavích per, stříbrné meče v rukou a azurné štíty po bocích.

Tu velkou nádhernou rakev položili na vůz, tažený čtyřmi bílými koňmi, a zvláštní koráb nesl smrtelné zbytky obou přátel ku břehům Francie. Pláč a nářek provázely Amise a Amila až ku klášteru, kde Jolanta v řeholi vstoupila, když první zpráva o smrti obou bohatýrů k ní přes moře byla zaletěla.

Na širé pláni, táhnoucí se od kláštera k lesu, šuměly tři osamělé duby, stíníce kvetoucí vřes nízkého vršíku; tam pod šelestícími stromy dala Jolanta vystavěti mramorový hrob, by vítr věrné druhy, kteří tam ulehnouti měli, konejšil v sladký sen. Na bílém hrobě zhotovila ruka umělcova smaltové jejich podoby s takovou věrností a s takovou živostí,

že's očekával každou chvíli, že obrazy ty oči otevrou, aby viděly, jak jasným blankytem průhledné obláčky nad rovem jejich plujou, a jak se bledá postava s černým závojem na stříbrných vlasech z okna klášterní cely kloní, by sladké zraky svoje upřela na bílý hrob a snivě pak se obrátila k temným, starým hvozdům . . .

Bylo to na podzim, když průvod pohřební se pomalu vřesem porostlou plání bral; nesčíslnými květy pokrytou společnou rakev obou přátel nesli nejslavnější rytířové těsně kolem zdí kláštera . . .

Stříbrný déšť padal tiše na staré stromy, a zádumčivě lkal starý zvon s věže šedého kostela. Jeptišky ležely na kolenou, sklonivše hluboce hlavy, jen Jolanta stála vzpřímena, ruce její byly pozdviženy k nebi, sladký úsměv vznešeného odříkání hrál na bledé její líci, a jasná slza třpytila se v oku, které k bílé hrobce pod šumnými duby hledělo.

Tam spustili nyní rakev, a tam nechť sladce dřímou přátelé, tam nechť blahé z mrtvých vstání očekávají ti věrní, dlouho zkoušení druzi, Amis a Amil, jimž milostiv buď Pán náš Ježíš Kristus, který žije a vládne bez konce s Bohem Otcem a Duchem svatým. Amen.

OBSAH.

Str

I. Amis a Amil 3
II. Belisanta 13
III. Jolanta 49
IV. Thorgerda 89
V. Rimóni (intermezzo) 183
VI. Cernunnos 213
VII. Bifrost 281
VIII. Sv. Patryk 319
IX. Gandelín a Eliséna 349
X. Opět Amis a Amil 373

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
5038
Z4R6
1919

Zeyer, Julius
Roman o vernem pratelstvi
Amise a Amila